

Republika Hrvatska
Ministarstvo socijalne politike i mladih

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI ZAJEDNIČKOG MEMORANDUMA O SOCIJALNOM
UKLJUČIVANJU REPUBLIKE HRVATSKE (JIM) U 2011. GODINI**

Zagreb, rujan 2012.

1. UVOD	12
2. OPĆI PREGLED	12
2.1. Ocjena socijalne situacije.....	12
2.2. Cjeloviti strateški pristup	16
2.3. Strateški pristup za razdoblje 2012.-2013.	17
2.3.1. <i>Socijalne posljedice i mjere ublažavanja utjecaja gospodarske i financijske krize</i>	19
3. IZVJEŠĆE O NAČINIMA SUOČAVANJA S KLJUČNIM IZAZOVIMA I PROVEDBI PRIORITETA I MJERA U PODRUČJU SOCIJALNOG UKLJUČIVANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ	21
3.1. PROCJENA OSTVARENOSTI PRIORITETA U BORBI PROTIV SIROMAŠTVA I SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI U HRVATSKOJ DEFINIRANIH U 8. POGLAVLJU JIM-A.....	21
3.1.1. <i>Povećati razinu zapošljivosti onih skupina koje su najviše pogođene dugotrajnom nezaposlenošću ili diskriminacijom</i>	21
3.1.2. <i>Proširiti obuhvat srednjeg i visokog obrazovanja te poticati i reformirati strukovno obrazovanje radi usklađivanja sa zahtjevima tržišta rada</i>	24
3.1.3. <i>Proširiti mrežu socijalnih usluga za djecu, starije osobe i osobe s invaliditetom</i>	25
3.1.4. <i>Veće napore usmjeriti na prevenciju bolesti i invaliditeta te omogućiti jednaki pristup zdravstvenim uslugama za cjelokupno stanovništvo</i>	28
3.1.5. <i>Definirati koncept socijalnog stanovanja, razviti primjereniji sustav stambenih subvencija i pomoći za kućanstva s lošom stambenom situacijom; proširiti kapacitete skloništa za beskućnike; ubrzati rješavanje stambenih problema povratnika kroz programe stambenog zbrinjavanja posebice bivših nositelja stanarskog prava</i>	29
3.1.6. <i>Sustavno raditi na smanjenju regionalnih razlika</i>	30
3.1.7. <i>Iznaći dugoročno i održivo rješenje za probleme siromaštva među starijim osobama</i>	30
3.1.8. <i>Pratiti i evaluirati provedbu Nacionalne strategije zdravstva 2006.-2011. s aspekta njenog utjecaja na ublažavanje siromaštva i socijalne isključenosti</i>	30
3.2. PROCJENA OSTVARENOSTI MJERA I PRIORITETA U BORBI PROTIV SIROMAŠTVA I SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI U RH DEFINIRANIH U 4. I 8. POGLAVLJU JIM-A.....	31
3.2.1. <i>Pospješivanje sudjelovanja u svijetu rada</i>	31
3.2.1.1. <i>Pospješiti dostupnost stabilnog i kvalitetnog zapošljavanja, aktivna politika zapošljavanja i osposobljavanja</i>	31
3.2.1.2. <i>Promoviranje integracije i borba protiv diskriminacije osoba koje se nalaze u nepovoljnom položaju na tržištu rada</i>	33
3.2.2. <i>Pristup socijalnim uslugama i naknadama socijalne zaštite</i>	44
3.2.2.1. <i>Mirovinski sustav</i>	44
3.2.2.2. <i>Davanja djeci i obiteljima te skrb o djeci</i>	47
3.2.2.3. <i>Socijalna pomoć</i>	49
3.2.2.4. <i>Socijalne usluge</i>	51
3.2.2.5. <i>Zdravstvene usluge</i>	55
3.2.2.6. <i>Obrazovanje</i>	61
3.2.2.7. <i>Stanovanje</i>	65
3.2.3. <i>Sprječavanje rizika isključenosti</i>	66
3.2.3.1. <i>Uključivanje u informatičko društvo i društvo znanja</i>	66
3.2.3.2. <i>Jačanje i očuvanje obitelji</i>	67
3.2.3.3. <i>Sprječavanje prezaduženosti</i>	71
3.2.4. <i>Pomoć najranjivijim skupinama</i>	72
3.2.4.1. <i>Osobe s invaliditetom</i>	72
3.2.4.2. <i>Izbjeglice, prognanici i povratnici</i>	78
3.2.4.3. <i>Romi</i>	80
3.2.4.4. <i>Druge ranjive skupine</i>	87
3.2.5. <i>Deprivirana područja i regionalne razlike</i>	92
3.2.6. <i>Mobiliziranje svih relevantnih dionika i resursa</i>	98
4. PRILOZI	105
4.1. STATISTIČKI PRILOZI	105
4.2. PRIMJERI DOBRE PRAKSE.....	117

4.2.1.	Primjer provođenja trogodišnjeg programa Udruge Pragma iz Zagreba sa svrhom razvoja socijalnih usluga usmjerenih mladima	117
4.2.2.	Primjer provođenja programa pomoći beskućnicima i njihovog socijalnog uključivanja koje provodi prihvatilište za beskućnike „Ruže sv. Franje“ iz Rijeke	126
4.2.3.	Primjer projekta uličnog časopisa o beskućništvu i srodnim društvenim temama „Ulične svjetiljke“	

Popis skraćenica

ASOO	Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih
APK	Anketa o potrošnji kućanstava
APTR	Aktivna politika tržišta rada
BDP	Bruto domaći proizvod
BNSP	Bivši nositelji stanarskog prava
CARDS	Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilization (Pomoć zajednice za obnovu, razvoj i stabilizaciju)
CSS	Centar za socijalnu skrb
DZS	Državni zavod za statistiku
EK	Europska komisija
ESF	Europski socijalni fond
ESSPROS	European system of integrated social protection statistics (Europski sustav integrirane statistike o socijalnoj zaštiti)
EU	Europska unija
EU27	Sadašnja EU koju čini 27 zemalja: Austrija, Njemačka, Italija, Nizozemska, Velika Britanija, Švedska, Finska, Danska, Luksemburg, Belgija, Španjolska, Grčka, Portugal, Irska, Francuska, Malta, Cipar, Slovenija, Češka Republika, Slovačka, Mađarska, Poljska, Litva, Latvija, Estonija, Bugarska i Rumunjska
Eurostat	Europski ured za statistiku
FPRZOI	Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom
HUP	Hrvatska udruga poslodavaca
HZJZ	Hrvatski zavod za javno zdravstvo
HZMO	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
HZZ	Hrvatsko zavod za zapošljavanje
HZZO	Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development (Međunarodna banka za obnovu i razvoj)
IPA	Instrument for Pre-accession Assistance (Instrument prepristupne pomoći)
JAP	Joint Assessment of the Employment Policy Priorities of the Republic of Croatia (Zajednički memorandum o prioritetima politike zapošljavanja)
JIM	Joint Inclusion Memorandum (Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju)
JLPS	Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (gradovi, općine i županije)
JLS	Jedinice lokalne samouprave (gradovi i općine)
JPP	Javno-privatno partnerstvo
MF	Ministarstvo financija
MGRP	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva
MGPU	Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja
MOBMS	Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti
MP	Ministarstvo pravosuđa

MMPI	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
MPO	Ministarstvo poduzetništva i obrta
MPRRR	Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja
MRMS	Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava
MRRFEU	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije
MRRŠVG	Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva
MSPM	Ministarstvo socijalne politike i mladih
MU	Ministarstvo uprave
MUP	Ministarstvo unutarnjih poslova
MZOPUG	Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva
MZOP	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode
MZOŠ	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
MZSS	Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi
MZ	Ministarstvo zdravlja
NPPSU	Nacionalni provedbeni plan za socijalno uključivanje
OCD	Organizacija civilnog društva
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development (Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj)
OMC	Open Method of Coordination (Model otvorene koordinacije)
PHARE	Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies (Poljska i Mađarska: Pomoć za restrukturiranje njihovih gospodarstava)
PPDS	Područje od posebne državne skrbi
RH	Republika Hrvatska
ULJPPNM	Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske
UNDP	United Nations Development Programme (Program Ujedinjenih naroda za razvoj)
URS	Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske
USZD	Ured za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske
UZUVRH	Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske

SAŽETAK

Demografski, ekonomski i socijalni trendovi

U Hrvatskoj su već duže vrijeme prisutni trendovi brojčanog smanjivanja i starenja stanovništva (smanjuje se udio mlađeg, a raste udio starijeg stanovništva). Migracijski saldo je od 2009. negativan, što je rezultat gopodarske krize jer se smanjila potražnja za radnom snagom u sektorima građevinarstva, ugostiteljstva i turizma, u kojima su se obično zapošljavali doseljeni iz inozemstva.

U Republici Hrvatskoj u 2011. godini prisutna je gopodarska stagnacija (nulti rast BDP-a). Fizički obujam industrijske proizvodnje nastavio se smanjivati i u 2011. (-1,2%), dok je realni promet u trgovini na malo porastao za 1%. Negativna gospodarska kretanja u 2011. godini nepovoljno su utjecala na tržište rada, pa je zabilježeno smanjenje zaposlenosti (iako manje nego u 2010.) i povećanje stope nezaposlenosti. Prema administrativnim podacima HZZ-a, ukupan broj nezaposlenih u 2011. povećao se za 1% u odnosu na 2010. (treba podsjetiti da je rast broja nezaposlenih u 2010. u odnosu na 2009. iznosio preko 15%). U obrazovnoj strukturi nezaposlenih osoba najbrojnije su bile osobe sa završenom srednjom školom za zanimanja u trajanju do 3 godine i školom za KV i VKV radnike. S obzirom na trajanje nezaposlenosti, krajem 2011. bilo je 44,4% osoba nezaposleno dulje od jedne godine, tako da broj osoba koje čekaju posao dulje od godinu dana stagnira (44,8% u 2010.).

Ukupni socijalni troškovi u Hrvatskoj u 2011. godini prema preliminarnim podacima iznose 20,3% BDP-a, što znači da su nešto niži nego u 2010. kada su iznosili 20,8% BDP-a. Ti su troškovi značajno niži nego u EU27 (26,3% BDP-a u 2008.), ali veći nego u većini bivših socijalističkih zemalja, uz izuzetak Slovenije i Mađarske. Nakog dugogodišnjeg pada ukupnih socijalnih izdataka u BDP-u, prvenstveno zbog visokih stopa ekonomskog rasta i smanjenja mirovinskih izdataka, od 2009. socijalni troškovi rastu zbog smanjenog ekonomskog rasta i pada BDP-a. Omjer između broja osiguranika i broja umirovljenika nakon što je blago rastao u razdoblju od 2002. do 2008. godine (1,40) ponovno se pogoršao tijekom 2009. - 2011. godine (1,21). Isto tako, nakon kontinuiranog pada mirovinskih troškova u razdoblju od 2001. do 2007. godine, troškovi javnog mirovinskog sustava porasli su u 2008. (9,71% BDP-a), 2009. (10,46% BDP-a) i 2010. godini (10,60% BDP-a). Spomenuti rast mirovinskih troškova posljedica je smanjenja BDP-a, rasta broja umirovljenika, isplate dodataka na mirovine i povećanja nekih vrsta mirovina.

Prema podacima za 2010. godinu Ginijev koeficijent iznosio je 0,32, što je malo iznad prosjeka EU27 (0,31). Viši Ginijev koeficijent od Hrvatske imale su samo Litva, Latvija, Bugarska, Rumunjska, Grčka i Španjolska. U 2010. godini stopa rizika od siromaštva iznosila je 20,6%, što je znatno više od prosjeka EU27 (16,4). Višu stopu rizika od siromaštva od Hrvatske imale su samo Latvija i Rumunjska, dok su približno istu stopu rizika od siromaštva kao i Hrvatska imale Bugarska i Španjolska. Tijekom 2010. godine nisu se dogodile dublje promjene u profilu siromaštva. U odnosu na prosjek, rizik siromaštva starijih osoba nešto se smanjio u 2010. u odnosu na 2009. godinu. U razdoblju od 2006. do 2009. godine povećavala se razlika u stopama rizika od siromaštva između muškaraca i žena. Ta je razlika u 2010. godini iznosila 1,6 postotnih bodova, što je znatno manje negoli u 2009. godini kada je iznosila 3,8 postotnih bodova. Najveća je razlika između stopa rizika od siromaštva muškaraca i žena u najstarijoj dobnoj skupini (65+). Ta je razlika stalno rasla od 2006. (4,4 postotnih bodova) do 2009. godine (12,8% postotnih bodova). U 2010. godini starije žene su imale za 8 postotnih bodova veću stopu rizika od siromaštva negoli stariji muškarci.

Regionalne nejednakosti su evidentne na razini statističkih regija, županija i jedinica lokalne samouprave. Od triju NUTS-II regija, u središnjoj i istočnoj Hrvatskoj BDP po stanovniku znatno je ispod nacionalnog prosjeka (70,7% u 2009.). U ovoj su regiji četiri županije (Brodsko-posavska, Vukovarsko-srijemska, Požeško-slavonska i Virovitičko-podravska) s najnižim BDP-om po stanovniku u RH, koji iznosi između 55-63% hrvatskog prosjeka. Omjer između BDP-a po stanovniku između najbogatije i najsiromašnije županije smanjio se u 2009. (3,17) u odnosu na 2007. godinu (3,28), s obzirom da je kriza snažnije pogodila ekonomski razvijenije županije. Nakon razvrstavanja županija prema indeksu razvijenosti u 2010. godini, 11 od 21 županije dobile su status potpomognutog područja, što znači da zaostaju više od 25% za nacionalnim prosjekom.

Utjecaj ekonomske krize i odgovori na krizu

Hrvatska je nešto kasnije u odnosu na druge europske zemlje ušla u recesijsko razdoblje. Nepovoljni gospodarski trendovi obilježavaju cijelo razdoblje od kraja 2008. godine do danas. Dok je ekonomski rast, odnosno rast BDP-a u 2009. i 2010. godini bio negativan (-6,9% u 2009. i -1,4% u 2010. godini), u 2011. godini zabilježena je nulta stopa rasta BDP-a, što upućuje na trendove stagnacije gospodarstva.

Na materijalni i socijalni položaj građana posebice nepovoljno utječe činjenica da mnogi zaposleni ostaju bez radnih mjesta zbog gašenja poduzeća. Situacija je izuzetno teška u nekim regijama i lokalnim zajednicama u kojima su zatvorene tvrtke koje su zapošljavale veliki dio lokalnog stanovništva i u kojima je radilo više članova iz istog kućanstva. Zbog nelikvidnosti raste broj zaposlenih koji ne primaju plaću ili se plaće isplaćuju s velikim zakašnjenjem od nekoliko mjeseci ili godina (iako nema egzaktnih podataka, procjenjuje se da je takvih oko 80 000). Na pad realnog kućanskog dohotka utjecalo je povećanje PDV-a sa 22% na 23% (u 2012. godini PDV je povećan na 25%), te rast cijena energenata i hrane. Tijekom prethodne dvije godine mirovine se nisu usklađivale s rastom Indeksa potrošačkih cijena i rastom plaća. Isto tako, u 2011. godini ostala je na snazi odredba o ukidanju prava na besplatne udžbenike i prijevoz za učenike osnovnih i srednjih škola.

Osnovni je izazov hrvatske socijalne politike kako pružiti materijalnu potporu osobama koje ostaju bez posla i kako potaknuti zapošljavanje. Nezaposlene osobe koje nemaju pravo na novčanu naknadu iz osiguranja mogu zatražiti stalnu pomoć ako žive u kućanstvima s primanjima ispod propisane razine. Treba naglasiti da je tijekom 2011. godine dio nezaposlenih mogao povećati svoje prihode kroz javne radove i neke druge mjere politike tržišta rada. Broj sudionika javnih radova povećao se za više od 100% u 2011. godini u odnosu na 2010. godinu, a javni izdaci za ovu mjeru povećani su za 27% u odnosu na 2010. godinu. Ipak, omjer između broja sudionika u javnim radovima i broja dugotrajno nezaposlenih prilično je nizak (oko 4% u 2010. i oko 7% u 2011. godini).

Pored stalne pomoći, porastao je i broj korisnika jednokratnih pomoći, usmjerenih podmiranju potreba koje su posljedica određenih privremenih nepovoljnih okolnosti ili povećanih troškova. Porastao je i broj jednokratnih pomoći koje se daju radi školovanja jer su siromašnije obitelji ostale bez besplatnih udžbenika. Jedinice lokalne i područne samouprave (županije, općine i gradovi) ukupno troše na različite programe i mjere borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti gotovo 2 milijarde kuna. Oko 60% tih sredstava troši se za pomoći, potpore i usluge djeci predškolske i školske dobi te studentima, a oko 15% sredstava namijenjeno je za potpore umirovljenicima, beskućnicima te za financiranje i sufinanciranje stambenih potreba siromašnijih građana. Međutim, kada su u pitanju socijalne intervencije jedinica lokalne i područne samouprave, postoje značajne razlike među njima.

Procjena ostvarenosti ključnih prioriteta i mjera

Na temelju NPPZ-a 2011.-2012., HZZ je tijekom 2011. godine financirao obrazovanje nezaposlenih osoba za potrebe tržišta rada. Prednost su pri uključivanju u obrazovanje imale dugotrajno nezaposlene osobe i posebne skupine nezaposlenih. Tijekom 2011. godine je u obrazovne programe uključeno 13 788 osoba, što je bilo 202,0% više nego u 2010. godini. Tijekom 2011. godine HZZ je u suradnji s JLS-ima sufinancirao javne radove za dugotrajno nezaposlene odnosno teško zapošljive osobe. Broj sudionika javnih radova povećao se sa 5 037 osoba u 2010. godini na 10 780 u 2011. godini (povećanje od 114,0%). U prosincu 2011. godine završena je vanjska neovisna evaluacija aktivnih mjera politike zapošljavanja koje je provodio HZZ. Evaluaciju su proveli istraživači sa Sveučilišta u Zagrebu koristeći se kvaziekperimentalnom metodom. Zaključak je evaluacije da se neke mjere mogu promatrati kao oblik uvjetovane pomoći nezaposlenima i kao oblik njihovog socijalnog uključivanja. U tom pogledu istaknutu ulogu imaju i mogu imati javni radovi, ali i programi obrazovanja nezaposlenih jer pružaju novčanu pomoć i osiguravaju socijalni kontakt. Takav kratkoročni ili neposredni učinak mjera osobito je značajan tijekom razdoblja gospodarske krize odnosno visoke nezaposlenosti

U 2011. godini mjerama aktivne politike zapošljavanja koje provodi HZZ obuhvaćena je 581 osoba s invaliditetom, što je značajno više nego u 2010. godini, kada je bilo obuhvaćeno 349 osoba s invaliditetom. Početkom svibnja 2011. godine donesen je Plan prijama pripadnika nacionalnih manjina u tijela državne uprave za razdoblje od 2011. do 2014. godine (dugoročni plan), čija je svrha utvrđivanje realnih mogućnosti povećanja broja pripadnika nacionalnih manjina u tijelima državne uprave u razdoblju od 2011. do 2014. godine, radi postizanja njihove zastupljenosti od 5,5% od ukupnog broja zaposlenih u navedenim tijelima. Na temelju Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja 2011.-2012. godine, HZZ je provodio mjere za osposobljavanje i zapošljavanje osoba romske nacionalne manjine. Tijekom 2011. godine sufinancirano je zapošljavanje na otvorenom tržištu za 12 osoba romske nacionalne manjine, putem javnog rada zaposlene su 493 osobe romske nacionalne manjine, a financirano je obrazovanje za 35 osoba romske nacionalne manjine. Ukupan se broj osoba uključenih u spomenute mjere povećao sa 304 u 2010. na 542 u 2011. godini.

U cilju definiranja potreba za određenim srednjoškolskim i visokoškolskim kvalifikacijama na tržištu rada, u 2011. godini je HZZ izradio Preporuke za obrazovnu upisnu politiku i politiku stipendiranja koje upućuje MZOS-u, tijelima JLPS-a, sektorskim vijećima. Preporuke su korištene prilikom izrade Natječaja za dodjelu studentskih stipendija Nacionalne zaklade za potporu učeničkom i studentskom standardu, za izradu natječaja za prijam učenika u učeničke domove i dr. Također, usluge HZZ-a koje se odnose na profesionalno informiranje usmjerene su na pomoć učenicima i njihovim roditeljima prilikom donošenja odluke o odabiru programa obrazovanja, zanimanja i područja rada, odnosno za planiranje daljnjeg profesionalnog razvoja. HZZ je tijekom 2011. godine izdao preko 31 165 različitih letaka i brošura namijenjenih učenicima, a tiskano je i pet vrsta regionalnih brošura u ukupnoj nakladi od 10 840 tiskanih brošura o mogućnostima upisa učenika u srednje škole te 23 355 primjeraka brošura u CD zapisu. Profesionalnim informiranjem tijekom 2011. godine obuhvaćeno je 22 006 učenika.

U 2011. godini ostvaren je daljnji napredak u pogledu obuhvata djece predškolskim odgojem i obrazovanjem posebice u nekim gradovima i lokalnim zajednicama te je povećan broj vrtića i programa namijenjenih djeci predškolske dobi i učinjeni su određeni naporu kako bi se radno vrijeme predškolskih ustanova prilagodilo potrebama roditelja. Tako je obuhvat djece vrtićima u 2011. godini iznosio 61%, a obuhvat predškolom 99%. Povećao se broj učenika koji pohađaju nastavu u jednoj i dvije smjene, a smanjio broj učenika koji nastavu pohađaju u

školama koje rade u tri smjene. Značajna je pozornost posvećena poticanju cjeloživotnog obrazovanja. U 2011. godini u programe opismenjavanja bio je uključen 181 polaznik (od čega 63 žene), a u programe osposobljavanja 16 polaznika (od čega 5 žena). Sveukupno je bilo utrošeno oko 430 000 kn, od čega za osposobljavanje 40 000 kn.

Strategija socijalnog stanovanja je odgođena zbog fiskalnih i financijskih teškoća nastalih tijekom 2010. godine. U Zakonu o socijalnoj skrbi iz 2011. po prvi puta je uveden pojam beskućnika, s ciljem da se otvore nove mogućnosti za unapređenje skrbi za ovu socijalno osjetljivu skupinu. Člankom 14. Zakona propisano je da su veliki gradovi i gradovi sjedišta županija obvezni u svom proračunu osigurati sredstva za uslugu prehrane u pučkim kuhinjama, kao i pružanje usluga prihvatilišta za beskućnike.

Tijekom 2011. usvojen je Zakon o socijalnoj skrbi koji utvrđuje nove kriterije za ostvarivanje socijalnih pomoći i socijalnih usluga te se poboljšava materijalni položaj osoba koje žive u samačkim kućanstvima. Tijekom 2011. godine provodilo se 19 projekata financiranih iz IPA IV komponente „Uspostava podrške u socijalnom uključivanju i zapošljavanju socijalno ugroženih i marginaliziranih skupina“ dodjelom bespovratnih sredstava ukupne vrijednosti od 1,5 milijuna EUR-a. Cilj ove darovnice bio je poticanje socijalnog uključivanja dugotrajno nezaposlenih korisnika socijalne pomoći pružanjem podrške u pristupu tržištu rada. Tijekom 2011. godine bio je ponovno raspisan natječaj za projekte sljedeće faze iste ove darovnice u ukupnom iznosu od oko 1 milijun EUR-a. Potpisivanje ugovora očekuje se krajem 2012. godine.

U 2011. godini nije bilo promjena u mreži državnih domova socijalne skrbi u odnosu na prethodne godine, ali je neznatno porastao broj smještenih korisnika u nedržavne domove socijalne skrbi sa 17 316 korisnika u 2010. godini na 17 830 korisnika u 2011. godini. Unazad nekoliko godina raste broj udomiteljskih obitelji (2 635 u 2009., 2 820 u 2010. te 2 849 u 2011. godini), kao i broj korisnika (5 264 u 2010., 5 426 u 2011. godini). Od ukupnog broja osoba smještenih u udomiteljskim obiteljima u 2011. godini (5 426 korisnika), 37,9 % (2 059 korisnika) čine djeca. Tendenciji smanjenja smještaja djece u domove pridonosi i odredba Zakona o socijalnoj skrbi koja predviđa da se djeca mlađa od sedam godina obavezno smještavaju u udomiteljske obitelji, a samo iznimno u domove socijalne skrbi, gdje smještaj ne može trajati dulje od 6 mjeseci. Mreža je izvaninstitucionalnih usluga za starije u 2011. godini proširena na nove korisnike i lokalne zajednice uvođenjem 7 novih programa međugeneracijske solidarnosti pod nazivom „Pomoć u kući starijim osobama“. U proteklom su petogodišnjem razdoblju navedene usluge višestruko povećane u odnosu na broj ugovorenih Programa i broja uključenih korisnika. U 2010. godini su kroz 84 Programa međugeneracijske solidarnosti, od čega 54 programa pod nazivom „Pomoć u kući starijim osobama“ i 30 programa „Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama“, pružane socijalne usluge za 15 200 korisnika starije životne dobi. U 2011. godini je sklopljen 91 ugovor o pružanju usluga međugeneracijske solidarnosti, od kojih se 58 odnosilo na usluge Pomoći u kući, a 33 na usluge Dnevnog boravka i pomoć u kući. Usluge oba programa su pružane za 15 550 korisnika starije dobi.

Tijekom 2011. nije došlo do značajnijih promjena materijalnog položaja starijih osoba koje ne dobivaju mirovine. Mogućnosti uvođenja socijalne mirovine temeljito su analizirane u 2011. u vrijeme pripremanja novog Zakona o socijalnoj skrbi. Kako je nakon usvajanja Zakona o socijalnoj skrbi sredinom 2011. podignuta visina socijalne pomoći za starije samce, uvođenjem socijalne mirovine koja bi bila 15% veća od razine socijalne pomoći pojavio bi se problem da bi socijalna mirovina bila ista ili veća od najniže mirovine koju bi ostvario umirovljenik s minimalnim radnim stažem, što bi moglo destimulirati zaposlene da ostvare takav radni staž.

Pristupačnost zdravstvenog sustava povezana je, prije svega, s transparentnim listama čekanja, borbom protiv korupcije u sustavu, poboljšanjem sustava hitne medicinske pomoći te povećanjem i drugačijim rasporedom timova izvanbolničke hitne medicinske pomoći na području cijele RH, a posebno na područjima koja su prometno izolirana i teže dostupna. Osnovan je Hrvatski zavod za hitnu medicinu, koji predstavlja krovnu stručnu organizaciju u djelatnosti hitne medicine. Važnu ulogu u sustavu imaju i županijski zavodi za hitnu medicinu, kao i objedinjeni hitni bolnički prijami u akutnim bolnicama. U tijeku je osnivanje županijskih zavoda za hitnu medicinu kao dio projekta reorganizacije hitne medicinske službe. Tako je 21 županija donijela odluku o osnivanju županijskih zavoda za hitnu medicinu, a do danas je 18 dobilo rješenje o početku rada. U 2011. godini potpisan je ugovor za nabavu 128 potpuno opremljenih vozila hitne medicinske službe.

Poboljšan je položaj Roma u različitim područjima. Evidentan je stalan trend porasta romske djece na različitim razinama obrazovanja, došlo je do uređenja infrastrukture u značajnom broju romskih naselja, poboljšana je zdravstvena zaštita posebice školske djece, veće je sudjelovanje predstavnika Roma u političkom životu na nacionalnoj i lokalnoj razini.

Vlada RH je nastavila s mjerama smanjivanja regionalnih razlika. Dodjelom bespovratnih sredstava pomaže se smanjivanju regionalnih nejednakosti s obzirom na činjenicu da je u startu određeno kako mogućnost apliciranja za sredstva imaju samo korisnici iz 10 županija u RH koje imaju najveći obuhvat područja posebne državne skrbi. Županije su do početka prosinca 2010. godine trebale donijeti svoje županijske razvojne strategije za razdoblje 2011.-2013., međutim svega četiri županije su to uspjele do kraja 2010. godine. Do kolovoza 2011. godine sve preostale županije su završile izradu prve generacije svojih razvojnih strategija te su ih dostavile MRRFEU na ocjenu. Sve prijedloge županijskih razvojnih strategija Ministarstvo je ocijenilo usklađenima sa Strategijom regionalnoga razvoja RH, te su one potom i usvojene od strane županijskih razvojnih skupština.

Radi promicanja ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnim razinama, u proteklom se razdoblju kontinuirano radilo na osnivanju i jačanju kapaciteta općinskih i gradskih povjerenstava za ravnopravnost spolova. Povjerenstva su bila uključena i u izradu nove Nacionalne politike za ravnopravnost spolova za razdoblje od 2011. do 2015. godine u koju je uvršten određeni broj mjera kojima će se tijekom razdoblja od pet godina, upravo zahvaljujući županijskim i lokalnim povjerenstvima, utjecati na promjene u lokalnim zajednicama i raditi na uklanjanju diskriminacije temeljem spola. Županijska i lokalna (gradska i općinska) povjerenstva za ravnopravnost spolova sudjelovala su i u kampanji za povećanje udjela žena na kandidacijskim listama političkih stranaka i nezavisnih lista te su, osim nekoliko samostalnih akcija, sudjelovale u svojstvu partnera u projektima OCD-a. Prema evidencijama kojima raspolaže Porezna uprava MF, udio žena koje se bave djelatnostima obrta i slobodnih zanimanja u ukupnom broju navedenih djelatnosti na dan 22. veljače 2012. godine iznosi 33,72%.

Ulažu se naponi kako bi se unaprijedila manjinska prava i razvile anti-diskriminacijske mjere. Vezano za zapošljavanje pripadnika nacionalnih manjina, u svibnju 2011. godine donesen je Plan prijama pripadnika nacionalnih manjina u tijela državne uprave za razdoblje od 2011. do 2014. godine s ciljem povećanja njihova udjela u ukupnom broju zaposlenih u tijelima državne uprave. Kratkoročni plan prijama u državnu službu u tijela državne uprave za 2011. godinu nije bio donesen, na što utječu ograničene mogućnosti zapošljavanja u tijelima državne uprave u situaciji gospodarske i fiskalne krize. Kada je u pitanju srpska manjina, većina napora usmjerena je na povratak izbjeglih Srba i osiguravanje uvjeta za njihov povratak prvenstveno kroz stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskog prava koji se vraćaju u

RH. Tijekom 2011. godine smanjio se broj osoba u statusu prognanika, povratnika i izbjeglica za ukupno 385 osoba.

U procesima provedbe i praćenja mjera JIM-a i tijekom 2011. sudjelovali su brojni zainteresirani dionici: ministarstva, socijalni partneri, lokalne vlasti, OCD, akademske institucije itd.

1. UVOD

Nakon potpisivanja Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske (JIM-a) 5. ožujka 2007. godine, pripremljeno je više nacionalnih provedbenih planova, izvješća o provedbi JIM-a i NPPSU-a te je do sada održano šest konferencija na kojima je analiziran napredak u ostvarenju ciljeva u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti. Prilikom provedbe prioriteta i mjera potrebno je mjere kontinuirano prilagođavati novim okolnostima i izazovima. Tijekom 2011. godine ostvarene su sljedeće aktivnosti. U Zagrebu je 16. i 17. svibnja 2011. godine održana Konferencija o nastavku aktivnosti i provedbi mjera JIM-a i JAP-a, koju su organizirali MSPM i MRMS u suradnji s EK (Opća uprava za zapošljavanje, socijalna pitanja i jednake mogućnosti). Cilj je Konferencije bio utvrditi napredak u provedbi JIM-a i JAP-a od početka njihovih procesa i utvrditi doprinos Instrumenta prepristupne pomoći (IPA) te utvrditi napretke i daljnje izazove za 2011. i 2012. godinu. Tijekom drugog dana Konferencije, organizacije i udruge korisnici bespovratnih sredstava iz IV. komponente IPA-e su na četrdesetak štandova predstavili brojne rezultate projekata – od fotonaponskih sustava do programa obrazovanja za slastičare i računalne administratore.

Osim toga, u 2011. godini pripremljeno je četvrto Izvješće o provedbi JIM-a i NPPSU-a za 2010. godinu. Europska komisija je dostavila evaluacijsko izvješće o provedbi mjera za razdoblje od siječnja do prosinca 2010. U tom je evaluacijskom izvješću konstatiran napredak u provedbi JIM-a te su istaknuti daljnji izazovi na koje je potrebno obratiti veću pozornost, kao što su: praćenje procesa deinstitucionalizacije i decentralizacije, položaj različitih skupina umirovljenika, zapošljavanje osoba s invaliditetom te etničkih manjina i obrazovna integracija romske djece, smanjenje diskriminacije po svim osnovama i daljnje praćenje poduzetih mjera. Imajući na umu evaluacijsko izvješće i preporuke, pristupilo se pripremi Izvješća o provedbi Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske u 2011. godini. Struktura ovog Izvješća usuglašena je sa zahtjevima i smjernicama EK. Izvješće se sastoji od dva glavna dijela te statističkih i ostalih priloga. Prvi dio izvješća sadrži pregled socijalne, ekonomske i demografske situacije, cjeloviti strateški pristup u bavljenju izazovima siromaštva i socijalne isključenosti tijekom 2011. te okvir strateškog pristupa u razdoblju od 2011. do 2012. godine. Drugi dio sadrži podatke i informacije o provedbi prioriteta i mjera prihvaćenih u JIM-u i Nacionalnom provedbenom planu 2011.-2012. Kao i u prethodnom izvješću, posebna je pozornost posvećena socijalnim posljedicama gospodarske i financijske krize, kao i mjerama poduzetim u svrhu njenog ublažavanja.

2. OPĆI PREGLED

2.1. Ocjena socijalne situacije

U prvom kvartalu 2011. godine proveden je Popis stanovništva, kućanstava i stanova, koji je bio usklađen s uredbama i propisima EU-a o popisima stanovništva. Zasadu su dostupni samo prvi, tj. preliminarni rezultati o broju stanovnika,¹ ali ne i podaci o različitim obilježjima stanovništva (obrada podataka je u tijeku). Tako je prema prvim rezultatima Popisa 2011. u Hrvatskoj bilo ukupno 4 290 612 stanovnika. Iako prvi rezultati ovog popisa nisu usporedivi s

---

¹ Pojmovi koji se koriste u ovom tekstu, a koji imaju rodni značaj, bez obzira na to koriste li se u muškom ili ženskom rodu, obuhvaćaju na jednak način muški i ženski rod.

rezultatima ranijih popisa stanovništva, jer je definicija ukupnog stanovništva izmijenjena, u Hrvatskoj su već duže vrijeme prisutni trendovi brojčanog smanjivanja i starenja stanovništva. Prema procjenama, broj se stanovnika u 2010. godini smanjio za oko 11 000 u odnosu na 2009. godinu. Evidentne su promjene u dobnom sastavu stanovništva: smanjuje se udio mlađeg, a raste udio starijeg stanovništva. U razdoblju od 2008. do 2010. godine udio osoba starijih od 64 godine iznosio je oko 17,3% (u 2006. udio je iznosio 17%, a u 2007. godini 17,2%). Prirodni prirast je duže vrijeme negativan. Tijekom 2008. i 2009. godine situacija se blago poboljšala (prirodni prirast na 1000 stanovnika je za 2008. godinu iznosio -1,9, a za 2009. godinu -1,8), da bi se u 2010. godini negativni prirodni prirast povećao na -2,0. Stopa totalnog fertiliteta je u 2009. godini blago porasla (1,50), da bi se u 2010. godini ponovno vratila na razinu iz 2008. godine (1,46). Očekivano je trajanje života žena u 2010. godini iznosilo 79,6 godina, a muškaraca 73,5 godina. U razdoblju od 2008.-2010. godine postupno se smanjila razlika u očekivanom trajanju života između muškaraca i žena zbog blagog rasta očekivanog trajanja života muškaraca (spomenuta razlika iznosila je 7,2 u 2008. godini, 6,7 u 2009. godini te 6,1 u 2010.godini).

Migracijski saldo je kontinuirano bio pozitivan do 2008. godine, dok je u 2009. i 2010. godini negativan. Tijekom 2010. godine broj odseljenih bio je za 4 875 veći od broja doseljenih (u 2009. godini migracijski je saldo iznosio -1 472). Negativni migracijski saldo posljedica je smanjenog doseljavanja u Hrvatsku, dok su promjene u broju odseljenih u inozemstvo znatno manje. Tako je broj odseljenih u 2010. godini čak nešto manji (za 80) od broja odseljenih u 2009. godini. S druge strane, broj doseljenih osoba u 2010. godini smanjio se u odnosu na 2009. godinu za više od 40%. Smanjenje broja doseljenih osoba posljedica je, prije svega, gospodarske krize u RH, jer se smanjila potražnja za radnom snagom u sektorima građevinarstva, ugostiteljstva i turizma, u kojima su se obično zapošljavali doseljeni iz inozemstva. Osim toga, u 2008. godini stupio je na snagu novi Zakon o strancima, kojim su propisani stroži uvjeti odobrenja boravka strancima, što je moglo pridonijeti postupnom smanjenju broja doseljenih stranaca. Kada je u pitanju državljanstvo doseljenih u 2010. godini, među njima je najviše hrvatskih državljana (83,8%). Od ukupnog broja doseljenih osoba u RH, 51,9% osoba doselilo se iz Bosne i Hercegovine.

Stopa umrlih u 2010. godini ostala je potpuno ista kao i u razdoblju od 2007. do 2009. godine (11,8), a nije bilo značajnijih promjena niti u stopi umrlih starijih osoba (54,6 u 2009. i 54,7 u 2010.). U 2010. godini zabilježeno je smanjenje ukupnog broja umrlih, kako u dobi iznad 65 godina tako i u dobi 0-64. Među umrlima bilo je nešto više žena, s tim da žene više umiru nakon 64. godine, a muškaraca je više među umrlima u dobi od 0-64 godine. Stopa dojenačke smrtnosti pala je s 5,3 u 2009. godini na 4,4 u 2010. godini. Spomenuta je stopa viša od stope dojenačke smrtnosti u EU15 (3,73 u 2009.), a manja nego u zemljama EU12 (6,42 u 2009.). Rana neonatalna smrtnost se smanjila s 3,19 u 2009. na 2,58 u 2010. godini, ali je i dalje viša nego u zemljama EU27, gdje je iznosila 2,01 u 2009. godini. Poredak vodećih uzroka smrti prema skupinama bolesti nije se promijenio u odnosu na 2009. godinu: prvi uzročnik smrtnosti su bolesti cirkulacijskog sustava a na drugom mjestu su novotvorine (ove dvije skupine bolesti odgovorne su za tri četvrtine svih smrtnih slučajeva). Ostali uzročnici smrtnosti odnose se na ozljede i otrovanja, bolesti probavnog sustava, bolesti dišnog sustava i druge manje zastupljene bolesti. Stopa samoubojstava u 2010. godini (17,59) je tek nešto manja nego u 2009. godini (17,84).

Nakon kontinuiranog opadanja udjela mirovinskih troškova u BDP-u u razdoblju od 2001. do 2007. godine, troškovi javnog mirovinskog sustava ponovo rastu tijekom 2008. (9,71% BDP-a), 2009. (10,46% BDP-a) i 2010. godine (10,60% BDP-a). Rast troškova mirovinskog sustava posljedica je značajnog pada BDP-a, rasta broja umirovljenika, isplate dodatka na mirovine ostvarene od 1. siječnja 1999. godine prema Zakonu o mirovinskom osiguranju, te

primjene Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju, prema kojem su od 1. siječnja 2008. godine povećane prijevremene starosne mirovine, najniže mirovine i invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad zaposlenih korisnika. Unatoč povećanju broja umirovljenika za približno 1% u odnosu na 2010. godinu, udjel mirovinskih troškova u BDP-u u 2011. godini blago se smanjio na 10,42%, što je posljedica neusklađivanja mirovina prethodne dvije godine. Omjer između broja osiguranika i broja umirovljenika nakon što je blago rastao u razdoblju od 2002. do 2008. godine (kada je iznosio 1,40), ponovno se pogoršao tijekom 2009. (1,36), 2010. (1,23) i 2011. godine (1,21). Udio prosječne mirovine u prosječnoj plaći posljednjih godina nije se uopće značajnije mijenjao – iznosio je oko 40% (39,71% u 2010.), dok je udio prosječne starosne mirovine za puni radni vijek iznosio 60% u 2009. godini (63% u 2008.). Međutim, s obzirom da se zbog gospodarske krize mirovine nisu usklađivale tijekom 2010. i 2011. godine, udio se prosječne mirovine u prosječnoj plaći smanjio na 39%. Od 1. siječnja 2012. godine opet je uspostavljeno redovito usklađivanje mirovina prema rastu plaća i Indeksa potrošačkih cijena u omjeru 50:50.

Pokazatelji nejednakosti i siromaštva od 2003. do 2009. godine dobiveni su iz podataka Ankete o potrošnji kućanstava, dok su oni za 2010. izračunati iz podataka Ankete o dohotku stanovništva (engl. SILC). Zbog metodoloških razlika ovih dvaju izvora podataka pokazatelji za 2010. nisu izravno usporedivi s pokazateljima iz prethodnih godina, ali su posve usporedivi s podacima zemalja EU. Dohodovne su nejednakosti do 2009. godine uglavnom stagnerale, uz blage oscilacije u nekim godinama. U 2009. godini Ginijev koeficijent (0,27) je bio manji nego u razdoblju od 2001.-2008. godine (između 0,28 i 0,29). Prema podacima za 2010. godinu Ginijev koeficijent iznosio je 0,32, što je malo iznad prosjeka EU27 (0,31). Viši Ginijev koeficijent od Hrvatske imale su samo Litva, Latvija, Bugarska, Rumunjska, Grčka i Španjolska. Kvintilni omjer (S80/S20) u 2010. godini je iznosio 5,5 (tijekom 2009. ovaj se omjer smanjio u odnosu na 2008.). Stopa rizika od siromaštva je počela rasti na početku ekonomske krize (18% u 2009. u odnosu na 17,4% u 2008.). U 2010. godini je stopa rizika od siromaštva iznosila 20,6%, što je znatno više od prosjeka EU27 (16,4) (višu stopu rizika od siromaštva od Hrvatske imale su samo Latvija i Rumunjska, dok su približno istu stopu rizika od siromaštva kao i Hrvatska imale Bugarska i Španjolska). Relativni jaz rizika od siromaštva je u 2010. godini bio 28,6%. Tijekom 2010. godine nisu se dogodile dublje promjene u profilu siromaštva. Još je u 2009. godini došlo do porasta relativnog siromaštva među djecom i mladima (osim najstarije dobne skupine i djeca u dobi do 15 godina imala su stopu rizika od siromaštva iznad nacionalnog prosjeka). U 2010. godini je stopa rizika od siromaštva djece u dobi 0-17 (20,5%) na razini nacionalnog prosjeka, dok su iznad prosjeka stope rizika od siromaštva mladih u dobi 18-24 godine (21,6%) te osoba starijih od 64 godine (28,1%). U odnosu na prosjek rizik siromaštva starijih osoba nešto se smanjio u 2010. u odnosu na 2009. godinu. U razdoblju od 2006. do 2009. godine povećavala se razlika u stopama rizika od siromaštva između muškaraca i žena. Ta je razlika u 2010. godini iznosila 1,6 postotnih bodova, što je znatno manje negoli u 2009. godini kada je iznosila 3,8 postotnih bodova. Najveća je razlika između stopa rizika od siromaštva muškaraca i žena u najstarijoj dobnoj skupini (65+). Ta je razlika stalno rasla od 2006. (4,4 postotnih bodova) do 2009. godine (12,8% postotnih bodova). U 2010. godini starije žene su imale za 8 postotnih bodova veću stopu rizika od siromaštva negoli stariji muškarci.

Prema podacima za 2010. godinu, iznadprosječne stope rizika od siromaštva imaju samačka kućanstva, jednoroditeljske obitelji i obitelji u kojima žive dvije odrasle osobe s troje i više djece. Kao i ranijih godina, s najvećim se rizikom siromaštva suočavaju samci (njihova je stopa rizika od siromaštva 44,8%), posebice samačka kućanstva u kojima žive starije osobe (u ovim kućanstvima u riziku od siromaštva živi svaka druga osoba). Samohrani roditelji koji žive s jednim ili više uzdržavane djece imaju stopu rizika od siromaštva koja je za oko 68%

(ili 14 postotnih bodova) viša od nacionalnog prosjeka. Vrlo visok rizik siromaštva nalazimo i u kućanstvima u kojima žive dvije odrasle osobe i troje ili više djece (33,1%), što je rezultat nepovoljnog utjecaja ekonomske krize na zarade i mogućnosti zapošljavanja roditelja. Stope rizika od siromaštva kućanstava u kojima žive dvije odrasle osobe s jednim ili dvoje djece te drugih kućanstava u kojima žive uzdržavana djeca uglavnom su ispod ili na granici nacionalnog prosjeka. Treba istaknuti izuzetno visoku stopu rizika od siromaštva nezaposlenih osoba (44,7%), a posebice nezaposlenih muškaraca (51,4%).

Od početka 2009. godine dolazi do rasta broja korisnika stalne pomoći. Trend rasta broja korisnika nastavio se i u 2011. godini (broj se korisnika povećao u 2009. za 2,1% u odnosu na 2008., za 8,2% u 2010. u odnosu na 2009., te za 3,1% u listopadu 2011. u odnosu na listopad 2010. godine). Udio nezaposlenih radnosposobnih osoba među korisnicima stalne pomoći iznosio je 41,4% u listopadu 2010. i 41,8% u listopadu 2011. godine. Krajem listopada 2011. godine stalnu pomoć primalo je 2,3% građana Hrvatske. Nema značajnijih promjena u regionalnoj distribuciji korisnika. I dalje je najviše korisnika stalne pomoći u Šibensko-kninskoj (7,5%), Međimurskoj (4,9%), Karlovačkoj (4,5%) i Osječko-baranjskoj županiji (4,3%).

Regionalne nejednakosti su evidentne na razini statističkih regija, županija i JLS. Ove se regionalne jedinice razlikuju prema različitim pokazateljima, kao što su: BDP po stanovniku, stope nezaposlenosti, demografske, obrazovne strukture stanovništva i slično. Od triju NUTS-II regija, jedino sjeverozapadna regija ima BDP po stanovniku veći od nacionalnog prosjeka (125,6% hrvatskog prosjeka u 2009.), ali zahvaljujući prvenstveno Gradu Zagrebu koji jedini u sklopu ove regije ima BDP po stanovniku iznad prosjeka RH. U jadranskoj je regiji BDP po stanovniku iznosio u 2008. i 2009. godini 96,6%, s tim da dvije županije u sklopu ove regije (Istarska i Primorsko-goranska) imaju BDP po stanovniku iznad hrvatskog prosjeka. U središnjoj i istočnoj Hrvatskoj BDP po stanovniku znatno je ispod nacionalnog prosjeka (70,7% u 2009.). U ovoj su regiji četiri županije (Brodsko-posavska, Vukovarsko-srijemska, Požeško-slavonska i Virovitičko-podravska) s najnižim BDP-om po stanovniku u RH, koji iznosi između 55-63% hrvatskog prosjeka. Prije spomenute županije, kao i veći broj drugih županija, doživjele su pad BDP-a u 2009. u odnosu na 2008. godinu. Omjer između BDP-a po stanovniku između najbogatije i najsiromašnije županije se smanjio u 2009. (3,17) u odnosu na 2007. godinu (3,28), s obzirom da je kriza snažnije pogodila ekonomski razvijenije županije. Nakon razvrstavanja županija prema indeksu razvijenosti u 2010. godini, 11 od 21 županije dobile su status potpomognutog područja, što znači da zaostaju više od 25% za nacionalnim prosjekom (Virovitičko-podravska, Vukovarsko-srijemska, Brodsko-posavska, Bjelovarsko-bilogorska, Požeško-slavonska, Sisačko-moslavačka, Osječko-baranjska, Karlovačka, Ličko-senjska, Šibensko-kninska, Koprivničko-križevačka).

Napomena:

Krajem 2011. godine došlo je do organizacijskih i ustrojstvenih izmjena ministarstava. Hrvatski sabor je na sjednici održanoj 22. prosinca 2011. godine donio Zakon o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i drugih središnjih tijela državne uprave (NN 150/11, 22/12), te se u ovom Izvješću koriste nazivi ministarstava i ureda Vlade RH u skladu sa spomenutim Zakonom, sukladno nositeljima mjera koji su provodili mjere i aktivnosti iz Nacionalnog provedbenog plana za socijalno uključivanje 2011.- 2012. godine.

Radi uvida u organizacijske promjene iskazujemo reorganizacije nositelja mjera JIM-a: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi prestali su s radom, a poslove su preuzeli Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo branitelja i Ministarstvo zdravlja. Uprava za obitelj iz sastava ranijeg

Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti kao i Uprava za socijalnu skrb, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi nastavile su s radom u novom organizacijskom sastavu. Ministarstva socijalne politike i mladih, Ministarstvo gospodarstva rada i poduzetništva prestalo je s radom, a poslove su preuzeli Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava, te Ministarstvo poduzetništva i obrta. Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva prestalo je s radom te je poslove vezano uz provedbu JIM-a preuzelo Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU koje uključuje i Upravu za otočni i priobalni razvoj prijašnjeg Ministarstva mora, prometa i infrastrukture. Nadalje, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva prestalo je s radom, a poslove vezano uz provedbu mjera JIM-a preuzelo je Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja.

2.2. Cjeloviti strateški pristup

Godinu 2011., kao i prethodne dvije, obilježila je ekonomska i financijska kriza, koja je snažno utjecala na strateški pristup u području socijalne zaštite i socijalnog uključivanja. Tijekom protekle tri godine naponi Vlade RH uglavnom su bili usmjereni na to da se ublaže negativne posljedice pada BDP-a te da se zadrži dosadašnja razina socijalnih prava posebice za najranjivije skupine izvan tržišta rada (umirovljenici, djeca, trudnice). Cilj je bio zadržati postojeću razinu proračunskih izdataka za socijalne naknade te reducirati dio troškova koji narušavaju načelo socijalne pravednosti. Tijekom 2011. godine pripremljen je i usvojen novi Zakon o socijalnoj skrbi te su usvojene zakonske promjene u mirovinskom sustavu, kako bi se poboljšao materijalni položaj umirovljenika koji su ostvarivali mirovine iz oba obvezna mirovinska stupa. Mjerama u vrijeme krize nastojalo se pravičnije raspodijeliti teret ekonomske krize, zaštititi najslabije skupine te ukinuti neopravdane povlastice u pojedinim socijalnim sustavima.

Temeljem *Programa gospodarskog oporavka* Vlada RH je tijekom 2010. godine usvojila nekoliko zakonskih promjena u sustavu mirovinskog osiguranja, koje su opisane u izvješću za 2010. godinu. Tako je predviđeno postupno izjednačavanje dobne granice umirovljenja za muškarce i žene od 2011. do 2030. godine (dobna granica za žene povećavat će se po 3 mjeseca godišnje, sa 60 na 65 godina života za starosnu mirovinu i s 55 na 60 godina za prijevremenu starosnu mirovinu). Također je povećano trajno smanjenje prijevremene starosne mirovine za osiguranike s kraćim mirovinskim stažem s maksimalnih 9% na maksimalnih 20,4%. Od sredine 2010. godine smanjene su i mirovine ostvarene, odnosno, određene pod povoljnijim uvjetima (tzv. povlaštene mirovine) za 10% (mirovine hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, bivših političkih zatvorenika, zastupnika u Hrvatskom saboru, članova Vlade RH, sudaca Ustavnog suda i glavnog državnog revizora, mirovine redovitih članova HAZU, mirovine sudionika II. svjetskog rata i bivših pripadnika JNA itd.). Problem niskih mirovina ostvarenih iz oba obvezna stupa riješen je izmjenama i dopunama Zakona o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima i Zakona o mirovinskim osiguravajućim društvima i isplati mirovina na temelju individualne kapitalizirane štednje, (NN 114/2011), koje su stupile na snagu 15. listopada 2011. godine. Ove izmjene odnose se na mirovine dosadašnjih korisnika mirovina iz oba obvezna stupa i približno 100 tisuća osiguranika II. stupa članova obveznih mirovinskih fondova, koji su se 2002. godine opredijelili za osiguranje u II. stupu (osiguranici koji su tada imali između 40 i 50 godina života). Ovi korisnici mirovina iz oba stupa, odnosno osiguranici budući korisnici mirovina, mogu izabrati hoće li mirovinu ostvarivati iz oba stupa, ili samo iz prvog stupa (vidi 3.2.2.1.).

Kao što je navedeno u izvješću za 2010. godinu odgođeno je uvođenje tzv. socijalne/državne mirovine za starije osobe bez mirovina. Tijekom 2009. i 2010. godine izrađena je studija temeljem koje je procijenjen broj starijih osoba koje bi mogle biti obuhvaćene socijalnom mirovinom, raspravljani su načini provedbe provjere dohotka i imovine te su raspravljani

modeli socijalnih mirovina. Zbog financijske situacije i stanja u mirovinskom sustavu, zaključeno je da bi se socijalna mirovina uvela kao dio sustava socijalne skrbi. Mogućnosti uvođenja socijalne mirovine temeljito su analizirane u 2011. godini u vrijeme pripremanja novog Zakona o socijalnoj skrbi. Kako je nakon usvajanja Zakona o socijalnoj skrbi sredinom 2011. godine podignuta visina socijalne pomoći za samce, uvođenjem socijalne mirovine koja bi bila 15% veća od razine socijalne pomoći pojavio bi se problem. Naime, socijalna mirovina bila bi ista ili veća od minimalne mirovine koju bi ostvario umirovljenik s minimalnim radnim stažom, što bi moglo destimulirati zaposlene da ostvare takav radni staž. Taj bi se problem mogao riješiti povećanjem najnižih mirovina, što je teško očekivati u situaciji kada se smanjuje broj zaposlenih zbog ekonomske krize i kada se vlada nalazi pred imperativom da smanji proračunski deficit. Stoga je tijekom naredne godine potrebno istražiti koliki broj starijih osoba koje nemaju pravo na mirovinu ne traži socijalnu pomoć zbog stigme ili nekih drugih razloga. Temeljem tih nalaza moguće je uvesti određene privremene mjere kako bi se smanjio broj osoba starijih od 65 godina koje ne ostvaruju pravo niti na mirovinu niti traže socijalnu pomoć.

Pored Zakona o socijalnoj skrbi tijekom 2010. godine je usvojena i Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u RH 2011.-2016. Strategija sadrži prioritete razvoja sustava socijalne skrbi, kao i mjere koje se planiraju provesti kako bi se ostvarili ciljevi Strategije. Prioritetni ciljevi razvoja su: povećanje učinkovitosti sustava socijalne pomoći, decentralizacija socijalne skrbi, povećanje dostupnosti i pristupa socijalnih usluga (deinstitucionalizacija i prevencija institucionalizacije), informatizacija socijalne skrbi, unaprjeđenje suradnje s OCD, osnaživanje lokalnih zajednica u procesu socijalnog planiranja usluga, izgradnja standarda za praćenje i vrednovanje pružanja socijalnih usluga, unaprjeđenje suradnje između različitih razina i tijela vlasti. S obzirom da je krajem 2011. godine došlo do promjene vlasti, očekuje se od nove koalicijske vlade da razmotri ciljeve strategije te ih dopuni ili korigira. Tijekom 2011. godine nije bilo nikakvih pomaka prema decentralizaciji sustava socijalne skrbi te nova vlast namjerava pažljivo razmotriti mogućnosti decentralizacije u narednom razdoblju. Pokušaji da se započne sa decentralizacijom uglavnom su bili neuspješni i zbog toga što ona ne ovisi samo o odlukama i spremnosti samog sustava socijalne skrbi. S obzirom da je pretpostavka decentralizacije socijalne skrbi fiskalna decentralizacije, proces ovisi o odlukama drugih resora i ministarstava. U skoro vrijeme se očekuje prijedlog preraspodjele financijskih (poreznih) prihoda između razina vlasti. Ključni je cilj decentralizacije: ukidanje paralelizma između sustava prava lokalne i središnje vlasti te uključivanje lokalne vlasti i udruga u procese socijalnog planiranja.

2.3. Strateški pristup za razdoblje 2012.-2013.

Strateški pristup za razdoblje 2012.-2013. godine temelji se na Programu Vlade Republike Hrvatske za mandat 2011.-2015. i drugim nacionalnim dokumentima, kao i na ključnim strateškim dokumentima EU, kao što su Europa 2020 i Europska platforma za borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti. Sa stajališta politike socijalnog uključivanja, ključni je cilj Vladinih programa ostvariti gospodarski rast koji će rezultirati povoljnijim trendovima na tržištu rada i poboljšanjem životnog standarda građana. Osim toga, u situaciji ekonomske recesije bitno je racionalizirati državnu potrošnju, povećati učinkovitost javnih službi i zaštititi najranjivije socijalne skupine (stvoriti pravednije društvo).

Cilj je Vlade do kraja mandata postupno povećati stopu rasta gospodarstva kako bi do 2015. godine bila na razini od oko 5%. Planira se smanjenje stope nezaposlenosti, odnosno povećanje stope zaposlenosti. Kratkoročno, gospodarska će se politika usmjeriti prema stvaranju povoljnijih uvjeta za rast investicija i povećanje konkurentnosti hrvatskoga gospodarstva. U tom će smislu Vlada nastojati nizom mjera smanjiti nelikvidnost. Poticat će

se novo zapošljavanje, a glavna će interventna mjera biti privremeno oslobađanje plaćanja doprinosa za svakog novog zaposlenog. Aktivirat će se posebni programi za zapošljavanje mladih i visokoobrazovanih ljudi te radno aktivnih koji se zbog srednje životne dobi teško vraćaju na tržište rada. Aktivne čemjere uključivati i potpore za izobrazbu, samozapošljavanje, mjere za otvaranje radnih mjesta za osobe s invaliditetom te fleksibilniji pristup tržištu rada mladih umirovljenika. Predviđa se izrada strategije za zapošljavanje žena.

Važno će mjesto u budućem razvoju imati regionalna politika s ciljem smanjenja regionalnih razvojnih razlika, povećanja konkurentnosti gospodarstva u svim područjima te pripreme za kvalitetno korištenja fondova EU. Povećanim ulaganjem u podizanje kvalitete javnih usluga (stanovanje, školstvo, zdravstvo, socijalni razvoj, komunalna opremljenost i sl.) povećat će se privlačnost života u slabije razvijenim regijama. Poticat će se razvoj ruralnih područja i uspostava minimalnih standarda socijalnih usluga, komunalne opremljenosti, prometne infrastrukture. Posebna pozornost će se posvetiti dovršetku započetih projekata obnove i izgradnje infrastrukture na ratom stradalim područjima. Nerazvrstane, lokalne i županijske ceste, lokalne vodovode i komunalnu infrastrukturu na područjima povratka, a na prijedlog JLS, Vlada će staviti u kategoriju prioriteta ulaganja. Također će se nastaviti i izgradnja socijalne infrastrukture (domovi zdravlja, domovi za starije, školske ustanove) na spomenutim područjima, u skladu s razvojnim programima. Pored brže revitalizacije područja koja su stradala u ratu, cilj je poboljšati prometnu povezanost, nastaviti gradnju infrastrukture i povećati mogućnosti zapošljavanja na otocima. Država planira određenim mjerama olakšati poslovanje gospodarskim subjektima na otocima kako bi bili ravnopravni u tržišnoj utakmici.

U javnom socijalnom sektoru ključni je cilj provedba strukturnih reformi koje će dugoročno osigurati održivost mirovinskoga i zdravstvenog sustava te povećati usmjerenost socijalnog sustava prema najugroženijim skupinama stanovništva. U 2012. godini očekuje se javna rasprava o nastavku mirovinske reforme radi unapređenja mirovinskoga sustava te uklanjanja nedostataka i nepravdi. Pozornost će biti usmjerena na tri glavna problema: kako urediti održiv i pravedniji sustav ostvarivanja mirovinskih prava za nove umirovljenike, kako osigurati održiv sustav usklađivanja i ostvarivanja mirovina te kako odvojiti mirovinska prava iz mirovinskog sustava od prava utvrđenih posebnim zakonima. Radi uklanjanja nepravdi početkom 2012. godine ukinut će se sadašnji sustav povlaštenih mirovina za saborske zastupnike, članove vlade i suce Ustavnoga suda. Namjera je institucionalizirati fleksibilne oblike odlaska u starosnu mirovinu te nagrađivati dulji radni staž od punog staža. I dalje se namjerava jačati drugi stup mirovinske štednje kroz sudjelovanje radnika, poslodavaca i države. Također, odgovarajućim olakšicama stimulirat će se mirovinska štednja u trećem dobrovoljnom stupu.

Namjera je Vlade zadržati relativno visok udio izdvajanja za zdravstvo u BDP-u, posebice kroz ulaganja u medicinsko osoblje i zdravstvenu infrastrukturu, uz pretežno državno financiranje zdravstva i bez znatnijega povećanja financijskoga učešća građana. Planira se redefinirati liste lijekova i znatno proširiti osnovne liste lijekova. Provodit će se niz javnozdravstvenih aktivnosti usmjerenih prema ženama svih dobnih skupina, a posebna pozornost posvetit će se zdravlju žena iz ruralnih područja, uvođenjem mobilnih zdravstvenih timova. Ravnomjerno i ujednačeno u teritorijalnom pogledu razvijat će se sekundarna i tercijarna zdravstvena zaštita, a za sve kraće dijagnostičko-terapijske procedure prednost će se dati dnevnim bolnicama. Time se želi povećati broj medicinskih postupaka, uz znatno smanjivanje predugih lista čekanja i mogućnosti korupcije. Svemu ovome prethodi uspostava cjelovite informatizacije zdravstvenog sustava.

U sustavu socijalne skrbi cilj je sređivanje stanja do kraja 2012. godine, što znači završetak informatizacije i umrežavanja sustava te uspostavu jedinstvenoga registra svih korisnika

socijalnih naknada (eliminiranje pojave kumuliranja prava na različitim razinama), nakon čega bi se otvorio put mogućoj funkcionalnoj i financijskoj decentralizaciji sustava. Vlada će raditi na daljnjem razvoju sustava socijalnih usluga i deinstitutionalizaciji (izgradnja sustava potpore samohranim roditeljima, poboljšanje socijalnih usluga i skrbi za starije i nemoćne građane, provedba učinkovitih mjera skrbi za osobe s invaliditetom). Kada je u pitanju deinstitutionalizacija, posebna će pozornost biti usmjerena na unapređenje udomiteljstva kako bi se povećao broj djece smještene u udomiteljske obitelji (u odnosu na djecu smještenu u domove), uz istodobnu prenamjenu domova u domove obiteljskoga tipa. Također će se raditi na olakšavanju postupaka usvajanja i boljoj socijalnoj integraciji djece, razradi i primjeni modela stanovanja, školovanja i zapošljavanja djece bez roditeljske skrbi nakon navršene 18. godine. K tome, cilj je unaprijediti sustav pomoći i rada s djecom i mladima s problemima u ponašanju te provoditi mjere za otklanjanje prosjačenja, beskućništva i trgovanja djecom i mladima. Planira se uspostava mreže skloništa za žene žrtve nasilja i njihovo održivo financiranje iz državnog i lokalnih proračuna. Razvit će se programi socijalne i ekonomske integracije žena i djece žrtava nasilja nakon izlaska iz sigurnih kuća.

S obzirom da su u uvjetima krize mladi postali posebno ugrožena skupina, cilj je otvoriti širi prostor za uključivanje mladih u društveni, ekonomski i politički život (utemeljeno je Ministarstvo socijalne politike i mladih). Prednost će dobiti one politike koje će mladima omogućiti kvalitetnije obrazovanje, lakši ulazak u svijet rada i početak samostalnog života te veću i odgovorniju ulogu u zajednici na lokalnoj i državnoj razini. U svrhu smanjenja nezaposlenosti mladih planiraju se sljedeće mjere:

- bolja informiranost o mogućnostima zaposlenja i samozapošljavanja nakon završetka obrazovanja,
- čvršće povezivanje tržišta rada s obrazovnim sustavom na stručnoj praksi i pripravničkom stažiranju,
- obvezivanje javnoga i poticanje privatnoga sektora na zapošljavanje mladih,
- razvoj poticaja, poreznih olakšica i drugih stimulacija za zapošljavanje mladih,
- sukladno europskim mjerama poticanja poduzetništva mladih i samozapošljavanja mladih uvest će se posebni krediti i poticaji za mlade poduzetnike,
- maksimalno će se iskoristiti mogućnosti Europskog regionalnog razvojnog fonda i Europskog socijalnog fonda za otvaranje novih radnih mjesta u slabije razvijenim područjima Hrvatske. Vlada će poticati decentralizirani model stambenoga zbrinjavanja za mlade kroz tzv. poticanu stanogradnju, raspodjelu građevinskoga zemljišta i povoljni najam i otkup stanova.

Polazeći od ciljeva strategije Europa 2020 planira se postavljanje jasnijih nacionalnih ciljeva u području borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti te se priprema izrada novih strateških dokumenata i nacionalnih izvješća u sklopu novog ciklusa modela otvorene koordinacije (OMC) u područjima socijalne zaštite i socijalnog uključivanja.

2.3.1. Socijalne posljedice i mjere ublažavanja utjecaja gospodarske i financijske krize

Hrvatska je nešto kasnije u odnosu na druge europske zemlje ušla u recesijsko razdoblje. Nepovoljni gospodarski trendovi obilježavaju cijelo razdoblje od kraja 2008. godine do danas, iako su u posljednje dvije godine djelomice ublažene negativne posljedice krize. Naime, dok je ekonomski rast, odnosno rast BDP-a u 2009. i 2010. godini bio negativan (-6,9% u 2009. i -1,4% u 2010. godini), u 2011. godini zabilježena je nulta stopa rasta BDP-a, što upućuje na trendove stagnacije gospodarstva. Izostanak rasta BDP-a nepovoljno je utjecao na kretanje zarada zaposlenih i na situaciju na tržištu rada. Realne neto plaće su u 2010. godini pale za

0,5% u odnosu na 2009. godinu, te za 0,4% u 2011. u odnosu na 2010. godinu. S druge strane, zbog nepovoljnih gospodarskih kretanja došlo je do značajnog povećanja nezaposlenosti. Tako je broj nezaposlenih u 2011. godini porastao u prosjeku za 1% u odnosu na 2010. godinu, pri čemu su značajne razlike među županijama (npr. broj nezaposlenih u Krapinsko-zagorskoj županiji porastao je za 8%, dok je u Splitsko-dalmatinskoj, Zagrebačkoj, Brodsko-posavskoj i Požeško-slavonskoj županiji rast broja nezaposlenih iznosio 3-5%).

Na materijalni i socijalni položaj građana posebice nepovoljno utječe činjenica da mnogi zaposleni ostaju bez radnih mjesta zbog gašenja poduzeća. Situacija je izuzetno teška u nekim regijama i lokalnim zajednicama u kojima su zatvorene tvrtke koje su zapošljavale veliki dio lokalnog stanovništva i u kojima je radilo više članova iz istog kućanstva. Zbog nelikvidnosti raste broj zaposlenih koji ne primaju plaću ili se plaće isplaćuju s velikim zakašnjenjem od nekoliko mjeseci ili godina (iako nema egzaktnih podataka, procjenjuje se da je takvih oko 80 000). Osim toga, na pad realnog kućanskog dohotka utjecalo je povećanje PDV-a sa 22% na 23% (u 2012. PDV je povećan na 25%), te rast cijena energenata i hrane. Tijekom prethodne dvije godine mirovine se nisu usklađivale s rastom Indeksa potrošačkih cijena i rastom plaća. Isto tako, u 2011. godini ostala je na snazi odredba o ukidanju prava na besplatne udžbenike i prijevoz za učenike osnovnih i srednjih škola.

U 2011. godini nije bilo značajnijih promjena ili novina u politici Vlade prema najranjivijim socijalnim skupinama. Smanjeno je porezno opterećenje za građane s najnižim primanjima (porezna stopa za građane s najmanjim primanjima smanjena je s 15% na 12%). Proračunska sredstva namijenjena za socijalna prava nisu se smanjivala u 2011. godini (kao niti tijekom 2009. i 2010.), iako je realna vrijednost socijalnih naknada smanjena zbog inflacije i rasta cijena osnovnih životnih potrepština. Nije bilo nikakvih smanjenja prava niti sredstava u sustavu dječjih i obiteljskih naknada.

Osnovni je izazov hrvatske socijalne politike kako pružiti materijalnu potporu osobama koje ostaju bez posla i kako potaknuti zapošljavanje. Zaposlene osobe koje ostanu bez posla, a ispunjavaju minimalne uvjete iz sustava osiguranja od nezaposlenosti, mogu ostvariti novčanu naknadu za nezaposlene. Nezaposlene osobe koje nemaju pravo na novčanu naknadu iz osiguranja mogu zatražiti stalnu pomoć ako žive u kućanstvima s primanjima ispod propisane razine. U 2011. godini nastavio se rast broja korisnika stalne pomoći² (u listopadu 2011. broj korisnika bio je za 3% veći nego u listopadu 2010.). Međutim, spomenuti rast broja korisnika stalne pomoći u 2011. godini znatno je manji nego u 2010. godini (kada je iznosio 8% u odnosu na 2009.). Ipak, treba naglasiti da je tijekom 2011. godine dio nezaposlenih mogao povećati svoje prihode kroz javne radove i neke druge mjere politike tržišta rada. Broj sudionika javnih radova povećao se za više od 100% u 2011. godini u odnosu na 2010. godinu, a javni izdaci za ovu mjeru povećani su za 27% u odnosu na 2010. godinu. No, iako se omjer između broja sudionika u javnim radovima i broja dugotrajno nezaposlenih stalno povećava u zadnje tri godine, on je još uvijek prilično nizak (oko 4% u 2010. i oko 7% u 2011. godini). O mjerama aktivne politike zapošljavanja vidi u 3.2.1. te u izvješću o provedbi JAP-a.

Pored stalne pomoći, porastao je i broj korisnika jednokratnih pomoći, usmjerenih podmirenju potreba koje su posljedica određenih privremenih nepovoljnih okolnosti ili povećanih troškova. Porastao je i broj jednokratnih pomoći koje se daju radi školovanja jer su siromašniji obitelji ostale bez besplatnih udžbenika. Osim toga, lokalne su vlasti također mogle intervenirati kako bi ublažile socijalnu situaciju na svojem području. Županije i lokalne

---

² Sukladno novom Zakonu o socijalnoj skrbi (NN, broj 57/12) terminologija je izmijenjena te je stalna pomoć zamijenjena terminom pomoć za uzdržavanje.

vlasti pružaju pomoć različitim kategorijama građana, prije svega, djeci predškolske i školske dobi, umirovljenicima, osobama s invaliditetom, beskućnicima i osobama bez obitelji te drugim socijalno ugroženim skupinama. Jedinice lokalne i područne samouprave (županije, općine i gradovi) ukupno troše na različite programe i mjere borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti gotovo 2 milijarde kuna. Oko 60% tih sredstava troši se za pomoći, potpore i usluge djeci predškolske i školske dobi te studentima, a oko 15% sredstava namijenjeno je za potpore umirovljenicima, beskućnicima te za financiranje i sufinanciranje stambenih potreba siromašnijih građana. Međutim, kada su u pitanju socijalne intervencije jedinica lokalne i područne samouprave, postoje značajne razlike među njima.

3. IZVJEŠĆE O NAČINIMA SUOČAVANJA S KLJUČNIM IZAZOVIMA I PROVEDBI PRIORITETA I MJERA U PODRUČJU SOCIJALNOG UKLJUČIVANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

3.1. Procjena ostvarenosti prioriteta u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Hrvatskoj definiranih u 8. poglavlju JIM-a

3.1.1. Povećati razinu zapošljivosti onih skupina koje su najviše pogođene dugotrajnom nezaposlenošću ili diskriminacijom

S ciljem napretka te daljnjeg snaženja zaštite prava osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju vlada RH donijela je Nacionalnu strategiju izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine (NSIMOI). U pristupu prema osobama s invaliditetom težište se stavlja na aktivan pristup, što podrazumijeva nastojanje da osobe s invaliditetom, u mjeri i uvijek kad je to moguće, same kontroliraju uvjete vlastita života, podrazumijevajući i akcije vezane uz njihovu rehabilitaciju i zapošljavanje. NSIMOI dodatno definira i ostale ciljeve: provoditi nediskriminacijsku politiku u području radno-socijalne integracije osoba s invaliditetom, odnosno promicati njihovo aktivno sudjelovanje u području profesionalne rehabilitacije, zapošljavanja i rada; poticati stjecanje znanja, vještina i navika potrebnih za zapošljavanje i zadržavanje zaposlenja; poticati zapošljavanje osoba s invaliditetom na otvorenom tržištu rada koristeći mjere pozitivne diskriminacije, implementirati zaposlenje u zaštićenim uvjetima, provoditi zapošljavanje uz podršku, poticati alternativne modele rada te potaknuti zapošljavanje u radnim centrima (za osobe koje nisu u mogućnosti naći zaposlenje na otvorenom tržištu). U cilju poboljšanja provedbe, praćenja i sustava izvještavanja NSIMOI-a, MSPM je izradilo novi Operativni plan za razdoblje 2012.-2015. kako bi je povezao s Izvješćem o početnom stanju vezano uz provedbu Konvencije UN o pravima osoba s invaliditetom.

U 2008. godini je osnovana međuresorna radna skupina predstavnika nositelja NSIMOI koja je bila aktivna u cilju usklađivanja propisa o procjeni radne sposobnosti i profesionalnoj rehabilitaciji u različitim sustavima. Radna skupina je provela analizu situacije vezano uz prava osoba s invaliditetom u svim sustavima (socijalna skrb, zdravstvo, mirovinsko osiguranje, branitelji, obrazovanje, zapošljavanje) kako bi se osigurao temelj za usklađivanje propisa koji uređuju ovo područje te za nastavak rada usmjeren na istraživanje mogućnosti za uspostavu jedinstvenog tijela vještačenja i sastavljanja Jedinstvene liste oštećenja kao i Jedinstvene liste funkcionalnih sposobnosti. Jedinstvena lista funkcionalnih sposobnosti je izrađena u skladu s Međunarodnom klasifikacijom funkcioniranja, invaliditeta i zdravlja (ICF, WHO 2001., i hrvatsko izdanje 2010.) i služi za procjenu stupnja preostalih funkcionalnih sposobnosti osoba s invaliditetom. Testno razdoblje implementacije Jedinstvene liste funkcionalnih sposobnosti je završeno u svim sustavima. Očekuje se da će konačni prijedlog

jedinstvene metodologije za procjenu invaliditeta kao i modela jedinstvenog tijela vještačenja biti završen do kraja 2012. godine. HZZ je u suradnji s URIHO-om (Ustanova za rehabilitaciju hendikepiranih osoba profesionalnom rehabilitacijom i zapošljavanjem), Gradom Zagrebom i FPRZOI-om implementirao nove modele profesionalne rehabilitacije - "Radni centri" i "Virtualnu radionicu". Ova je inicijativa pokrenuta 2009. godine i još je u tijeku. Inicijativa je osmišljena u skladu s mjerama i aktivnostima NSIMOI te u svrhu utvrđivanja novih modela za zapošljavanje osoba s invaliditetom kao i stvaranja uvjeta za uspostavljanje regionalnog centra za profesionalnu rehabilitaciju. Novi modeli profesionalne rehabilitacije su postigli uspješne rezultate: 47% osoba koje su procijenjene zapošljivima su pronašle zaposlenje na otvorenom tržištu rada. Provedene aktivnosti iz okvira NSIMOI koje su u nadležnosti HZZ-a su postigle sljedeće rezultate: broj novozaposlenih osoba s invaliditetom iz evidencije nezaposlenih osoba HZZ-a bio je u stalnom porastu do 2007. godine. U 2008. i 2009. godini je bilježen blagi pad u broju novozaposlenih osoba s invaliditetom, što je u skladu s općim trendovima zapošljavanja u tom razdoblju. U 2010. i 2011. godini je zabilježen izvjestan porast broja novozaposlenih osoba s invaliditetom kao rezultat povećanih napora svih dionika na tržištu rada kao i mjera za aktivne politike zapošljavanja. U 2011. godini zaposleno je 1 465 osoba s invaliditetom iz evidencije HZZ-a što čini porast od 35.66% u odnosu na prethodnu godinu. Zabilježeno je povećanje od 66.48% osoba s invaliditetom koje su uključene u mjere aktivne politike tijekom 2011. godine (581 osoba s invaliditetom je uključene u mjere u 2011. godini) u usporedbi s brojem osoba s invaliditetom koje su bile uključene u 2010. godini. U 2011. godini najveći broj zaposlenih osoba s invaliditetom su bile osobe s intelektualnim poteškoćama (582 ili 39,73%), slijede ih osobe s tjelesnim invaliditetom (272 ili 18,57%), a zatim osobe s višestrukim oštećenjima (267 ili 18,23%). Sve nezaposlene osobe s invaliditetom imaju jednak pristup uslugama profesionalnog informiranja i savjetovanja (profesionalnog usmjeravanja) kao i mogućnost da se uključe u odgovarajuće obrazovne programe u cilju povećanja njihove trenutne razine zapošljivosti i postizanje bolje pozicije na tržištu rada.

U cilju unapređenja procesa zapošljavanja osoba s invaliditetom Zakonom o socijalnoj skrbi (NN 33/12) je propisana usluga stručne potpore u obavljanju poslova i zapošljavanju, odnosno stručne potpore u uključivanju u radni proces. Obavljanje poslova po Zakonu obuhvaća one vrste rada koji omogućavaju osobama očuvanje već stečenih znanja i razvoj novih sposobnosti, uključujući i zadovoljavanje radnih potreba korisnika. Usluge pružaju stručni radnici domova socijalne skrbi, vjerske zajednice, udruge ili druga pravna osoba koja obavlja djelatnost socijalne skrbi u skladu s ovim Zakonom, a pravo na usluge priznaje nadležni centar za socijalnu skrb na temelju prethodnog mišljenja pružatelja usluga.

U skladu s mjerama i aktivnostima NSIMOI-a, usluge profesionalnog usmjeravanja se kontinuirano pružaju svim osobama s invaliditetom, bez obzira na dob, razinu obrazovanja i radni status. Tijekom 2011. godine u aktivnosti profesionalnog usmjeravanja bilo je uključeno 1 745 osoba s invaliditetom. HZZ u djelokrug redovnih aktivnosti uključuje i usluge "rane intervencije" u cilju prevencije ranog napuštanja sustava obrazovanja te posljedično, socijalne isključenosti. Ključno obilježje hrvatskog modela profesionalnog usmjeravanja je pristup usmjeren potrebama i mogućnostima korisnika s ciljem pružanja usluga učenicima s određenim faktorima rizika (učenici sa zdravstvenim i socijalnim problemima, teškoćama u učenju, poremećajima u ponašanju, itd.). Procjenjuju se obrazovni, psihološki, medicinski i socijalni aspekti za ciljane skupine koje su u najvećoj potrebi za sveobuhvatnim uslugama profesionalnog usmjeravanja. Svake godine MZOS donosi Odluku o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u srednje škole koja omogućuje učenicima s teškoćama u razvoju, zdravstvenim teškoćama, teškoćama učenja, ponašanja i emocionalnim poteškoćama, kao i učenicima pripadnicima romske nacionalne manjine ostvarivanje direktnog upisa ili dodatnih

bodova u procesu vrednovanja školskih postignuća. Tijekom 2011. godine u postupke profesionalnog usmjeravanja uključeno je 33 972 učenika osnovnih i srednjih škola na području RH.

U cilju podizanja javne svijesti o potrebi suzbijanja diskriminacije žena na tržištu rada u RH ULJPPNM Vlade RH je u 2011. godini bio nositelj projekta pod nazivom "Poticanje raznolikosti na hrvatskom tržištu rada" u okviru programa EU PROGRESS, uz financijsku podršku EK. Partneri su ULJPPNM-u u provedbi navedenog projekta bili Udruga za pomoć i edukaciju žrtava mobinga i Institut za razvoj tržišta rada. Projekt je bio usmjeren na jačanje provedbe Zakona o suzbijanju diskriminacije u području rada i zapošljavanja. Projekt je sadržavao tri temeljna cilja: jačanje kapaciteta dionika na tržištu rada u borbi protiv diskriminacije (poslodavci, djelatnici HZZ-a, predstavnici sindikata i koordinacija za ljudska prava te povjerenstva za ravnopravnost spolova); mapiranje i promicanje primjera dobre prakse u pogledu upravljanja raznolikošću (*diversity management*) na hrvatskom tržištu rada kroz nagradu; promicanje pozitivnog okruženja među širom javnosti (posebice među poslodavcima), u pogledu prepoznavanja i priznavanja ravnopravnosti, odnosno razvijanja svijesti o različitim oblicima diskriminacije na temelju dobi, invaliditeta, etničke pripadnosti, vjere i promicanje prednosti različitosti.

U okviru tog projekta održani su seminari i radionice za zaposlenike HZZ-a, poslodavce iz privatnog i javnog sektora te predstavnike županijskih koordinacija za ljudska prava, povjerenstava za ravnopravnost spolova te javnih ustanova. Sudionici na seminaru educirani su o hrvatskom zakonodavstvu na području diskriminacije, osnovama po kojima je zabranjena diskriminacija u RH te o iskustvima u suzbijanju diskriminacije u području rada i zapošljavanja među državama članicama EU-a. Osim hrvatskog Zakona o suzbijanju diskriminacije na seminarima su predstavljene i direktive EU-a na ovom području te sudska praksa.

U okviru je ovog projekta 13. prosinca 2011. godine povodom obilježavanja 10. prosinca - Međunarodnog dana ljudskih prava, ULJPPNM u suradnji s partnerskim institucijama dodijelio nagradu 'Ključna razlika'. Nagrada se odnosi na poticanje ravnopravnosti spolova, dobne ravnopravnosti, ravnopravnost osoba s invaliditetom i ravnopravnost pripadnika nacionalnih manjina. Evaluacijski odbor koji je ocjenjivao pristiglih 29 prijava činili su predstavnici HZZ-a, FRPZOI-a, URS-a, Ureda pučkog pravobranitelja, Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova Vlade RH, Pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, Hrvatske gospodarske komore, HUP-a, Hrvatske obrtničke komore, Centra za edukaciju, savjetovanje i istraživanje – CESI, Centra za mirovne studije, Mreže mladih Hrvatske, Udruge Inkluzija, Nezavisnih sindikata Hrvatske, međunarodnih organizacija (UNDP) i portala Moj posao. Cilj nagrade je prepoznati, istaknuti i nagraditi poslodavce s pozitivnim praksama u uključivanju raznolikosti na području ljudskih potencijala. Između ostalog, nagrada je dodijeljena i u kategoriji poticanja ravnopravnosti u području ljudskih potencijala i uključivanja pripadnika nacionalnih manjina na tržište rada, koju je osvojila tvrtka Vodotoranj d.o.o., dok je Coca Cola HBC Hrvatska d.o.o. dobila posebnu nagradu za sustavnost u suzbijanju diskriminacije i poticanja ravnopravnosti.

Ukupna vrijednost projekta „Poticanje raznolikosti na hrvatskom tržištu rada“ je 178.818,40 EUR.

Novi način praćenja postupanja sudova u slučajevima diskriminacije temelji se na odredbi članka 14. Zakona o suzbijanju diskriminacije prema kojoj su prekršajni, općinski i županijski sudovi, radi statističkog praćenja, dužni voditi evidenciju o sudskim predmetima vezanim za diskriminaciju i osnovama diskriminacije po kojima se ti postupci vode.

Prema podacima MP zaprimljenih od prekršajnih sudova, tijekom 2011. godine ukupno je zaprimljeno 47 prekršajnih predmeta dok je 11 predmeta ostalo neriješeno iz prethodnog razdoblja. Od ukupno 58 prekršajnih predmeta njih 26 pravomoćno je riješeno u toj godini. 20 predmeta riješeno je s osuđujućom presudom a njih 6 s oslobađajućom presudom. Osuđujuća presuda donesena je u 8 predmeta gdje je osnova diskriminacije bila etnička pripadnost, a po 4 predmeta gdje je osnova diskriminacije bila spol, spolna orijentacija i nacionalno podrijetlo. Evidentirano je 11 diskriminiranih žena i 7 muškaraca.³

3.1.2. Proširiti obuhvat srednjeg i visokog obrazovanja te poticati i reformirati strukovno obrazovanje radi usklađivanja sa zahtjevima tržišta rada

Donesena ja Odluka o donošenju Mreže osnovnih i srednjih škola, učeničkih domova i programa obrazovanja te Odluka o Nacionalnom okvirnom kurikulumu za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje. Mreža srednjih škola i programa će postepeno udovoljiti zahtjevima dostupnosti i racionalnog ustroja upisnog područja za pojedine sektore u odnosu na postojeće gospodarske kapacitete i planove gospodarskog razvoja pojedinog područja. Mreža također mora udovoljiti zahtjevima pedagoških mjerila i propisanih standarda u odnosu na veličinu škola, rasprostranjenost i dostupnost obrazovnih programa, demografske uvjete, potrebe društva i prostorno-tehničke, kadrovske i ostale didaktičke uvjete. Pri tomu će se voditi računa o osiguravanju zaštite nacionalnih i lokalnih interesa te zadovoljavanja svih preduvjeta za uspješnu provedbu programa obrazovanja. Tijekom 2011. godine MZOS je izdao školama rješenja za izvođenje strukovnih programa obrazovanja, uključujući i programe za učenike s teškoćama, sukladno potrebama tržišta rada u području njihove županije na koje su se podnositelji pozivali uz suglasnost osnivača, a sve u svrhu planiranja i provedbe upisa. Donesena rješenja usklađena su s Odlukom o donošenju Mreže osnovnih i srednjih škola, učeničkih domova i programa obrazovanja. U ukupno 12 županija doneseno je 70 programa obrazovanja, odnosno, po obrazovnim sektorima: strojarstvo, brodogradnja i metalurgija – 21; promet i logistika – 5; poljoprivreda, prehrana i veterina – 6; turizam i ugostiteljstvo – 9; graditeljstvo i geodezija – 8; osobne, usluge zaštite i druge usluge – 2; zdravstvo i socijalna skrb – 4; grafička tehnologija i audio-vizualne tehnologije – 9; šumarstvo, prerada i obrada drva – 4, te elektrotehnika i računalstvo - 2. Kroz IPA IV projekt „Jačanje institucionalnog okvira za razvoj strukovnih standarda zanimanja, kvalifikacija i kurikuluma“ čiji je korisnik bila ASOO izrađeno je 14 profila obrazovnih sektora koji sadržavaju ključne podatke o sektoru, tržištu rada i strukovnom obrazovanju. Profili sektora su alat pomoću kojeg se po prvi puta mogu na jednom mjestu naći relevantni podaci (iz različitih izvora, kao što su DZS, HZZ, FINA, MZOS, E-matica, itd.) o gospodarstvu, tržištu rada i obrazovnoj ponudi u 13 obrazovnih sektora. Profili su na raspolaganju sektorskim vijećima, ASOO, MZOS-u i i drugim dionicima radi planiranja razvoja strukovnih kvalifikacija i strukovnog obrazovanja, koje odgovara na potrebe tržišta rada. Profili sektora mogu biti važan korak i za planiranje relevantne i racionalne mreže obrazovanih programa, što će podići ukupnu kvalitetu obrazovanja. Nadalje, ovi dokumenti pomažu u razumijevanju tržišnog položaja sektorskih znanja i vještina, pridonose izradi sektorskih strategija, ključni su za izradu kvalitetnih kvalifikacija i kurikuluma, pomažu u identifikaciji jaza između ponude i potražnje za radom te mogu poslužiti kao podloge za planiranje kvota po obrazovnim programima po županijama.

---

³ Izvor: Ministarstvo pravosuđa, obrazac za statističko praćenje predmeta vezanih za diskriminaciju i osnove diskriminacije za izvještajno razdoblje od 1.1. do 31. 12. 2011.

Unutar profila sektora prikazani su podaci koji omogućuju razumijevanje ponude i potražnje za znanjima i vještinama kroz nekoliko segmenata. U prvom dijelu prikazana je potražnja za zanimanjima kroz obuhvat sektora koji predstavlja popis sektorskih zanimanja, prikaz potreba za tim zanimanjima u gospodarskim djelatnostima te dugoročna kretanja zaposlenosti u ključnim gospodarskim djelatnostima za sektor. Nadalje, sadržani su podaci o prihodima, broju poduzeća i zaposlenih u sektoru te podaci o slobodnim radnim mjestima i potrebnim kadrovima za zamjenu radne snage (zbog odlaska u mirovinu), koji jasno ocrtavaju zanimanja koja poslodavci traže. Više o ponudi zanimanja prikazano je kroz strukturu nezaposlenih po sektorskim zanimanjima, prikaz radne snage i neaktivnog stanovništva po sektorskim zanimanjima, strukturu zanimanja prema razini obrazovanja, kao i kroz podatke o neto plaćama i vrstama ugovora o radu. U drugom dijelu naglasak je stavljen na potrebe za kompetencijama unutar sektorskih zanimanja. Kao podloga za planiranje strukture i sadržaja novih kvalifikacija i obrazovnih programa korišten je model matrice kompetencija. Treći dio profila sektora prikazuje uspješnost studiranja učenika koji završavaju srednje strukovno obrazovanje u sektoru, kao i distribuciju zanimanja na kojima se zapošljavaju mladi koji završavaju obrazovne programe iz sektora.

Iznosi utrošenih sredstava: državni proračun- iznos za 2011. godinu 700.000,00 kn, IPA projekt "Jačanje institucionalnog okvira za razvoj strukovnih standarda/kvalifikacija i kurikuluma za SOO" ukupno 1.799.965 EUR (13.499.737,50 kn) za ugovor o pružanju usluga (sredstva EK od 85% uz nacionalno sufinanciranje od 15% kroz ASOO/ Odjel za financiranje i ugovaranje IPA programa - DEFECO) - IPA IV Program za razvoj ljudskih potencijala – Prioritet 3, Unaprjeđivanje ljudskog kapitala i zapošljavanja. Za 2011. godinu ukupni iznos 1.140.147,86 EUR (8.482.702,22 kn); od čega EU 969.125,68 EUR (7.210.296,88 kn), RH 171.022,18 EUR- (1.272.405,34 kn).

U cilju definiranja potreba za određenim srednjoškolskim i visokoškolskim kvalifikacijama na tržištu rada, u 2011. godini je HZZ izradio Preporuke za obrazovnu upisnu politiku i politiku stipendiranja koje upućuje MZOS-u, tijelima JLPS-a, sektorskim vijećima. Preporuke su korištene prilikom izrade Natječaja za dodjelu studentskih stipendija Nacionalne zaklade za potporu učeničkom i studentskom standardu, za izradu natječaja za prijam učenika u učeničke domove i dr.

Također, usluge HZZ-a koje se odnose na profesionalno informiranje usmjerene su na pomoć učenicima i njihovim roditeljima prilikom donošenja odluke o odabiru programa obrazovanja, zanimanja i područja rada, odnosno, za planiranje daljnjeg profesionalnog razvoja. HZZ je tijekom 2011. godine izdao preko 31 165 različitih letaka i brošura namijenjenih učenicima, a tiskano je i pet vrsta regionalnih brošura u ukupnoj nakladi od 10 840 tiskanih brošura o mogućnostima upisa učenika u srednje škole te 23 355 primjeraka brošura u CD zapisu. Profesionalnim informiranjem tijekom 2011. godine obuhvaćeno je 22 006 učenika. Područne službe HZZ-a su u suradnji s partnerima (sukladno potrebama na regionalnom tržištu rada) u 2011. godini organizirale različite radionice na temu odabira zanimanja te sudjelovale u raznim manifestacijama za učenike završnih razreda srednjih škola - „Dani otvorenih vrata“, „Dani profesionalnog usmjeravanja“, „Smotra sveučilišta“, „Dani karijera“, „Dojdi osmaš“, sajmovima obrtništva i sl.

3.1.3. Proširiti mrežu socijalnih usluga za djecu, starije osobe i osobe s invaliditetom

MSPM je u 2011. godini nastavilo s provedbom projekta osiguravanja usluge osobnog asistenta za osobe s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta s ciljem zadovoljavanja njihovih potreba u obitelji i široj zajednici. Ovaj oblik podrške, između ostalog, u najvećem broju slučajeva sprječava institucionalizaciju osoba s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta.

Projekt je započeo 2006. godine sa 78 korisnika, a u 2011. godini uključivao je 551 korisnika usluge. Projekt se provodi u suradnji sa 78 udruga osoba s invaliditetom u 20 županija u RH.

U 2011. godini za provedbu je projekta utrošeno 25.310.854,21 kn iz Državnog proračuna i dijela prihoda od igara na sreću. Pozitivni učinci usluge su: olakšavanje realizacije dnevnih aktivnosti i socijalnog uključivanja, rasterećenje i kvalitetniji odnosi u obitelji, širenje socijalne mreže, pozitivne promjene raspoloženja, fizičkog izgleda i kondicije te doživljaja vlastite invalidnosti, promjena socijalne percepcije i stavova prema osobama s invaliditetom kao i visoko zadovoljstvo korisnika i osobnih asistenata ovom uslugom.

Dodatna vrijednost projekta je povećan broj zaposlenih osoba korisnika usluge, vraćanje u proces obrazovanja dijela korisnika usluge, ali i povećanje broja aktivnih korisnika u radu udruge. Osim navedenoga dodana je vrijednost provedbe projekta osobnog asistenta u proteklom razdoblju: zapošljavanje ukupno 551 osobnog asistenta uglavnom osoba koje su u nepovoljnijem položaju na tržištu rada (od čega 444 žene i 107 muški). Naime, podaci MSPM-a pokazuju veliku zastupljenost mladih između 18 i 29 godina uključenih u projekt u ulozi osobnog asistenta, dok su 194 žene starije od 40 godina (166 mladih osoba uključeno je u projekt u ulozi osobnog asistenta). Bez radnog iskustva zaposleno je ukupno 137 osoba. Od ukupno 551 pružatelja usluge osobne asistencije, 72 pružatelja usluge je iz područja od posebne državne skrbi i brdsko-planinskog područja, a 85 osoba je niskoobrazovano. Sve navedeno govori o doprinosu u zapošljavanju osoba u nepovoljnom položaju na tržištu rada, stjecanju novih znanja i vještina korisnika i osobnih asistenata te olakšavanju pristupa obrazovanju i zapošljavanju osoba s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta i članova njihovih obitelji, dok se u široj zajednici primjećuju pozitivne promjene socijalne percepcije i stavova prema osobama s invaliditetom.

Budući da MSPM ovaj program ocjenjuje iznimno potrebnim i važnim za korisnike te je planiran Strateškim planom MSPM-a i obuhvaćen Strategijom vladinih programa za razdoblje od 2012. do 2014. godine, on će se nastaviti i tijekom 2012. godine. U svrhu osiguravanja kontinuiteta pružanja usluge, ista će se osiguravati kroz trogodišnji program s davateljima usluge udrugama osoba s invaliditetom.

Aktivnosti osobne asistencije prihvatljive su unutar postojećeg prijedloga tzv. klasične dodjele bespovratnih sredstava pod nazivom „Širenje mreže usluga u zajednici“, u okviru IPA programa za 2012. i 2013. godinu, koja se programski ponavlja i čiji je nositelj MSPM. Osim što je na taj način omogućeno širenje usluge osobne asistencije, osigurat će se i mogućnost dodatne edukacije pružatelja usluge te će se pripremiti projekt za uključivanje u ESF. Istome će pridonijeti i unutarnja evaluacija koja je u tijeku.

Sukladno Javnom pozivu za uključivanje novih JLPS-a, mreža je izvaninstitucionalnih usluga za starije u 2011. godini proširena na nove korisnike i lokalne zajednice uvođenjem 7 novih Programa međugeneracijske solidarnosti pod nazivom „Pomoć u kući starijim osobama“. U proteklom su petogodišnjem razdoblju navedene usluge višestruko povećane u odnosu na broj ugovorenih Programa i broja uključenih korisnika. U 2010. godini su kroz 84 Programa međugeneracijske solidarnosti, od čega 54 programa pod nazivom „Pomoć u kući starijim osobama“ i 30 programa „Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama“, pružane socijalne usluge za 15 200 korisnika starije životne dobi. U 2011. godini je sklopljen 91 Ugovor o pružanju usluga međugeneracijske solidarnosti od kojih se 58 odnosilo na usluge Pomoći u kući, a 33 na usluge Dnevnog boravka i pomoć u kući. Usluge oba programa su pružane za 15 550 korisnika starije dobi.

Broj se pokrivenih lokalnih zajednica u kojima su pružane organizirane usluge međugeneracijske solidarnosti udvostručio. U 2007. godini usluge su pružane u 68 općina i

gradova, dok je u 2011. godini uslugama međugeneracijske solidarnosti bilo pokriveno 160 općina i gradova, što je povećanje za 135%.

Pružatelji su usluga međugeneracijske solidarnosti tijekom 2011. godine bile OCD (43), ustanove socijalne skrbi (9), gradsko poduzeće (1) i JLS koje su pružale usluge samostalno (38). Svaka JLS je na temelju utvrđenih kriterija odabirala korisnike na svom području kojima su nakon uključanja kontinuirano pružane besplatne socijalne usluge radi sprečavanja izoliranosti i povećanja kvalitete življenja. To je uključivalo pomoć u organiziranju prehrane, obavljanju svakodnevnih kućnih poslova, održavanju osobne higijene, pružanju osnovne zdravstvene skrbi, psihosocijalne podrške te razne socijalizacijske aktivnosti. Od 15 550 korisnika kojima su pružane usluge tijekom 2011. godine, 68,6% živi u samačkim domaćinstvima, 24% nema djecu ili skrbnika, 74% korisnika su žene, 14,7% nema mirovinu, 33,3% prima najnižu mirovinu, 16,8% ostvaruje prava iz sustava socijalne skrbi, 2,3% ostvaruje pravo na pomoć i njegu u kući, 11,4% prima zdravstvenu njegu i patronažu, 52,8% su osobe otežanih funkcionalnih sposobnosti, 27,8% su pripadnici nacionalnih manjina. Ukupan je broj zaposlenih na izravnom pružanju usluga za starije u 2011. godini iznosio 1 045 osoba od čega 82% žena, najvećim dijelom iz nacionalnih prioriternih skupina za zapošljavanje kao što su mladi bez radnog iskustva (7%), dugotrajno nezaposleni (46%) i zaposleni iznad 50 godina starosti (18%). Postotak zaposlenih manjina iznosio je 16,3%, od čega najviše srpske i bošnjačke nacionalne manjine.

Posebna je pozornost organiziranju mreže usluga za starije posvećena potpomognutim područjima na kojima se od 91 sklopljenog ugovora o provedbi, 59 odnosilo na zajednice kojima je indeks razvijenosti ispod prosjeka države. Broj uključenih korisnika na ovim područjima iznosio je 10 675 starijih osoba (65% svih uključenih korisnika), a broj zaposlenih u pružanju usluga bio je 698 osoba (67% svih zaposlenih).

MSPM je u 2011. godini, u suradnji s JLS i OCD-ima provodilo program pod nazivom „Volonterska pomoć u Dnevnim boravcima za starije osobe“ s ciljem promicanja sudjelovanja volontera u obogaćivanju ponude i sadržaja dnevnog boravka za građane starije dobi. Na temelju je internog poziva MSPM u 2011. godini odabralo za financiranje šest projekata volonterske pomoći i sklopilo ugovore sa 6 JLS-a i JLPS-a: gradovi Buzet, Šibenik, Beli Manastir, Metković, te Karlovačkom županijom i općinom Jasenovac. U volonterskim aktivnostima i uslugama sudjelovalo je ukupno 105 volontera od 15 – 70 godina starosti te je ostvareno ukupno 1 589 sati volonterskog rada u uslugama dnevnog boravka. Ukupna financijska sredstva iz državnog proračuna koja su utrošena na provedbu i unaprjeđenje usluga međugeneracijske solidarnosti u 2011. godini iznosila su 46,4 milijuna kuna, koja su se uglavnom koristila na zapošljavanje prioriternih skupina, posebice žena.

U 2011. godini nije bilo promjena u mreži državnih domova socijalne skrbi u odnosu na prethodne godine. U 2011. godini bilo je 9 497 korisnika u državnim domovima obuhvaćenih svim oblicima skrbi, što je smanjenje u odnosu na 2010. godinu kada je bilo 9 766 korisnika. Međutim, neznatno je porastao broj smještenih korisnika u nedržavne domove socijalne skrbi sa 17 316 korisnika u 2010. godini na 17 830 korisnika u 2011. godini. Povećanje se odnosi na veći broj korisnika u pojedinim vrstama doma (domovi za osobe s invaliditetom), koji u većoj mjeri koriste usluge koje se mogu smatrati izvaninstitucionalnim oblikom skrbi, kao što su: cjelodnevni i poludnevni boravak, organizirano stanovanje, stručna pomoć u obitelji (patronaža) i pomoć pri uključivanju u programe redovnih školskih ili predškolskih ustanova (integracija). U 2011. godini u državnim domovima za osobe s invaliditetom povećan je broj korisnika koji koriste usluge poludnevnog boravka (s 1 088 u 2010. na 1 146 u 2011. godini) te usluge stručne pomoći u obitelji (sa 175 u 2010. na 220 u 2011. godini). U državnim domovima za djecu bez odgovarajuće skrbi ukupan je broj smještene djece u laganom, ali

stalnom padu (s 840 u 2010. na 825 u 2011. godini). Unazad nekoliko godina raste broj udomiteljskih obitelji (2 635 u 2009., 2 820 u 2010. te 2 849 u 2011. godini), kao i broj korisnika (s 5 264 u 2010. na 5 426 u 2011. godini). Od ukupnog broja osoba smještenih u udomiteljskim obiteljima u 2011. godini (5 426 korisnika), 37,9 % (2 059 korisnika) čine djeca. Tendenciji smanjenja smještaja djece u dom pridonosi i odredba Zakona o socijalnoj skrbi koja predviđa da se djeca mlađa od sedam godina obavezno smještavaju u udomiteljske obitelji, a samo iznimno u domove socijalne skrbi, gdje smještaj ne može trajati duže od 6 mjeseci.

U lipnju 2011. godine objavljen je natječaj za prikupljanje projektnih prijedloga za financiranje putem darovnice iz sredstava IPA IV komponente naslova „Širenje mreže socijalnih usluga u zajednici“ vrijednosti 2,45 milijuna EUR. Ovom darovnicom financirat će se projekti koji imaju za cilj unaprjeđenje mogućnosti zapošljavanja, pružajući podršku razvoju učinkovitih i uključivih socijalnih usluga u zajednici kroz razvoj usluga koje omogućuju samostalan život osoba u nepovoljnom položaju i razvijaju njihove kompetencije prijeko potrebne na tržištu rada, te razvojem socijalnih usluga u zajednici koje omogućuju pomirivanje radne i obiteljske uloge kod obitelji koje skrbe o ovisnom članu.

3.1.4. Veće napore usmjeriti na prevenciju bolesti i invaliditeta te omogućiti jednaki pristup zdravstvenim uslugama za cjelokupno stanovništvo

Preventivne aktivnosti koje se odnose na prevenciju kardiovaskularnih bolesti, prevenciju raka dojke, prevenciju raka maternice, cijepljenje djece prema propisanom kalendaru cijepljenja, preventivne preglede osoba iznad 50 godina u djelokrugu su rada izabranih liječnika primarne zdravstvene zaštite u djelatnostima opće/obiteljske medicine, zdravstvene zaštite žena i zdravstvene zaštite predškolske djece. Kako se spomenute djelatnosti u skladu s Odlukom o osnovama za sklapanje ugovora o provođenju zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja financiraju putem iznosa po osiguranoj osobi (glavarina), HZZO nije u mogućnosti dati precizne podatke o financijskim sredstvima utrošenim za preventivne aktivnosti na razini primarne zdravstvene zaštite za 2011. godinu. Nadalje, prevencija ovisnosti koja se do 2010. godine ugovarala kao posebni program, ugovara se u sklopu primarne zdravstvene zaštite kao sastavni dio djelokruga rada djelatnosti zdravstvene zaštite mentalnog zdravlja, prevencije i izvanbolničkog liječenja ovisnosti.

Vezano uz prevenciju raka dojke i prevenciju raka maternice, još jednom napominjemo da su preventivne aktivnosti koje se odnose na prevenciju raka dojke u djelokrugu rada izabranih doktora primarne zdravstvene zaštite. Međutim, vezano uz prevenciju raka dojke ističemo da osim sredstava uključenih u glavarinu doktora primarne zdravstvene zaštite u djelatnostima opće/obiteljske medicine i zdravstvene zaštite žena, koji u okviru svojih nadležnosti provode fizikalne preglede žena te ih po potrebi upućuju na daljnju dijagnostičku obradu u specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu (mamografija ili ultrazvuk dojki ovisno o medicinskoj indikaciji), na nacionalnoj se razini provodi program prevencije raka dojke na način da se sve žene u dobi od 50 do 69 godina pozivaju na mamografiju. Vezano uz taj nacionalni program, HZZO je i u 2011. godini sklopio ugovore o provođenju Nacionalnog programa prevencije raka dojke sa zdravstvenim ustanovama (domovima zdravlja i bolnicama) te dvoje privatnih zdravstvenih radnika u zakupu doma zdravlja. Sredstva za provođenje programa osigurana su u Državnom proračunu na poziciji HZZO A690071 Rano otkrivanje zloćudnih bolesti. S iste se pozicije financira i Nacionalni program ranog otkrivanja raka debelog crijeva. Na spomenutoj su poziciji u Državnom proračunu RH za 2011. godinu, a nakon Odluke o preraspodjeli sredstava planiranih u Državnom proračunu RH za 2011. godinu, utvrđena sredstva u ukupnom iznosu od 19.500.000 kn.

Vezano uz prevenciju raka maternice, u ordinaciji se izabranog doktora u djelatnosti zdravstvene zaštite žena, u okviru djelokruga rada, uzima uzorak za Papa test koji se zatim dostavlja na obradu i očitavanje dijelom u citološke laboratorije ugovorene u okviru izvanbolničke specijalističko-konzilijarne zdravstvene zaštite, a dijelom u citološke laboratorije ugovorene u bolnicama u okviru bolničke zdravstvene zaštite. Slijedom navedenoga, sredstva su za ove postupke osigurana na dvije pozicije Državnog proračuna i to: A690019 Bolnička zdravstvena zaštita i A690053 Specijalističko-konzilijarna zdravstvena zaštita izvanbolnička i stacionari pri domovima zdravlja, a postupci se plaćaju temeljem ispostavljenih osobnih računa. U 2011. godini provedeno je 262 995 postupaka u bolničkim zdravstvenim ustanovama te 54 658 postupaka u izvanbolničkim citološkim laboratorijima. Za postupke provedene u bolničkim zdravstvenim ustanovama likvidirano je 10.970.656,96 kn, za postupke provedene u izvanbolničkim citološkim laboratorijima 2.346.717,00 kn odnosno ukupno 13.317.373,96 kn. Navedena financijska sredstva uključena su u proračun HZZO-a te provođenje rečenih citoloških postupaka nema dodatnog financijskog učinka na proračun HZZO-a, odnosno na Državni proračun.

Vezano uz prevenciju samoubojstava i samoozljeđivanja, na nacionalnoj se razini ne provodi poseban nacionalni program.

HZZO u financiranju aktivnosti u suzbijanju infekcije HIV/AIDS-a te liječenju oboljelih od HIV/AIDS-a sudjeluje kroz svoje redovne aktivnosti, odnosno kroz ugovorne odnose s nositeljima samih aktivnosti u suzbijanju infekcije HIV/AIDS-a, te kroz ugovorne odnose s ustanovama u kojima se provodi liječenje oboljelih. Istovremeno, HZZO izravno ne ugovara posebne programe za suzbijanje HIV/AIDS-a. Financijska sredstva za liječenje oboljelih od HIV/AIDS-a uključena su u proračun HZZO-a, stoga pružanje zdravstvene zaštite oboljelima od HIV/AIDS-a koje se financira sredstvima obveznog zdravstvenog osiguranja, nema dodatnog financijskog učinka na proračun HZZO-a, odnosno na Državni proračun. Ukupni troškovi nastali s osnova liječenja bolesnika oboljelih od HIV/AIDS-a u 2011. godini iznose 48.425.403 kn.

3.1.5. Definirati koncept socijalnog stanovanja, razviti primjereniji sustav stambenih subvencija i pomoći za kućanstva s lošom stambenom situacijom; proširiti kapacitete skloništa za beskućnike; ubrzati rješavanje stambenih problema povratnika kroz programe stambenog zbrinjavanja posebice bivših nositelja stanarskog prava

MGPU kontinuirano i aktivno prati te analizira stambeno tržište kao i utjecaj gospodarskih trendova na sektor graditeljstva, a sve u cilju stvaranja preduvjeta za donošenje Strategije socijalnog stanovanja. Ocjenjujemo da bi usvajanje dokumenta trebalo odgoditi do trenutka kada se stvore financijski i gospodarski uvjeti kako na razini države tako i JLS.

MGPU je tijekom 2011. godine nastavilo niz aktivnosti vezanih uz programe stambene izgradnje kojima se zadovoljavaju stambene potrebe specifičnih skupina stanovništva koje nisu nužno i socijalno ugrožene, ali su izložene riziku socijalne isključenosti. Tako je u Programu stambenog zbrinjavanja stradalnika Domovinskog rata tijekom 2011. godine izgrađeno 64 stana te se započelo s izgradnjom još 175 stanova, dok je u Programu društveno poticane stanogradnje sredstvima Državnog proračuna subvencionirana izgradnja ukupno 28 stanova koji su dovršeni tijekom 2011. godine, a u tijeku je izgradnja još 542 stana.

U Programu stambenog zbrinjavanja povratnika bivših nositelja stanarskog prava na stanovima izvan područja posebne državne skrbi tijekom 2011. godine je APN sredstvima Državnog proračuna kupila te predala MRRŠVG-u 188 stana na 29 lokacija za što je utrošeno 103.779.810,00 kn. Od početka je ovog Programa pa do kraja 2011. godine izdvojeno 736,6 milijuna kn iz proračuna RH ili 97,2 milijuna EUR, čime je osigurano ukupno 1 409 stanova

izvan područja posebne državne skrbi. Sva utrošena sredstva su sredstva iz Državnog proračuna, pozicije MGPU-a i APN-a.

U 2011. godini završena je provedba mjera i aktivnosti iz Akcijskog plana za razdoblje 2007-2009. godine i stambeno je zbrinuto 4 915 obitelji bivših nositelja stanarskog prava. U 2011. godini u potpunosti je izvršeno mjerilo za 2009. godinu kako je i predviđeno Revidiranim akcijskim planom te je stambeno zbrinuto svih 2 070 bivših nositelja stanarskog prava i još 206 korisnika stambeno zbrinutih iznad mjerila.

3.1.6. Sustavno raditi na smanjenju regionalnih razlika

Zakonom o regionalnom razvoju prihvaćen je novi način ocjenjivanja i razvrstavanja teritorijalnih jedinica prema stupnju razvijenosti. Tako su JLPS čija je vrijednost indeksa razvijenosti manja od 75% prosjeka RH od 1. siječnja. 2011. godine dobile status tzv. potpomognutih područja. Novim se sustavom ocjenjivanja i razvrstavanja JLPS stvara analitička podloga za praćenje stupnja razvijenosti svih lokalnih i županijskih jedinica na godišnjoj razini, čime se unapređuje informacijski sustav za vođenje regionalne politike. Sukladno zakonskoj obvezi MRRFEU je u 2011. godini provelo postupak praćenja stupnja razvijenosti JLPS-a.

Nadalje, u 2011. godini MRRFEU je nastavilo poticati razvitak slabije razvijenih područja kroz razvoj poslovne infrastrukture i razvoj poduzetništva (o tome detaljnije u Poglavlju 3.2.5.).

3.1.7. Iznaci dugoročno i održivo rješenje za probleme siromaštva među starijim osobama

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima i Zakona o mirovinskim osiguravajućim društvima i isplati mirovina na temelju individualne kapitalizirane štednje (NN 114/2011), koji su stupili na snagu 15. listopada 2011. godine riješen je problem niskih mirovina iz oba mirovinska stupa. Izmjene se odnose na mirovine dosadašnjih korisnika mirovina iz oba obvezna stupa i približno 100 tisuća osiguranika II. stupa članova obveznih mirovinskih fondova koji su se 2002. godine opredijelili za osiguranje u II. stupu (osiguranici koji su tada imali između 40 i 50 godina života). Ovi korisnici mirovina iz oba stupa, odnosno osiguranici budući korisnici mirovina, mogu izabrati hoće li mirovinu ostvarivati iz oba stupa, ili samo iz prvog stupa.

Tijekom 2009. i 2010. godine izrađena je studija temeljem koje je procijenjen broj starijih osoba koje bi mogle biti obuhvaćene socijalnom mirovinom, raspravljani su načini provedbe provjere dohotka i imovine te su raspravljani modeli socijalnih mirovina. Zbog financijske situacije i stanja u mirovinskom sustavu zaključeno je da bi se socijalna mirovina uvela kao dio sustava socijalne skrbi. Mogućnosti uvođenja socijalne mirovine temeljito su analizirane u 2011. godini u vrijeme pripremanja novog Zakona o socijalnoj skrbi. Kako je nakon usvajanja Zakona o socijalnoj skrbi sredinom 2011. godine podignuta visina socijalne pomoći za starije samce, uvođenjem socijalne mirovine koja bi bila 15% veća od razine socijalne pomoći pojavio bi se problem da bi socijalna mirovina bila ista ili veća od najniže mirovine koju bi ostvario umirovljenik s minimalnim radnim stažem, što bi moglo destimulirati zaposlene da ostvare takav radni staž (vidi 3.2.2.1.).

3.1.8. Pratiti i evaluirati provedbu Nacionalne strategije zdravstva 2006.-2011. s aspekta njenog utjecaja na ublažavanje siromaštva i socijalne isključenosti

Na razini se primarne zdravstvene zaštite broj liječnika ugovorenih u djelatnosti opće/obiteljske medicine sa završenom specijalizacijom iz opće/obiteljske medicine povećao

u odnosu na 2010. godinu te je u ukupnom broju ugovornih liječnika, 45,55% liječnika specijalista i 54,45% liječnika nespecijalista.

Naime, u nastojanju daljnjeg porasta udjela liječnika specijalista u ukupnom broju ugovornih liječnika, HZJZ u skladu s Projektom usklađivanja djelatnosti obiteljske medicine s Europskim standardima (u daljnjem tekstu: Projekt), financira specijalističko usavršavanje liječnika ugovorenih u djelatnosti opće/obiteljske medicine. Sredstva namijenjena financiranju specijalističkog usavršavanja doktora medicine osigurana su na aktivnosti Državnog proračuna A690054 Specijalizacije, u ukupnom iznosu od 35.000.000 kn.

Slijedom navedenog, HZJZ je uz nastavno financiranje 144 specijalizacije iz obiteljske medicine započelih u 2008., 2009. i 2010. godini, na temelju Natječaja za specijalističko usavršavanje zdravstvenih radnika iz obiteljske medicine u akademskoj godini 2011/2012., preuzeo financiranje 32 nove specijalizacije iz obiteljske medicine, te uz nastavno financiranje 170 specijalizacija ostalih specijalnosti, započelih u 2007., 2008., 2009. i 2010. godini, na osnovu je zahtjeva zdravstvenih ustanova preuzeo financiranje novih 39 specijalizacija za koje je potreba usklađena s potrebama Mreže javne zdravstvene službe (NN 98/09., 14/10., 81/10., 64/11., 103/11., 110/11. i 141/11.) i zdravstvenim standardima HZJZ-a.

3.2. Procjena ostvarenosti mjera i prioriteta u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti u RH definiranih u 4. i 8. poglavlju JIM-a

3.2.1. Pospješivanje sudjelovanja u svijetu rada

3.2.1.1. Pospješiti dostupnost stabilnog i kvalitetnog zapošljavanja, aktivna politika zapošljavanja i osposobljavanja

Pregled mjera

- **Provoditi programe treninga i obrazovanja te intenzivno individualizirano posredovanje i savjetovanje pri zapošljavanju, učenju vještina traženja i kreiranja posla.** Na temelju NPPZ-a 2011.-2012., HZZ je tijekom 2011. godine financirao obrazovanje nezaposlenih osoba za potrebe tržišta rada. Prednost su pri uključivanju u obrazovanje imale dugotrajno nezaposlene osobe i posebne skupine nezaposlenih. Tijekom 2011. godine je u obrazovne programe uključeno 13 788 osoba, što je bilo 202,0% više nego u 2010. godini u kojoj je bilo uključeno 4 566 nezaposlenih osoba, što je bilo 50,9% više nego u 2009. godini u kojoj je broj sudionika iznosio 3 025, što je bilo 28,1% više nego u 2008. godini. Riječ je, dakle, o značajnom povećanju broja sudionika, premda on još uvijek nije dovoljan s obzirom na ukupan broj dugotrajno nezaposlenih osoba. Omjer se broja sudionika u programima obrazovanja tijekom godine i broja dugotrajno nezaposlenih početkom godine povećao s 1,6% u 2008. na 2,3% u 2009., na 3,5% u 2010., te na 9,4% u 2011. godini, što je još uvijek mali relativan broj. Izdaci za obrazovanje nezaposlenih, ne računajući izdatke za novčanu pomoć koju primaju sudionici tijekom obrazovanja, povećali su se s 32,6 milijuna kn u 2010. godini na 61,3 milijuna kn u 2011. godini. Što se tiče individualiziranog posredovanja, savjetnici za zapošljavanje pomažu nezaposlenim osobama u izradi individualnog plana traženja posla ili profesionalnog plana. Sve novoprijavljene osobe izrađuju profesionalni plan u roku od 60 dana od ulaska u evidenciju nezaposlenih. Izvršenje plana se prati, po potrebi revidira, a ukoliko ne rezultira zapošljavanjem u roku od 6 mjeseci, nezaposlena osoba ponovo prolazi postupak savjetovanja i definiranja novog profesionalnog plana. Tijekom 2011. godine ukupno je bilo zaključeno 293 686 profesionalnih planova traženja posla s novoprijavljenim nezaposlenim osobama.

- **Mjere APTR bolje fokusirati na skupine koje su dugotrajno nezaposlene ili postoji opasnost da će to postati.** Tijekom 2011. godine HZZ je u suradnji s JLS-ima sufinancirao javne radove za dugotrajno nezaposlene odnosno teško zapošljive osobe. Broj sudionika javnih radova povećao se sa 1 935 u 2009. na 5 037 osoba u 2010. godini, što je povećanje od 160,3%, te na 10 780 u 2011. godini (povećanje od 114,0%). Podsjećamo da je u 2008. godini broj sudionika iznosio samo 715. Iako je riječ o bitnom povećanju broja sudionika, on još uvijek nije dovoljan. Omjer broja sudionika u javnim radovima tijekom godine i broja dugotrajno nezaposlenih početkom godine povećao se s 0,5 % u 2008. na 1,5 % u 2009., na 3,8 % u 2010., te na 7,4% u 2011. godini, što je još uvijek mali relativan broj. Izdaci za javne radove su se povećali s 91,8 milijuna kn u 2010. na 116,4 milijuna kn u 2011. godini.
- **Razviti "kulturu evaluacije", odnosno ispitivanja učinaka mjera APTR i izbjegavanja stihijskog pristupa.** U prosincu 2011. godine završena je vanjska neovisna evaluacija aktivnih mjera politike zapošljavanja koje je provodio HZZ. Evaluaciju su proveli istraživači sa Sveučilišta u Zagrebu koristeći se kvaziekperimentalnom metodom, što je uobičajeni postupak istraživanja učinka mjera na zapošljivost sudionika. Autori su istraživali razlike u pogledu zapošljivosti između sudionika u mjerama nakon što je njihovo sudjelovanje završilo i sličnih osoba koje nisu sudjelovale u mjerama, pri čemu je zapošljivost mjerena statusom nezaposlenosti. Izabrani nesudionici su bili identični sudionicima prema osobnim obilježjima kao što su spol, godina rođenja, status prije nezaposlenosti, razina i smjer obrazovanja, te geografsko područje prijave na evidenciju nezaposlenih, te slični prema vremenu prijave i trajanju nezaposlenosti. Nesudionici su također izabrani i prema sličnosti u vjerojatnosti sudjelovanja u mjerama (koja je procijenjena na temelju spomenutih osobnih obilježja. Što se tiče obrazovanja nezaposlenih, ustanovljeno je da ne postoje velike razlike između sudionika i nesudionika u pogledu nezaposlenosti nakon što je sudjelovanje prvih završilo. Tako je, na primjer, udio nezaposlenih u ukupnom broju sudionika koji su pohađali obrazovni program u 2009. godini iznosio od 42 do 46 % u razdoblju od travnja do listopada 2011. godine. Za usporedbu, udio nezaposlenih u ukupnom broju nesudionika sličnih prema osobnim obilježjima bio je od 0 do 3 postotna boda manji, a udio nezaposlenih u ukupnom broju nesudionika sličnih prema vjerojatnosti sudjelovanja bio je od 0 do 3 postotna boda veći. Razlika je bila nešto veća samo kod skupine najmanje obrazovanih sudionika kod kojih je sudjelovanje u obrazovanju smanjilo vjerojatnost nezaposlenosti za 4 postotna boda u usporedbi s nesudionicima sličnih prema vjerojatnosti sudjelovanja. Nasuprot tome, ustanovljeno je da postoji razmjerno velika razlika između sudionika u sufinanciranom zapošljavanju i njima sličnih nesudionika. Sudionici sufinanciranog zapošljavanja su u znatno manjoj mjeri bili nezaposleni nakon završetka sufinanciranog razdoblja nego njima slični nesudionici. Udio nezaposlenih u ukupnom broju osoba čije je zapošljavanje sufinancirano u 2009. godini bio je u listopadu 2011. godine za 13 postotnih bodova manji nego kod nesudionika sličnih osobnih obilježja, te od 19 do 21 postotnog boda manji nego kod nesudionika slične vjerojatnosti sudjelovanja. Autori napominju da dio razlike vjerojatno odražava selekciju najzapošljivijih osoba od strane poslodavaca. Poslodavci su, naime, bili u potpunosti slobodni izabrati osobu koju žele zaposliti, pod uvjetom da osoba pripada jednoj od ciljanih skupina. Drugim riječima, sudionici su vjerojatno bili zapošljiviji od nesudionika i prije nego što je njihovo sudjelovanje započelo. Suprotan primjer su sudionici u javnim radovima kod kojih je vjerojatnost nezaposlenosti nakon završetka sudjelovanja bila veća nego kod sličnih nesudionika. Tako je, na primjer, vjerojatnost nezaposlenosti u listopadu 2011. godine za osobe koje su u 2009. godini sudjelovale u javnim radovima bila za 13 postotnih bodova veća nego kod nesudionika sličnih osobnih obilježja. Ta razlika je bila manja kada su se sudionici usporedili s

nesudionicima slične vjerojatnosti sudjelovanja, ali imala je isti predznak. Autori napominju da to može odražavati selekciju, ali u suprotnom smjeru, jer se za sudionike javnih radova izabiru najteže zapošljive osobe. Sudionici su, dakle, bili vjerojatno manje zapošljivi od sličnih nesudionika i prije nego što je njihovo sudjelovanje započelo. Izgleda, dakle, da je upotrebljena kvaziekperimentalna metoda samo djelomično uklonila učinke selekcije sudionika. Drugim riječima, sudionici prije sudjelovanja u mjerama po svojoj zapošljivosti nisu bili posve isti kao izabrani nesudionici, premda su bili slični po promatranim osobnim obilježjima, odnosno, po vjerojatnosti sudjelovanja procijenjenoj na temelju tih obilježja. Stoga se dobiveni rezultati istraživanja ne mogu smatrati pouzdanom osnovom za donošenje zaključaka u pogledu utjecaja mjera na zapošljivost sudionika. Međutim, bez obzira na njihov utjecaj na zapošljivost, neke od spomenutih mjera mogu se promatrati kao oblik uvjetovane pomoći nezaposlenima i kao oblik njihovog socijalnog uključivanja. U tom pogledu istaknutu ulogu imaju i mogu imati javni radovi, ali i programi obrazovanja nezaposlenih jer pružaju novčanu pomoć i osiguravaju socijalni kontakt. Takav kratkoročni ili neposredni učinak mjera osobito je značajan tijekom razdoblja gospodarske krize, odnosno, visoke nezaposlenosti.

- **Ocijeniti u kojoj mjeri postoji uspješna koordinacija između nadležnih službi i ministarstava te lokalnih inicijativa aktivne politike zapošljavanja.** Koordinacija između MRMS-a, HZZ-a i lokalnih inicijativa aktivne politike zapošljavanja osigurana je putem četiri oblika institucionalne suradnje. Prvo, kroz aktivno sudjelovanje područnih službi HZZ-a u takvim inicijativama, kroz sudjelovanje lokalnih dionika u savjetodavnim vijećima područnih službi HZZ-a, kroz decentralizirani pristup planiranju mjera aktivne politike zapošljavanja koje provodi HZZ, te kroz sudjelovanje predstavnika MRMS-a u radu Upravnog vijeća HZZ-a. Tijekom 2011. godine intenzivno su funkcionirala sva četiri oblika institucionalne suradnje.
- **Izvršiti decentralizaciju u kreiranju politike zapošljavanja, osloboditi i poticati inicijative na regionalnom i lokalnom tržištu rada koje će poticati partnerstvo i uključivati sve raspoložive čimbenike koji mogu doprinijeti unapređivanju zapošljavanja na lokalnoj i regionalnoj razini.** U procesu izrade plana mjera aktivne politike zapošljavanja polazi se od potreba i mogućnosti regionalnih i lokalnih tržišta rada. Planiranje mjera aktivne politike zapošljavanja temelji se na procesu predlaganja i usuglašavanja između područnih službi i Središnje službe HZZ-a, u financijskom okviru koji zadaju nadležna ministarstva. Osim toga, u okviru IPA programa tijekom 2011. godine HZZ je provodio projekt „Lokalna partnerstva za zapošljavanje – faza 3“. Projekt je završen u srpnju 2011. godine. Koristeći se iskustvima stečenim u prethodnom programu, projekt je unaprijedio i razvio partnerski institucionalni okvir za razvoj ljudskih potencijala te ojačao kapacitete dionika na lokalnoj razini za razvoj i provedbu mjera aktivne politike zapošljavanja.

3.2.1.2. Promoviranje integracije i borba protiv diskriminacije osoba koje se nalaze u nepovoljnom položaju na tržištu rada

Pregled mjera

- **Poticati zapošljavanje osoba s invaliditetom na otvorenom tržištu rada.** Tijekom 2011. godine u aktivnosti je profesionalnog informiranja i savjetovanja koje provodi HZZ bilo uključeno 1 745 osoba s invaliditetom, od čega su 593 osobe savjetovane putem radionica. Dio se mjera aktivne politike za sufinanciranje zapošljavanja koje provodi HZZ odnosi na poticanje integracije na tržište rada osoba koje se nalaze u nepovoljnom položaju, kao što su osobe s invaliditetom. Osim mjera za sufinanciranje zapošljavanja, HZZ potiče

zapošljavanje i putem mjera za sufinanciranje i financiranje obrazovanja, te mjera uključivanja u javne radove. U 2011. godini mjerama aktivne politike zapošljavanja koje provodi HZZ obuhvaćena je 581 osoba s invaliditetom, što je značajno više nego u 2010. godini kada je bilo obuhvaćeno 349 osoba s invaliditetom. Krajem veljače 2011. godine završen je projekt „Poticanje intenzivnijeg uključivanja osoba s invaliditetom na tržište rada“ koji je provodio HZZ u okviru programa IPA IV. U sklopu projekta je izrađena studija „Položaj i potrebe osoba s invaliditetom na tržištu rada“ čiji su zaključci i preporuke dali smjernice za izradu akcijskih planova za zapošljavanje osoba s invaliditetom u osam odabranih županija. Provedena je edukacija 89 savjetnika-posrednika na tržištu rada u području zapošljavanja osoba s invaliditetom. Izrađen je priručnik za savjetnike na tržištu rada, priručnik namijenjen osobama s invaliditetom te priručnik za poslodavce koji zapošljavaju osobe s invaliditetom.

Vežano na evaluaciju zakonske regulative koja se odnosi na zapošljavanje osoba s invaliditetom, FPRZOI je i u 2011. godini preispitivao Odluku o načinu ostvarivanja poticaja pri zapošljavanju osoba s invaliditetom (NN 8/08, 20/09, 96/09, 44/10). Izmjene i dopune te Odluke, koje su stupile na snagu 2009. i 2010. godine odnosile su se na poslodavce koji su temeljem ZPRZOSI (čl. 10) u obvezi zapošljavanja osoba s invaliditetom te na velike poslodavce (250 i više zaposlenih, prihod 260.000.000 kn, aktiva 130.000.000 kn). Navedeni poslodavci imaju mogućnost korištenja poticaja za novo zaposlene osobe s invaliditetom, čime se nastoji motivirati velike poslodavce te poslodavce koji su u obvezi zapošljavanja osoba s invaliditetom, na novo zapošljavanje osoba s invaliditetom. Ovakve Izmjene i dopune Odluke su stabilizirale proračun s kojim FPRZOI raspolaže, očuvan je sustav poticaja kojima FPRZOI raspolaže te je, iako u smanjenom opsegu, omogućena isplata poticaja svim poslodavcima koji su u obvezi zapošljavanja osoba s invaliditetom. Zbog nastavka štednje u Državnom proračunu, FPRZOI nije bio u mogućnosti mijenjati Odluku o načinu ostvarivanja poticaja pri zapošljavanju osoba s invaliditetom, čime bi eventualno proširio prava na poticaje. Tijekom 2011. godine posebna je pozornost bila usmjerena na procjene zapošljivosti jer je uočeno kako podjela na: 1.nije zapošljiv, 2.zapošljiv u zaštitnim uvjetima, 3.zapošljiv na otvorenom tržištu rada uz podršku i prilagodbu, 4.zapošljiv na otvorenom tržištu rada, nije dovoljno precizna. Trenutno je u tijeku detaljna analiza i obrada prikupljenih podataka temeljem kojih će se dati prijedlog preciznijih kriterija u procjeni osoba s invaliditetom vežano za mogućnosti zapošljavanja. Posebno je vrijedan podatak kako je u aktivnosti radnog centra u razdoblju od početka srpnja 2009. do kraja 2011. godine bilo uključeno 95 osoba s invaliditetom, koje su korisnici naknade do zaposlenja. Prema dobivenim podacima najveći broj tih osoba nije zapošljiv na otvorenom tržištu rada, pa čak niti u raspoloživim zaštitnim uvjetima. U cilju poboljšanja stanja provodi se projekt „Profesionalna rehabilitacija kao metoda integracije osoba s invaliditetom na hrvatskom tržištu rada“ koji je FPRZOI pokrenuo u suradnji s *Berufliches Bildungs und Rehabilitationszentrum* (BBRZ) iz Linza, Republika Austrija, udrugom OSVIT i ustanovom URIHO. Podršku provođenju Projekta dalo je i MGRP kao i MRMS. Prave su projektne aktivnosti započele krajem 2010. godine. U radnu su skupinu koja je s hrvatske strane bila zadužena za razvoj modela profesionalne rehabilitacije, uključeni predstavnici FPRZOI-a i predstavnici MGRP-a (u daljnjim fazama predstavnici MRMS-a), HZZ-a, HZMO-a te predstavnici udruge Osvit (stručnjaci - URIHO Zagreb, DES Split, Centaroprema Rijeka). Cilj je projekta razvoj modela profesionalne rehabilitacije za Hrvatsku, uz uzimanje u obzir individualnih medicinskih, socijalnih i psiholoških dijagnoza te ekonomskih egzistencijalnih zahtjeva osoba s invaliditetom, kako bi se time poboljšao ili omogućio njihov pristup tržištu rada. S obzirom na složenost cilja projekta i nedostatak financijskih sredstava, namjera je kroz projektne faze doći do modela profesionalne rehabilitacije. Planirane su aktivnosti vežane za prikaz

cjelovitog procesa profesionalne rehabilitacije na primjeru BBRZ-a iz Austrije provedene sukladno planu. Prva faza projekta završena je u 2011. godini, uz sljedeće ostvarene rezultate: Izvještaj - analiza aktualne strukture profesionalne rehabilitacije u Hrvatskoj; predstavljanje (prikaz) razlika u strukturama profesionalne rehabilitacije u Austriji i Hrvatskoj te prijedlog modela profesionalne rehabilitacije koji bi, prema iskustvima, bio primjeren za RH.

Osim teoretskog doprinosa koji je dao BBRZ Austrija, prijenos znanja i iskustva bio je prvi korak prema kasnijoj provedbi kroz mjere "Obučimo trenere" i pilot- mjeru "Dijagnostički tjedan", koja označava prvu fazu u procesu utvrđivanja modela procjene zapošljivosti osoba s invaliditetom. Drugu i završnu fazu u procesu utvrđivanja modela procjene zapošljivosti osoba s invaliditetom označava izrada pilot-mjere „Izrada perspektiva za osobe s invaliditetom“ koja će biti gotova do travnja 2012. godine. Od prvobitno predviđenih 6 trenera, na kraju je sudjelovalo 16 osoba iz različitih institucija i regija Hrvatske. Time je udovoljeno aspektu regionalnosti i postavljeni su temelji za nadregionalnu provedbu dijagnostičkog tjedna predviđenog modelom. Prema informacijama iz HZZ-a već se koriste dijagnostičke metode za utvrđivanje profesionalne rehabilitacije. U pilot-mjeri "dijagnostički tjedan" sudjelovalo je 10 klijenata, koje je uputio HZZ.

Rehabilitacijska procjena (dijagnostički tjedan): uključuje u profesionalnu rehabilitaciju je individualno utvrđivanje trenutnog stanja (rehabilitacijska procjena, sveobuhvatna dijagnostika). Cilj je izrada pojedinačnog grubog plana rehabilitacije uzimajući u obzir sve čimbenike koji pozitivno ili negativno utječu na profesionalnu rehabilitaciju. Sadržaj dijagnostičkog tjedna je utvrđivanje utjecaja invaliditeta (medicinski status) i socijalne situacije/ motivacije (socijalna anamneza) te profesionalne anamneze. Nadalje, provodi se ispitivanje sposobnosti učenja, koncentracije i pamćenja, te interesa (inicijalni pregled putem psihološkog testa) kao i utvrđivanje kognitivnih sposobnosti (provjera postojećeg školskog znanja iz matematike i hrvatskog jezika). Po potrebi, provodi se provjera pretpostavki za željeno usmjerenje ili individualnu obradu nastavnog programa. Dijagnostički tjedan traje 5 radnih dana. Tijekom projekta izrađeni su i svi potrebni obrasci, radni listovi, te su dogovoreni psihološki testovi, koji se obavezno koriste u dijagnostičkom tjednu. Utvrđeno je koji su stručnjaci potrebni u dijagnostičkom tjednu (stručnjak medicine rada, psiholog, socijalni radnik, stručnjak za rehabilitacijsku tehnologiju, stručnjak za kontakte sa poslodavcima), te oblici i sadržaji individualnih izvještaja, privremenog izvještaja, i kraćih međuizvještaja za naručitelje. Posebnu vrijednost u projektu čini to što je sudjelovalo 16 osoba iz različitih institucija i regija Hrvatske, koje su prošle trening i primijenile stečena znanja na 10 klijenata, dok stručnjaci iz URIHO-a Zagreb i Centaroprema RE&ZIN Rijeka, prakticiraju dijagnostički tjedan u svojem svakidašnjem radu.

- **Poduzimati mjere zapošljavanja osoba s invaliditetom kroz različite oblike samozapošljavanja, obavljanjem određene obrtničke ili uslužne djelatnosti (poticati razvoj poduzetništva ranjivih skupina).** U 2011. godini nastavljene su aktivnosti na osposobljavanju osoba s invaliditetom za tržište rada koje, među ostalim, uključuju i poticanje samozapošljavanja. Započelo je provođenje projekta "Osposobljavanje mladih osoba s intelektualnim teškoćama za rad na poljoprivrednom imanju". Projekt je raspisala i financira EK u sklopu programa za zapošljavanje i socijalnu solidarnost PROGRESS. Partneri u projektu su: Center za osposobljavanje, delo in varstvo Dolfke Boštjančič – CUDV Draga (Slovenija) - koordinator projekta, Van der Valle Interimanagement & Consultatie b.v. (Nizozemska), Bewust in Bedrijf – coaching en supervisie (Nizozemska), Gesellschaft für Arbeit und Bildung der Chance BGmbH (Austrija), Dom za decu i lica ometena u

razvoju "Dr Nikola Šumenković" (Srbija), Centar za rehabilitaciju Stančić i Centar za rehabilitaciju Zagreb (Hrvatska). Ciljna su skupina mlade osobe s lakim, umjerenim i težim intelektualnim teškoćama i dodatnim smetnjama, koje žele dobiti dodatna znanja i vještine na području rada na poljoprivrednom imanju, što bi im omogućilo lakše zapošljavanje. Ciljevi su projekta obrazovanje i osposobljavanje mladih osoba za rad na ekološkim poljoprivrednim imanjima; razvijanje socijalnih vještina i povećanje komunikacijskih sposobnosti; bolja kvaliteta života i veće samopouzdanje; pomoć mladim osobama kod obrazovanja i uključivanja na područje zapošljavanja; aktiviranje i praćenje procesa učenja tijekom cijelog života; razmjena dobre prakse između partnera koji sudjeluju u projektu; širenje dobre prakse unutar i izvan države.

- **Osigurati sredstva za prilagodbu radnih mjesta na kojima se mogu zaposliti i raditi osobe s invaliditetom te povećati pristupačnost i primjerenost obrazovnog sustava radi njihova lakšeg zapošljavanja.** Od 3. listopada 2011. godine otvoren je natječaj za nagradu „Ključna razlika – za raznolikost u ljudskim potencijalima“ koja se između ostaloga odnosi i na poticanje ravnopravnosti osoba s invaliditetom. Nagrada ima za cilj prepoznati, istaknuti i nagraditi poslodavce s pozitivnim praksama u uključivanju teže zapošljivih skupina i postizanju raznolikosti ljudskih potencijala (bilo da se radi o nekom konkretnom projektu ili procesu zapošljavanja i slično, ili općenito). Nagrada Ključna razlika objedinjuje poslovne interese poslodavca, kao i dobrobit društva, koja predstavlja dobit i za poslodavca. S ciljem neprestanog unaprjeđivanja kvalitete odgoja i obrazovanja, socijalne skrbi te kvalitete života osoba s intelektualnim teškoćama, Centar za rehabilitaciju Zagreb je u 2011. godini sudjelovao u više domaćih i međunarodnih projekata i programa, kao njihov nositelj ili aktivni partner. U projektu "Centar za podršku pri zapošljavanju osobama s IT" cilj je zaposliti osobe s intelektualnim teškoćama koje imaju završeno obrazovanje za razna zanimanja i prijavljeni su već niz godina na HZZ-u u Zagrebu. Projekt se financira iz pretpristupnih fondova Europske unije IPA IV – Razvoj ljudskih potencijala. U okviru projekta "Mobilni tim podrške", Centar za rehabilitaciju Zagreb je partner s Udrugom za pomoć osobama s mentalnom retardacijom grada Zagreba, a cilj je prevencija institucionalizacije osoba s intelektualnim teškoćama kroz razne aktivnosti mobilnog tima podrške koji bi pružao razne usluge, kao što su pomoć u održavanju kućanstva, korištenju javnog prijevoza, održavanju osobne higijene i sl., stručna pomoć u obiteljima osoba s IT. Centar za rehabilitaciju Zagreb nositelj je projekta "Centar za podršku pri zapošljavanju osobama s IT", a s više partnera se razvija dežurna služba za krizna stanja i organizira pružanje skrbi za osobe s IT u kraćim razdobljima dok im članovi obitelji nisu u stanju pružiti skrb. Kao partner u projektu, Centar za rehabilitaciju Zagreb sudjeluje kroz uključivanje svojih stručnjaka te pružanje usluga savjetovanja i hitnog smještaja u instituciji kada je to potrebno. U realizaciji Projekt "Program razvoja sposobnosti djece s motoričkim teškoćama" Centar za rehabilitaciju Zagreb - podružnica Slobodina I, sudjeluje u razvoju kvalitetnih socijalnih usluga u zajednici za razvoj sposobnosti i samostalnosti djece s motoričkim teškoćama sa svrhom ostvarivanja potpunog potencijala i socijalnog uključivanja.
- **Nužan je kvotni sustav zapošljavanja sa svrhom određivanja obveze poslodavcu da zaposli određeni postotak osoba s invaliditetom.** FPRZOI vodi bazu poslodavaca korisnika poticaja, među kojima se nalaze i poslodavci iz kvotnog sustava i kod tih FPRZOI kontrolira kvotnu obavezu zapošljavanja. Ukupan broj zaposlenih osoba s invaliditetom za koje je FPRZOI u 2011. godini isplatio poticaje je 1 267 (od toga 621 žene). FPRZOI je isplatio poticaje u 2011. godini za 352 poslodavca. Tijekom 2011. godine 2 su poslodavca koja primjenjuju kvotni sustav koristila poticaje FPRZOI i to za 2 osobe s invaliditetom (od toga 1 žena). Usporedno, ukupno 420 poslodavaca 2010. godine

ostvarivalo je poticaje za 3 226 osoba s invaliditetom (od toga 1 412 žene). Broj poslodavaca kod kojih se u 2010. godini primjenjivao kvotni sustav, a koristili su poticaje FPRZOI-a, je 80 i isti su ostvarili pravo na poticaje za 878 osoba s invaliditetom (od toga 513 žene). Smanjenje je broja poslodavaca kod kojih se primjenjuje kvotni sustav, a koji su koristili poticaje FPRZOI-a, kao i veliko smanjenje broja osoba s invaliditetom za koje su isti poslodavci koristili poticaje (usporedno 2010. i 2011. godina), rezultat Izmjena i dopuna Odluke o načinu ostvarivanja poticaja pri zapošljavanju osoba s invaliditetom (NN 96/09, stupila na snagu 4. kolovoza 2009. godine). Naime, navedenim Izmjenama Odluke ograničeno je tijelima i pravnim osobama iz članka 10. Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom pravo na ostvarivanje poticaja na način da imaju pravo ostvarivati poticaje putem FPRZOI-a samo za nova zapošljavanja osoba s invaliditetom, ali pod uvjetom da su ispunili kvotu (zapošljavanje od 4. kolovoza 2009. godine). Do navedenih Izmjena i dopuna Odluke o načinu ostvarivanja poticaja pri zapošljavanju osoba s invaliditetom došlo je zbog štednje u Državnom proračunu. Bitno je naglasiti da se ovdje radi o tijelima i pravnim osobama koja za svoj rad imaju osigurana sredstva u cijelosti ili barem u većem dijelu bilo direktno iz Državnog proračuna ili indirektno putem proračuna JLPS-a. Dakle, ne radi se o poslodavcima koji u gospodarskim uvjetima moraju zaraditi sredstva kako bi pokrili sve rashode. Slijedom navedenoga, bilo je potrebno poslodavcima iz članka 10. ZPRZOSI ograničiti pravo na pristup poticajima na način da ih mogu ostvariti samo za novo zapošljavanje osoba s invaliditetom, kako bi mogli omogućiti poslodavcima iz privatnog sektora, koji su temelj hrvatskog gospodarstva, da i dalje koriste u širem opsegu pravo na poticaje kako za održavanje zaposlenosti tako i za novo zapošljavanje. U ovom složenom trenutku, potrebno je što više raspoloživih sredstava usmjeriti prema gospodarstvu i očuvanju radnih mjesta u privatnom sektoru. Kontrolu kvotnog sustava kod poslodavaca koji nisu korisnici poticaja FPRZOI-a u ovom času nije moguće provoditi. Osim što je za isto potrebno intervenirati u neke od zakonskih odredaba, potrebna je i informatička podrška koju FPRZOI još uvijek nema. Početak informatizacije je bio planiran u 2009. godini i to u 3 faze, ali zbog uvedenih mjera štednje na državnoj razini FPRZOI nije bio u mogućnosti započeti s informatizacijom. U 2010. godini započela je prva faza i troškovi su iznosili 1.909.683,19 kn. U 2011. godini pokrenut je postupak javne nabave za informatizaciju te je izabran ponuđač. Planirana sredstva za 2011. godinu bila su dostatna za drugu fazu informatizacije, koja je i izvršena, a ukupni su troškovi bili 1.473.540,00 kn. Nakon završene druge faze informatizacije, koja se uglavnom odnosila na poslovne procese, bila je predviđena treća faza, koja je trebala riješiti povezivanje više državnih sustava i tako omogućiti kontrolu svih kvotnih obveznika. Međutim, zbog racionalizacije i štednje u Državnom proračunu za 2012. godinu, sredstva za treću fazu nisu osigurana u proračunu FPRZOI-a.

- **Implementirati i dalje razvijati mjere integracije Roma u tržište rada, kroz njihovo uključivanje u obrazovanje i programe obuke i osposobljavanja, sufinancirano zapošljavanje, javne radove, savjetovanje u pogledu traženja posla itd.** Na temelju Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja 2011.-2012. godine, HZZ je provodio mjere za osposobljavanje i zapošljavanje osoba romske nacionalne manjine. Tijekom 2011. godine sufinancirano je zapošljavanje na otvorenom tržištu za 12 osoba romske nacionalne manjine, putem javnog rada zaposlene su 493 osobe romske nacionalne manjine, a financirano je obrazovanje za 35 osoba romske nacionalne manjine. Ukupan se broj osoba uključenih u spomenute mjere povećao s 304 u 2010. na 542 u 2011. godini. U cilju stvaranja preduvjeta za povećanje zapošljavanja Roma, sve evidentirane nezaposlene osobe romske nacionalne manjine uključene su u redovite aktivnosti HZZ-a i te su aktivnosti usmjerene isključivo na osobe romske nacionalne manjine. Time se nastojalo utjecati na njihovo brže uključivanje na tržište rada. U 2011. godini ukupno je u aktivnosti grupnog

informiranja uključeno 1 177 osoba romske nacionalne manjine. Osobe romske nacionalne manjine prošle su 5 588 individualnih savjetovanja. Organizirana su grupna informiranja o samozapošljavanju za osobe romske nacionalne manjine koje su pokazale interes za samozapošljavanje tj. registriranje poduzeća ili obrta. U 2011. godini ukupno je održano 21 informiranje i savjetovanje o samozapošljavanju za ukupno 38 osoba romske nacionalne manjine.

- **Osigurati punu provedbu propisa o zapošljavanju manjina sadržanih u Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina.** Prema evidenciji MU, na dan 31. prosinca 2011. godine u tijelima državne uprave te stručnim službama i uredima Vlade RH bilo je zaposleno ukupno 52 165 službenika i namještenika, od čega su njih 1 783 ili 3,42% bili pripadnici nacionalnih manjina. Prema podacima iz iste evidencije na dan 31. prosinca 2010. godine bilo je zaposleno ukupno 52 798 službenika i namještenika, od čega su njih 2 070 ili 3,92% bili pripadnici nacionalnih manjina. Iz navedenih je podataka razvidno da je u razdoblju od godinu dana (od 31. prosinca 2010. do 31. prosinca 2011. godine) ukupan broj zaposlenih državnih službenika i namještenika u tijelima državne uprave te stručnim službama i uredima Vlade RH smanjen za 633 ili za 1,2%. Istovremeno, broj zaposlenih službenika i namještenika iz reda pripadnika nacionalnih manjina smanjen je za 287, odnosno, za oko 0,5 postotnih bodova u ukupnom broj zaposlenih. Prema podacima od 31. prosinca 2011. godine, od službenika i namještenika iz reda pripadnika nacionalnih manjina u navedenim je tijelima najviše zaposleno Srba - 1 267, (2,43% ukupnog broja zaposlenih); zatim Mađara - 89, (0,17% zaposlenih); Čeha - 79, (0,15% zaposlenih); Bošnjaka - 70, (0,13% zaposlenih); Talijana - 56, (0,10% zaposlenih); Slovenaca - 54, (0,10% zaposlenih) te Albanaca - 18, (0,04% zaposlenih). U navedenim su tijelima zaposlena i dva pripadnika romske nacionalne manjine (0,004% od ukupnog broja zaposlenih službenika i namještenika). Napominjemo da je u 2011. godini, sukladno Zakonu o Registru zaposlenih u javnom sektoru (NN 34/11), uspostavljen Registar zaposlenih u javnom sektoru. Uspostava Registra i njegova puna operativnost pomoći će kvalitetnijem i ažurnijem praćenju stanja zaposlenosti i zapošljavanja u javnom sektoru, uključujući i statističko praćenje ostvarivanja prava pripadnika nacionalnih manjina na ostvarivanje odgovarajuće zastupljenosti.

Vežano za zapošljavanje pripadnika nacionalnih manjina, odnosno za pozivanje na pravo prednosti pod jednakim uvjetima, MU je praćenjem objava javnih natječaja uočilo da se u tekstovima natječaja navodi obveza dostavljanja potvrde o priznatom statusu iz koje je vidljivo pravo prednosti, što izaziva dvojbu kod pripadnika nacionalnih manjina vežano uz podnošenje dokaza o priznatom statusu. U cilju uklanjanja navedene dvojbe, MU je svojom uputom o postupanju od 20. siječnja 2011. godine, koja je upućena tijelima državne uprave, pravosudnim tijelima i upravnim tijelima JLPS-a, ukazalo da je u tekstovima javnih natječaja potrebno posebno navesti da pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo pozvati se na prednost pri zapošljavanju temeljem članka 22. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, bez obveze dostavljanja dokaza o nacionalnoj pripadnosti. Nadalje, 9. svibnja 2011. godine donesen je Plan prijama pripadnika nacionalnih manjina u tijela državne uprave za razdoblje od 2011. do 2014. godine (dugoročni plan) (NN 65/11.). Svrha je ovog Plana utvrđivanje realnih mogućnosti povećanja broja pripadnika nacionalnih manjina u tijelima državne uprave u razdoblju od 2011. do 2014. godine radi postizanja njihove zastupljenosti od 5,5% od ukupnog broja zaposlenih u navedenim tijelima. Planovi prijama u državnu službu u tijela državne uprave za kalendarske godine u razdoblju od 2011. do 2014. godine (kratkoročni planovi) donosit će se sukladno dugoročnom Planu. Vodeći računa o ograničenim mogućnostima zapošljavanja novih službenika u tijela državne uprave, pa tako i pripadnika nacionalnih manjina, te o potrebi

smanjenja broja zaposlenih u navedenim tijelima kao i raspoloživim financijskim sredstvima za nova zapošljavanja, u razdoblju od 2011. do 2014. godine planira se prijam 802 pripadnika nacionalnih manjina u tijela državne uprave, od čega 727 u središnja tijela državne uprave i 75 u urede državne uprave u županijama. Kratkoročni plan prijama u državnu službu u tijela državne uprave za 2011. godinu nije bio donesen.

Tijekom 2011. godine Centar za stručno osposobljavanje i usavršavanje službenika MU nije u cijelosti, sukladno planu, provodio sve odgovarajuće programe izobrazbe državnih službenika, u okviru kojih je planirano i obrađivanje pitanja zaštite i promicanja ljudskih i manjinskih prava te suzbijanja diskriminacije (uključujući i pitanja vezana uz primjenu članka 22. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina). Naime, Vlada RH je na sjednici održanoj 3. prosinca 2010. godine donijela Uredbu o osnivanju Državne škole za javnu upravu čija je djelatnost stručno osposobljavanje i usavršavanje državnih službenika, službenika u tijelima JLPS-a i u pravnim osobama s javnim ovlastima. 12. svibnja 2011. godine Vlada RH je donijela odluku o prijenosu sredstava osiguranih u Državnom proračunu za potrebe stručnog osposobljavanja državnih službenika u 2011. godini Državnoj školi za javnu upravu. Programi izobrazbe državnih službenika kojima su, između ostaloga, bile obuhvaćene teme zaštite i promicanja ljudskih i manjinskih prava te suzbijanja diskriminacije bili su:

- Program „Zapošljavanje državnih službenika“, koji je namijenjen službenicima koji provode postupke zapošljavanja državnih službenika i u koji je bilo uključeno 8 državnih službenika;
- Program „Pripreme za polaganje državnog stručnog ispita“, u koji je bilo uključeno oko 100 državnih službenika i
- Program „Ustavna zaštita ljudskih prava i građanskih sloboda“ nije se provodio u 2011. godini.

Sukladno mjeri 8.17. iz Akcijskog plana za provedbu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina za razdoblje od 2011. do 2013. godine „*Organizacija regionalnih savjetovanja za pripadnike nacionalnih manjina i predstavnike tijela lokalnih jedinica o ostvarivanju prava pripadnika nacionalnih manjina na odgovarajuću zastupljenost u jedinicama samouprave, s ciljem unapređenja ostvarivanja prava, motiviranja i poticanja pripadnika nacionalnih manjina na korištenje prava zajamčenih čl. 22. st. 2. i 3. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina*“ MU je u suradnji s Akademijom lokalne demokracije sredinom prosinca 2011. godine organiziralo dva regionalna savjetovanja za pripadnike nacionalnih manjina i predstavnike tijela JLPS o ostvarivanju prava pripadnika nacionalnih manjina na odgovarajuću zastupljenost u tijelima državne uprave i u upravnim tijelima JLPS-a, s ciljem unapređenja ostvarivanja prava, motiviranja i poticanja pripadnika nacionalnih manjina na korištenje tih prava, koja su zajamčena odredbama članka 22. stavak 2. i 3. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Tijekom 2011. godine održani su seminari u Karlovcu (za područja Karlovačke i Sisačko-moslavačke županije), te u Daruvaru (za područja Bjelovarsko-bilogorske, Požeško-slavonske, Virovitičko-podravske i Brodsko-posavske županije). Sudjelovalo je ukupno 45 članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina te predstavnika tijela JLPS-a.

Prema podacima iz evidencije MU o zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u upravnim tijelima JLPS-a prema stanju na dan 31. prosinca 2011. godine, od ukupno 576 JLPS-a njih 127 osigurava zastupljenost, odnosno, zapošljava pripadnike nacionalnih manjina u svojim upravnim tijelima. U odnosu na stanje na dan 31. listopada 2010. godine, broj je JLPS-a u kojima je osigurana zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina veći za 12 jedinica. Od 97 jedinica (85 općina i gradova te 12 županija) u kojima je potrebno

osigurati zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u upravnim tijelima JLPS-a, to se pravo u cijelosti ostvaruje u njih 64, odnosno, u 7 jedinica više u odnosu na stanje na dan 31. listopada 2010. godine. U navedeni broj od 97 JLPS-a, uključeno je i 16 JLPS-a u kojima pripadnici određene nacionalne manjine čine većinu biračkog tijela jedinice.

Na dan 31. prosinca 2011. godine u upravnim tijelima JLPS-a ukupno je zaposleno 12 915 službenika i namještenika, od čega 592 ili 4,58% pripadnika jedne od 22 nacionalne manjine, 61 ili 0,47 % nepoznate narodnosne pripadnosti i 2 ili 0,015% službenika i namještenika koji su se izjasnili kao muslimani. Radi usporedbe, u odnosu na stanje na dan 31. listopada 2010. godine u upravnim tijelima JLPS-a ukupan broj službenika i namještenika povećan je za 50. Broj službenika i namještenika iz reda pripadnika nacionalnih manjina veći je za 8; broj službenika i namještenika nepoznate narodnosne pripadnosti za 14, dok se broj službenika i namještenika koje se izjašnjavaju kao muslimani smanjio za 7. Struktura 592 zaposlena službenika i namještenika iz reda pripadnika nacionalnih manjina je sljedeća: Srba – 338, Talijana – 87, Bošnjaka – 37, Mađara – 31, Čeha – 24, Slovenaca – 22, Crnogoraca -14, Makedonaca – 9, Slovaka – 8, Nijemaca – 6, Rusina – 4, Roma – 3, Albanaca i Židova po dvoje, te po jedan pripadnik iz reda austrijske, bugarske, poljske, rumunjske i ruske nacionalne manjine.

Analizom podataka koje je MU prikupljalo 2010. godine uočeno je da u određenom broju JLPS-a koje imaju obvezu osigurati zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u svojim upravnim tijelima te u kojima do kraja 2009. godine to pravo nije ostvareno, u planovima prijama u službu za 2010. godinu nije planirano zapošljavanje potrebnog broja pripadnika nacionalnih manjina radi ostvarivanja zastupljenosti sukladno Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina, Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi te Zakonu o službenicima i namještenicima u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. U cilju ispunjavanja odgovarajućih zakonskih obveza vezano uz planiranje i ostvarivanje prava pripadnika nacionalnih manjina na zastupljenost u upravnim tijelima JLPS-a, MU je, svojom uputom za postupanje od 20. siječnja 2011. godine, ukazalo nositeljima izvršnih ovlasti u jedinicama samouprave na obvezu postupanja sukladno odgovarajućim propisima te ih uputilo na odgovarajuće postupanje pri donošenja planova prijama u službu za 2011. godinu. Financijska sredstva za provedbu svih aktivnosti u okviru ove mjere JIM-a osigurana su u okviru redovnih proračunskih sredstava MU-a.

- **Poticati i razvijati mjere integracije ovisnika u tržište rada, kroz njihovo uključivanje u obrazovanje i programe obuke i osposobljavanja, sufinancirano zapošljavanje, informiranje i senzibiliziranje javnosti i stvaranje pozitivnog ozračja kod poslodavaca.** USZD, kao koordinativno stručno tijelo Vlade RH sukladno predviđenim mjerama iz Nacionalne strategije i Akcijskog plana i u suradnji s imenovanim predstavnicima mjerodavnih ministarstava i institucija, izradio je "Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja" koji je usvojila Vlada RH na sjednici održanoj 19. travnja 2007. godine. Navedeni projekt temelji se na dvije osnovne sastavnice, a to su: prekvalifikacija i doškoloavanje te poticanje zapošljavanja liječenih ovisnika, kao jedni od najznačajnijih oblika njihove socijalne reintegracije. Osnovni je cilj ovog Projekta sustavno i trajno rješavanje pitanja društvene reintegracije ovisnika nakon uspješno završenog tretmana, rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici, penalnom sustavu ili zdravstvenoj ustanovi. Postupci uključivanja ovisnika u program školovanja i zapošljavanja precizno su opisani u Protokolu suradnje i postupanja mjerodavnih državnih tijela, ustanova i organizacija civilnog društva u provedbi Projekta

resocijalizacije ovisnika o drogama koji je, kao zaseban dokument, usvojila Vlada RH u rujnu 2007. godine. Temeljem Projekta resocijalizacije i Protokola USZD je određen za koordinatora u provedbi Projekta te je, između ostalog, zadužen i za praćenje i unapređenje provedbe Projekta te izradu godišnjih Izvješća o provedbi Projekta i davanje prijedloga za nadopune istog. Budući da je tijekom provedbe Projekta uočeno da veliki broj ovisnika nakon završenog tretmana u terapijskoj zajednici ili izdržane kazne zatvora želi završiti započeto srednjoškolsko obrazovanje, na sjednici Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga od 17. ožujka 2009. godine usvojena je nadopuna Projekta, čime je ovisnicima nakon završenog tretmana u terapijskoj zajednici ili izdržane kazne zatvora omogućen završetak započetog srednjoškolskog obrazovanja na trošak MZOS-a.

S ciljem poticanja što uspješnijeg zapošljavanja liječenih ovisnika Vlada RH je na prijedlog USZD-a u Godišnje planove za poticanje zapošljavanja za 2007. i 2008. godinu i Nacionalne planove za poticanje zapošljavanja za 2009.-2010. godinu i 2011.-2012. godinu, kao i u Program poticanja malog i srednjeg poduzetništva za 2008.-2012. godinu, uvrstila liječene ovisnike kao jednu od ciljanih skupina. Na temelju Programa poticanja malog i srednjeg poduzetništva donose se Operativni godišnji planovi za poticanje malog i srednjeg poduzetništva u okviru kojih je MGRP objavljivao Javni poziv po Projektu „Zadružno poduzetništvo“. U okviru tog projekta MGRP je bilo davatelj potpore za mjeru Poticanja razvoja zadruga koje razvijaju socijalno zadružno poduzetništvo (mjera 4.4.). Korisnici te mjere su zadruge koje razvijaju socijalno zadružno poduzetništvo te zapošljavaju osobe s umanjenom radnom sposobnošću i uključuju ih u radne i gospodarske procese ili pružaju pomoć osobama u nepovoljnim osobnim, gospodarskim, socijalnim i drugim okolnostima te ih uključuju u širu društvenu zajednicu, gdje spadaju i liječeni ovisnici o drogama.

Temeljem Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja 2011. i 2012. godine (NPPZ) USZD je zadužen za provedbu sljedećih aktivnosti: 1. Informiranje i poticanje osnivanja zadruga koje promiču socijalno zadružno poduzetništvo s ciljem poticanja samozapošljavanja liječenih ovisnika i 2. Sufinanciranje nevladinih organizacija i drugih ustanova koje provode programe usmjerene na pomoć ovisnicima pri doškolovanju, prekvalifikaciji i privremenom ili trajnom zapošljavanju te druge oblike pomoći vezane za socijalnu integraciju liječenih ovisnika u društvenu sredinu.

Sukladno Protokolu suradnje i postupanja mjerodavnih državnih tijela i ustanova i organizacija civilnog društva u provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama, USZD je tijekom 2011. godine kontinuirano pratio provedbu Projekta resocijalizacije te o svim mjerama, programima i novostima vezanima uz Projekt obavještavao nadležna državna tijela i nositelje mjera iz Projekta, na nacionalnoj i lokalnoj razini. Nastojeći putem aktivnosti koordinacije i suradnje unaprijediti provedbu istog, USZD je proveo sljedeće aktivnosti: 1) kontinuirano davao prijedloge za nadopunu projekta, predlagao mjere za Nacionalni plan za poticanje zapošljavanja 2011.-2012. godine i Operativni plan poticanja malog i srednjeg poduzetništva za 2011. godinu, te prijedloge za poboljšanje provedbe cjelokupnog Projekta; 2) u siječnju 2011. godine predstavnici USZD-a su sudjelovali u izradi prijedloga Nacionalnog provedbenog plana za socijalno uključivanje 2011. - 2012. godine te u izradi Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2011.-2012. godinu; 3) u veljači 2011. godine USZD je uputio svim organizacijama civilnog društva koje pružaju pomoć ovisnicima u resocijalizaciji i drugim nadležnim ustanovama za provedbu Projekta na lokalnoj razini obavijest o Javnom pozivu po Projektu „Zadružno poduzetništvo“ za 2011. godinu u sklopu kojeg je MGRP bilo davatelj potpore za mjeru „Poticanja razvoja zadruga koje razvijaju socijalno zadružno poduzetništvo“, a obavijest o tom Javnom pozivu stavljena je i na Internet stranice USZD-a; USZD je davao objašnjenja

i upute OCD-ima te sudjelovao u radu Povjerenstva, a na navedeni javni poziv, od ukupno 3 ovisničke zadruge koje su osnovane u 2010. godini, aplicirale su dvije, i to zadruga PET PLUS, Brestovac i Zadruga NEOS iz Osijeka, te su obje ostvarile financijsku potporu od MGRP-a; 4) u svibnju 2011. godine predstavnici USZD-a su sudjelovali na sastanku skupine stručnjaka UNODC-a (UN-ovog odjela za drogu i kriminal), Odjel za održivu kvalitetu života (SLU) ogranak za prevenciju droga i zdravlje (DHB) održanog u Beču na temu „Temeljna socio-ekonomska pomoć kao preduvjet za učinkovit tretman ovisnosti o drogama i prevenciju HIV/AIDS-a“ na kojem je predstavljen Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama kao primjer dobre prakse programa resocijalizacije ovisnika; 5) USZD je aktivno sudjelovao na Konferenciji koju su u lipnju 2011. godine u Zagrebu organizirale OCD na temu: „Uloga i mjesto udruga civilnog društva u prevenciji, rehabilitaciji i resocijalizaciji ovisnika i njihovih obitelji“, u okviru koje se također govorilo o resocijalizaciji ovisnika i problemima financiranja OCD-a; 6) USZD je u suradnji s Udrugom Liga za prevenciju ovisnosti 14. i 15. studenoga 2011. godine organizirao Konferenciju u Splitu pod nazivom „Školovanje, zapošljavanje i samozapošljavanje liječenih ovisnika i drugih socijalno isključenih i dugotrajno nezaposlenih osoba“ u sklopu koje je predstavnik USZD-a održao predavanje o provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama. Na konferenciji su sudjelovali nositelji mjera iz Projekta i to: predstavnici nadležnih ministarstava i drugih tijela državne uprave, te predstavnici CSS-a, područnih službi HZZ-a, službi za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti, zatvorskih ustanova, OCD-a, terapijskih zajednica i županijskih povjerenstava za suzbijanje zlouporabe droga iz navedenih županija. Jedan od ciljeva Konferencije je bio uspostaviti partnersku suradnju među nositeljima mjera na nacionalnoj i lokalnoj razini u provedbi navedenog Projekta, te samim tim pridonijeti učinkovitoj provedbi projektnih aktivnosti i boljoj društvenoj reintegraciji liječenih ovisnika. U okviru konferencije USZD je financirao tiskanje i izdavanje brošure „Aktivno tražim posao“ namijenjene socijalnim skupinama s otežanom zapošljivošću među koje spadaju i liječeni ovisnici, gdje su bile sadržane i informacije o projektu Socijalno zadružnog poduzetništva. Navedena brošura dostupna je i na Internet stranici USZD-a www.uredzadroge.hr; 7) s ciljem predstavljanja programa i projekata koji su se od strane OCD-a provode u području prevencije ovisnosti i resocijalizacije ovisnika, te definiranja prioriteta Natječaja za 2012. godinu i budućih oblika suradnje nadležnih državnih tijela i nevladinih organizacija, u studenom 2011. godine održan je sastanak USZD-a s udrugama, u okviru kojega su kao primjeri dobre prakse predstavljeni i projekti socijalnih zadruga koje pružaju pomoć pri zapošljavanju liječenim ovisnicima (zadruga PET PLUS, Brestovac i Zadruga NEOS iz Osijeka); 8) USZD je o svim navedenim aktivnostima obavještavao predstavnike javnih medija, a o Projektu resocijalizacije govorilo se i u radijskim i televizijskim emisijama u kojima su sudjelovali predstavnici USZD-a i Stručnog savjeta; 9) USZD je od svih nadležnih ministarstava i ustanova zaduženih za provedbu Projekta resocijalizacije prikupio podatke i izradio skupno Izvješće o provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama za 2010. godinu koje je usvojilo Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga Vlade RH, a isto je u sklopu redovitog godišnjeg Izvješća o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga za 2009. godinu upućeno Vladi RH; 10) u cilju osnaživanja OCD-a koje provode programe i projekte s ciljem smanjenja stigmatizacije i socijalne isključenosti, jedno od prioritarnih područja Natječaja USZD za dodjelu financijske potpore udrugama iz sredstava Državnog proračuna za 2011. godinu bila je resocijalizacija ovisnika o drogama, što je uključivalo i provedbu različitih programa školovanja i zapošljavanja liječenih ovisnika te pružanja drugih oblika pomoći pri resocijalizaciji i socijalnom uključivanju liječenih ovisnika. Tijekom 2011. godine od strane USZD-a dodijeljena su financijska sredstva za 15 projekata udruga koje provode projekte resocijalizacije. Utrošena sredstva sastoje se od

sredstva Državnog proračuna za redoviti rad USZD-a i 415.000 kn za financiranje projekata i programa udruga i tiskanje brošure. Prema Izvješću o Projektu resocijalizacije ovisnika o drogama za 2011. godinu koje je izradio USZD, u 2011. godini kod HZZ-a ukupno je registrirano 128 liječenih ovisnika o drogama (od toga 42 žene) u 22 područne službe HZZ-a. U sklopu pripreme za zapošljavanje do 31. prosinca 2011. godine 126 bivših ovisnika o drogama je bilo uključeno u aktivnosti profesionalnog usmjeravanja, za 81 osobu izvršena je psihološko-medicinska obrada, a 36 korisnika Projekta bila su uključena u radionice za stjecanje vještina aktivnog traženja posla. Tijekom 2011. godine u obrazovne programe putem mjera aktivne politike zapošljavanja, lokalnih partnerstva ili različitih projekata bilo je uključeno 57 liječenih ovisnika o drogama. Do 31. prosinca 2011. godine zaposlen je 21 korisnik, a još 7 ovisnika je zaposleno putem mjera uključivanja u javne radove. U 2011. godini došlo je do intenzivnijeg angažmana CSS ne samo pri uključivanju ovisnika u školovanje za završetak započetog srednjoškolskog obrazovanja, već i pri njihovom praćenju i pružanju socijalne podrške nakon izlaska iz ustanove, kao i značajno intenzivnijeg angažmana pojedinih udruga na provedbi projekta resocijalizacije i poticanju samozapošljavanja liječenih ovisnika. Tijekom 2011. godine CSS su uključili u projekt resocijalizacije 35 ovisnika (od toga 9 žena). MZOS je financiralo nekoliko ciklusa tečajeva za ovisnike koji se nalaze u terapijskim zajednicama i zatvorskim ustanovama, a temeljem nadopune Projekta od 17. ožujka 2009. godine financiralo je i školovanje ovisnika do završetka započetog srednjoškolskog obrazovanja temeljem preporuke CSS-a te je ukupno tim obrazovnim programima u 2011. godini bilo obuhvaćeno ukupno 68 korisnika (od toga 28 žena), što predstavlja povećanje u odnosu na 2010. godinu kada je ovim programima bilo obuhvaćeno 60 ovisnika o drogama. Tijekom 2011. godine od strane USZD-a dodijeljena su financijska sredstva za 15 projekata udruga koje provode projekte resocijalizacije u okviru kojih je pomoć u resocijalizaciji pružena za 558 liječenih ovisnika o drogama (od toga 109 žena). MP je započelo provedbu stručnog osposobljavanja za računalnog operatera te je spomenuti program stručnog osposobljavanja završilo ukupno 32 zatvorenika- ovisnika muškarca u Kaznionici u Glini i Šibeniku. Ukupno je od strane svih nadležnih ministarstava i državnih tijela i nevladinih organizacija u Projekt resocijalizacije bilo uključeno oko 754 liječena ovisnika (od toga 179 žena). Navedeni broj treba uzeti kao okvirni broj ovisnika uključenih u Projekt jer je moguće da su ovisnici koji su primili pomoć u resocijalizaciji od strane nevladinih organizacija također bili uključeni u Projekt od strane HZZ-a i nadležnih ministarstava te obrnuto. Međutim, unatoč tome, iz priloženih je podataka vidljivo da je došlo do značajno većeg angažmana svih nadležnih državnih institucija na nacionalnoj i lokalnoj razini kao i aktivnijeg i kvalitetnijeg pristupa resocijalizaciji ovisnika od strane OCD-a.

- **Steći uvid u mjere APTR u kojima sudjeluju korisnici socijalne pomoći.** U studenom 2011. godine HZZ i MSPM potpisali su Protokol o postupanju u pružanju usluga dugotrajno nezaposlenim korisnicima pomoći za uzdržavanje. Protokolom je uređena dostava podataka CSS o uključenosti korisnika u programe i mjere HZZ-a, razmjena potrebnih informacija o korisnicima usluga u obje institucije, kao i koordinacija u cilju njihove brže radne aktivacije.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Sredstva Državnog proračuna za redoviti rad USZD-a i 415.000 kn za financiranje projekata i programa udruga i tiskanje brošure aktivno tražim posao. Najveći dio sredstava za mjere APTR-a izdvaja se iz proračuna središnje države te sredstava lokalnih tijela vlasti. Također, dio mjera se financirao iz fondova EU (IPA, ranije CARDS). Zadužena tijela su MRMS i

HZZ, koja provode raznovrsne mjere aktivne politike zapošljavanja širom Hrvatske, a aktivno su se uključila i druga ministarstva.

3.2.2. Pristup socijalnim uslugama i naknadama socijalne zaštite

3.2.2.1. Mirovinski sustav

Pregled mjera

- **Dugoročno ostvarenje socijalne sigurnosti za starije osobe bez ikakvih primanja i njihova zaštita u prijelaznom razdoblju.** Iako su raspravljani mogući modeli uvođenja tzv. socijalnih mirovina ili posebne "potpore za starije osobe" bez mirovina, nekoliko je problema koji otežavaju realizaciju ove aktivnosti. Uslijed ekonomske i fiskalne krize prihvaćena je odluka da se ne povećavaju sredstva u Državnom proračunu iz kojeg bi se trebale financirati povećane naknade za starije osobe bez mirovina. Važan problem je mala razlika između najniže mirovine i naknada koje starije osobe mogu ostvariti u sustavu socijalne pomoći. Stoga je odluka o socijalnim mirovina zasada odgođena. Međutim, zakonskim promjenama iz 2010. godine donekle je poboljšana materijalna status jednog dijela starije populacije bez mirovina, a to su stariji samci, jer su analize pokazale da samačka kućanstva imaju najveći jaz siromaštva. Time je povećan iznos stalne pomoći za starija samačka kućanstva za 20% (s 500 na 600 kn). Osim stalne pomoći, starije nemoćne osobe u sustavu socijalne skrbi mogu ostvariti i druga prava: doplatak za pomoć i njegu, osobnu invalidninu, jednokratnu pomoć.

- **Preispitati ulogu najniže mirovine i poboljšati položaj "novih" umirovljenika.** Osiguranici koji su u radnom vijeku ostvarivali plaću u visini manjoj od približno 80% prosječne plaće u RH, umjesto mirovine određene prema plaćama, ostvaruju, kao povoljniju, najnižu mirovinu. Svota najniže mirovine ovisi o dužini mirovinskog staža, što potiče korisnike na duži rad i kasniji odlazak u mirovinu. Krajem 2011. godine najniža mirovina za jednu godinu mirovinskog staža iznosila je 56,59 kn. Najniža mirovina određena na temelju 20 godina mirovinskog staža iznosila je 1.132 kn, za 40 godina staža dvostruko, odnosno, 2.264 kn, a za 45 godina staža iznosila je 2.545 kn. Zbog dodatka na mirovinu smanjen je udio korisnika najniže mirovine među novim korisnicima s 39,05% u 2007. na 21,78% u 2011. godini, te je usporen rast broja korisnika i troškova za isplatu najniže mirovine. U 2011. godini udio korisnika najniže mirovine među novim korisnicima smanjio se za 2,76 postotnih bodova. Krajem 2011. godine bilo je 173 710 korisnika najniže mirovine u prosječnom iznosu od 1.332 kn. Kada ne bi imali pravo na najnižu mirovinu, ovi korisnici bi ostvarili mirovinu u prosječnom iznosu od 802 kn, što znači da zahvaljujući najnižoj mirovini njeni korisnici ostvaruju 530 kn ili za 66% veću mirovinu.

Još od 2007. godine, zakonskim uvođenjem dodatka na mirovinu, poboljšana je materijalna i socijalna sigurnost korisnika tzv. novih umirovljenika koji su mirovinu ostvarili od 1. siječnja 1999. godine i budućih umirovljenika, te su uspostavljeni primjereniji odnosi među mirovinama. Zahvaljujući spomenutom dodatku smanjena je razlika između prosječnih mirovina tzv. starih i novih umirovljenika s 25,79% krajem 2006. godine na 18,71% krajem 2011. godine. Razlika u mirovinama novih i starih umirovljenika u zadnje četiri godine je manja od 19%. Na prosječnu razinu mirovina, posebice «novih» umirovljenika, nepovoljno utječe činjenica da je u 2011. godini 139 tisuća umirovljenika (8 tisuća više negoli u 2010. godini) ili 11,5% od ukupnog broja umirovljenika, mirovinu ostvarilo primjenom međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju koji ostvaruju i mirovinu od inozemnog nositelja osiguranja, a mirovinu u Hrvatskoj ostvarili su s

prosječno 12 godina mirovinskog staža u prosječnom iznosu od 710 kn (spomenuti prosjek je u 2010. godine bio 720 kuna).

- **Stvoriti preduvjete za uključivanje umirovljenika u plaćeni posao.** Tijekom 2011. godine nastavilo se s primjenom mjera uključivanja umirovljenika u plaćeni posao koje su usvojene ranijih godina. Od početka 1999. godine omogućeno je da korisnici invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad, koji imaju određenu radnu sposobnost, mogu raditi, odnosno, obavljati djelatnost na temelju koje su obvezno osigurani, te primati umanjenu invalidsku mirovinu. Osim toga, izmjenom Zakona o mirovinskom osiguranju od 1. siječnja 2008. godine povećane su skoro za 50% mirovine zaposlenih korisnika invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad, što ove umirovljenika potiče na rad. Isto tako, prema Zakonu o doprinosima koji se primjenjuje od 1. siječnja 2009. godine, za razliku od razdoblja 2003.-2008. godine kada su i umirovljenici plaćali doprinos na primitke od drugog dohotka, umirovljenici koji ostvaruju primitak od kojega se utvrđuje drugi dohodak, odnosno, koji obavljaju domaću radinost kao sporedno zanimanje, ne plaćaju doprinos za mirovinsko osiguranje. Ovakvo zakonsko određenje potiče umirovljenike na rad, te potiče i poslodavce da angažiraju umirovljenike za obavljanje određenih poslova jer se ne obračunavaju doprinosi na dohodak umirovljenika. Treba podsjetiti da su u 2010. godini usvojene i druge zakonske izmjene kojima se potiče duži ostanak u svijetu plaćenog rada (uvećano je trajno umanjenje prijevremene starosne mirovine za osiguranike s kraćim mirovinskim stažem s maksimalno 9% na maksimalno 20,4% te je uvedeno povećanje starosne mirovine od 0,15% po mjesecu ostvarivanja mirovine nakon dobi za starosnu mirovinu, odnosno najviše 9% za 5 godina kasnijeg odlaska u mirovinu, za osiguranike koji prvi puta ostvare mirovinu).
- **Pratiti učinke prijelaza na kapitaliziranu individualnu štednju na spolne razlike u mirovinama te utjecaj mješovitog usklađivanja mirovina (prema rastu plaća i Indeksa potrošačkih cijena) na starije umirovljenike.** Uvjeti za starosnu mirovinu u 2011. godini bili su: starosna dob od 60 godina i 3 mjeseca za žene i 65 godina za muškarce te 15 godina mirovinskog staža, dok se prijevremena starosna mirovina može ostvariti u 5 godina mlađoj dobi, s mirovinskim stažem od 30 godina i 3 mjeseca (žene), odnosno 35 godina (muškarci). Žene i muškarci iste starosne dobi i s istom mirovinskom štednjom ostvaruju isti iznos mirovine iz drugog stupa. Međutim, ako žena ostvari mirovinu s 5 godina manje godina života od muškarca, iz drugog stupa ostvaruje približno 20% manju mirovinu negoli muškarac. Različiti uvjeti dobi za starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu za žene i muškarce povećavaju rizik da žene koje mirovinu ostvare u mlađoj životnoj dobi ostvare iz oba obvezna stupa manju mirovinu od muškarca, te manju od mirovine koju bi ostvarile samo u prvom stupu mirovinskog osiguranja. Budući da će se u razdoblju od 2011. do 2030. godine postupno izjednačavati uvjeti za starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu za muškarce i žene, žene će ostvarivati mirovinu u starijoj životnoj dobi i s dužim mirovinskim stažem, što će pridonijeti povećanju prosječnih mirovina žena u odnosu na mirovine muškaraca i smanjivanju razlika među njihovim mirovinama. Prijevremenu starosnu mirovinu iz oba obvezna stupa do sada su ostvarile isključivo žene koje su imale tek nešto manje od 50 godina života 2002. godine kada su se odlučile za osiguranje u II. stupu. Prijevremenu starosnu mirovinu iz oba stupa muškarci će početi ostvarivati 2012. godine sa 60 godina života. Žene koje su ostvarile mirovinu iz oba stupa kratko su vrijeme uplaćivale doprinos u drugi stup po stopi od 5%, prijevremenu starosnu mirovinu su ostvarile u životnoj dobi od 55-58 godina, a korisnici mirovina iz oba stupa nemaju pravo na dodatak na mirovinu u iznosu do 27%. Osim toga, aktualna nepovoljna kretanja na tržištu kapitala nepovoljno su se odrazila na prinose mirovinskih fondova i visinu mirovina iz tog osiguranja. Zbog svega navedenoga, mirovine iz oba

obvezna stupa u prosjeku su manje od mirovina koje bi se ostvarile samo u prvom stupu. Problem niskih mirovina ostvarenih iz oba obvezna stupa riješen je izmjenama i dopunama Zakona o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima i Zakona o mirovinskim osiguravajućim društvima i isplati mirovina na temelju individualne kapitalizirane štednje (NN 114/2011.), koje su stupile na snagu 15. listopada 2011. godine. Ove izmjene odnose se na mirovine dosadašnjih korisnika mirovina iz oba obvezna stupa i približno 100 tisuća osiguranika II. stupa članova obveznih mirovinskih fondova, koji su se 2002. godine opredijelili za osiguranje u II. stupu (osiguranici koji su tada imali između 40 i 50 godina života). Ovi korisnici mirovina iz oba stupa mogu izabrati hoće li mirovinu ostvarivati iz oba stupa ili samo iz prvog stupa. Ako odluče ostvariti mirovinu samo iz I. stupa, njihova mirovinska štednja iz II. stupa prenosi se u državni proračun. Korisnici koji su ostvarili mirovinu iz oba stupa do stupanja na snagu ovih izmjena zakona mogli su u roku od 90 dana, do 13. siječnja 2012. godine odlučiti o istupu iz II. stupa. Osiguranici koji su se 2002. godine dobrovoljno opredijelili za II. stup, a koji će ostvariti mirovinu nakon stupanja na snagu ovih izmjena zakona, mogu istupiti iz II. stupa i ostvariti mirovinu samo u I. stupu tijekom postupka ostvarivanja mirovine. S obzirom na navedenu mogućnost istupa iz II. stupa za osiguranike, odnosno, korisnike mirovina koji su se 2002. godine dobrovoljno opredijelili za osiguranje u II. stupu, smanjio se broj korisnika mirovina iz oba stupa, sa 1 108 korisnika u prosincu 2010. godine na 335 korisnika u prosincu 2011. godine. Prosječna prijevremena starosna mirovina iz I. stupa ovih korisnika (muškarci koji su se 2002. godine dobrovoljno opredijelili za osiguranje u II. stupu još ne ispunjavaju uvjete za prijevremenu starosnu mirovinu) u prosincu 2011. godine iznosila je 1. 832 kn (1.968 kn u 2010. godini), a njihova mirovina iz drugog stupa iznosila je prosječno 159 kn (107 kn u 2010. godini). Treći stup dobrovoljnog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje počeo je funkcionirati 1. siječnja 2002. godine. Do 31. prosinca 2011. godine ostvareno je 8 027 mirovina iz tog osiguranja (2 150 više nego krajem 2010. godine) u prosječnoj svoti od 315 kn. Od tog broja, 206 korisnika ostvarilo je doživotnu mirovinu u prosječnoj svoti od 1.620 kn.

U razdoblju od 1. siječnja 1999. do 31. prosinca 2009. Indeks potrošačkih cijena narastao je ukupno za 39,9%, a mirovine su usklađene za 72,5%, što znači da su se mirovine realno povećale za 18,4%. Međutim, s obzirom da se zbog aktualne gospodarske krize mirovine iz I. stupa nisu usklađivale u 2010. i 2011. godini, a da je u tom razdoblju Indeks potrošačkih cijena narastao za približno 4%, vrijednost mirovina u prosincu 2011. godine realno se smanjila za približno 3% u odnosu na prosinac 2009. godine.

- **Voditi računa o usklađenosti mirovina s minimalnim standardima.** RH kao potpisnica Konvencije 102 Međunarodne organizacije rada o minimalnim standardima socijalnog osiguranja izvješćuje navedenu organizaciju i Vijeće Europe. Visina mirovina iz obveznog mirovinskog osiguranja udovoljava propisanim standardima. Korisnici koji su ostvarili mirovinu u 2011. godine dobili su dodatak na mirovinu od 27%, tako da visina mirovina i u 2011. godini udovoljava propisanim standardima.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Odgovorne i provedbene institucije za gore navedene mjere su MRMS te HZMO. Provedba mjera zaštite životnog standarda starijih osoba koje nemaju dovoljno sredstava za život u nadležnosti je MSPM-a. Izvori financiranja su doprinosi za mirovinsko osiguranje i Državni proračun.

Multidimenzionalni pristup i upravljanje politikama

Mjere vezane za mirovinski sustav utjecat će na druga društvena područja: ekonomska kretanja, rodnu ravnopravnost, socijalne usluge, ukupni društveni status starijih osoba. Dulji ostanak u plaćenom radu može poboljšati ne samo materijalni položaj budućih umirovljenika, već i pozitivno utjecati na gospodarski rast. S druge strane, još uvijek nije na zadovoljavajući način riješen problem niskog životnog standarda starijih osoba koje ne primaju mirovinu. Problem pritom predstavlja trenutna ekonomska i financijska kriza, proračunska ograničenja i niska razina mirovina, koja onemogućuje značajnije povećanje iznosa socijalne pomoći za starije osobe bez mirovina.

3.2.2.2. Davanja djeci i obiteljima te skrb o djeci

Pregled mjera

- **Pravednija raspodjela sredstava za doplatke za djecu.** Sukladno odredbama Zakona o doplatku za djecu (NN 94/01, 138/06, 107/07 i 61/11) isplata doplatka za djecu je i u 2011. godini provedena kroz tri dohodovna razreda, čime su pravednije raspodijeljena sredstva između korisnika doplatka za djecu. Za doplatku za djecu, uključujući i pronatalitetni dodatak, iz Državnog proračuna RH u 2011. godini isplaćen je iznos od ukupno 1.727.271.311,27 kn za 208 247 korisnika i 391 836 djece. Prosječni je broj korisnika pronatalitetnog dodatka za troje djece u 2011. godini bio 30 810, a za više od troje djece 11 263. Ukupna su sredstva za isplatu pronatalitetnog dodatka u 2011. godini iznosila 351.204.000,00 kn.⁴
- **Primjenu provjere dohodovnog stanja proširiti i na djecu s težim invaliditetom.** Sukladno Zaključku Vlade RH od 6. listopada 2010. godine, kojim se središnja tijela državne uprave zadužuju izraditi prijedloge izmjena i dopuna zakona iz upravnih područja u okviru utvrđenog djelokruga, radi njihova usklađivanja s odredbama Zakona o općem upravnom postupku u roku od šest mjeseci od donošenja Zaključka, izrađen je Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doplatku za djecu s Konačnim prijedlogom zakona. Također, izmjene i dopune Zakona o doplatku za djecu vezane su i uz druge zakonodavne propise RH, koji su u vremenu od donošenja ovog Zakona stupili na snagu te uz odluke Ustavnog suda RH. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o doplatku za djecu (NN 61/11), koji je donesen 20. svibnja 2011. godine, usklađen je s odgovarajućim odredbama Zakona o općem upravnom postupku i Zakonom o porezu na dohodak te kao korisnike prava na doplatku za djecu propisuje azilante i strance pod supsidijarnom zaštitom, u skladu s Direktivom Vijeća 2004/83/EC, a vezano za Zakon o azilu. Nadalje, brisana je odredba članka 8. stavka 2. Zakona o doplatku za djecu što je usklađeno s odlukom Ustavnog suda RH od 31. prosinca 2008. godine, kojom se ukida odredba članka 55. Zakona o socijalnoj skrbi, a na koju se poziva Zakon o doplatku za djecu kod utvrđivanja težih smetnji u razvoju djeteta. Promijenjen je i članak koji se odnosi

---

⁴ Broj korisnika i sredstava za isplatu pronatalitetnog dodatka sadržani su i u ukupnom broju korisnika i isplaćenih sredstava za doplatku.

na ostvarivanje prava na doplatu za djecu s težim oštećenjem zdravlja temeljem kojeg sada djeca s težim oštećenjem zdravlja ostvaruju doplatu do kraja kalendarske godine u kojoj navršavaju 27. godina života bez obzira na vrijeme nastanka oštećenja.

- **Pravo na roditeljne naknade za majke koje nisu zaposlene ne treba uvjetovati evidencijom kod službi za zapošljavanje.** Ova je mjera realizirana početkom 2009. stupanjem na snagu Zakona o roditeljnima i roditeljskim potporama.
- **Jedan od prioriteta u razvoju obiteljske politike svakako je proširenje kapaciteta i programa institucionalnih usluga za djecu predškolske dobi** (vidi poglavlje 3.2.2.6).
- **Razvijati, odnosno primjenjivati zakonski propisane fleksibilne oblike zapošljavanja koji su usklađeni s obavljanjem obiteljskih obveza.** HUP je pokrenuo intenzivne informativne kampanje o uvjetima fleksibilnosti radnog vremena, promičući potrebu plaćanja manjih doprinosa za obvezna socijalna osiguranja za radnike zaposlene na nepuno radno vrijeme, kao što su izmjene i dopune Zakona o doprinosima. Kao dio svojih aktivnosti usmjerenih prema poslodavcima i HZZ je organizirao brojne radionice i okrugle stolove, većinom usmjerene na fleksibilno radno vrijeme. Na sličan način skraćivanje radnih sati bilo je predmet brojnih rasprava organiziranih u Hrvatskoj gospodarskoj komori.
- **Uvesti efikasnije mjere pravne prisile u svrhu naplate alimentacija.** U slučajevima kad obveznik plaćanja uzdržavanja (alimentacije) neuredno izvršava svoju obvezu, nadležni CSS su dužni isplaćivati privremeno uzdržavanje u najduljem trajanju do tri godine. Navedena tijela će po službenoj dužnosti ili po zahtjevu roditelja osigurati privremeno uzdržavanje ako roditelj, obveznik uzdržavanja, uopće ne pridonosi ili neredovito pridonosi uzdržavanju djeteta po sudskoj odluci ili nagodbi za uzdržavanje duže od šest mjeseci neprekidno ili ako nije platio za šest mjeseci s prekidima ukupno unutar razdoblja od devet mjeseci. Nadležni CSS koji je isplatio privremeno uzdržavanje dužan je o tome izvijestiti nadležno državno odvjetništvo, koje pokreće spor protiv obveznika uzdržavanja. Iznos privremenog uzdržavanja određen je u iznosu od 50% iznosa propisanog za pripadajuću dob djeteta: 8,5% za dijete do 6 godina, 10% za dijete od 7 do 12 godina i 11% za dijete od 13 do 18 godina. Sredstva za isplatu osiguravaju se na razdjelu (MSPM-a), iz sredstava Državnog proračuna. Ovdje je važno naglasiti da ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi, svake godine na temelju odredbe članka 232. stavka 4. Obiteljskog zakona (NN 116/03, 17/04, 136/04 i 107/07), donosi Minimalne novčane iznose potrebne za mjesečno uzdržavanje djeteta, pa su minimalni novčani iznosi koji su stupili na snagu 1. travnja 2011. godine (NN 36/11.), a određeni su u postotku od prosječne mjesečne isplaćene neto-plaće po zaposlenom u pravnim osobama u RH, koja je za 2010. godinu iznosila 5.343 kn. Dakle, prema Priopćenju DZS-a, broj: 9.1.1/12. od 28. veljače 2011. godine, minimalni novčani iznosi potrebni za mjesečno uzdržavanje djeteta koji su stupili na snagu 1. travnja 2011. godine iznose: za dijete do 6 godina 17% prosječne plaće (908,31 kn); za dijete od 7 do 12 godina 20% prosječne plaće (1.068,60 kn) i za dijete od 13 do 18 godina 22% prosječne plaće (1.175,46 kn).

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Glavna institucija odgovorna za provedbu mjera je MSPM. Kod provedbe propisa o alimentaciji važna je uloga MP-a i MSPM-a. Odgovorne institucije za mjere koje se tiču razvoja usluga za djecu predškolske dobi su JLPS te MZOS. Povećana sredstva za doplatke za djecu ili stalne socijalne pomoći financiraju se iz Državnog proračuna.

Multidimenzionalni pristup i upravljanje politikama

Primjenom fleksibilnih oblika zapošljavanja moguće je utjecati na zaposlenost roditelja koji imaju mlađu i ovisnu djecu, jer se kombinira skraćeno radno vrijeme sa skrbi o djetetu. Na ovaj način majke ostaju prisutne na tržištu rada i doprinose obiteljskom dohotku. Ove su mjere posebice važne za samohrane majke i samohrane roditelje. S obzirom da se majke koje nisu zaposlene i ne traže posao ne moraju više prijavljivati zavodu za zapošljavanje da bi ostvarile roditeljske naknade, to doprinosi realnijoj slici nezaposlenosti.

3.2.2.3. Socijalna pomoć

Pregled mjera

- **Raditi na osnaživanju informacijskog i upravljačkog sustava socijalne skrbi (informatizacija sustava).** Tijekom 2011. godine nastavile su se aktivnosti na instalaciji opreme i uvođenja informatičkog sustava na nacionalnoj razini u rad, te nadogradnji aplikativnog rješenja SocSkrb koje se za sada primjenjuje u tri pilot županije (unose se podaci o korisnicima socijalne skrbi). Programska potpora je usklađena s novom organizacijom CSS-a (prednji ured i stražnji ured). Radi implementacije cijelog sustava i uspostavljanja njegove pune funkcionalnosti, kao i održavanja te upravljanja sustavom, tijekom srpnja i kolovoza 2011. godine pokrenuti su postupci nabave te aktivnosti radi provedbe edukacije za sve radnike ustanova socijalne skrbi izvan pilot županija te usklađivanja aplikacije s promjenama zbog stupanja na snagu novog Zakona o socijalnoj skrbi.
- **Razvijati novi model organizacije centara socijalne skrbi.** Reorganizacija rada CSS-a po modelu "ureda sve na jednom mjestu" podrazumijeva strukturnu i kvalitativnu promjenu načina rada formiranjem prijemnog ureda kako bi se osigurao kvalitetni prvi kontakt s korisnikom, te izvršila inicijalna procjena potreba korisnika. Poslovi novčanih naknada odvajaju se od usluga socijalne skrbi, pa se tako socijalna skrb organizira u sklopu tri stručne cjeline (odjel za novčane naknade, odjel za djecu, mladež i obitelj te odjel za odrasle osobe). Socijalni radnici u CSS-a preuzeli su ulogu voditelja plana ('case manager') odgovornog za oblikovanje i dogovaranje najboljih usluga i naknada na koje korisnik ima pravo. U izradi i praćenju ostvarivanja individualnog plana aktivno sudjeluje korisnik, njegova obitelj i stručni radnici drugih profila, a plan bi se trebao revidirati u skladu s promjenama specifičnih potreba i okolnosti korisnika. Kako bi se osiguralo kvalitetno „vođenje slučaja“, koje podrazumijeva dobru procjenu potreba korisnika, a potom izradu plana promjena, tijekom 2011. godine za sve CSS organizirane su edukativne radionice na kojima su stručnjaci u CSS obučavani za primjenu ovih metoda stručnog rada. Istodobno se CSS usklađuju sa standardima kvalitete u socijalnim uslugama, čije usklađivanje je ušlo u zadnju godinu uvođenja.
- **Provoditi mjere radi bržeg integriranja radno sposobnih korisnika pomoći u tržište rada i društvo.** Prema podacima prikupljenim od CSS u RH je bilo, na dan 31. 12. 2011. godine, 42 957 *radno sposobnih nezaposlenih primatelja pomoći za uzdržavanje*, od čega 21 941 (51,1%) žena. Za usporedbu, na dan 31. 12. 2010. godine prema prikupljenim podacima MSPM-a bilo je 45 306 radno sposobnih nezaposlenih primatelja pomoći za uzdržavanje. Smanjenje ukupnog broja tih korisnika vezano je uz strože uvjete za ostvarivanje pomoći za uzdržavanje te obvezu korisnika da prihvate mjere poticanja njihove radne i socijalne integracije. Nezaposleni korisnik ima obvezu ne samo prihvatiti svako zaposlenje, posao prema ugovoru o djelu ili ugovoru o autorskom djelu, već i sudjelovati u povremenom humanitarnom radu u svojoj lokalnoj zajednici. CSS-i izrađuju individualne planove s radno sposobnim korisnikom novčane pomoći o aktivnom rješavanju njegove nepovoljne socijalne situacije, koji treba sadržavati plan aktivnosti i

obveze korisnika, kao i njegovu suglasnost da se umanje ili prestanu prava u slučaju neopravdanog neizvršavanja obveza iz sporazuma. No, problem predstavlja što i nadalje, uslijed gospodarske krize, veći broj radnika ostaje bez zaposlenja te se može očekivati i određeni porast broja korisnika prava na pomoć za uzdržavanje, nakon što protekne razdoblje ostvarivanja novčane naknade po osnovi prestanka radnog odnosa tj. gubitka radnog mjesta.

Među nezaposlenim radno sposobnim korisnicima stalne pomoći starija dobna skupina od 46 do navršenih 59 godina za žene, odnosno, navršenih 64 godina za muškarce je zastupljena s 45,4%, pri čemu je udio žena neznatno veći (50,1%). Ova skupina je nižeg obrazovanja od referentne skupine. U skupini su najzastupljenije osobe koje pomoć primaju duže od 3 godine (51,8%), a s obzirom na obiteljski status najviše je samaca (55,6%). Prikupljeni podaci za 2011. godinu pokazuju manja odstupanja od podataka iz 2010. godine, što ukazuje na činjenicu da je struktura nezaposlenih radno sposobnih korisnika pomoći za uzdržavanje vrlo slična po istaknutim obilježjima te da se radi o kategoriji korisnika koja je teže zapošljiva. Naime, s obzirom na dužinu primanja pomoći za uzdržavanje i nadalje zabrinjava činjenica da prevladavaju osobe koje pomoć primaju preko 3 godine (42,9%), od čega su 9 098 ili 49,4% žene; potom osobe koje pomoć primaju od 1 do 3 godine (14 238 ili 33,1%, odnosno 7 480 ili 52,5% žena), a najmanje je osoba koje pomoć primaju do 12 mjeseci (23,8%), a od toga su 52,1% žene. Podaci i nadalje ukazuju da kada radno sposobna osoba uđe u sustav primanja pomoći iz socijalne skrbi njihov povratak na tržište rada je vrlo spor. Stoga se sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi nastoji putem individualnog planiranja sa svakim korisnikom preispitati njegove sposobnosti i mogućnosti za pronalaženje najboljeg načina njihove reintegracije na tržište rada.

Tijekom 2011. godine provodilo se 19 projekata financiranih iz IPA IV komponente „Uspostava podrške u socijalnom uključivanju i zapošljavanju socijalno ugroženih i marginaliziranih skupina“ dodjelom bespovratnih sredstava ukupne vrijednosti od 1,5 milijuna EUR-a. Cilj ove darovnice bio je poticanje socijalnog uključivanja dugotrajno nezaposlenih korisnika socijalne pomoći pružanjem podrške u pristupu tržištu rada. Tijekom 2011. godine bio je ponovno raspisan natječaj za projekte sljedeće faze iste ove darovnice u ukupnom iznosu od oko 1 milijun EUR-a. Potpisivanje ugovora očekuje se krajem 2012. godine.

Također se tijekom 2011. godine provodio projekt istog naziva oblika ugovor o uslugama, financiran sredstvima iz IPA IV komponente, kojim se nastojalo osnažiti međusektorsku i međuinstitucionalnu suradnju na području socijalnog uključivanja i zapošljavanja kao i unaprijediti kvalitetu usluga CSS-a usmjerenih na uključivanje dugotrajno nezaposlenih korisnika pomoći za uzdržavanje u tržište rada. Kroz projekt je educirano 68 stručnjaka socijalnih mentora, te 21 socijalni radnik u trenera socijalnih mentora, te je izrađen i Priručnik za mentore za socijalno uključivanje. U studenome 2011. godine HZZ i MSPM su potpisali Protokol o postupanju u pružanju usluga dugotrajno nezaposlenim korisnicima pomoći za uzdržavanje. Protokolom je uređena međusobna suradnja i obveza razmjene podataka obiju strana u svrhu utvrđivanja potreba korisnika te pružanja odgovarajuće usluge.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Za provedbu mjera u sustavu socijalne pomoći odgovorno je MSPM. Osim MSPM-a, značajnu ulogu u provedbi mjera uključivanja korisnika pomoći u tržište rada imaju HZZ, OCD i JLS. Projekti radne aktivacije korisnika najčešće se financiraju sredstvima središnjeg proračuna (još uvijek je nedovoljna uključenost JLS-a u ovakve projekte).

Multidimenzionalni pristup i upravljanje politikama

Mjere radne aktivacije nezaposlenih korisnika pomoći važne su s aspekta zapošljavanja teško zapošljivih skupina. Sudjelovanje u ovakvim programima povećava primanja korisnika, ali povećava i mogućnosti zapošljavanja. Zakonom o socijalnoj skrbi jasnije su definirane obveze radno sposobnih korisnika pomoći u pogledu sudjelovanja na tržištu rada i humanitarnom radu.

3.2.2.4. Socijalne usluge

Pregled mjera

- **Napraviti temeljitu procjenu potreba u razvoju socijalnih usluga i ustanoviti mehanizme evaluacije provedbe i učinaka institucionalnih i alternativnih socijalnih usluga.** UZUVRH je 2009. godine formirao međuresornu radnu skupinu za izradu Prijedloga unaprjeđenja sustava ugovaranja socijalnih usluga od javnog interesa s OCD. Radna skupina UZUVRH-a započela je izradu analize o postupcima ugovaranja i financiranja javnih usluga s OCD-a. Izrađena su dva tipa obrazaca, od kojih je jedan namijenjen tijelima državne uprave – davateljima financijske potpore za pružanje izvaninstitucionalnih javnih usluga, a drugi udrugama – pružateljicama javnih usluga, pri čemu se pazilo da traženi podaci od oba sektora budu komplementarni za kasniju komparativnu analizu dobivenih obrazaca. Završetak analize planiran je u 2012. godini zbog aktualnih zakonskih izmjena ključnog zakona koji regulira ovo područje – Zakona o socijalnoj skrbi. Zakon o socijalnoj skrbi u međuvremenu je doživio dvije izmjene (u lipnju 2011. godine i u ožujku 2012. godine) te je dovršetak analize planiran nakon donošenja odgovarajućih provedbenih propisa.

MSPM je u suradnji s Društvom za psihološku pomoć u 2011. godini provelo drugu fazu istraživanja s ciljem utvrđivanja kvalitete i troškova pružanja usluga žrtvama nasilja u obitelji. U navedenu svrhu, za provedbu druge faze istraživačkog projekta osigurano je 120.000,00 kn.

Radi procjene potrebnog broja i vrste socijalnih usluga na županijskoj razini, MSPM je u 2011. godini od CSS-a prikupilo podatke za izradu nove mreže socijalnih usluga. Prikupljeni podaci su obrađeni, te su stvoreni uvjeti za izradu i donošenje nove mreže.

Također je formiran registar udomitelja prema županijama u svrhu unaprjeđenja izvaninstitucijskih oblika smještaja. Registar sadrži podatke o udomitelju, vrsti udomiteljstva (srodničko, nesrodničko), korisničkoj skupini i broju osoba za koju je dozvola izdana, te podatke o broju smještenih korisnika i slobodnim kapacitetima.

- **Decentralizacija socijalnih usluga i proširenje teritorijalnog obuhvata mreže socijalnih usluga** (vidi prethodnu mjeru).
- **Razvijati standarde dobre prakse, uvesti kodeks profesionalne etike za pružatelje socijalnih usluga te sustav provedbe supervizije.** Tijekom 2011. godine sukladno Smjernicama za uvođenje standarda kvalitete socijalnih usluga nastavljeno je uvođenje standarda u svim ustanovama socijalne skrbi kojima je osnivač RH. Budući da standardi kvalitete usluga koji se uvode u sustav socijalne skrbi naglašavaju usmjerenost na potrebe korisnika i predstavljaju polaznu osnovu za mjerenje kvalitete socijalnih usluga, čime se nadalje omogućuje precizna i transparentna evaluacija svakog pojedinog pružatelja usluga, sa svakim od gore navedenih pružatelja usluga, a riječ je o 80 CSS-a s 27 podružnica i 11 ureda te 72 doma socijalne skrbi, održane su radionice na kojima se izvršila analiza 1. Izvješća o samoprocjeni. Nadalje, izvršena je priprema za edukaciju Timova za kvalitetu drugih pružatelja usluga kojima nije osnivač RH.

Nakon održanog sastanka s predstavnicima Saveza udruga osoba s invaliditetom u studenome 2010. godine i šire rasprave koja se potom provela sa dionicima vezanim za skrb o osobama s invaliditetom, osnovana je Radna skupina za pripremu prijedloga modela financiranja udruga osoba s invaliditetom u koju su imenovani predstavnici UZUVRH-a, MSPM-a i MZ-a te NZRCD-a. Radna skupina se sastala u siječnju 2011. godine i raspravila moguće načine za određivanje kriterija za financiranje udruga osoba s invaliditetom. Po završetku rada Radne skupine UZUVRH je izradio nacrt Pravila o uvjetima i postupku dodjele sredstava za sufinanciranje osnovne djelatnosti nacionalnim savezima udruga osoba s invaliditetom i udrugama osoba s invaliditetom u područjima u kojima ne postoji nacionalni savez. Ovaj dokument upućen je na očitovanje članovima Radne skupine i njihovim institucijama. U svom očitovanju MSPM je navelo kako smatra da je za kvalitetno i cjelovito rješenje problema udruga osoba s invaliditetom vezanog za su/financiranje osnovne djelatnosti potrebno pristupiti izradi Nacrta prijedloga Zakona o udrugama osoba s invaliditetom od posebnog interesa za RH, kojim bi se riješila pitanja važna za opstojnost i razvoj udruga osoba s invaliditetom, odnosno, nacionalnih saveza udruga osoba s invaliditetom. UZUVRH će svoja znanja i iskustvo iz ovog područja ugraditi u postupak donošenja novog propisa. Značenje nacionalnih saveza udruga osoba s invaliditetom, odnosno, njihovih temeljnih udruga članica, kao i udruga osoba s invaliditetom koje nisu članice nacionalnih saveza, dolazi do izražaja zbog brojnosti njihova članstva i zbog činjenice da su udruge dobile nezaobilaznu i naglašenu ulogu u svim ključnim reformskim procesima u sustavu socijalne skrbi.

- **Deinstitucionalizacija socijalnih usluga i izrada akcijskog plana deinstitucionalizacije.** Na temelju „Plana deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2011. – 2016. (2018.)“ (u daljem tekstu: Plan deinstitucionalizacije) svi domovi socijalne skrbi te druge pravne osobe koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi dostavili su MSPM-u svoje pojedinačne planove deinstitucionalizacije. Pojedinačni planovi sadrže prikaz općih podataka o domu ili drugoj pravnoj osobi, uslugama i korisnicima te zaposlenicima, podatke o prioritetima usluga na županijskoj razini i raspoloživosti relevantnih usluga za ciljanu skupinu korisnika, te koncept moguće transformacije prema smjernicama Plana deinstitucionalizacije. Pojedinačni plan uključuje i detaljnu analizu korisnika koji su na stalnom ili tjednom smještaju prema stupnju potrebne podrške, okolnostima i uvjetima za povratak u obitelj, inicijalnu procjenu broja korisnika koji se planira deinstitucionalizirati i broja korisnika stalnog ili tjednog smještaja za koji se planira premještaj u neki drugi dom ili pravnu osobu, procjenu potrebnih promjena u programu rada i radu zaposlenih s obzirom na smanjenje broja korisnika. U 2011. godini MSPM je analiziralo prikupljene podatke, te je temeljem toga započelo s izradom Operativnog plana provedbe procesa deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi za jednogodišnje razdoblje. Za pojedine skupine korisnika definiranih Planom deinstitucionalizacije, Operativnim planom se utvrđuju ciljevi i prioriteti deinstitucionalizacije i transformacije, provedbene aktivnosti, nositelji provedbe pojedinih aktivnosti, rokovi izvršenja, te polazne i ciljane vrijednosti. Sadržaj aktivnosti utvrđenih Operativnim planom odnosi se na opseg i dinamiku provođenja procesa u odnosu na korisnike, broj i strukturu radnika potrebnih za pružanje programa podrške korisnicima u instituciji i izvan nje, te na dalju prenamjenu postojećih objekata.

Promatrajući podatke o ukupnom broju korisnika smještenih u domove socijalne skrbi kojima je osnivač RH, može se primijetiti da broj korisnika na smještaju stagnira. Naime, 2007. godine je u državnim domovima bilo smješteno 8 764 korisnika, u 2008. godini 8 723 korisnika, u 2009. godini 8 636. U 2010. godini porastao je broj korisnika na 9 766

(osnovana su tri nova doma) da bi se trend smanjenja nastavio u 2011. godini kada je u državnim domovima bilo smješteno 9 497 korisnika. Tijekom 2011. godine nastavlja se povećanje korištenja izvaninstitucijskih oblika skrbi kao što su cjelodnevni i poludnevni boravak, organizirano stanovanje, stručna pomoć u obitelji (patronaža) i pomoć pri uključivanju u programe redovnih školskih ili predškolskih ustanova (integracija), a raste broj smještenih osoba u udomiteljskim obiteljima. U 2011. godini u državnim domovima za osobe s invaliditetom povećan je broj korisnika koji koriste usluge poludnevnog boravka (s 1 088 u 2010. na 1 146 u 2011. godini) te usluge stručne pomoći u obitelji (s 175 u 2010. na 220 u 2011. godini). U nedržavnim domovima za osobe s invaliditetom također blago raste broj korisnika poludnevnog boravka (s 206 korisnika u 2010. na 202 korisnika u 2011. godini). Porastao je i broj korisnika čiji su roditelji ostvarili pravo na status roditelja njegovatelja. Tako je u 2009. godini bilo 1 850 korisnika prava na status roditelja njegovatelja, u 2010. godini 2 180 korisnika, dok je u 2011. godini bilo 2 759 korisnika (roditelji ili član obitelji) koji su ostvarili pravo na status roditelja – njegovatelja (od tog broja 236 korisnika su članovi obitelji). Povećanje broja korisnika djelomično je posljedica promjena koje su uvedene Zakonom o socijalnoj skrbi (NN 57/2011). Naime, uvedena je novina da status roditelja njegovatelja mogu ostvariti i članovi obitelji pod uvjetima propisanim Zakonom, kao i oba roditelja ako u obitelji ima dvoje ili više djece s teškoćama u razvoju, odnosno osoba s invaliditetom, a dana je i mogućnost da njegovatelj djeteta uključenog u programe školovanja i poludnevnog boravka ostvari ovo pravo. Kod smještaja djece i mladih s poremećajima u ponašanju također se više koriste usluge boravka. Tako je u 2011. godini 58,2% djece i mladih (566 od ukupno 972) koristilo tu vrstu usluge u odnosu na 2010. godinu kada je uslugu poludnevnog boravka koristilo 57,6% djece i mladih (627 od ukupno 1 088).

U sklopu državnih domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi u 2011. godini djelovale su 33 stambene zajednice s 48 smještenih korisnika, dok su u nedržavnim domovima djelovale 4 stambene zajednice s 26 korisnika. Što se tiče djece i mladeži s poremećajem u ponašanju, broj stambenih zajednica i korisnika koji koriste usluge organiziranog stanovanja za 2011. godinu iznosi 6 sa smještenih 27 korisnika (Odgojni dom Mali Lošinj- 1 stambena zajednica s 4 korisnika (kapacitet 4 korisnika), Dom za odgoj djece i mladeži Karlovac – 1 stambena zajednica s 3 korisnika (kapacitet 4 korisnika), Dom za odgoj djece i mladeži Zagreb- 3 stambene zajednice s 18 korisnika (kapacitet 16 korisnika), te Dom za odgoj djece i mladeži Zadar- 1 stambena zajednica s 2 korisnika (kapacitet 2 korisnika).

- **Poboljšati infrastrukturu u postojećim institucijama socijalne skrbi i kvalitetu stručnih usluga.** U 2011. godini sredstvima zajma Svjetske banke završena su ulaganja predviđena Projektom razvoja sustava socijalne skrbi. Ukupne investicije iznosile su 742.013,85 kn za završetak izgradnje i opremanje CSS Našice. Pored investicija u ustanovama socijalne skrbi koje su realizirane kroz zajam Svjetske banke, tijekom 2011. godine iz proračuna RH izdvojeno je ukupno 6.780.358,96 kn za ulaganja u izgradnju, obnovu i opremanje CSS Split, Cres- Lošinj i Petrinja te za domove za psihički bolesne odrasle osobe Vila Maria, Pula i Borova. Za Dječji centar Voštarnica Zadar osigurana su sredstva u iznosu od 4.552.601,54 kn, a završetak investicije očekuje se tijekom 2012. godine.
- **Razvijati preventivne programe, a ne samo ulagati u razvoj novih usluga i podizanje kvalitete usluga.** Vidi točku 3.2.2.4., Razvijati standarde dobre prakse, uvesti kodeks profesionalne etike za pružatelje socijalnih usluga te sustav provedbe supervizije. **Ustrojavanje odjela za usluge socijalnog rada u sklopu reformiranih centara za**

socijalnu skrb. Vidi točku 3.2.2.3., Razvijati novi model organizacije centara socijalne skrbi.

- **Integrirati pružanje socijalnih usluga sa zagovaranjem prava marginalnih skupina i omogućiti korisnicima da utječu na oblikovanje i pružanje usluga.** Vidi točku 3.2.2.3., Razvijati novi model organizacije centara socijalne skrbi.

Edukaciju iz individualnog plana promjene u organizaciji MSPM-a proveo je Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u periodu od veljače do lipnja 2011. godine. Sudionici edukacije bila su 24 socijalna radnika iz CSS-a i iz MSPM-a. Svrha edukacije bila je olakšati uvođenje promjena u socijalnom radu s korisnicima CSS-a te dodatno osposobiti stručnjake za bolje razumijevanje individualnog planiranja i podizanja kvalitete stručnog rada u izradi individualnog plana promjene za korisnike prava i usluga u sustavu socijalne skrbi. Krajem listopada 2011. godine održana je radionica individualnog planiranja za stručnjake MSPM-a. U studenome i prosincu 2011. godine u organizaciji MZSS-a održane su radionice iz individualnog planiranja u Splitu, Rijeci, Zadru, Sisku, Osijeku i Čakovcu. Radionice su okupile ravnatelje i stručne radnike navedenih CSS-a kao i CSS-a s područja okolnih županija. Ukupno je sudjelovalo oko 350 sudionika. U Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji nisu održane radionice individualnog planiranja iako su bile obuhvaćene planom.

- **Sustavno obrazovanje i izobrazba stručnjaka koji se bave potrebama i teškoćama funkcioniranja različitih ranjivih skupina.** Tijekom 2011. godine MSPM je organizirao edukacije za djelatnike koji rade na zaštiti prava i interesa djece, odnosno, u području obiteljsko-pravne i kazneno-pravne zaštite te skrbništva. U suradnji s Nacionalnim timom za suzbijanje obiteljskog nasilja održane su tri regionalne dvodnevne edukacije s ciljem unapređenja međuresorne suradnje u obiteljsko-pravnoj i kaznenopravnoj zaštiti djece, mladeži i obitelji koje su se provodile pod nazivom „Možemo zajedno“ i to 30. svibnja do 1. lipnja 2011. godine u Valbandonu za područje Istarske, Primorsko-goranske, Ličko-senjske, Karlovačke, Sisačko-moslavačke, Zagrebačke županije i Grada Zagreba, od 7. do 9. studenoga 2011. godine u Valbandonu za područje Zadarske, Šibensko-kninske, Splitsko-dalmatinske i Dubrovačko-neretvanske županije, te 22. i 23. studenoga 2011. godine u Zagrebu za područje Varaždinske, Međimurske, Krapinsko-zagorske, Koprivničko-križevačke i Bjelovarsko-bilogorske županije. Sudjelovalo je ukupno oko 240 djelatnika raznih sustava i struka, od čega 30-tak iz socijalne skrbi i to djelatnici koji su imenovani županijskim koordinatorima i/ili članovima županijskih timova za problematiku obiteljskog nasilja i obiteljsko-pravne zaštite djece.

U suradnji s Poliklinikom za zaštitu djece grada Zagreba, održana je edukacija za radnike CSS u tri navrata i to 16. i 23. veljače te 16. ožujka 2011. godine u Domu za odgoj djece i mladeži Zagreb, pod nazivom „Odabrane teme u radu sa zlostavljanom djecom, mladima i obiteljima“. U suradnji s Poliklinikom osiguran je nastavak, odnosno kontinuitet u jačanju kapaciteta djelatnika u sustavu socijalne skrbi, a istom cilju pridonosi i aktivno uključivanje u IPA Projekt MUP-a pod nazivom „Jačanje kapaciteta u području suzbijanja seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece, te pružanja pomoći ranjivim žrtvama kriminaliteta“.

U sklopu programa Matra Preaccession Projects Programme, kojeg MSPM provodi od kraja 2009. godine pod nazivom „Unaprjeđivanje kvalitete alternativnih sankcija i odgojnih mjera prema mladima s poremećajima u ponašanju“, tijekom 2011. godine održane su edukacije stručnih radnika iz novih tehnika rada „Alati za vas“, seminar na temu „Procjenjivanje, planiranje i izvještavanje u radu s maloljetnicima kojima je izrečena alternativna sankcija“, seminar kojim je inicirana „Art“- metoda rada zamjene agresivnog

ponašanja mladih, okrugli stol na temu „Halt“- program rada s djecom i mladima počiniteljima lakših prekršajnih djela, te edukacija radioničkog tipa pod nazivom „Mogućnosti međuresorne suradnje u skrbi za djecu“, s ciljem uspostavljanja sistema međuresorne suradnje u ovom području brige o djeci i mladima. Ukupno je 75 stručnih radnika prošlo navedene edukacije, uz napomenu da je za metodu „Alati za vas“ osposobljeno 5 edukatora koji će nastaviti educirati radnike CSS-a u RH koji rade poslove vezane za skrb o djeci i obitelji, budući da je konačni cilj podignuti razinu kvalitete i ujednačiti način rada. Izdan je i priručnik „Procjenjivanje, planiranje i izvještavanje u radu s maloljetnicima kojima je izrečena alternativna sankcija“, a za primjenu istoga osigurana su sredstva i sklopljen je ugovor s Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom o provedbi edukacija za djelatnike u svim CSS-a u RH o primjeni novih ujednačenih načina procjenjivanja, planiranja i izvještavanja u radu s maloljetnicima kojima je izrečena neka alternativna sankcija. Edukacija Centra za krizne situacije pod nazivom „Program ranog prepoznavanja depresije i suicidalnog rizika kod djece i mladeži“ također je obuhvatila radnike CSS-a iz ovog područja rada - edukaciju je prošlo 100 sudionika. S obzirom da se radi o trogodišnjem programu, ove će se edukacije nastaviti provoditi i u naredne dvije godine, što će pridonijeti stvaranju mreže stručnjaka na županijskoj razini za ranu i brzu intervenciju u području brige i zaštite mentalnog zdravlja djece.

MSPM je u suradnji s Hrvatskom udrugom socijalnih radnika i pojedinih CSS-a u RH organiziralo edukaciju socijalnih radnika za primjenu instrumenata socijalnog rada (sveobuhvatna obiteljska procjena) s ciljem procjene intervencija i mjera ovisno o rizicima za sigurnost djeteta, rizicima i kompetencijama roditelja, kao i procjene kapaciteta za promjenu. Edukacijom je bilo obuhvaćeno oko 130 socijalnih radnika. MSPM je tijekom 2011. godine organiziralo i edukaciju za stručne radnike dječjih domova, domova za djecu s poremećajem u ponašanju (PUP) i CSS-a pod nazivom „Alternativni odgoj djece i mladih s PUP-om“. U edukaciju je bilo uključeno 180 stručnih radnika. MSPM je organiziralo i edukaciju za djelatnike dječjih domova i domova za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju te radnike CSS-a, s ciljem osposobljavanja za provođenje ART treninga kontrole ljutnje, kroz koju je za ovu metodu rada s djecom i mladeži osposobljeno 24 stručnjaka. Također su tijekom 2011. godine organizirana dva aktiva radnika koji rade na području skrbištva te radnika koji rade na području obiteljsko pravne zaštite, svakom od njih prisustvovalo je 80 sudionika.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Središnja institucija zadužena za razvoj sustava socijalnih usluga je MSPM. Uz MSPM, u provedbi mjera značajnu ulogu imaju ustanove socijalne skrbi, lokalne vlasti i OCD. Glavni izvor financiranja je Državni proračun te sredstva iz međunarodnih kredita (npr. IBRD, Svjetska banka) ili darovnica.

Multidimenzionalni pristup i upravljanje politikama

Socijalne usluge utječu na socijalni i zdravstveni status korisnika i njihovo sudjelovanje u društvenom i kulturnom životu te su pretpostavka uključenosti u redovno obrazovanje. Osim toga, sektor socijalnih usluga je pogodan za promicanje politike zapošljavanja, posebice teže zapošljivih skupina u ruralnim područjima (starije žene na tržištu rada).

3.2.2.5. Zdravstvene usluge

Pregled mjera

- **Odnos različitih tipova osiguranja i utjecaj suplaćanja na različite skupine stanovništva.** HZZO u skladu sa zakonskim, podzakonskim i ostalim provedbenim propisima vezanim za ugovaranje zdravstvene zaštite sa zdravstvenim ustanovama i privatnim zdravstvenim radnicima sklapa ugovore o provođenju zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja. Spomenutim se ugovorima ugovorni subjekti HZZO-a, kako zdravstvene ustanove tako i privatni zdravstveni radnici, obvezuju u potpunosti provoditi mjere zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja na svojoj razini zdravstvene djelatnosti utvrđene Planom i programom mjera zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja (NN, 126/06 i 156/08). Za osigurane osobe koje ostvaruju pravo na dopunsko zdravstveno osiguranje, na teret je Državnog proračuna u 2011. godini bilo osigurano 555.000.000,00 kn te je isti iznos planiran i za 2012. godinu. Zakonom o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju (NN 85/06, 150/08 i 71/10), u daljnjem tekstu: Zakon), odnosno Izmjenama i dopunama Zakona (NN broj 71/10) koje se primjenjuju od 18. lipnja 2010. godine, promijenjeni su kriteriji za ostvarivanje prava na policu dopuskog zdravstvenog osiguranja na teret sredstava Državnog proračuna. Tako su osigurane osobe za koje se sredstva za premiju dopuskog zdravstvenog osiguranja osiguravaju u Državnom proračunu taksativno navedene kako slijedi: 1. osigurane osobe s invaliditetom koje imaju 100% oštećenje organizma, odnosno tjelesnog oštećenja prema posebnim propisima, osobe kod kojih je utvrđeno više vrsta oštećenja te osobe s tjelesnim i mentalnim oštećenjem ili psihičkom bolešću zbog kojih se ne mogu samostalno izvoditi aktivnosti primjerene životnoj dobi sukladno propisima o socijalnoj skrbi; 2. osigurane osobe darivatelji dijelova ljudskog tijela u svrhu liječenja; 3. osigurane osobe dobrovoljni davatelji krvi s više od 35 davanja (muškarci), odnosno s više od 25 davanja (žene); 4. osigurane osobe redoviti učenici i studenti stariji od 18 godina; 5. osigurane osobe čiji prihod po članu obitelji u prethodnoj kalendarskoj godini ne prelazi iznos utvrđen člankom 14.b Zakona.

Istim Zakonom propisana je prijelazna odredba kojom je rečeno da svi ugovori o dopunskom zdravstvenom osiguranju koje je HZZO sklopio na temelju članka 14.a Zakona o izmjenama i dopunama Zakona iz 2008. godine, do dana stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona iz 2010. godine, važe do isteka roka na koji su sklopljeni (ugovor vrijedi godinu dana od sklapanja). Zbog navedenoga, puni učinak izmjene Zakona vidljiv je tek sredinom 2011. godine.

Prema podacima HZZO-a, na dan 31. 12. 2011. godine bilo je sveukupno 4 362 595 osiguranih osoba te 2 352 114 važećih polica dopuskog zdravstvenog osiguranja, s time da je bilo 943 638 osiguranih osoba koje ostvaruju pravo na dopunsko zdravstveno osiguranje na teret Državnog proračuna. S obzirom na izmjenu zakonskih propisa došlo je do izmjene metodologije praćenja podataka u 2011. godini, te su podaci o ukupanom broju osiguranih temeljem nezaposlenosti i rješenja CSS-a kojima je iz sredstava Državnog proračuna osiguravano osnovno i dopunsko zdravstveno osiguranje prikazani u broju ukupno osiguranih osoba po jednom i drugom osnovu.

- **Pristupačnost zdravstvenog sustava.** Pristupačnost zdravstvenog sustava povezana je, prije svega, s poboljšanjem sustava hitne medicinske službe te povećanjem i drugačijim rasporedom timova izvanbolničke hitne medicinske službe na području cijele RH, a posebno na područjima koja su prometno izolirana i teže dostupna. Osnovan je Hrvatski zavod za hitnu medicinu, koji predstavlja krovnu stručnu organizaciju u djelatnosti hitne medicine. Važnu ulogu u sustavu imaju i županijski zavodi za hitnu medicinu (ŽZHM) kao i objedinjeni hitni bolnički prijami u akutnim bolnicama. U tijeku je osnivanje ŽZHM, kao dio projekta reorganizacije hitne medicinske službe. 21 županija donijela je odluku o osnivanju ŽZHM, a do danas je 18 ŽZHM dobilo rješenje o početku rada. U 2011. godini

potpisan je ugovor za nabavu 128 potpuno opremljenih vozila hitne medicinske službe (HMS). U tijeku je provođenje trajne izobrazbe za članove tima HMS-a, financirano iz Zajma Svjetske banke. Održana su 4 tečaja - treninga za voditelje i instruktore osoblja medicinske prijavno-dojavne jedinice, sa po 120 sudionika. Objavljeni su temeljni hitni medicinski postupci za medicinske sestre/medicinske tehničare u hitnoj medicinskoj službi. Objavljen je Hrvatski indeks prijema hitnog poziva za medicinsku prijavno-dojavnu jedinicu (MPDJ). Planirano je specijalističko i stručno usavršavanje zdravstvenih radnika koji će zbrinjavati ozlijeđene i akutno oboljele osobe. U tijeku je provođenje specijalističkog usavršavanja za doktore medicine i za medicinske sestre-medicinske tehničare. Status specijalist hitne medicine je u razdoblju od 21. listopada 2010. do 21. listopada 2011. godine steklo 211 specijalista, a specijalistički ispit položilo je 9 doktora medicine, odnosno, ukupno je 220 doktora medicine specijalista hitne medicine. Broj medicinskih sestara/medicinskih tehničara sa statusom specijalista hitne medicinske pomoći je do 31. prosinca 2011. godine bio 28. Objavljena je nova mreža hitne medicine (NN 31/11).

Na posebnoj poziciji Državnog proračuna, na aktivnosti A690087 Hitna medicinska pomoć i sanitetski prijevoz utvrđena su sredstva za djelatnost hitne medicine u iznosu od 570.000.000 kn, sredstva za cjepiva utvrđena su na aktivnosti A690034 Državnog proračuna u ukupnom iznosu od 98.000.000 kn, dok su sredstva za zdravstvenu njegu u kući utvrđena na aktivnosti A690084 Državnog proračuna u ukupnom iznosu od 141.700.000 kn.

- **Preispitivanje nezadovoljavajućeg odnosa primarne i sekundarne zdravstvene zaštite.** Na razini primarne zdravstvene zaštite broj doktora ugovorenih u djelatnosti opće/obiteljske medicine sa završenom specijalizacijom iz opće/obiteljske medicine povećao se u odnosu na 2010. godinu te je u ukupnom broju ugovornih doktora medicine 45,55% doktora specijalista i 54,45% doktora nespecijalista. Naime, u nastojanju daljnjeg porasta udjela doktora specijalista u ukupnom broju ugovornih doktora medicine, HZZO u skladu s Projektom usklađivanja djelatnosti obiteljske medicine s Europskim standardima, u okviru svojih nadležnosti, nastavno financira specijalističko usavršavanje doktora medicine ugovorenih u djelatnosti opće/obiteljske medicine. Sredstva namijenjena financiranju specijalističkog usavršavanja doktora medicine osigurana su na aktivnosti Državnog proračuna A690054 Specijalizacije u ukupnom iznosu od 35.000.000 kn. Slijedom navedenoga, HZZO je uz nastavno financiranje 144 specijalizacija iz obiteljske medicine započelih u 2008., 2009. i 2010. godini na temelju Natječaja za specijalističko usavršavanje zdravstvenih radnika iz obiteljske medicine u akademskoj godini 2011/2012. godine, preuzeo financiranje nove 32 specijalizacije iz obiteljske medicine, te uz nastavno financiranje 170 specijalizacija ostalih specijalnosti, započelih u 2007., 2008., 2009. i 2010. godini na osnovu zahtjeva zdravstvenih ustanova preuzeo financiranje novih 39 specijalizacija za koje je potreba usklađena s potrebama Mreže javne zdravstvene službe (NN 98/09, 14/10, 81/10, 64/11, 103/11, 110/11 i 141/11) i zdravstvenim standardima HZZO-a. „Nacionalne liste čekanja“ – smanjenje dugačkih listi čekanja: MZ nastavlja s provedbom projekta „Nacionalna lista čekanja“ s ciljem sustavnog rješavanja dugotrajnih listi čekanja za pojedine zdravstvene usluge. Aktivnosti na smanjenju listi čekanja usmjerene su osiguravanju ravnomjernijeg korištenja zdravstvenih usluga, podjednako dostupnosti svih zdravstvenih usluga za sve korisnike zdravstvene zaštite i transparentnijem vođenju listi čekanja u bolničkim zdravstvenim ustanovama u RH. Iste uključuju žurnu nabavu ugradbenog materijala, uvođenje rada u dvije smjene, nastavak edukacije zdravstvenih radnika, dodatnu reorganizaciju rada, zapošljavanje novog medicinskog osoblja, obnavljanje medicinske opreme te adaptaciju neadekvatnog

bolničkog prostora. Osim toga, značajnu aktivnost predstavlja informatizacija cjelokupnog zdravstvenog sustava kojom će se osigurati transparentnost u vođenju listi čekanja. Projektom su obuhvaćene sve bolničke zdravstvene ustanove, bez obzira na stanje listi čekanja, a s ciljem racionalizacije i povećanja učinkovitosti bolničkog sustava te unaprjeđenje povezanosti istog sa sustavom primarne zdravstvene zaštite, čime će se dodatno osiguravati jednaka kvaliteta i dostupnost u korištenju zdravstvene zaštite. Posebni naglasak MZ stavlja na provedbu preventivnih programa i programa ranog otkrivanja bolesti, edukaciju i zdravstveni odgoj stanovništva te edukaciju zdravstvenih radnika, a sve u cilju ulaganja u zdravlje kao preduvjeta za produktivnost stanovništva i daljnji razvoj društva u cijelosti.

- **Smanjenje korupcije u zdravstvu.** Strategija suzbijanja korupcije koju je usvojio Hrvatski Sabor 19. lipnja 2008. godine i Akcijski plan uz Strategiju suzbijanja korupcije donesen od Vlade RH dana 25. lipnja 2008. godine, te revidirani Akcijski plan uz Strategiju donesen od strane Vlade RH 18. ožujka 2010. godine, temelj su kojim se definira antikorupcijska politika. Temeljni ciljevi navedene Strategije su unapređivanje pravnog i institucionalnog okvira za učinkovito i sustavno suzbijanje korupcije, afirmacija pristupa »nulte tolerancije« na korupciju, jačanje integriteta, odgovornosti i transparentnosti u radu tijela državne vlasti i s tim u vezi jačanje povjerenja građana u državne institucije, stvaranje preduvjeta za sprječavanje korupcije na svim razinama, podizanje razine učinkovitosti otkrivanja i kaznenog progona korupcijskih kaznenih djela, podizanje javne svijesti o štetnosti korupcije i o potrebi njezina suzbijanja, unapređivanje međunarodne suradnje u borbi protiv korupcije, unapređivanje suradnje između državnih tijela nadležnih za provedbu Strategije te unapređivanje suradnje s OCD. U okviru Akcijskog plana za područje zdravstva mjere koje se provode imaju prvenstveno za cilj poboljšanje kvalitete zdravstvene zaštite u RH, jednaku dostupnost svih zdravstvenih usluga za sve korisnike zdravstvene zaštite i transparentnije vođenje listi čekanja s krajnjim ciljem njihova radikalnog kraćenja, a što su ujedno i glavna obilježja zdravstvene reforme. Mjere predviđene Akcijskim planom koje su provedene tijekom 2011. godine jesu provođenje postupka akreditacije bolnica, koji su započeli po završetku postupka kategorizacije bolničkih zdravstvenih ustanova u 2011. godini. Na dva provedena javna natječaja prijavile su se bolničke zdravstvene ustanove koje sustavno rade na unapređenju kvalitete bolničke zdravstvene zaštite. Akreditacijski postupak provesti će se u dva klinička bolnička centra, tri kliničke bolnice, jednoj klinici i petnaest općih bolnica. Akreditacijski postupak provodit će Agencija za kvalitetu i akreditaciju u zdravstvu, dok će troškove akreditacijskog postupka snositi HZZO.

Radi bolje i preciznije reguliranosti uvjeta za zapošljavanje na temelju Zakona o zdravstvenoj zaštiti donesen je Pravilnik o minimalnim uvjetima u pogledu prostora, radnika i medicinsko-tehničke opreme za obavljanje zdravstvene djelatnosti (NN 61/11) kojim su propisani kadrovski normativi kojima moraju udovoljavati zdravstvene ustanove, zdravstveni radnici koji obavljaju zdravstvenu djelatnost u privatnoj praksi te trgovačka društva koja obavljaju zdravstvenu djelatnost.

U okviru mjera akcijskog plana za suzbijanje korupcije u zdravstvu definirano je i provođenje redovitog zdravstveno-inspekcijskog nadzora nad listama čekanja. Sukladno odredbama Zakona o zdravstvenoj zaštiti nadzor obavlja Odjel za zdravstvenu inspekciju ustrojen u Službi za inspekcijske poslove. Nadzor se obavlja nad načinom organizacije te zakonitošću rada bolničkih jedinica za centralno naručivanje te načinom naručivanja za pojedine dijagnostičke i terapijske zahvate.

Kao jedna od mjera Akcijskog plana definirana je i mjera obavljanja nadzora nad provedbom kliničkog ispitivanja lijekova. Sukladno odredbama Zakona o lijekovima i Zakona o medicinskim proizvodima nadzor nad provedbom kliničkog ispitivanja obavlja Odjel farmaceutске inspekcije ustrojen u Službi za inspekcijske poslove. Predmet nadzora je provođenje kliničkog ispitivanja u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima te dobrom kliničkom praksom.

Na temelju Strategije, Vlada RH je na prijedlog Povjerenstva za praćenje provedbe mjera za suzbijanje korupcije donijela Antikorupcijski program za trgovačka društva u većinskom državnom vlasništvu 2010.-2012. godine. Glavno težište Programa stavljeno je na pet ciljanih (tematskih) područja: poboljšanje usluga javnog sektora s naglaskom na jačanje odgovornosti za uspješno ostvarenje zadaća i promicanje izgradnje integriteta i transparentnosti, obavljanje poslovanja na pravilan, etičan, ekonomičan, učinkovit i djelotvoran način, usklađivanje poslovanja sa zakonima, propisima, politikama, planovima i postupcima, zaštita imovine i drugih resursa od gubitka uzrokovanih lošim upravljanjem, neopravdanim trošenjem i korištenjem te od nepravilnosti i prijekara, pravodobno financijsko izvješćivanje i praćenje rezultata poslovanja. Antikorupcijskim programom (AKP) je naloženo nadležnim tijelima trgovačkih društava da, rukovodeći se glavnim elementima borbe protiv korupcije, aktivnije razvijaju odgovarajuće upravljačke prakse i da kroz aktivnu suradnju i partnerstvo svih nositelja antikorupcijskih mjera aktivno djeluju na ostvarenju prioritetnih ciljeva Vladine antikorupcijske politike. MZ u dijelu praćenja provedbe AKP-a prati trgovačko društvo Imunološki zavod d.d.

- **Financiranje i razvoj preventivne medicine i javnozdravstvenih kampanja.**
Preventivni pregledi osiguranika starijih od 50 godina koji nisu bili kod izabranog liječnika prethodne 2 godine: Osiguranici stariji od 50 godina koji nisu bili kod izabranog liječnika opće/obiteljske medicine najmanje 2 godine pozivaju se u liječničku ordinaciju i pripadajući biokemijski laboratorij na besplatni preventivni pregled. U sklopu pregleda uzimani su opći podaci, podaci osobne i obiteljske anamneze i antropometrijski nalazi (visina, težina i arterijski tlak). Fizikalni pregled, palpacija dojki i digitorektalni pregled, poseban ciljani razgovor kao i laboratorijske pretrage krvi i pretraga urina usmjerene su i na nespecifične znakove zloćudnih bolesti. Na kraju pregleda liječnik daje mišljenje o eventualnim novootkrivenim bolestima i potrebnim intervencijama. U 2010. godini učinjeno je 4 315 pregleda, od toga je u 58% (2 488) nađeno patološko stanje i 758 osoba upućeno je na specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu. U 2009. godini učinjeno je 7 507 pregleda, od toga je u 58% (4 319) nađeno patološko stanje i 1 347 osoba upućeno je na specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu. Radi usporedbe, u 2008. godini je bilo ukupno 6 930 obavljenih pregleda, u 2007. godini 6 891, a u 2006. godini 6 733 pregleda. Aktivnim je pristupom izabranog doktora cilj obuhvatiti što veći broj osoba u samim počecima nekih kroničnih bolesti (dijabetes, hipertenzija, sl.), a u zdravih osoba utjecati na razvoj svijesti o važnosti provođenja preventivnih pregleda barem jednom u 2 godine, uz zdravstveno-odgojno djelovanje preporukama o važnosti zdravih životnih navika, da bi se dobro zdravlje očuvalo što je moguće dulje vrijeme.

Provođenje Nacionalnog programa prevencije kardiovaskularnih bolesti: MZ je donijelo Nacionalni program prevencije kardiovaskularnih bolesti 2001. godine. U skladu sa situacijskom analizom i gospodarskom situacijom prioriteti prevencije kardiovaskularnih bolesti u Nacionalnom programu usredotočeni su na osobe koje već imaju simptome koronarne bolesti srca ili cerebrovaskularne bolesti (sekundarna prevencija) i na one koji imaju veliki rizik za nastanak takvih bolesti u budućnosti (primarna prevencija). Uz to je ključno promicanje zdravlja, odnosno unaprjeđenje zdravlja stanovništva s ciljem da rizici po zdravlje ne nastupe, odnosno, da se smanji njihova učestalost. Program je imao ciljeve:

smanjiti smrtnost od koronarne bolesti i infarkta miokarda u dobi do 64 godine za 20%, poboljšati otkrivanje i liječenje hipertenzije i hiperlipidemije, smanjiti broj pušača - osobito među mladima - za 10%, smanjiti broj pretilih osoba za 20% i unaprijediti prehranu posebice smanjenjem ukupnog unosa masti i soli. No, kako nije uslijedilo donošenje provedbenog plana, nije došlo do operacionalizacije i sustavnog provođenja programa, iako se dio predloženih aktivnosti provodio u okviru Plana i programa mjera zdravstvene zaštite. Dio Plana i programa mjera zdravstvene zaštite iz 2002. i 2006. godine izrađen je u skladu s intencijama Nacionalnog programa prevencije kardiovaskularnih bolesti. U okviru programa mjera zdravstvene zaštite u obiteljskoj medicini zacrtane su mjere promicanja zdravlja koje uključuju usvajanje po zdravlje korisnih i suzbijanje po zdravlje štetnih navika (pušenje, nepravilna prehrane, tjelesna neaktivnost), prevenciju kardiovaskularnih bolesti (u okviru prevencije kroničnih nezaraznih bolesti) uz utvrđivanje i suzbijanje čimbenika (prekomjerna tjelesna težina, pušenje, povišeni krvni tlak, hiperlipidemije itd.). U mjerama zdravstvene zaštite za značajne zdravstvene probleme stanovništva prvo potpoglavlje posvećeno je kardiovaskularnim bolestima. Tu su definirane i opisane mjere: promicanja zdravlja koje doprinosi unaprjeđenju i očuvanju zdravlja uz suzbijanje navika štetnih po kardiovaskularno zdravlje, kao i mjere utvrđivanja i suzbijanja čimbenika rizika. Posebno su razrađene mjere za arterijsku hipertenziju, ishemičnu bolest srca i cerebrovaskularne bolesti. Mjere uključuju detekciju, dijagnostiku i liječenje sukladno suvremenim medicinskim saznanjima i doktrinarnim stavovima, ali i edukaciju bolesnika i rekonvalescenata o mijenjanju po zdravlje štetnih životnih navika i pridržavanju terapijskog režima. Možemo reći da se zahvaljujući pojedinim preventivnim programima i mjerama koje se provode u okviru Plana i programa zdravstvene zaštite te boljoj dijagnostici i terapiji vidi trend pada stopa smrtnosti od kardiovaskularnih bolesti.

Provođenje nacionalnih probira na rak dojke i rak debelog crijeva: Prema dosad prikupljenim podacima iz nacionalnog screeninga na rak dojke, u drugom ciklusu programa bilo je 676 101 pozvanih žena, a odazvalo ih se 55%. Karcinom dojke je potvrđen u 717 žena od ukupno 2 214 sumnjivih nalaza koji je zahtijevao dodatnu obradu.

Incidencija raka dojke je u laganom padu, u 2009. godini je bilo 103,8/100.000 novih slučajeva, a u 2010. godini 107,4/100 000 žena. Međutim, u 2009. godini je od ove zloćudne bolesti umrlo 898 žena, a u 2010. godini 983 žene. Standardizirana stopa smrtnosti (SDR) je u RH za 2010. godinu iznosila 27,44, dok je za EU-27 23,09/100 000 žena iste dobi.

Sredstva za provođenje programa osigurana su u Državnom proračunu na poziciji HZZO-a A690071 Rano otkrivanje zloćudnih bolesti u ukupnom iznosu od 19.500.000 kn.

Vezano uz prevenciju raka maternice, navodimo da se u ordinaciji izabranog doktora medicine u djelatnosti zdravstvene zaštite žena, u okviru djelokruga rada, uzima uzorak za Papa test koji se zatim dostavlja na obradu i očitavanje, dijelom u citološke laboratorije ugovorene u okviru izvanbolničke specijalističko-konzilijarne zdravstvene zaštite, a dijelom u citološke laboratorije ugovorene u bolnicama u okviru bolničke zdravstvene zaštite. Sredstva za ove postupke osigurana su na dvije pozicije Državnog proračuna i to: A690019 Bolnička zdravstvena zaštita i A690053 Specijalističko-konzilijarna zdravstvena zaštita izvanbolnička i stacionari pri domovima zdravlja, a postupci se plaćaju temeljem ispostavljenih osobnih računa. U 2011. godini provedeno je 262 995 postupaka u bolničkim zdravstvenim ustanovama te 54 658 postupaka u izvanbolničkim citološkim laboratorijima. Za postupke provedene u bolničkim zdravstvenim ustanovama likvidirano je 10.970.656,96 kn, za postupke provedene u izvanbolničkim citološkim laboratorijima 2.346.717,00 kn, odnosno, ukupno 13.317.373,96 kn.

Uloga OCD-a u javnozdravstvenim programima: Za projekte i programe OCD-a u razdoblju od 1. 1. 2011. do 31. 12. 2011. godine utrošeno je 12.691.000,00 kn.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Glavna institucija odgovorna za provođenje mjera u području zdravstva je MZ. Uz to, velika je uloga HZJZ-a (posebice u pogledu analize zdravstvenih pokazatelja i koordinacije provođenja preventivnih programa) te HZZO-a. Sredstva za financiranje navedenih mjera uglavnom su osigurana iz Državnog proračuna.

3.2.2.6. Obrazovanje

Pregled mjera

- **Analiza regionalnih razlika i poticaji većem angažmanu lokalne uprave i samouprave u obuhvatu djece predškolskim odgojem i obrazovanjem.** U 2011. godini ostvaren je daljnji napredak u pogledu obuhvata djece predškolskim odgojem i obrazovanjem posebice u nekim gradovima i lokalnim zajednicama te je povećan broj vrtića i programa namijenjenih djeci predškolske dobi i učinjeni su određeni napori kako bi se radno vrijeme predškolskih ustanova prilagodilo potrebama roditelja. Tako je obuhvat djece vrtićima u 2011. godini iznosio 61%, a obuhvat predškolom 99%.

Razvojni ciljevi zacrtani u Planu razvoja odgoja i obrazovanja 2005.-2010. godine o povećanju broja upisanih u predškolske programe s 43% na 60% te o obuhvatu djece predškolom s 96% na 98% do 2010. godine ispunjeni su prije realno očekivanog roka. Napravljeni su važni koraci kako bi se dostigli ovi ciljevi i osigurali jednaki uvjeti svoj djeci predškolskog uzrasta. Od 2005. do kraja 2010. godine izgrađena su 292 dječja vrtića. U 2011. godini nije nastavljen projekt Svjetske banke i Vlade RH kojim je od 2006. do 2010. godine opremljeno 100 novih dječjih vrtića u naseljima onih općina i gradova koji do sada nisu imali organizirane programe za 9 450 djece predškolske dobi. U 2001. godini u RH su djelovala 693 dječja vrtića. Ukupan broj obuhvaćene djece u 2011. godini bio je 152 989 (61%). Djece predškolske dobi s teškoćama u razvoju bilo je 5 993 (5,48%), od čega u integraciji 5 352, dok je u posebnim odgojno-obrazovnim skupinama i ustanovama bilo ukupno 641 dijete. U vrtićima je bilo 2 223 (1,93%) djece pripadnika nacionalnih manjina. Verificirano je 428 različitih programa za rad s djecom u dječjim vrtićima i drugim pravnim osobama koje imaju ustrojenu djelatnost predškolskog odgoja u skladu s propisima koji uređuju predškolsku djelatnost u 2011. godini. Radi unapređenja predškolskog odgoja i obrazovanja 12 dječjih vrtića je imenovano centrima izvrsnosti za stručno usavršavanje odgojitelja i stručnih suradnika, koji će raditi s djecom predškolske dobi prema metodama Marije Montessori, ranog učenja stranih jezika (francuskog, engleskog, njemačkog, španjolskog i talijanskog jezika), sportskim programima, eko-programima i odgoju za održivi razvoj, programu istraživanja u predškolskom odgoju i programu poticajnog okruženja i promijenjene uloge odgojitelja. Više od 70% djece u dobi od 4. do 6. godina života uči jedan strani jezik u sklopu redovitoga programa u dječjem vrtiću ili kao kraći program izvan redovitog programa, a trenutno postoje 492 verificirana programa ranoga učenja stranoga jezika s djecom predškolske dobi. Verificiranih sportskih programa ritmike, plesa, folklora, maloga nogometa, taekwondo, tenisa i sl. ima 481.

Provedeno je usklađivanje radnog vremena dječjih vrtića i drugih pravnih osoba koje skrbe o djeci predškolske dobi s radnim vremenom roditelja (dječji vrtići u pravilu rade od 6.00 do 20.00 sati, a ako imaju ustrojen smjenski program rade i do 22,30 sati). MZOŠ je pokrenulo inicijativu da se ne spajaju blagdani i da se osigura boravak djeteta prema potrebama roditelja, ali ne više od desetosatnog dnevnog boravka.

- **Poticanje nastavka obrazovanja i povećanja udjela škola koje rade u jednoj smjeni.** U školskoj godini 2009./2010. u jednoj je smjeni radilo 37,9% osnovnih škola, u dvije smjene 57,8% osnovnih škola, a u tri smjene radi 4,3% osnovnih škola (38 škola). Istovremeno se povećao i broj učenika koji pohađaju nastavu u jednoj smjeni (26,5%) i dvije smjene (66,3%). Smanjio se broj učenika koji nastavu pohađaju u školama koje rade u tri smjene, te je takvu nastavu pohađalo 7,2% učenika. Smanjenje broja škola koje rade u tri smjene nastavilo se i u školskoj godini 2010./2011. U navedenoj je školskoj godini udio osnovnih škola koje rade u tri smjene bilo 2,29% (19 osnovnih matičnih škola i tri područne škole), odnosno nastavu u trećoj smjeni pohađa 1,92% učenika osnovnih škola. Povećao se i broj osnovnih škola koje rade u jednoj smjeni na 39,24%. U školskoj godini 2011./2012. nastavljen je porast broja škola koje rade u jednoj smjeni na 41,12%, a smanjen broj osnovnih škola koje radu u dvije (56,82%) i tri (2,06%) smjene. U trećoj smjeni nastavu u 17 matičnih i tri područne osnovne škole pohađa 3 532 učenika i učenica osnovnih škola (1,02%).
- **Uključivanje osoba s posebnim potrebama u sustav školstva.** MZOS je kroz korištenje Instrumenta pretrpripustupne pomoći IPA i njegove IV. komponente Razvoj ljudskih potencijala u okviru programskog razdoblja 2007.-2009. godine proveo projekt „Uključivanje učenika s teškoćama u obrazovanje za zapošljavanje“ na razini srednjeg strukovnog obrazovanja, koji se sastojao od dva ugovora (ugovor o uslugama i ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava). Kroz provedbu projekta uspostavljeni su partnerski modeli, kao primjeri dobre prakse u rješavanju odgojno-obrazovanih potreba učenika s teškoćama (između redovnih škola - posebnih odgojno-obrazovne ustanova i civilnog sektora), izvršena je senzibilizacija poslodavaca, izrađen je priručnik potpore poslodavcima za prijem i obrazovanje učenika s teškoćama u programima praktične nastave, priručnik potpore školama za organizaciju i provedbu praktične nastave, proširen je krug poslodavaca spremnih na prihvatanje učenika s teškoćama u programe praktične nastave /naukovanja, izvršena je analiza usklađenosti nacionalnih propisa za obrazovanje učenika s teškoćama u okviru srednjoškolskog sustava s relevantnim EU zakonodavstvom. U okviru provedbe ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava izrađen je niz novih programa za učenike s teškoćama, dio ustanova sustava se opremio s adekvatnom opremom potrebom za provedbu programa, veliki broj učenika je obuhvaćen edukativnim aktivnostima i organizirano je mnoštvo radionica/događaja za senzibilizaciju javnosti. Točan broj programa, opremljenih ustanova, educiranih nastavnika i stručnih suradnika, učenika uključenih u aktivnosti potpore u okviru *grant scheme* biti će poznat po odobrenju finalnih izvještaja i izvršenoj evaluaciji. Početkom rujna 2011. godine, kroz novo programsko razdoblje IPA programa, objavljen je natječaj za podnošenje projektnih prijedloga za dodjelu bespovratnih sredstava za provedbu projekta „Integracija skupina u nepovoljnom položaju u redoviti sustav obrazovanja“ kojim se nastavlja aktivnost na usklađivanju potreba djece/učenika/studentata u nepovoljnom položaju s radom redovnih škola, posebnih odgojno-obrazovnih institucija i civilnog sektora na svim razinama obrazovanja od predškolskog, osnovnog i srednjeg do visokog obrazovanja. Ova darovnica će prioritetno podržati promicanje jednakih mogućnosti u pristupu obrazovanju osoba u nepovoljnom položaju (predškolska djeca/učenici/studenti s teškoćama, Romi i ostale nacionalne manjine) i jačanje kapaciteta škola i nastavnog osoblja u promicanju socijalne uključenosti te inovativne projekte koji će promicati socijalnu uključenost u obrazovanju. Tijekom listopada 2011. godine održane su info radionice u 7 hrvatskih gradova za potencijalne prijavitelje, a rok za dostavu projektnih prijedloga bio je studeni 2011. godine. Završetkom faze evaluacije (u prvom kvartalu 2012. godine) bit će kontaktirani svi prijavitelji projekata koji su ušli u II. krug te će biti pozvani da, vezano uz projekt koji su prijavili, dostave puni prijavni obrazac i detaljan proračun. Do kraja drugog programskog

razdoblja IPA-e (2009.-2013.) očekuje se objava drugog poziva za dostavu projektnih prijedloga za ove grant sheme. U predstojećem razdoblju, do kraja 2013. godine, planira se i nastavak rada na pripremi dokumentacije vezane uz projekte koji će se financirati u sklopu Europskog socijalnog fond (ESF).

- **Reforma strukovnog obrazovanja.** Kroz rad Nacionalne zaklade za potporu učeničkom i studentskom standardu, u kategoriji dodjele državnih stipendija za upis u deficitarna zanimanja ukupno je zaprimljeno 2 216 prijava, a dodijeljeno je 625 stipendija (28,2% od dostavljenih prijava). Hrvatska obrtnička komora je u 2011. godini kroz svojih 20 područnih ureda izdvojila ukupno 660.080,00 kn za stipendiranje 598 učenika upisanih u programe obrazovanja za deficitarna obrtnička zanimanja. U području rada ASOO kroz IPA projekt “Jačanje institucionalnog okvira za razvoj strukovnih standarda, kvalifikacija i kurikuluma“ razvijena je „Metodologija za razvoj strukovnih standarda zanimanja, kvalifikacija i kurikuluma u RH“. Metodologija predviđa razvoj strukovnih kurikuluma koji će odražavati potrebe tržišta rada, ali biti i u funkciji nastavka obrazovanja i prihvaćena je od strane ASOO-a. Predviđa se korištenje i povezivanje podataka HZZ-a, DZS-a, FINA-e, E-matice i dr. Napisan je i objavljen Priručnik za planiranje i razvoj strukovnih standarda zanimanja, kvalifikacija i kurikuluma. Također je razvijeno 26 novih strukovnih kurikuluma u 13 obrazovnih sektora, koji odražavaju potrebe poslodavaca i tržišta rada te je izrađena on-line baza „e_kvalifikacije“ koja sadrži svih 26 strukovnih standarda zanimanja, kvalifikacija i kurikuluma. Za potrebe razvoja standarda zanimanja, kvalifikacija i kurikuluma Agencija je imenovala 26 radnih skupina s više od 240 članova te je održano 230 sastanaka radnih skupina s 2 300 sudionika. Nadalje, temeljem rezultata projekta, razvijeno je 12 izmijenjenih nastavnih planova i programa koji su izrađeni na temelju potreba tržišta rada, a čija je provedba u školama počela u šk. god. 2011./2012., kao i novi programi- policajac i CNC operater.
- **Podaci o trajanju studija i reforma visokoškolskog obrazovanja.** U 2011. godini je nastavljen rad na daljnjem razvoju i provedbi Hrvatskog kvalifikacijskog okvira na nacionalnoj razini i kroz korištenje sredstava EU fondova. Izrađen je nacrt prijedloga Zakona o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru, pripremljeno je Izvješće o povezivanju Hrvatskog kvalifikacijskog okvira s Europskim kvalifikacijskim okvirom i Kvalifikacijskim okvirom Europskog prostora visokog obrazovanja (QF – EHEA), tzv. *Referencing Report*. Komplementarna je podrška provedbi Hrvatskog kvalifikacijskog okvira pružena kroz provedbu projekta ugovora o uslugama u okviru IPA IV, IV komponenta. Kroz provedbu ugovora izrađen je prijedlog Uredbe o HKO-u (temelj za Zakon o HKO), izvršena je analiza zakonodavstva, aktivirano je 10 sektorskih radnih skupina (ukupno oko 200 članova radnih skupina), izrađeni primjeri standarda kvalifikacija (20) i provedeno usavršavanje članova radnih skupina.

Zasad ne postoji centralizirani sustav prikupljanja podataka o završnosti studija na državnoj razini, jer taj proces ovisi o samim visokim učilištima i njihovom sustavu praćenja akademske karijere vlastitih studenata, no prema podacima DZS-a ključna su dva podatka. Prvi je da se u razdoblju od 2005. do 2010. godine ukupan broj studenata na godišnjoj bazi povećao s 136 646 na 148 616 studenata, ili za 8,7%. Drugi je da se u istom razdoblju broj diplomiranih studenata gotovo udvostručio - s 18 190 na 32 243 ili za 77,2%. Temeljem tih podataka može se zaključiti da porast završnosti studija ukazuje na uspješnu provedbu jednog od ciljeva Bolonjskog sustava studija, kojim se studentima omogućuje stjecanje visokoobrazovne kvalifikacije nakon završetka tri godine preddiplomskog studija.

- **Poticanje cjeloživotnog obrazovanja.** ASOO je organizirala po peti put Tjedan cjeloživotnog učenja 2011. koji se provodio pod sloganom „A kako učiš ti?“ (od 8. do 15. rujna 2011. godine). Kampanja je provedena u svim županijama RH, različitim aktivnostima promidžbe učenja i obrazovanja. Tijekom trajanja kampanje održalo se više od 350 događanja u kojima je sudjelovalo preko 600 različitih institucija. Institucije su tijekom provedbe prijavile 239 programa događanja. U suradnji s partnerima (tijelima državne uprave, socijalnim partnerima, HZZ-om, županijama, lokalnom zajednicom, udrugama, kulturnim institucijama, ustanovama za obrazovanje odraslih, školama i ostalim organizacijama) željelo se dodatno motivirati građane za sudjelovanje u cjeloživotnom učenju, kao i upoznati s različitim mogućnostima obrazovanja i učenja. Tijekom provedbe Tjedna 2011. ostvareno je više od 3 000 medijskih objava. Opći cilj Tjedna 2011. bio je ukazati na raznolikost cjeloživotnog učenja i veliki broj oblika i načina kojima se ono ostvaruje. Prema zaključcima i preporukama proizašlima iz iskustava tijekom provedbe Tjedna 2010., u cilju daljnjeg razvoja i unapređenja kampanje, uvedeno je nekoliko novina. Tri najvažnije novine su: regionalni koordinatori te dodjela nagrada „Maslačak znanja“ za postignuća u učenju odraslih osoba, (za tri osobe). Glavni cilj nagrade je isticanjem i promoviranjem životnih primjera odraslih polaznika različitih programa i oblika učenja potaknuti i motivirati sve građane u RH da se uključe u neki oblik učenja i obrazovanja. Važno je istaknuti da su među nagrađenima dvije žene koje su izvrstan primjer i poticaj u pogledu ponovnog uključivanja žena u obrazovanje. Za navedene je aktivnosti iznos utrošenih sredstava sljedeći: Državni proračun, razdjel 08091, program 1904, aktivnost A848009, ukupno 261.647,47kn.

U projekt Desetljeće pismenosti u Hrvatskoj - za hrvatsku pismenost 2003.-2012. uključeni su pripadnici romske nacionalne manjine. U 2011. godini u programe opismenjavanja bio je uključen 181 polaznik (od čega 63 žene), a u programe osposobljavanja 16 polaznika (od čega 5 žena). Sveukupno je bilo utrošeno 429.600,00 kn, od čega za osposobljavanje 40.000,00 kn.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Središnja institucije zadužena za razvoj sustava obrazovanja je MZOS, koje u mnogim navedenim aktivnostima usko surađuje s drugim odgovornim i provedbenim institucijama, kao što su ASO, AOOO, Agencija za znanost i visoko obrazovanje, Institut za razvoj obrazovanja, Agencija za mobilnost i programe EU i dr. Za provođenje niza navedenih aktivnosti osigurana su značajna sredstva iz Državnog proračuna. Uz sredstva Državnog proračuna veliku ulogu u području reforme obrazovanja imaju sredstva osigurana kroz razne projekte u okviru IPA programa, a riječ je o projektima koje MZOS ostvaruje u korisničkoj ulozi.

Multidimenzionalni pristup i upravljanje politikama

Multidimenzionalan pristup ostvaruje se kroz zajedničku pripremu zakonskih i strateških dokumenta, kroz djelovanje stručnih agencija i putem projektnih aktivnosti u obrazovnom sustavu. Multidimenzionalnost u obrazovanju je ujedno prisutna kroz rad nadležnih tijela na donošenju zakona i strateških dokumenta na području obrazovanja u kojem u radu mnogih stručnih vijeća aktivno sudjeluju predstavnici sindikata, OCD-a i poslovnog sektora. Tako su, s obzirom na zastupljenost navedenih članova, stvoreni potrebni uvjeti za stvaranje ponude obrazovnih programa koji će biti usklađeni s potrebama tržišta rada, gospodarskih kretanja i lokalno-regionalnih posebnosti.

3.2.2.7. Stanovanje

Pregled mjera

- **Donošenje nacionalnog programa poticanja socijalnog stanovanja.** Kao što je navedeno u poglavlju 3.1.5, donošenje Strategije socijalnog stanovanja odgođeno je zbog fiskalnih i financijskih teškoća nastalih tijekom 2010. godine.
- **Povećanje broja skloništa za beskućnike.** Zakonom o socijalnoj skrbi (NN 57/11) po prvi puta je uveden pojam beskućnika u sustav socijalne skrbi s ciljem da se otvore nove mogućnosti za unapređenje skrbi za ovu socijalno osjetljivu skupinu. Pojam beskućnik određuje osobu koja nema mjesto stanovanja niti sredstava kojima bi mogla namiriti potrebu stanovanja te je privremeno smještena u prihvatilištu ili boravi na javnim ili drugim mjestima koja nisu namijenjena za stanovanje. Člankom 14. cit. Zakona propisano je da su veliki gradovi i gradovi sjedišta županija obvezni u svom proračunu osigurati sredstva za uslugu prehrane u pučkim kuhinjama, kao i pružanje usluga prihvatilišta za beskućnike. Uvjeti za pružanje usluga prihvatilišta propisani su člankom 92. Pravilnika o vrsti i djelatnosti doma socijalne skrbi, načinu pružanja skrbi izvan vlastite obitelji, uvjetima prostora, opreme i radnika doma socijalne skrbi, terapijske zajednice, vjerske zajednice, udruge i drugih pravnih osoba te centra za pomoć i njegu u kući (NN 64/09), koji se primjenjuje do stupanja na snagu novog podzakonskog propisa kojim će se propisati standardi i vrsta usluge, kao i njezino trajanje.

U Gradu Zagrebu su do siječnja 2011. godine korisnici boravili na dvije lokacije, te su preseljeni na novu adresu Kosnica bb, u Prenocište Gradskog društva Crvenog križa Zagreb. Na dan 31. prosinca 2011. godine u 9 skloništa za beskućnike u RH bile su smještene 294 osobe, što je neznatno povećanje u odnosu na 2010. godinu. Od ukupnog broja osoba smještenih u skloništa za beskućnike, 251 osoba koristi usluge pučke kuhinje, što čini 85% ukupno smještenih beskućnika. Prema podacima prikupljenima od strane CSS-a na dan 31. 12. 2011. godine u RH je bilo evidentirano 375 beskućnika (60 žena), od čega je njih 35 koristilo pravo na pomoć za uzdržavanje. Najvećim djelom se radi o samcima u dobnoj skupini od 50 – 59 godina života (348 osoba). U odnosu na 2010. godinu zabilježeno je 17 osoba manje. U razdoblju od 2009. godine do danas primjetan je blagi pad broja evidentiranih beskućnika.

- **Položaj zaštićenih najmoprimaca u privatnim stanovima.** Status i položaj najmoprimca riješen je Zakonom o najmu stanova iz 1996. godine koji u cijelosti regulira položaj svih zaštićenih najmoprimaca kako u privatnim tako i u drugim stanovima. Svi zaštićeni najmoprimci plaćaju zakonom propisanu zaštićenu najamninu.
- **Intenziviranje ponude stanova kroz javno-privatno partnerstvo.** Pravilnik o ustroju i vođenju Registra ugovora o javno-privatnom partnerstvu donesen je na sjednici Upravnog vijeća Agencije za JPP održanoj 29. rujna 2010. godine, primjenjuje se od 1. siječnja 2011. godine. Pravilnikom se uređuje Registar ugovora o javno-privatnom partnerstvu (JPP), a naročito ustroj i vođenje Registra, subjekti upisa, postupak upisa ugovora o javno-privatnom partnerstvu u Registar, sadržaj i oblik potrebne dokumentacije za upis, unos i pohranjivanje podataka, ovlaštenike pristupa podacima iz Registra, te čuvanje i zaštita podataka. Registar je središnji izvor informacija o svim sklopljenim ugovorima o JPP-u i jedinstvena elektronička evidencija svih ugovora o JPP-u sklopljenih na području RH.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Odgovorne institucije u području stanovanja su MGPU (za strategiju socijalnog stanovanja i položaj najmoprimca u privatnim stanovima) te MSPM (pitanje sufinanciranja troškova

stanovanja i povećanje broja skloništa za beskućnike). Glavni izvori financiranja su proračuni JLPS-a.

3.2.3. Sprječavanje rizika isključenosti

3.2.3.1. Uključivanje u informatičko društvo i društvo znanja

Pregled mjera

- **Hrvatska mora izraditi akcijski plan koji obuhvaća uvođenje jeftinijeg i bržeg rada na Internetu, ulaganja u znanja i vještine potrebne u informacijskom društvu i poticanje korištenja Interneta.** U sklopu inicijative "Put do boljeg radnog mjesta", koju je učilište Algebra provelo s partnerima projekta, portalom Moj Posao i Visokom školom za primijenjeno računarstvo, tijekom tri dana održani su „Otvoreni dani Algebre“, s brojnim besplatnim radionicama o informatičkim i poslovnim temama. Algebra je nezaposlenima, mladima do 25 godina, poduzetnicima početnicima i ženama starijim od 40 godina u posljednje dvije godine dodijelila više od gotovo 2 milijuna kuna stipendija za informatičko obrazovanje. U mnogim obrazovnim centrima širom Hrvatske mnoge osobe različite dobi pohađaju raznovrsne programe usavršavanja i osposobljavanja, posebice u posljednje vrijeme veoma omiljenog e-učenja (e-learning), čiji je sadržaj vrlo zanimljiv i izazovan. Također su vrlo omiljeni i jako posječeni obrazovni programi vezani uz novu tehnologiju, poput osposobljavanja za web dizajnera, čiji je zadatak osmišljavanje strukture i načina predstavljanja, kreiranje vizualnih identiteta, reklamnih poruka, video i zvučnih zapisa te aktivnih formulara za interakciju i komunikaciju s posjetiteljima. ASOO je izradila informacijski sustav strukovnog obrazovanja – VETIS. Taj sustav objedinjava i omogućava obradu svih bitnih podataka o školama, učenicima, djelatnicima, školskoj opremi, školskim zgradama i prostorima, športskim dvoranama, učeničkim domovima, prijavama učenika na natjecanja, prijavama nastavnika na stručne skupove, itd., potrebnih za analizu, planiranje, praćenje i upravljanje strukovnim obrazovanjem. Moduli VETIS-a su potpora županijskim i državnim natjecanjima u svim disciplinama, stručno usavršavanje nastavnika, potpora izradbi i održavanju pedagoških standarda, pomoć kod prijave i upisa te stručnih ispita i napredovanja nastavnika. ASOO je u sklopu VETIS-a osnovala Središnji ured vježbeničkih tvrtki radi popularizacije i afirmacije poduzetničkih kompetencija i poduzetničkih aktivnosti kod svih učenika strukovnih škola.
- **Različitim promotivnim aktivnostima i nadalje jačati svijest javnosti o prednostima koje pruža informacijsko društvo te motivirati građane za sudjelovanje u njegovoj izgradnji.** U Sveučilišnom računskom centru (Srcu) održan je treći Dan Hrvatske nacionalne grid infrastrukture (CRO NGI) - središnje godišnje okupljanje korisnika, predstavnika ustanova korisnika i ustanova partnera. U radu skupa sudjelovali su mnogobrojni stručnjaci iz znanstvenih i visokoškolskih ustanova. CRO NGI je zajednički resurs znanstvene i akademske zajednice i predstavlja temeljnu infrastrukturu za znanstvena istraživanja, primjenu novih tehnologija i povezivanje Hrvatske i hrvatskih znanstvenika u europski istraživački i visokoobrazovni prostor. Svrha okupljanja bila je razmjena znanja i iskustva te promišljanje potreba vezanih uz izgradnju i uporabu grida, kao temeljne sastavnice moderne e-infrastrukture sustava znanosti i visokog obrazovanja. Program je većim dijelom bio koncentriran na aspekte oblačnog računarstva (cloud computing), a predstavljena je „Cloud usluga virtualnih poslužitelja za sustav znanosti i visokog obrazovanja RH“ te nova usluga pod nazivom Javne kolekcije podataka. ASOO u suradnji s Hrvatskom akademskom i istraživačkom mrežom - CARNet, a na poticaj Vijeća za obrazovanje odraslih, s danom 24. listopada 2011. godine omogućuje odraslim polaznicima, koji pohađaju formalne programe obrazovanja odraslih, pristup CARNet-

ovim uslugama i servisima pod jednakim uvjetima i na isti način kao i ostalim CARNet-ovim korisnicima iz sustava osnovnog i srednjeg školstva. Informatičke kompetencije i pristup internetu ključni su za razvoj kulture cjeloživotnog učenja te će polaznicima obrazovanja odraslih korištenje ovih usluga pomoći u svakodnevnom učenju i osobnom razvoju. Širom Hrvatske odvijaju se programi informatičkog opismenjavanja raznovrsnih skupina posebice izloženih socijalnoj isključenosti. Tako se na primjer, kroz projekt Udruge invalida i Pučkog otvorenog učilišta Samobor „Znanje i kompetencije“, pruža prilika osposobljavanja i usavršavanja za osobe s invaliditetom. Cilj tog projekta je poboljšanje kvalitete života, zapošljavanja i društvene uključenosti osoba s invaliditetom kroz njihovo informatičko obrazovanje i edukaciju za proaktivno traženje posla. Upotrebom modernih informatičkih tehnologija otvara se sasvim novo komunikacijsko područje za osobe s invaliditetom i ono predstavlja najbrži put prema značajnom poboljšanju njihove uključenosti u društveno - gospodarske procese. Navedenim je projektom osposobljen veći broj mladih osoba s invaliditetom, koje nakon stjecanja informatičke pismenosti mogu raditi kao web dizajneri, samostalni knjigovođe ili PC serviseri.

- **Omogućiti siromašnijim građanima da lakše dođu do informatičke opreme i pristupa Internetu te osposobiti građane da koriste informatičke i komunikacijske tehnologije.**

Nastavljene su aktivnosti vezane na unapređenje položaja stanovnika u nerazvijenim i brdskim područjima te na otocima. Pojačane su aktivnosti na razvoju nove uloge nastavnika i studenata u obrazovanju - strategije poučavanja i učenja, odnosno evaluacija učinkovitosti inovativnih tehnologija u obrazovanju. U aktivnostima vezanima uz stare i nove uloge e-portfolija u obrazovanju kroz više istraživanja je nedvojbeno pokazano kako se nakon početnog otpora studenata pokazalo da ovaj sustav znatno olakšava svladavanje nastavnog gradiva. Studenti uglavnom ističu prednost pravodobnog informiranja o svim promjenama na modulu, dostupnost nastavnih materijala te brzinu dobivanja rezultata kolokvija. Iz perspektive nastavnika, znatno je poboljšana komunikacija sa studentima, ažurnost nastavnih sadržaja, te mogućnost upoznavanja studenata s najnovijim znanjima za koja u nastavi često nema dovoljno vremena. Provjera znanja se pokazala izrazito učinkovita kada se provodila pomoću sustava za e-učenje. Mogućnost praćenja aktivnosti studenata putem sustava za e-učenje daje još jedan element za ocjenjivanje kojeg je nemoguće provesti s klasičnim oblicima nastave.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Najveći dio sredstava dolazi iz proračuna središnje države (preko nadležnih MZOS te MRRFEU), ali su značajni i financijski doprinosi lokalne vlasti koja nastoji poboljšati obrazovnu i kvalifikacijsku strukturu svog stanovništva i unaprijediti informatičku pismenost. Treba spomenuti inozemne donacije - USAID-a i druge te strane i domaće korporativne izvore.

3.2.3.2. Jačanje i očuvanje obitelji

Pregled mjera

- **Ostvariti bolju koordinaciju oko mjera obiteljske politike i te mjere dosljedno provoditi.** Izmjene i dopune Zakon o roditeljskim potporama, kojima se bolje uređuju prava roditelja, odnosno posvojitelja, skrbnika i udomitelja maloljetnog djeteta, odnosno, osobe kojoj je maloljetno dijete odlukom nadležnog tijela povjereno na čuvanje i odgoj, donesene su 11. ožujka 2011. godine. Zakon se temelji na mjerama Nacionalne obiteljske politike, područja Obiteljske povlastice te Nacionalne populacijske politike, područja B. Sustav obiteljskih potpora, kojima se propisuje unapređenje sustava

obiteljskih potpora, omogućavanje roditeljima slobodnog izbora u načinu korištenja roditeljskog dopusta, uključivanje većeg broja očeva u skrb o djeci te stvaranje pretpostavki za kvalitetan obiteljski život i kvalitetno roditeljstvo. Izmjenama i dopunama Zakona uvode se nova prava, primjerice slobodan radni dan za prenatalni pregled u trajanju od jednog dana mjesečno, a koji se smatra vremenom provedenim na radu; produženje obveznog roditeljskog dopusta zaposlene i samozaposlene majke s deset tjedana na 14 tjedana obveznog roditeljskog dopusta, produljenje obvezne roditeljske poštude od rada za nezaposlene majke i obvezne roditeljske brige o djetetu za majke izvan sustava rada i traženja zaposlenja s 42 dana na 70 dana nakon rođenja djeteta; mogućnost korištenja prava na dopust ili rad u polovici punog radnog vremena radi njege djeteta s težim oštećenjem zdravlja odmah nakon iskorištenog roditeljskog dopusta (a ne kao do sada nakon iskorištenog roditeljskog dopusta); jasnije korištenje dopusta od strane oba posvojitelja; pravo stranaca sa statusom azilanta ili osoba pod supsidijarnom zaštitom na roditeljske i roditeljske potpore i drugo.

Nadalje, do 2010. godine osnovano je i kontinuirano djelovalo 17 županijskih obiteljskih centara u Koprivnici, Karlovcu, Virovitici, Krapini, Zagrebu, Vinkovcima, Rijeci, Splitu, Šibeniku, Dubrovniku, Puli, Senju, Sisku, Bjelovaru, Požegi, Varaždinu i Zadru, a tijekom 2011. godine osnovani su obiteljski centri u Čakovcu i Osijeku. Obiteljski centri se u svom radu u potpunosti posvećuju obitelji, djeci, mladeži i drugim socijalno osjetljivim skupinama stanovništva u savjetodavnom i preventivnom smislu. Kako bi se obitelji, roditeljima, djeci i drugim članovima osigurala primjerena institucionalna potpora u svladavanju izazova današnjice, u narednom se razdoblju planira osnivanje obiteljskih centara i na ostalim područjima u RH.

- **Senzibilizirati društvo za probleme roditeljstva i jednoroditeljstva.** U 2011. godini putem natječaja za projekte udruga usmjerene obitelji MSPM je sufinanciralo provedbu 8 projekata OCD-a koji su bili usmjereni na podršku jednoroditeljskim obiteljima. Za ovu namjenu je izdvojeno ukupno 164.000,00 kn.

Isto tako, obiteljski centri u svom radu pozornost poklanjaju javnom djelovanju prema široj javnosti i stručnjacima kroz održavanje predavanja, radionica, tribina i seminara o određenim pitanjima u području obitelji, roditeljstva, podizanja i odgoja djece te odnosa među mladima, a s ciljem omogućavanja dostupnosti informacija, promoviranja zdravih i skladnih oblika života, senzibiliziranja i educiranja javnosti i pojedinca o specifičnim temama i teškoćama suvremenog čovjeka, braka, obitelji i društva u cjelini. Obiteljski centri potiču građanstvo, javne institucije i udruge građana za sudjelovanje u aktivnostima koje preveniraju nastanak rizičnih okolnosti po obitelj i njene članove, te prezentiraju mjere i aktivnosti nacionalnih strategija, programa i dokumenata iz djelokruga rada MSPM-a. Uloga obiteljskih centara je i razvijanje te jačanje partnerstva i suradnje u lokalnoj zajednici kako bi se pružilo integrirano zadovoljavanje potreba obitelji.

Nadalje, tijekom 2011. godine završeno je znanstveno istraživanje pod nazivom „Obilježja obitelji u Republici Hrvatskoj i stavovi prema odgoju i korištenju represivnih metoda“, u suradnji s prof. dr. sc. Ninoslavom Pećnik, predstojnicom Katedre za psihologiju Studijskog centra socijalnog rada Pravnog fakulteta u Zagrebu. Cilj projekta bio je utvrđivanje raširenosti te učestalosti roditeljskog korištenja tjelesnog i drugih oblika kažnjavanja djece, skretanje pozornosti na korištenje poželjnih odgojnih postupaka pozitivnog roditeljstva, upoznavanje s psiho-socijalnim odrednicama roditeljskih odgojnih postupaka te utvrđivanje dostupnosti i kvalitete izvora formalne i neformalne podrške roditeljima u ispunjavanju njihovih roditeljskih odgovornosti. Po završetku istraživanja tiskana je publikacija pod nazivom „Roditelji i djeca na pragu adolescencije: pogled iz tri

kuta, izazovi i podrška“ koja je predstavljena povodom Međunarodnog dana obitelji 15. svibnja.

- **Unaprjeđivati rad s rizičnim obiteljima i razvijati usluge savjetovanja za pojedince i skupine kod kojih je rizik socijalno-patoloških ponašanja veći.** Tijekom 2011. godine obiteljski centri su u sklopu svojih redovnih aktivnosti pružali savjetodavnu pomoć korisnicima koji su se dobrovoljno obratili za pomoć. Tako su tijekom iste godine pružili 24 710 savjetodavnih usluga za 8 096 korisnika. Usluge savjetovanja (individualno, obiteljsko, partnersko i pravno savjetovanje te savjetovanje za roditelje i savjetovanje roditelj-dijete) korisnici su zatražili iz različitih razloga: pitanja vezana uz partnerstvo (teškoće u bračnim/partnerskim odnosima, teškoće vezane uz razvod braka), izazove s kojima se suočava obitelj (narušeni odnosi roditelja i djece, teškoće u komunikaciji među članovima obitelji, pitanja vezana uz trudnoću i roditeljstvo, teškoće u prilagodbi na nepoželjne promjene u obiteljskim odnosima, teškoće u odgoju djece), nasilje u obitelji i sl.

Osim pružanjem savjetodavnih usluga, obiteljski centri ostvaruju svoju svrhu provedbom različitih programskih aktivnosti. Aktivnosti koje su usmjerene na prevenciju provode se putem programa/projekata i jednokratnih aktivnosti. U 2011. godini obiteljski centri proveli su ukupno 221 program/projekt te 310 jednokratnih aktivnosti nevezanih uz programe. U programima/projektima sudjelovalo je ukupno 4 524 korisnika. U sklopu programa/projekata također su se provodile i jednokratne aktivnosti (jednokratne radionice, predavanja, tribine) u kojima je sudjelovalo 38 210 korisnika. Radionice za roditelje i djecu koje su usmjerene na razvoj kvalitetnih obiteljskih odnosa te prevenciju neprihvatljivih oblika ponašanja provodile su se u sklopu programa/projekata, ali i kao jednokratne aktivnosti izvan programa/projekata. Kvalitetu radionica ocjenjuju sami korisnici (putem evaluacijskih lista) te stručno vijeće pojedinog obiteljskog centra. Sukladno evaluaciji, odlučuje se o daljnjoj provedbi programa/projekta odnosno radionica.

Isto tako, tijekom 2011. godine ministarstvo nadležno za poslove obitelji, u suradnji s MP-om koordiniralo je provedbu projekta „*Odgovorno roditeljstvo*“ čije aktivnosti su provodili obiteljski centri i zatvori/kaznionice na području RH. Projekt je usmjeren roditeljima maloljetne djece koji se nalaze na izdržavanju kazne zatvora, a provodio se u dvije faze, od kojih je svaka obuhvaćala 8 radionica. Radionice za roditelje u 20 zatvora i kaznionica provodilo je ukupno 14 obiteljskih centara (od 19 osnovanih). Dva obiteljska centra (Koprivničko-križevačke i Virovitičko-podravske županije) provodila su aktivnosti za djecu/druge članove obitelji zatvorenika/roditelja u svojim matičnim prostorima.

Sve aktivnosti provedene su kao dio redovne djelatnosti obiteljskih centara te su financirane u okviru redovitih sredstava Državnog proračuna na pozicijama obiteljskih centara.

- **Potrebno je više unaprjeđivati i promovirati udomiteljsku skrb.** U cilju unapređenja udomiteljske skrbi donijet je novi Zakon o udomiteljstvu (NN 90/11) kojim se: ujednačava kvaliteta pružanja usluga udomiteljskih obitelji; udomiteljske obitelji specijaliziraju za pojedine vrste korisnika; regionalno ujednačavanje broja udomiteljskih obitelji jer i danas udomiteljstvo u nekim područjima RH ima stigmatizirajući predznak kao prepreku da se više ljudi želi baviti udomiteljstvom; smanjuje broj korisnika na smještaju u domovima socijalne skrbi; razvijaju standardi kvalitete usluga u udomiteljstvu; razvijaju kapaciteti za pružanje stručne potpore udomiteljskim obiteljima; preciznije definiraju prava i odgovornosti udomiteljskih obitelji te drugih partnera i udomljenih korisnika. U okviru procesa razvoja sustava socijalne skrbi prioritet se daje razvoju usluga koje nedostaju u zajednici, čime se želi postići da korisnici dobivaju usluge u svojim domovima i lokalnim zajednicama, čime se u samoj zajednici stvaraju uvjeti za njihovu integraciju. S tim u vezi

izrađen je Plan deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. – 2016. (2018.). U kontekstu deinstitucionalizacije usluga socijalne skrbi poseban naglasak valja staviti na udomiteljstvo, pri čemu bi još veću pozornost trebalo pridati unapređenju i promidžbi udomiteljske skrbi u Hrvatskoj. Cilj je deinstitucionalizacije postizanje promjene u omjeru između institucijskih i izvaninstitucijskih oblika skrbi u korist izvaninstitucijskih oblika smještaja i izvaninstitucijskih usluga. Kako se prioritet daje razvoju izvaninstitucijskih usluga i oblika smještaja te zaustavljanju trendova institucionalizacije, u skladu s time provodit će se i deinstitucionalizacija i transformacija domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi, što uključuje smanjenje ulazaka u institucije i povećanje izlazaka iz institucija u nove oblike skrbi, posebno stimulirajući obiteljsku reintegraciju (uz garanciju jedne ili više usluga podrške obitelji u lokalnoj zajednici).

Iako se udomiteljstvo u Hrvatskoj može smatrati tradicionalnim oblikom skrbi, a udomiti se mogu gotove sve vrste korisnika, takav je oblik skrbi za neke korisničke skupine još uvijek vrlo rijedak (kao što su ovisnici, osobe zaražene virusom HIV-a). Nadalje, iznimno velika uloga udomitelja u životu osobe pretpostavlja odgovarajuću pripremu obitelji prije smještaja, pravo na stručnu pomoć, kao i kontinuiranu potporu tijekom smještaja. Takva je potpora posebno važna u odnosu na činjenicu da su potrebe smještenih osoba sve složenije, te je edukacija udomitelja prije realizacije smještaja nužna. Kada je riječ o smještaju u udomiteljske obitelji u RH je na dan 31. 12. 2011. godine evidentirano 2 849 udomiteljskih obitelji, od toga su 1 472 udomiteljske obitelji za djecu i mladež (u kojima je smješteno 2 059 djece i mladeži). Ukupni broj udomiteljskih obitelji za odrasle osobe je 1 377 u kojima je smješteno 3 367 korisnika, od toga je najviše smještenih starijih i nemoćnih osoba te odraslih psihički bolesnih osoba.

- **Dalje razvijati programe (strategiju) prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u obrazovnim institucijama.** U 2011. godini usvojeni su od strane Povjerenstva za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih Vlade RH *Standardi za terminologiju, definiciju, kriterije i način praćenja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih* te su isti i tiskani. Dokument je izradila prethodno osnovana Radna skupina za izradu analize, kao i prijedloga standarda definiranja, utvrđivanja i praćenja poremećaja u ponašanju djece i mladih.

U 2011. godini održana je Javna rasprava „*Određenje odgovornog roditeljstva, analiza mjera rane pomoći u suočavanju s čimbenicima rizika i prijedlozi novih preventivno-savjetodavnih oblika pomoći obiteljima u riziku*“ koja se nastavlja putem web stranice MSPM-a, obiteljskih centara i regionalnih info-centara za mlade, a na kojoj je predstavljen Radni materijal „*Definicija odgovornog roditeljstva, mjere rane pomoći u suočavanju s čimbenicima rizika i prijedlozi novih preventivno-savjetodavnih oblika pomoći obitelji u riziku*“. Radni materijal je izradila prethodno osnovana Stručna radna skupina za definiranje odgovornog roditeljstva, mjera rane pomoći u suočavanju s čimbenicima rizika i izradu prijedloga novih preventivno-savjetodavnih oblika pomoći za obitelji u riziku sukladno zaprimljenim očitovanjima nadležnih tijela državne uprave, znanstvenih institucija i OCD-a.

Organizirati pomoć i podršku lokalnih zajednica, vršnjačkih grupa i svih relevantnih aktera za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju. U svrhu provedbe mjere izrađeni su i usvojeni od strane Povjerenstva za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih Vlade RH dana 12. svibnja 2011. godine *Standardi za terminologiju, definiciju, kriterije i način praćenja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih*; izrađen je prijedlog Plana

razvoja standarda i kriterija izviđačkih centara u RH koji su tiskani u nakladi od 2 000 primjeraka. Također je izrađen radni materijal i održana Javna rasprava „Određenje odgovornog roditeljstva, analiza mjera rane pomoći u suočavanju s čimbenicima rizika i prijedlozi novih preventivno-savjetodavnih oblika pomoći obiteljima u riziku“. U svrhu poboljšanja rada stručnjaka provedena je edukacija stručnjaka koji na lokalnim razinama pripremaju i provode preventivne programe za partnerstvo s djecom i roditeljima, u studenom 2011. godine. Dodatno, MSPM je u 2011. godini osigurao financijsku potporu iz dijela prihoda od igara na sreću za projekte udruga usmjerenih prevenciji ovisnosti o drogama i svih drugih oblika ovisnosti (alkohol, droge, cigarete, klađenje, nove tehnologije i sl.) mladih u dobi od 15 do 30 godina, odnosno, organiziranom provođenju slobodnog vremena kroz rad klubova mladih, uslugama savjetovanja, edukacija i radionica (na područjima nedovoljne pokrivenosti uslugama), te osnaživanju udruga mladih (osposobljavanje voditelja za rad s mladima - voditelji udruga mladih, klubova za mlade, izviđački voditelji, programsko umrežavanje, organizacija savjetovanja, seminara i sl.) u čiju svrhu je u 2011. godini osigurano 4.618.064,00 kn za 71 projekt.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Koordinator i provoditelj mjera je MSPM. U provedbi mjera usmjerenih na mlade s poremećajima s ponašanjima ili na rizične obitelji važnu ulogu imaju OCD-i. Izvor sredstava je Državni proračun i proračuni lokalnih vlasti.

3.2.3.3. Sprječavanje prezaduženosti

Pregled mjera

- **Upozoravati na posljedice nerazumnog zaduživanja i sprječavati praksu uzimanja neformalnih (često i nelegalnih) kredita.** Prema podacima Hrvatske narodne banke⁵ zaduženost je sektora kućanstava tijekom 2011. godine stagnirala. Blagi nominalni prirast duga kućanstava uglavnom je posljedica slabljenja tečaja kune prema švicarskom franku i euru. Iznos duga kućanstava korigiran za utjecaj tečajnih promjena tako je stagnirao na razini iz prethodne godine. Pritom je vidljivo blago intenziviranje novog zaduživanja, prije svega u segmentu novoodobrenih dugoročnih kredita, dok se iznos novoodobrenih kratkoročnih kredita nastavio smanjivati. To je povećanje udjela dugoročnih u ukupnim novoodobrenim kreditima potaknuto padom kamatnih stopa na te kredite tijekom 2011. godine, kao i postupnim ublažavanjem negativnih trendova na tržištu rada. Očekivano ponovno pogoršanje gospodarskih izgleda u 2012. godini moglo bi nepovoljno djelovati na zaduživanje kućanstava. Ostali dugoročni krediti (npr. gotovinski i nenamjenski krediti) i dalje su bili primarni oblik novog zaduživanja kućanstava tijekom prvog polugodišta 2011. godine, zbog čega se ujedno ubrzao godišnji rast ukupnog iznosa tih kredita. U trećem je tromjesečju 2011. godine bilo vidljivo jačanje novog zaduživanja kućanstava za stambene potrebe. Pritom je za nominalni iznos stambenih kredita krajem rujna zabilježena godišnja stopa od oko 6%. Taj je porast ponajprije posljedica jačanja tečaja švicarskog franka te u manjoj mjeri i eura sredinom 2011. godine. Na stagnaciju zaduženosti kućanstava tijekom prva tri tromjesečja 2011. godine upućuje i relativno stabilan omjer duga i raspoloživog dohotka kućanstava, dok ostali pokazatelji zaduženosti kućanstava pokazuju blago poboljšanje. Na stagnaciju zaduženosti kućanstava tijekom prva tri tromjesečja 2011. godine upućuje i relativno stabilan omjer duga i raspoloživog dohotka kućanstava, dok

---

⁵ Hrvatska narodna banka (2012.) *Financijska stabilnost, broj 8*. Zagreb: Hrvatska narodna banka. Dostupno na <http://www.hnb.hr/publikac/financijska%20stabilnost/h-fs-8-2012.pdf>

ostali pokazatelji zaduženosti kućanstava pokazuju blago poboljšanje. Pod utjecajem daljnjega stabilnog povećanja štednje kućanstava u bankama nastavila se tendencija smanjivanja omjera duga i depozita, koje traje još od kraja 2008. godine. Rast bankovnih depozita nadmašio je smanjenje imovine kućanstava uložene u investicijske fondove te se tijekom prva tri tromjesečja 2011. godine nastavio popravljati i omjer duga i likvidne financijske imovine kućanstava. Zbog smanjenja kamatnih stopa banaka u kombinaciji sa stagnacijom duga sektora kućanstava preokrenula se u 2011. godini dugogodišnja tendencija pogoršavanja omjera iznosa plaćenih kamata i raspoloživog dohotka kućanstava. Izloženost kućanstava tečajnom i kamatnom riziku tijekom prva tri tromjesečja 2011. godine zadržala se na visokoj razini uz blagu tendenciju rasta. Kretanje tečajnog rizika ponajprije odražava produženje ročnosti novoodobrenih kredita jer se dugoročni krediti mahom odobravaju uz valutnu klauzulu. Tako je udio kredita vezanih uz tečaj strane valute u ukupnim kreditima krajem rujna dosegnuo gotovo 76%, odnosno vratio se na razinu s početka 2007. godine. Istodobno se povećala i izloženost kućanstava riziku porasta otplata kredita zbog promjene kamatnih stopa, pa je koncem rujna 2011. godine gotovo 93% svih kredita bilo odobreno uz mogućnost promjene kamatne stope u roku od jedne godine.

- **Pružati savjetodavne usluge vezane za kredite i zaduživanje (OCD, financijske ustanove, Hrvatska narodna banka).** Hrvatska udruga banaka i banke članice su i nadalje provodile u više gradova širom Hrvatske ciklus besplatnih interaktivnih radionica za građane o upravljanju osobnim financijama pod nazivom "Kako uskladiti primanja i troškove?". Ujedno, navedeni je program i dalje dostupan na Internetu.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

U program sprječavanja i ublažavanja zaduženosti vrlo su se aktivno uključile banke, OCD, kao i UNDP. Posebice treba izdvojiti Hrvatsku udrugu banaka koja koordinira Hrvatskim registrom obveza po kreditima, a čije su članice 24 banke i 5 stambenih štedionica.

3.2.4. Pomoć najranjivijim skupinama

3.2.4.1. Osobe s invaliditetom

Pregled mjera

- **Deinstitucionalizacija i promicanje alternativnih oblika skrbi u zajednici.** U svrhu sprečavanja institucionalizacije i jačanja procesa deinstitucionalizacije djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom, sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi, osigurava se niz usluga usmjerenih poboljšanju kvalitete njihova života u zajednici, koje, uz ustanove kojima je osnivač RH, mogu provoditi i ustanove osnivač kojih nije RH, te druge pravne osobe poput vjerskih zajednica i udruga.

Tako je tijekom 2011. godine uočen porast korisnika s tjelesnim, intelektualnim ili osjetilnim oštećenjima uključenih u programe organiziranog stanovanja uz podršku koji je porastao s 242 korisnika u 2010. godini na 272 korisnika u 2011. godini (28 korisnika u državnim domovima, te 244 u nedržavnim domovima i drugim pravnim osobama koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi). U znatnom je porastu i broj korisnika smještenih u udomiteljske obitelji. Naime, dok je u 2010. godini u udomiteljskim obiteljima bila smještena 431 osoba s invaliditetom, u 2011. godini su u ovom obliku skrbi bile smještene 674 osobe s invaliditetom. Od ostalih usluga koje pružaju domovi socijalne skrbi kojima je osnivač RH, u porastu je broj korisnika koji koriste usluge poludnevnog boravka (1 088 korisnika u 2010. godini, 1 339 korisnika u 2011. godini.) Najveći porast

izvaninstitucijskih usluga je zabilježen u broju korisnika koji koriste usluge povremenog boravka. Naime, u 2010. godini ovu uslugu je koristio 431 korisnik, a u 2011. godini 662 korisnika. Broj korisnika usluge cjelodnevnog boravka porastao je s 329 korisnika u 2010. godini na 401 korisnika u 2011. godini. Broj korisnika institucijskih usluga tj. stalnog smještaja u 2011. godini je 2 495 osoba s tjelesnim, intelektualnim ili osjetilnim oštećenjima.

Osobe s mentalnim oštećenjem uglavnom koriste uslugu stalnog smještaja, 3 047 osoba smješteno je u 31 domu (od čega 3 doma čiji su osnivači druge pravne osobe), a 29 osoba je u organiziranom stanovanju, dok je 787 osoba smješteno u udomiteljske obitelji. Nadalje, važno je istaknuti da je u cilju intenziviranja reformskih procesa transformacije i deinstitucionalizacije donesen *Plan deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u RH za razdoblje od 2011. do 2018. godine* koji predstavlja temelj za planiranje mreže domova i djelatnosti socijalne skrbi. Svrha plana je smanjiti ulazak korisnika u institucije i povećati izlazak iz institucija u nove oblike skrbi, posebno stimulirajući obiteljsku reintegraciju (uz garanciju jedne ili više usluga podrške obitelji u lokalnoj zajednici), što bi trebalo biti usklađeno s prioritetima razvoja mreže usluga na lokalnoj razini vodeći pritom računa o regionalnoj ravnomjernosti. Temeljem plana definirat će se prioritetna financijska ulaganja u razvoj mreže socijalnih usluga u JLPS-ima, a sredstva se mogu osigurati iz Državnog proračuna i proračuna JLPS-a, s posebnim naglaskom na mogućnost osiguranja sredstava iz pretpripravnih fondova EU, kao i sredstava iz strukturnih fondova EU, odnosno drugih instrumenata financiranja. Plan uključuje okvirne kvantitativne i vremenske projekcije potrebnog smanjenja kapaciteta institucijske skrbi (stalni ili tjedni smještaj u domovima i drugim pravnim osobama), u odnosu na korisničke skupine, te planirane projekcije povećanja kapaciteta u izvaninstitucijskim oblicima smještaja, uz osiguranje što je moguće ravnomjernije dostupnosti usluga u svim regijama, odnosno na područjima JLPS-a. Predviđeno je razdoblje provedbe od 2011. do 2016. godine za domove za djecu i mladež bez odgovarajuće roditeljske skrbi, domove za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju i domove za djecu s teškoćama u razvoju i odrasle osobe s invaliditetom. Zbog očekivano dužeg trajanja procesa deinstitucionalizacije i transformacije za domove za osobe s mentalnim oštećenjima, za ovu korisničku skupinu ciljevi i projekcije definirani su do 2018. godine.

- **Bolja fizička dostupnost infrastrukturnih i drugih objekata te sredstava javnog prijevoza.** MGPU prati broj izvršenih prilagodbi i utrošenih sredstava na građevinama javne i poslovne namjene te o tome izvještava sukladno obvezi iz Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine iz mjere: I. Osigurati pristupačnost građevina osobama s invaliditetom i osobama smanjene pokretljivosti iz točke 2.6. Stanovanje, mobilnost i pristupačnost iz poglavlja 2. Područje djelovanja. Za ovu aktivnost korištena su sredstva Državnog proračuna u okviru redovne djelatnosti MGPU-a. Kada je u pitanju stambeno zbrinjavanje stradalnika temeljem Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji (NN 174/04) i Pravilnika o postupku ostvarivanja prava na prilagodbu prilaza do zgrade i prilagodbu stana za potrebe hrvatskih ratnih vojnih invalida Domovinskog rata s ograničenom sposobnosti kretanja (NN 31/02), u 2011. godini to je pravo ostvarilo 4 podnositelja zahtjeva za što je utrošeno 562.722 kn iz Državnog proračuna RH, dok se u 2012. godini planira izvođenje slijedeće 2 prilagodbe. Za ovu aktivnost korištena su sredstva Državnog proračuna sa pozicije MGPU-a.
- **Osiguravanje kadrovskih, prostornih i financijskih uvjeta za uključivanje djece s teškoćama u redovni sustav obrazovanja.** U 19 posebnih osnovnih škola u školskoj

godini 2010./2011. bilo je uključeno 2 081 učenika, a u školskoj godini 2011./2012. njihov je broj porastao na 2 280. Najviše je učenika u Centru za autizam (290), od čega je najviše učenika u Zagrebu (214), a dio u područnim školama u Rijeci (30) i Splitu (40). Najveći broj učenika s teškoćama je u osnovnim školama s posebnim programima u Gradu Zagrebu. U svim je županijama najviše učenika s teškoćama integriranih u redovite razredne odjele te im je sukladno Pravilniku o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (NN 23/91), određen individualizirani pristup ili prilagođeni program sukladno članku 4. navedenoga pravilnika. Zbog uključivanja učenika s teškoćama u sustav odgoja i obrazovanja te propisima utvrđenih mjerila o broju stručnih suradnika u osnovnim školama, odobravaju se i radna mjesta stručnih suradnika i učitelja edukatora rehabilitatora. Na prijedlog škole ili osnivača, MZOS od školske godine 2009./2010. sukladno članku 99. stavku 2. Zakona, daje suglasnosti za angažiranje osobnog pomoćnika, pomoćnika u nastavi i/ili prevoditelja znakovnog jezika. Podaci pokazuju da se broj učenika, ali i pomoćnika u nastavi povećava svake godine. Prema podacima MZOS-a za školsku godinu 2010./2011. u osnovnim je školama bilo zaposleno 38 955,83 osoba na bazi punog radnog vremena ili 47 051 osoba. Od toga je u osnovnim školama 1 972,48 stručnih suradnika te 723 učitelja edukatora-rehabilitatora.

Sukladno *Odluci o kriterijima za financiranje povećanih troškova prijevoza i posebnih nastavnih sredstava i pomagala te sufinanciranje prehrane učenika s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim programima učenicima s teškoćama* koji imaju rješenje o primjerenom obliku školovanja osiguravaju se troškovi prijevoza prema članku 69. stavka 4. Zakona, te troškovi prijevoza za pratitelje, kada je zbog vrste i stupnja teškoća pratitelj potreban. MZOS svaki mjesec zaprima zahtjeve škola, a budući da se povećava broj učenika s teškoćama u osnovnim školama s posebnim programima i razrednim odjelima s posebnim programima u osnovnim školama s općeobrazovnim programima, povećava se i broj zahtjeva. Nadoknađuju se troškovi goriva po prijednom broju kilometara za odobreni individualni prijevoz roditelja i to: 10% važeće cijene goriva za vozilo kojim roditelj obavlja prijevoz i 15% važeće cijene goriva za vozilo kojim roditelj prevozi više od jednog djeteta. Sufinancira se i prehrana za učenike s teškoćama i to 3,50 kn dnevno po učeniku za doručak, a za učenike za koje je organiziran produženi stručni postupak 6,50 kn dnevno po učeniku za ručak. Za učenike s teškoćama koji su smješteni u stacionarima (pri V. OŠ Bjelovar u Bjelovaru, Liče Faraguna u Labinu i Centar za autizam u Zagrebu) osigurava se 41,00 kn dnevno po učeniku za smještaj i prehranu. Sufinanciraju se i posebna nastavna sredstva i pomagala te se osigurava 50,00 kn po učeniku svakoga mjeseca za fotokopirni materijal (umnožavanje internih udžbenika), didaktička sredstva, nastavna pomagala te povećana sredstva za higijenu i čišćenje, te 25,00 kn po učeniku u školama u kojima je ustrojen program produženog stručnog postupka. Za navedeno je u Državnom proračunu RH u 2010. godini osigurano 16.732.000,00 kn, a u 2011. godini 22.042.000,00 kn.

MZOS je u 2007./2008. godini u suradnji s Hrvatskim savezom udruga tjelesnih invalida pokrenulo projekt pod nazivom - *Mreža škola bez arhitektonskih barijera*. Nakon analize utvrđene potrebe za osiguravanjem prilagodbe školskih prostora za učenike s većim motoričkim oštećenjima, osigurali su se uvjeti za donošenje plana mreže škola po kriteriju pristupačnosti (rampa, sanitarni čvor, dizalo, pokretna traka) za arhitektonsku prilagodbu dječjih vrtića, osnovnih i srednjih škola, koje je MZOS do kraja 2011. godine financiralo u iznosu od 6.082.900,00 kn. Osim toga, drugim projektom škologradnje, sredstvima Državnoga proračuna, kreditom Svjetske banke, programima EIB II, CEB V, sredstvima proračuna županija i gradova te javno-privatnim partnerstvom, poštovani su standardi koji osiguravaju arhitektonsku prilagodbu škola za učenike s motoričkim oštećenjima. Krajnji

je cilj projekta arhitektonske prilagodbe škola omogućavanje školovanja svoj djeci s većim motoričkim oštećenjima u najbližim osnovnoškolskim ustanovama lokalne sredine.

- **Uvođenje instituta osobnog asistenta za osobe s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta.** MSPM je u 2011. godini nastavilo s provedbom projekta osiguravanja usluge osobnog asistenta za osobe s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta s ciljem zadovoljavanja njihovih potreba u obitelji i široj zajednici. Ovaj oblik podrške, među ostalim, u najvećem broju slučajeva sprječava institucionalizaciju osoba s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta. Projekt je započeo 2006. godine sa 78 korisnika, a u 2011. godini uključivao je 551 korisnika usluge. Projekt se provodi u suradnji sa 78 udruga osoba s invaliditetom u 20 županija u RH. Dostupnost usluge osobne asistencije osigurava izvaninstitucijsku podršku osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima s ciljem omogućavanja slobode izbora i neovisnijeg planiranja života. Operacija pridonosi stjecanju novih znanja i vještina korisnika i osobnih asistenata te pridonosi olakšavanju pristupa obrazovanju i zapošljavanju osoba s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta i članova njihovih obitelji, dok se u široj zajednici primjećuju pozitivne promjene socijalne percepcije i stavova prema osobama s invaliditetom.

U 2011. godini za provedbu projekta utrošeno je 25.310.854,21 kn iz Državnog proračuna i dijela prihoda od igara na sreću. Vidi točku 3.1.3., Proširiti mrežu socijalnih usluga za djecu, starije osobe i osobe s invaliditetom.

- **Izrada plana razvoja profesionalne rehabilitacije, zapošljavanja i rada osoba s invaliditetom.** Centri za profesionalnu rehabilitaciju još uvijek nisu osnovani i nije donesena detaljnija zakonska regulativa. Njihovo osnivanje se planira nakon što završi s radom međuresorna radna skupina, koja radi na utvrđivanju jedinstvene liste funkcionalnih sposobnosti i osmišljavanju jedinstvenog tijela vještačenja. Naime, profesionalnu rehabilitaciju nije moguće provoditi ako se prethodno ne utvrdi tko je osoba s invaliditetom. Slijedom toga potrebno je donijeti precizna mjerila i kriterije kako bi se osigurala pravičnost i ujednačenost kod postupka utvrđivanja statusa osobe s invaliditetom te statusa osobe s invaliditetom smanjene radne sposobnosti, a koji bi bio temelj za pravo na profesionalnu rehabilitaciju. U cilju provođenja mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. – 2015., osnovana je radna skupina (u čijem radu aktivno sudjeluje i FPRZOI), vezano uz utvrđivanja jedinstvene liste oštećenja, jedinstvenog tijela vještačenja i načina provođenja profesionalne rehabilitacije, što će biti temelj za razvoj modela profesionalne rehabilitacije i uspostavu mreže Centara za profesionalnu rehabilitaciju. Prijedlog jedinstvene liste funkcionalnih sposobnosti donesen je u srpnju 2010. godine što osigurava bazu za formiranje društveno medicinskog modela invaliditeta koji će uz tjelesno oštećenje vještačenjem obuhvatiti i funkcioniranje osobe s invaliditetom i faktore njenog okruženja. Probna primjena Prijedloga jedinstvene liste funkcionalnih sposobnosti provodila se do kraja lipnja 2011. godine. Analiza usporednih podataka nakon provedbe probne primjene učinjena je u rujnu 2011. godine. Vezano za listu funkcionalnih sposobnosti javile su se određene dileme i nepoznanice. Da bi se ostvarila osnova za standardizirano ocjenjivanje funkcioniranja osobe te njena interakcija s okolinom, potrebno je za svaku od izdvojenih funkcija, aktivnosti i čimbenika okoliša napraviti specifikaciju kada oštećenje, za promatranu varijablu, ne postoji, kada je ono blago, umjereno, jako ili kada je ono potpuno. Naime, Međunarodna klasifikacija funkcioniranja (MKF) ne nudi gotova rješenja kako i na koji način specificirati razmjer oštećenja za sve funkcije, aktivnosti i čimbenike okoliša klasifikacije, što zahtjeva uspostavljanje nacionalne standardizacije na tom planu, te je potreban daljnji rad na istom. U rujnu 2011. godine MSPM je u provedbi Programa gospodarskog oporavka pripremila Nacrt prijedloga zakona o jedinstvenom tijelu vještačenja i Prijedlog uredbe o osnivanju

ustanove za poslove vještačenja. Prema Prijedlog Uredbe o osnivanju ustanove za poslove vještačenja FPRZOI bi prestao s radom, te postao sastavnim dijelom ustanove za poslove vještačenja. Poslovi vještačenja moraju biti nezavisni i bez ikakvog mogućeg utjecaja drugih institucija. Regionalni centri za profesionalnu rehabilitaciju planiraju se osnovati nakon završenog rada međuresorne radne skupine na jedinstvenoj listi oštećenja, jedinstvenoj listi funkcionalnih sposobnosti, te nakon konačnog definiranja tijela vještačenja. FPRZOI je u 2011. godini imao u proračunu planirano 1.251.500,00 kn namijenjenih profesionalnoj rehabilitaciji, a potrošeno je 940.213,00 kn.

FPRZOI je pokrenuo u 2009. godini pilot projekt „Utvrdjivanje kriterija i modela za sufinanciranje rada radnog centra od strane Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom“. Navedenim Projektom postavljeni su sljedeći ciljevi: a) kreiranje modela i jasnih kriterija temeljem kojih će FPRZOI sudjelovati u sufinanciranju radnih centara; b) transparentnost načina sufinanciranja radnih centara od strane FPRZOI; c) doprinijeti postavljanju nedvojbjenih kriterija i smjernica za osnivanje radnih centara; i d) posredno, kroz podršku rada radnih centara, omogućiti osobama s invaliditetom stjecanje višeg stupnja samostalnosti, pripreme za tržište rada te aktivno uključenje u društvenu zajednicu.

Od početka srpnja 2009. do kraja 2010. godine kroz dva radna centra uključeno je 100 osoba s invaliditetom (Udruga Inkluzija – 41 osoba s invaliditetom, od čega 14 žena, URIHO 59 osoba s invaliditetom, od čega 37 žena). U 2011. godini su nastavljene projektne aktivnosti te je kroz dva radna centra uključeno još novih osoba s invaliditetom i to: Udruga Inkluzija 4 osobe s invaliditetom (od čega 2 žene), URIHO 41 osoba s invaliditetom (od čega 22 žene). U razdoblju od početka srpnja 2009. do kraja 2011. godine je kroz navedena dva centra uključeno sveukupno 145 osoba s invaliditetom. Tijekom projekta na propisanim obrascima je na mjesečnoj razini praćena, između ostaloga, i radna učinkovitost, potreba za asistencijom, potreba za prilagodbom radnog mjesta, kvantiteta rada, kvaliteta rada, samostalnost, stabilnost, ustrajnost, motivacija, samoinicijativa, grupna komunikacija, kao i završno mišljenje o mogućnosti zapošljivanja. Tijekom projekta prikupljeni su izuzetno vrijedni podaci koji djelomično odgovaraju na pitanje što su to radni centri, koji je sadržaj njihovih aktivnosti te djelomično odgovaraju na pitanje kakve radne centre trebamo u RH i kako ih možemo financirati. Osnovna je ideja kod pokretanja projekta bila da se iznađe način sufinanciranja od strane FPRZOI-a, međutim, tijekom projekta su se otvorila i pitanja vezana za sadržaj programa radnog centra te su uočena moguća preklapanja financiranja nekih aktivnosti radnog centra sa drugim institucijama. U projekt su bile uključene dvije potpuno različite pravne osobe koje imaju različite pravne oblike: ustanova i udruga. Uvid u rad radnih centara koji djeluju unutar dva bitno različita sustava, dali su nam bolji i kompletniji uvid u potrebe sufinanciranja rada radnog centra te širu lepezu mogućih načina utvrđivanja najboljeg modela sufinanciranja radnih centara od strane FPRZOI-a. Ovakav pristup je bio od velikog značaja budući da sukladno odredbama Zakona, radni centar može osnovati svaka domaća i strana fizička i pravna osoba. Svaki od modela ima svoje prednosti i nedostatke, te je iz svakog od njih potrebno uzeti najbolje i kompilirati u jedan jedinstveni model. Važno je napomenuti kako niti jedan od modela ne prati aktualnu zakonsku regulativu. Prednost radnog centra URIHO je precizno vođenje evidencije boravka korisnika te simuliranje pravog radnog odnosa kroz šestosatno radno vrijeme, preko čega se testira da li osoba s invaliditetom može preuzeti sve obaveze koje nosi radni odnos s punim učinkom. Nadalje, velika je prednost što isti nisu imali većih problema s pribavljanjem poslova (osnivač je zaštitna radionica koja je imala mogućnost prepustiti dio poslova te plasirati eventualno nastale proizvode). Njihove procjene zapošljivosti te pojedini mjereni parametri

ostavljaju dojam veće preciznosti, iako samu procjenu i praćenje korisnika treba još unaprijediti i objektivizirati. U radnom centru je osposobljavano za sedam grupa zanimanja i za većinu njih je bilo osigurano obučavanje od strane specijaliziranih radnih instruktora. Svi su korisnici radnog centra URIHO bili upućeni od strane HZZ-a. Korisnici su na taj način ostvarili pravo na naknadu za vrijeme osposobljavanja te pravo na putne troškove i troškove osiguranja polaznika. Nedostatak ovog modela je zatvorenost u svom sustavu te apsolutna oslonjenost na HZZ vezano za posredovanje kod zapošljavanja, tako da traženje posla počinje tek nakon završenog šestomjesečnog boravka u radnom centru. Naime, niti jedan poslodavac na otvorenom tržištu nije kontaktiran od strane radnog centra. Izlaskom na otvoreno tržište rada bi se, osim otvaranja mogućnosti za zapošljavanje, vrlo vjerojatno osigurala i bolja procjena zapošljivosti samih korisnika i usporediva sa pravim otvorenim tržištem, budući da su uvjeti radnog centra zaštićeni uvjeti. Najveća prednosti radnog centra Inkluzija je izravan kontakt s otvorenim tržištem rada. Nadalje, prednost je i veliko iskustvo u radu s osobama s intelektualnim teškoćama, koji su i najbrojnije nezaposlene osobe s invaliditetom. Program radnog centra Inkluzija obuhvaća sve ključne faze u zapošljavanju: procjenu funkcije zapošljavanja, pronalaženje adekvatnog radnog mjesta, analizu i prilagodbu radnog mjesta, kreiranje osobne podrške, pružanje podrške pri obučavanju i uvježbavanju, podršku u stjecanju socijalnih kompetencija, podršku u zapošljavanju, trajno praćenje korisnika i praćenje radne efikasnosti i kvalitete radnog življenja. Njihovi korisnici primaju pristojnu naknadu za obavljen posao (od 300,00 do 2.700,00 kn), podrška je fleksibilna i izrazito individualna, te im je organiziran dolazak i odlazak na posao. Iako je tijekom projekta zaposlen samo jedan korisnik, postoje saznanja (preko korisnika poticaja) kako je ovako organizirana radna aktivnost rezultirala, nakon nekog vremena, zapošljavanjem s punim učinkom u više slučajeva (npr. Kuhne & Nagel 6 osoba). Iskustva poslodavaca govore u prilog ovom modelu jer imaju priliku vidjeti može li osoba s invaliditetom zaista raditi, a uz to nema pritiska da ju se zaposli. Osim toga, poslodavci nemaju brigu oko uvođenja u posao i osposobljavanja same osobe s invaliditetom. Jednako kao što je prednost ovog modela fleksibilna i individualna podrška, tako je, istovremeno, i nedostatak ovog modela, jer je u ovoj analizi bilo teško vidjeti gdje je granica između programa radno-terapijskih aktivnosti (područje socijalnog uključivanja) i programa za održavanje i usavršavanje radnih i radno-socijalnih vještina i sposobnosti u razdoblju do zapošljavanja. Sukladno tome, postoji opasnost od preklapanja programa, pa i duplog financiranja (programi socijalne uključenosti su u nadležnosti MSPM-a). Nadalje, potpuno fleksibilni pristup kad govorimo o dnevnoj radnoj satnici ne testira jednu vrlo bitnu stvar, a to je da li osoba uopće može izdržati radnu satnicu (Zakon o radu više ne poznaje četverosatno radno vrijeme).

S obzirom da su procjene korisnika između ova dva sustava vrlo različite, vezano za zapošljivost te vezano za pojedine mjerne parametre, potrebno je zakonom jasnije definirati kriterije, a samu procjenu i praćenje korisnika unaprijediti i objektivizirati. Negativan rezultat ovog projekta je što su se korisnici i nakon procjene kao nezapošljivi vraćali u evidencije HZZ-a te su isti i nadalje bili dio broja nezaposlenih osoba s invaliditetom. Da bi imali potpunu i cjelovitu skrb o osobi s invaliditetom te osiguranu protočnost sustava u pripremi za zapošljavanje, potrebno je intervenirati u Zakon o socijalnoj skrbi te preciznije strukturirati radne aktivnosti koje su u nadležnosti socijalne skrbi i propisati kontinuirano i precizno praćenje napretka korisnika.

- **Provedba temeljite evaluacije mjere oduzimanja poslovne sposobnosti osobama s intelektualnim teškoćama i psihičkim oboljenjima radi sprječavanja diskriminacije i kršenja ljudskih prava.** Na dan 31. 12. 2011. godine u RH je ukupno bilo 19 660 osoba pod skrbništvom, od čega 1 278 maloljetnih osoba. Broj osoba potpuno lišenih poslovne

sposobnosti tijekom 2011. godine bio je 1 297, dok je 247 osoba djelomično lišeno poslovne sposobnosti. Broj osoba pod roditeljskom skrbi nakon punoljetnosti na dan 31. 12. 2011. godine bio je 3 684. Tijekom 2011. godine od strane CSS-a doneseno je 326 odluka o stavljanju osoba pod roditeljsku skrb nakon punoljetnosti.

- **Posebnu pozornost posvetiti preventivnim mjerama: povećanje broja preventivnih zdravstvenih pregleda osiguranih osoba i drugih skupina.** (vidi poglavlja 3.1.4 i 3.2.2.5)

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Za provedbu mjera namijenjenih osobama s invaliditetom zadužena su, prije svega, MZ i MSPM. Osim njih, u provođenju mjera sudjeluju MZOS, MRMS, MGPU, FPRZOI, udruge osoba s invaliditetom i OCD-i. Mjere se financiraju primarno iz Državnog proračuna, ali i iz sredstva EU fondova. FPRZOI je u 2011. godini u proračunu planirao 1.251.500,00 kn namijenjenih profesionalnoj rehabilitaciji, a potrošeno je 940.213,00 kn. Od početka projekta osobnog asistenta (2006.) do kraja 2010. godine utrošeno je ukupno 65.166.505,00 kn (u 2010. godine potrošeno je 20.707.384,00 kn, od čega 15,2 milijuna kn iz Državnog proračuna, a 5,5 milijuna kn iz prihoda od igara na sreću).

3.2.4.2. Izbjeglice, prognanici i povratnici

Pregled mjera

- **Primarni je cilj osigurati uvjete za nesmetan povratak izbjeglica i dovršiti proces povratka.** U dosadašnjoj provedbi Vladinog programa povratka prognanika i izbjeglica osiguran je povratak 221 202 prognanika i 133 047 izbjeglica iz Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine (ukupno 354 249 povratnika registriranih u RH od procesa povratka 1995. godine). U 19 267 slučajeva imovina je vraćena njihovim vlasnicima, a preostalo je za vratiti u posjed vlasnicima još 13 stambenih objekata iz kojih se privremeni korisnici ne žele dobrovoljno iseliti i stoga se vode sudski postupci. Pomažući povratak izbjeglica u Bosni i Hercegovini, ukupno su od početka Programa, obnovljene 3 163 kuće povratnicima u BiH. Glavnina napora i dalje je usmjerena na povratak izbjeglih Srba i osiguravanje uvjeta za njihov povratak, u prvom redu, stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskog prava koji se vraćaju u RH. U Hrvatskoj je krajem 2011. godine u statusu prognanika, povratnika i izbjeglica bilo 1 487 osoba: 427 prognanika, 347 izbjeglica i 713 povratnika. Od toga, u objektima organiziranog smještaja 571 osoba. Smješteni su u 4 prognaničko-izbjeglička naselja, 3 objekta tipa hotela, 2 objekta za stare i nemoćne te u dodatnih 7 objekata, učenički domovi, domovi umirovljenika i drugi objekti socijalno zdravstvene skrbi gdje borave uz redovite korisnike, a troškove njihova smještaja snosi MRRFEU. Tijekom 2011. godine smanjio se broj osoba u statusu prognanika, povratnika i izbjeglica za ukupno 385 osoba. Za sve preostale prognanike, povratnike i izbjeglice osigurava se trajno stambeno zbrinjavanje ili se završava obnova njihovih kuća i stanova kroz povratak njihovim domovima u Hrvatskoj ili Bosni i Hercegovini ili kroz lokalnu integraciju, koja se planira završiti najvećim dijelom u 2012. godini.
- **Dovršiti obnovu u ratu oštećenog i uništenog stambenog fonda do kraja 2007. godine, izuzev pojedinačnih slučajeva, te nastaviti i uvećati ulaganja u programe obnove i izgradnje komunalne i socijalne infrastrukture te socijalno-gospodarskog oporavka područja povratka, odnosno područja posebne državne skrbi.** U 2011. godini RH je nastavila provedbu programa obnove i popravka u ratu oštećenih ili uništenih stambenih jedinica, kao i ulaganja u obnovu/izgradnju objekata osnovne komunalne i socijalne infrastrukture, s ciljem dovršetka programa obnove i povratka, kao i stvaranja uvjeta za

održivi ostanak i življenje u bivšim ratom stradalim područjima. U 2011. godini programom organizirane obnove obiteljskih kuća IV-VI stupnja oštećenja obnovljeno je 425 obiteljskih kuća, a isplatama novčanih potpora za popravak obiteljskih kuća I-III stupnja oštećenja popravljeno je 274 obiteljskih kuća, što ukupno iznosi 699 obiteljskih kuća. U listopadu 2011. godine započeo je novi program organizirane obnove koji obuhvaća 550 obiteljskih kuća IV-VI stupnja oštećenja, s planiranim rokom završetka sredinom 2012. godine. Sve obitelji korisnika prava opremaju se najnužnijim predmetima kućanstva (namještaj). Tijekom 2011. godine isporučeno je 707 kompleta namještaja i 2 657 aparata bijele tehnike. Programom obnove devastiranih objekata u 2011. godini obnovljeno je 12 obiteljskih kuća, u fazi izvođenja radova su 2 kuće, a u pripremi za pokretanje postupka javne nabave je 10 obiteljskih kuća. U 2011. godini ostvaren je značajan napredak u realizaciji programa obnove i popravka, mjereno brojem obnovljenih objekata. Ovim aktivnostima omogućen je povratak u prijeratna prebivališta korisnicima prava na obnovu, kao i pomoć u dodjeli predmeta kućanstva u popravljene ili obnovljene obiteljske kuće. Također je ostvaren značajan napredak u eliminiranju zaostataka u rješavanju žalbi na prvostupanjska negativna rješenja. Sva pozitivno izdana rješenja automatski su uključena u provedbu (projektiranje, izvođenje radova ili isplate novčanih potpora).

- **Nastaviti provedbu i završiti program stambenog zbrinjavanja bivših nositelja stanarskog prava na i izvan područja posebne državne skrbi.** U 2011. godini završena je provedba mjera i aktivnosti iz Akcijskog plana za ubrzanu provedbu programa stambenog zbrinjavanja bivših nositelja stanarskog prava koji se žele vratiti u RH na i izvan područja posebne državne skrbi za razdoblje od 2007.-2009. godine.

Do kraja 2011. godine ukupno je stambeno zbrinuto 4 915 obitelji bivših nositelja stanarskog prava i u potpunosti je izvršeno mjerilo za 2009. godinu kako je i predviđeno Revidiranim akcijskim planom te je stambeno zbrinuto svih 2 070 bivših nositelja stanarskog prava. Navedeno mjerilo ispunjeno je do 30. lipnja 2011. godine nakon čega je nastavljeno stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskog prava iznad mjerila. Do kraja 2011. godine iznad mjerila su administrativno pozitivno riješena 932 zahtjeva od kojih se 206 odnosi na obitelji bivših nositelja stanarskog prava koja su u međuvremenu riješena na način da su im već osigurani dostupni stanovi. Odlukom Vlade RH (NN 29/11 i 139/11) od 3. ožujka 2011. godine ponovno je otvoren rok za podnošenje zahtjeva za stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskog prava izvan područja posebne državne skrbi koji je ranije istekao s krajem 2005. godine. Rok je bio otvoren od 9. ožujka do 9. prosinca 2011. godine, ali je dopunom Odluke iz prosinca 2011. godine produžen do 30. travnja 2012. godine. U novom je roku do kraja 2011. godine podneseno 1 048 zahtjeva. U međuvremenu je 51 zahtjev riješen, od čega su za 15 korisnika osigurani stanovi, dok je za 36 korisnika utvrđeno pravo na stambeno zbrinjavanje. Odlukom o prodaji stanova u vlasništvu RH (NN 109/10) korisnicima programa stambenog zbrinjavanja - bivšim nositeljima stanarskog prava izvan područja posebne državne skrbi omogućen je otkup stambenih jedinica po povlaštenoj cijeni. Novom je odlukom iz rujna 2011. godine - Odluka o prodaji stanova u vlasništvu RH, MRRFEU dobilo ovlaštenje za prodaju stanova izvan područja posebne državne skrbi kojima raspolaže. Zahtjeve za kupnju, prema obje Odluke, od kraja 2011. godine podnijelo je 1 228 korisnika.

- **S obzirom da će gubitkom statusa prognanika i povratnika jedan dio osoba ostati bez nužno potrebne financijske pomoći, očekivati je da će jedan dio povratničke i izbjegličke populacije završiti u sustavu socijalne pomoći, pa je stoga potrebno predvidjeti rast sredstava za socijalnu pomoć.** U sustav socijalne skrbi tijekom 2010. godine uključeno je 7, a tijekom 2011. godine 14 korisnika u statusu prognanika i

izbjeglica iz dva objekta za stare i nemoćne osobe koji su u sustavu MRRFEU-a. U tim objektima ostalo je još 116 osoba (Kamenjak sa 73 korisnika i Dom za stare i nemoćne Matija sa 43 korisnika). Očekuje se da će se jedan dio ostalih prognanika, povratnika i izbjeglica koji nisu u navedenim objektima organiziranog smještaja, već su u drugim objektima organiziranog smještaja ili su privatno smješteni, kojima prestane status prognanika, povratnika ili izbjeglice, uključiti u sustav socijalne skrbi.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Za provedbu mjera koje se tiču izbjeglica, prognanika i povratnika odgovorno je MRRFEU. Osnovni je izvor financiranja za projekte povratka, obnove i stambenog zbrinjavanja Državni proračun. U Državnom proračunu je za 2011. godinu na pozicijama MRRFEU-a i MGPU-a za programe povratka prognanika i izbjeglica, što uključuje stambeno zbrinjavanje i obnovu u ratu oštećenog i uništenog stambenog fonda, utrošen iznos od cca 603,3 milijuna kn.

3.2.4.3. Romi

Pregled mjera

- **Uključiti svu romsku djecu u program predškolskog obrazovanja te u sustav obveznog osnovnog obrazovanja.** Za djecu pripadnike romske nacionalne manjine osigurava se uključivanje u programe predškolskog odgoja kako bi se premostio jaz između socioekonomske situacije u kojoj djeca pripadnici romske nacionalne manjine žive i mogućnosti za njihovu uspješnu integraciju u proces obveznog osnovnog obrazovanja. Ako u pojedinoj sredini ne postoji mogućnost uključivanja u integrirane uvjete predškolskog odgoja u redovnoj predškolskoj ustanovi, osigurava se program predškole, tj. program pripreme za polazak u osnovnu školu koji se najčešće ostvaruje u osnovnim školama, a dijelom u predškolskim ustanovama. U 2011. godini, odnosno na kraju 2010./2011. pedagoške godine, bilo je 586 djece u predškolskom odgoju, od kojih 276 (od čega 140 djevojčica) u redovnom predškolskom odgoju i 310 (od čega 154 djevojčica) u programu predškole. Na početku 2011./2012. pedagoške godine uključeno je ukupno 623 djece, od kojih je 289 (152 djevojčica) u predškolskom odgoju, a 334 (od čega 149 djevojčica) u programu predškole. U 2011. godini utrošeno je za predškolski odgoj/predškolu iz Državnog proračuna ukupno 1.786.673,62 kn. Od toga je za sufinanciranje roditeljskog udjela utrošeno 646.621,69 kn, što pokriva kalendarsku 2011. godinu za dio 2010./2011. pedagoške godine. Za razdoblje od rujna do prosinca 2011. godine, odnosno početka 2011./2012. pedagoške godine, utrošeno je 319.787,24 kn. MZOS je u dogovoru s Međimurskom županijom osiguralo program predškole za svu romsku djecu u godini prije polaska u osnovnu školu, tj. za djecu koja su upisala prvi razred osnovne škole 2011./2012. školske godine. Djeca su bila u programu predškole od 15. rujna 2010. do 15. lipnja 2011. godine, pet sati dnevno, uz osigurana dva obroka i prijevoz. MZOS prati provedbu programa u suradnji s uredima državne uprave u županijama i to s obzirom na trajanje programa predškole tako da je mehanizam za ovaj vid praćenja uspostavljen u 2008. godini. Podaci za 2010./2011. su sljedeći: program predškole ostvarivao se u Sisačko-moslavačkoj županiji u 3 dječja vrtića i to u Kutini u trajanju od 250 sati tijekom 8,5 mjeseci, u Popovači 75 sati tijekom 3 mjeseca te u Novskoj 160 sati tijekom 8 mjeseci; Karlovačkoj županiji u 2 vrtića i to u Vojniću u trajanju od 300 sati tijekom 7 mjeseci i Josipdolu 250 sati tijekom 8 mjeseci; Koprivničko-križevačkoj županiji u 2 vrtića i to u Đurđevcu u trajanju od 180 sati tijekom 9 mjeseci i Novigradu Podravskom u trajanju 150 sati tijekom 6 mjeseci; Bjelovarsko-bilogorskoj županiji u vrtiću u Bjelovaru u trajanju 250 sati tijekom 6 mjeseci; Primorsko-goranskoj županiji u 2 vrtića i jednoj školi i to u Delnicama u trajanju 150 sati tijekom 3 mjeseca i Crikvenici 250

sati tijekom 4 mjeseca; Istarskoj županiji u jednom vrtiću u Vodnjanu u trajanju od 350 sati tijekom 10 mjeseci i pri udruzi Merlin 250 sati tijekom 3 mjeseca; Međimurskoj županiji u DV Pirgo u Kuršancu u trajanju od 1105,5 sati tijekom 10 mjeseci te u 5 osnovnih škola i to OŠ Kotoriba 924 sata tijekom 10 mjeseci; pri OŠ V. Nazora Pribislavec 990 sati tijekom 10 mjeseci; pri OŠ Orehovica 924 sata tijekom 10 mjeseci; pri OŠ Dr. I. N. Macinec 962,5 sati tijekom 10 mjeseci; pri OŠ T. Goričanca Mala Subotica 940 sati tijekom 10 mjeseci. Ovaj oblik rada neophodan je za romsku populaciju predškolske dobi, daje dobre rezultate i upućuje na obvezu organiziranja predškolskih odgojnih skupina za svu romsku djecu kao pripreme za uključivanje u odgojno-obrazovni sustav, osobito u sredinama gdje nema kapaciteta za integrirani predškolski odgoj. Program predškole ovisi o financiranju osobito iz sredstava Državnog proračuna na poziciji Nacionalnog programa za Rome. Održivost ovog programa je otežana zbog preusmjerenja prioriteta jer je u slučaju izvršenja presude Europskog suda za ljudska prava, s uvođenjem predškole za svu djecu u Međimurju, preostao mali iznos sredstava za programe predškole u drugim dijelovima Hrvatske, a za sredstava na lokalnoj ili regionalnoj razini ovo često nije prioritet ili nedostaje sredstava. Problem se nastoji riješiti kroz projekt „Integracija skupina u nepovoljnom položaju u redovan sustav obrazovanja“ kroz sredstva EU iz IPA program predprisutne pomoći. Natječaj je bio objavljen u 2011. godini.

U proteklih šest godina povećan je obuhvat djece pripadnika romske nacionalne manjine osnovnim obrazovanjem. U 2006./2007. šk. god. bilo je 3 010 djece Roma u osnovnim školama, u 2007./2008. šk. god. ukupno 3 786 učenika (1 852 djevojčica), u 2008./2009. šk. god. 3 936 (1 895 djevojčica), u 2009./2010. šk. god. 4 186 učenika (2 010 djevojčica), u 2010./2011. šk. god. 4 723 (2 314 djevojčica), a na početku 2011./2012. šk. god. je 4 915 učenika (2 406 djevojčica). Istodobno podaci o broju učenika koji napuštaju osnovno obrazovanje nakon višekratnih ponavljanja pokazuju da je završnost osnovnog obrazovanja na niskoj razini. Tako je npr. u šk. god. 2008./2009. osnovno obrazovanje prekinulo 136 učenika (68 djevojčica) od ukupnog broja od 3 936 učenika, što iznosi 3,45%, u šk. god. 2009./2010. 144 učenika (75 djevojčica) napustila su školovanje od ukupnog broja od 4 186 učenika, što iznosi 3,44% - u što su uključeni i učenici koji su navršili 15 godina života, a u šk. god. 2010./2011. osnovno školovanje napustila su 173 učenika (72 djevojčice) od ukupnog broja od 4 723 učenika, što iznosi 3,66%. Tako je npr. u šk. god. 2008./2009. osnovno obrazovanje prekinulo 136 učenika (68 djevojčica), u šk. god. 2009./2010. 144 učenika (75 djevojčica) napustila su školovanje u što su uključeni i učenici koji su navršili 15 godina života, a u šk. god. 2010./2011. osnovno školovanje napustila su 173 učenika (72 djevojčice). Kada je u pitanju ponavljanje razreda, u šk. god. 2008./2009. bilo je 565 učenika ponavljača (234 djevojčica), u šk. god. 2009./2010. bilo je 638 ponavljača (266 djevojčica), u šk. god. 2010./2011. ih je bilo 643 (296 djevojčica), a na početku šk. god. 2011./2012. škole su iskazale da ih je 604 (273 djevojčica). Podaci na kraju školske godine pokazuju povećani broj u odnosu na početak školske godine.

Od 2010./2011. šk. godine prikupljaju se podaci o broju romskih učenika kojima je ponuđena posebna pomoć u učenju hrvatskog jezika temeljem čl. 43. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. U toj godini pomoć je ponuđena u 9 županija i to za 555 učenika (266 djevojčica) od njih 4 723 (2 314 djevojčica) koliko je romskih učenika bilo u osnovnoj školi u toj godini. Na početku 2011./2012. školske godine u posebnu pomoć u učenju hrvatskog jezika uključeno je ukupno 568 učenika (286 djevojčica) od 4 915 (2 406 djevojčica), koliko je romskih učenika uključeno u 2011./2012. u osnovne škole.

- **Uvesti programe dnevnog boravka u osnovnim školama za romske učenike s dopunskim i dodatnim sadržajima u kojima bi sudjelovali educirani romski**

pomagači u učionici s ulogom povezivanja učenika, roditelja i škole, osoblja i uprave.

U većini škola zaposleni su romski pomagači kojih je 23 (od čega 11 žena) i njihov rad se financira iz Državnog proračuna i to u iznosu od 3.500,00 kn neto mjesečno svih 12 mjeseci uz ostale dodatke koji se osiguravaju za zaposlenike u školama. Romski pomagači, između ostalog, trebaju zajedno s učiteljem pomagati u pisanju domaćih zadaća tijekom produženog boravka te svladavanju školskog gradiva. U 2010. godini za romske pomagače utrošeno je 1.509.221,52 kn iz sredstva u Državnom proračunu, a u 2011. godini taj iznos je 1.490.184,00 kn. Iz sredstva Roma Education Fund-a za produženi boravak, odnosno aktivnosti izvan nastave u 2010. godini, isplaćeno je 890.247,85 kn, a iz Državnog proračuna 26.715,70 kn. Za školu u prirodi, sportske manifestacije i maturalna putovanja i sl., isplaćeno je u 2010. godini 119.730 kn. MZOS u 2011. godini nije apliciralo projektom prema Roma Education Fund. U 2011. godini je za produženi boravak utrošeno iz Državnog proračuna 117.226,04 kn, a nije bilo sredstava iz međunarodnih izvora. Za školu u prirodi utrošeno je 90.760,00 kn, za maturalna putovanja, smještaj u dom, programe za mlade obilježavanje Svjetskog dana Roma i dr. utrošeno je 239.098,98 kn te ljetne škole 135.000,00 kn.

MZOS je sufinanciralo programe za unaprjeđenje odgoja i obrazovanja pripadnika romske nacionalne manjine, što uključuje i programe produženog boravka. U 2010./2011. šk. godini, na početku 2010./2011. šk. godine u produženom boravku bilo je 340 učenika (157 djevojčica), da bi na kraju te iste školske godine u produženom boravku bilo 246 učenika (104 djevojčica). Na početku 2011./2012. šk. godine škole su iskazale da je u produženi boravak uključeno 256 učenika (115 djevojčica). Iako je produženi boravak jedan od preduvjeta da romski učenici povećaju uspješnost i završnost osnovnog obrazovanja, mnoge sredine ne organiziraju produženi boravak zbog nedostatka sredstava. Naime, rad učitelja u produženom boravku financira se iz proračuna županije te se takav rad ne može iskazati kao trošak iz Državnog proračuna iako je to mjera Nacionalnog programa za Rome i Akcijskog plana Desetljeća za uključivanje Roma 2005.-2015. Problem se nastoji riješiti kroz projekt „Integracija skupina u nepovoljnom položaju u redovan sustav obrazovanja“ kroz sredstva EU-a iz IPA programa predprisutne pomoći. Natječaj je bio objavljen u 2011. godini.

- **Povećati broj romskih polaznika oba spola koji upisuju i završavaju srednjoškolsko i visokoškolsko obrazovanje.** U sustav srednjoškolskog obrazovanja uključuje se sve veći broj učenika pripadnika romske nacionalne manjine. Prilikom upisa u Odluci o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u srednje škole, koju donosi MZOS, posebnom točkom određen je upis učenika romske populacije na osnovi Nacionalnog programa za Rome, na način da se omogućava manji broj bodova s kojim se pripadnici romske nacionalne manjine mogu upisati u željeni srednjoškolski program. Iako je veći broj učenika koji nastavljaju obrazovanje u trogodišnjim srednjoškolskim programima u odnosu na broj učenika u četverogodišnjim programima, vidljiv je porast i broja učenika upisanih u prve razrede četverogodišnjih škola. Također je vidljivo da se učenici ispisuju iz škole, tj. napuštaju srednjoškolsko obrazovanje. U srednjoj školi na kraju šk. god. 2009./2010. bilo je 290 učenika (136 djevojčica), na kraju 2010./2011. bilo je 327 učenika (169 djevojčica), a na početku šk. god. 2011./2012. uključeno je u srednjim školama 425 učenika (211 djevojčica). U šk. god. 2009./2010. prekinulo je obrazovanje 37 učenika (16 djevojčica) od njih 290 (136 djevojčica), a ponavljača je 14 (4 djevojčice), u 2010./2011. obrazovanje je prekinulo 57 učenika (30 djevojčica) od njih 327 (169 djevojčica), a ponavljača je 20 (11 djevojčica). U šk. god. 2009./2010. prekinulo je obrazovanje 37 učenika (16 djevojčica) od njih 290 (136 djevojčica) što iznosi 12,75%, a ponavljača je 14 (4 djevojčice), u 2010./2011. obrazovanje je prekinulo 57 učenika (30 djevojčica) od njih 327 (169

djevojčica), što iznosi 17,43% a ponavljača je 20 (11 djevojčica). MZOS stipendira sve redovne učenike srednjih škola koji su pripadnici romske nacionalne manjine u iznosu od 5.000,00 kn godišnje po učeniku, odnosno 500,00 kn mjesečno tijekom nastavne godine. Za dobivanje stipendije pretpostavka je izjašnjavanje pripadnosti romskoj nacionalnoj manjini što inače nije obvezno. U 2010. godini je iz Državnog proračuna za stipendije utrošeno 1.343.000,00 kn, a 2011. proračunske godine utrošeno je 1.598.820,00 kn. U 2010. godini MZOS je sufinanciralo smještaj u učenički dom romskih učenika u srednjoj školi u iznosu od 10.710,00 kn za 9 učenika (2 djevojčice), a u 2011. godini u iznosu od 39.325,01 ka. Kada se uzme u obzir koliko učenika Roma završava osnovnu školu, odnosno koliko ih je u 8. razredu na kraju školske godine u odnosu na broj učenika koji te iste godine upisuju srednju školu, moguće je zaključiti da bez povećanja uspješnosti i završnosti osnovnog obrazovanja nije moguće značajno povećati broj romskih učenika u srednjoj školi.

MZOS za visokoškolsko obrazovanje osigurava stipendije svim studentima pripadnicima romske nacionalne manjine koji je zatraže, uz pretpostavku da se izjašnjavaju kao pripadnici romske nacionalne manjine. U 2006./2007. akademskoj godini stipendije je dobivalo 10 studenata (7 djevojčica), u 2007./2008. godini 12 studenata (8 djevojčica), u 2008./2009. godini 20 studenata (8 djevojčica), u 2009./2010. akademskoj godini 25 studenata (13 djevojčica), u 2010./2011. 28 studenata te u 2011./2012. 27 studenata (17 djevojčica). Iznos stipendije je 1.000,00 kn mjesečno tijekom deset mjeseci, odnosno 10.000,00 kn godišnje. S obzirom da se pravo na studentski dom stječe pod jednakim uvjetima za sve studente koji žive u težim socijalno-ekonomskim uvjetima, nije bilo moguće osigurati drukčije pravo za pripadnike romske nacionalne manjine, već se na preporuku MZOS-a u pojedinim slučajevima, ako je bilo potrebno, iznalazilo rješenje.

- **Kreirati cjelokupno školsko okruženje u skladu s načelima interkulturalnog/multikulturalnog obrazovanja.** ULJPPNM je u cilju razvijanja tolerancije te prihvaćanja i uvažavanja različitosti poticao suradnju i provodio aktivnosti među pripadnicima romske nacionalne manjine. ULJPPNM je organizirao okrugli stol o integraciji Roma u RH koji je održan 17. veljače 2011. godine u Zagrebu. Na okruglom stolu je istaknuto da je Izmjenama i dopunama Ustava Republike Hrvatske poboljšana ravnopravnost pripadnika nacionalnih manjina. Također je navedeno da se stalno dograđuje sustav zaštite prava nacionalnih manjina nastojeći maksimalno uvažavati mišljenja svih nacionalnih manjina.

ULJPPNM je u suradnji sa Savjetom za nacionalne manjine organizirao seminar „Mediji i nacionalne manjine“ koji je održan 4. svibnja 2011. godine u Opatiji. Ovo je treći po redu skup na kojem je bilo riječi o ostvarivanju prava nacionalnih manjina na pristup medijima, te o ulozi medija u demokratizaciji hrvatskog društva. Pored navedenoga na skupu se govorilo o analizi izvještavanja o nacionalnim manjinama u medijima te je prikazan spot kampanje Vijeća Europe „Dosta“, kojoj je pristupila i RH. Cilj Kampanje je prevladavanje predrasuda prema etničkim manjinama, posebice Romima, te suzbijanje svih oblika diskriminacije. Ovim se događajem željelo ponovno potaknuti javnost na suzbijanje svih oblika diskriminacije prema romskoj nacionalnoj manjini. Predstavnici romskih kulturno-umjetničkih društava sudjeluju na različitim manifestacijama koje su organizirane u cilju njegovanja kulturnog identiteta romske nacionalne manjine. Tako se iz sredstava Državnog proračuna financijski pomaže organiziranje 8. travnja, Svjetskog dana Roma, Đurđevdana, Dana kulture Roma.

Sukladno Nacionalnom programu za Rome ULJPPNM je raspisao natječaj za financiranje programa očuvanja tradicijske kulture Roma. U 2011. godini Stručna radna skupina je donijela Odluku o rasporedu sredstava za financiranje programa očuvanja tradicijske

kulture Roma u ukupnom iznosu od 120.000 kn kako slijedi: Medijski informativni centar, Zagreb, 10.000 kn, Udruga za promicanje obrazovanja Roma u RH „ Kali Sara “ 10.000 kn, Zagreb, Mreža udruga Sisačko-moslavačke županije, 10.000 kn, Romski folklorni ansambl Sisačko-moslavačke županije, Petrinja, Udruga za razvoj i bolji život Roma, Sisak 5.000 kn, Kulturno umjetničko društvo „Romsko srce“, Zagreb 10.000 kn, UŽRH „Bolja budućnost“, Zagreb 10.000 kn, Romski kulturni centar, Sisak 10.000 kn, Udruga „Romska prava“, Sisak 10.000 kn, Kulturno umjetničko društvo „Romska duša“, Zagreb 15.000 kn, Romsko kulturno-umjetničko društvo „Crni biseri“, 10.000 kn, Sisak, Humanitarna organizacija svjetska organizacija Roma u Hrvatskoj, Zagreb 10.000 kn i Udruga Roma Zagreba i Zagrebačke županije, 10.000 kn Zagreb.

- **Izgradnja kulturnog centra za Rome u Čakovcu i Zagrebu.** Izgradnja dvaju kulturnih centara Roma nije izvršena. U Zagrebu je, u suradnji s predstavnicima Roma, utvrđena lokacija za izgradnju kulturnog centra, Vijeće romske nacionalne manjine predložilo je sadržaj i namjenu prostora. Grad Zagreb je proveo javni arhitektonsko-urbanistički natječaj za izradu idejnog rješenja višenamjenske javne građevine i policijske postaje u naselju Kozari putevi u Zagrebu. Grad Zagreb je preuzeo obvezu financiranja izvođenja geomehaničkih radova i izrade geodetske snimke. Zatraženo je produženje roka izrade projektne dokumentacije. Projekt je u fazi ishoda lokacijske dozvole. Izrada projektne dokumentacije ugovorena je na iznos od 2.500.279,08 kn (bez PDV-a). Ukupna procjena troškova gradnje iznosi 50 milijuna kuna (bez PDV-a).

Uvjet za ishođenje lokacijske dozvole je izgradnja pristupne prometnice na čijoj trasi se nalaze bespravno izgrađeni stambeni objekti, a za realizaciju cjelokupnog projekta nužno je riješiti imovinsko pravne poslove u zoni obuhvata. Do sada je ukupno utrošeno na geomehaničke istražne radove, geodetski elaborat i idejni projekt 289.211,30 kn. Na sastanku koji je na inicijativu romskih udruga, članova Vijeća romske nacionalne manjine Grada Zagreba i saborskog zastupnika održan sa predstavnicima Grada Zagreba, dogovoreno je da Vijeće romske nacionalne manjine u suradnji s romskim udrugama utvrdi usuglašen prijedlog za novu lokaciju Kulturnog centra za Rome te da pripremi sastanak na kojem bi uz predstavnike Roma i Grada Zagreba bili i predstavnici Vlade RH, budući da je izgradnja Kulturnog centra za Rome mjera iz Nacionalnog programa za Rome u čijem provođenju sudjeluje uz Grad Zagreb i Vlada RH. Tijekom 2011. godine Vijeće romske nacionalne manjine i romske udruge nisu dale prijedlog vezan za lokaciju gradnje Kulturnog centra za Rome odnosno promjenu lokacije za njegovu gradnju. Nadležni gradski ured nastavio je s aktivnostima vezanima uz ishođenje potrebnih dozvola za realizaciju izgradnje višenamjenskog objekta na Peščenici, a time i Kulturnog centra za Rome, posebice u vezi s rješavanjem imovinsko- pravnih poslova za lokaciju Kulturnog centra.

- **Stvarati pretpostavke za uključivanje romskih predstavnika u tijela lokalne i regionalne samouprave.** RH stalno dograđuje sustav zaštite prava nacionalnih manjina u zakonodavno-pravnom području nastojeći maksimalno uvažavati mišljenja nacionalnih manjina, što je potvrđeno i nedavnim izmjenama Ustava RH i Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Za pripadnike nacionalnih manjina važno je njihovo sudjelovanje u procesu odlučivanja. Sukladno Odluci Vlade RH 10. srpnja 2011. godine su održani izbori za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u JLPS-u. Na temelju službenih rezultata Državnog izbornog povjerenstva izabrano je ukupno 273 vijeća i 169 predstavnika nacionalnih manjina i to: 14 vijeća i 24 predstavnika albanske nacionalne manjine, 22 vijeća i 15 predstavnika bošnjačke nacionalne manjine, 1 predstavnik bugarske nacionalne manjine, 7 vijeća i 6 predstavnika crnogorske nacionalne manjine, 12 vijeća i 10 predstavnika češke nacionalne manjine, 19 vijeća i 20 predstavnika mađarske

nacionalne manjine, 4 vijeća i 9 predstavnika makedonske nacionalne manjine, 2 vijeća i 6 predstavnika njemačke nacionalne manjine, 1 predstavnik poljske nacionalne manjine, 17 vijeća i 11 predstavnika romske nacionalne manjine, 2 predstavnika ruske nacionalne manjine, 4 vijeća i 2 predstavnika rusinske nacionalne manjine, 6 vijeća i 6 predstavnika slovačke nacionalne manjine, 9 vijeća i 13 predstavnika slovenske nacionalne manjine, 143 vijeća i 24 predstavnika srpske nacionalne manjine, 13 vijeća i 10 predstavnika talijanske nacionalne manjine, 1 vijeće i 8 predstavnika ukrajinske nacionalne manjine i 1 predstavnik židovske nacionalne manjine. Pripadnici romske nacionalne manjine sudjeluju u procesu odlučivanja od Hrvatskog sabora do lokalne zajednice. U Hrvatskom saboru izabran je zastupnik romske nacionalne manjine, a tri Roma su izabrana u predstavnička tijela na razini općina u Međimurskoj županiji. Zastupnik romske nacionalne manjine u Hrvatskom saboru je i član Savjeta za nacionalne manjine koji sudjeluje u donošenju odluke o financiranju programa udruga i ustanova nacionalnih manjina.

- **Poboljšati zdravstvenu zaštitu romske populacije.** U pogledu praćenja procijepljenosti romske populacije u dojenačkoj, predškolskoj i školskoj dobi, a sukladno i Akcijskom planu Desetljeća za Rome, HZJZ je u veljači 2011. godine uputio dopise svim županijskim zavodima za javno zdravstvo u cilju prikupljanja epidemioloških podataka o stupnju procijepljenosti romske djece. U većini županija cjepni obuhvati romske djece je na razini cjepnih obuhvata u općoj populaciji, pogotovo obuhvati djece školske dobi koja se cijepi u školama. U nacrtu novog Nacionalnog programa za Rome, koji je trenutno u izradi, uvrštene su nove aktivnosti s ciljem povećanja senzibilizacije radnika u sustavu zdravstva za rad s romskom populacijom, te poboljšanje komunikacije romske populacije s liječnicima obiteljske medicine i drugim zdravstvenim djelatnicima. Radi realizacije navedenog cilja predviđa se provoditi specifične edukacije zdravstvenih radnika posebice u područjima prebivanja većeg broja romske populacije, vezano uz intenzivniju suradnju sa socijalnom službom posebice u slučajevima sumnje na zlostavljanje i zanemarivanje zdravlja djece. Sukladno AP Desetljeća za uključivanje Roma 2005.-2015.godine MZ provodi slijedeće mjere: 1. Poboljšanje zdravlja romske dojenčadi i djece izjednačavanjem procijepljenosti romske djece s ostalom populacijom; 2. Poboljšanje zdravlja romske dojenčadi i djece provođenjem zdravstvenih mjera prosvjećivanja roditelja i preventivnih i kurativnih mjera zdravstvene zaštite; 3. Zdravstveno prosvjećivanje o planiranju obitelji i očuvanju reproduktivnog zdravlja te mjerama sigurnog majčinstva, posebice u skupini trudnica i babinjača; 4. Poboljšanje higijensko-sanitarnih uvjeta u stanovima i naseljima provođenjem mjera deratizacije radi stvaranja higijenskih preduvjeta za sprječavanje zaraznih bolesti; 5. Školovanje i osposobljavanje pripadnika romske zajednice za zdravstvena zanimanja. U sklopu 3. Mjere Akcijskog plana (zdravstveno prosvjećivanje o planiranju obitelji i očuvanju reproduktivnog zdravlja te mjerama sigurnog majčinstva, posebice u skupini trudnica i babinjača) MZ je radilo na prevenciji raka maternice i raka dojke žena pripadnica romske nacionalne manjine koje nemaju zdravstveno osiguranje i žive na području Grada Zagreba. U 2011. godini (na aktivnosti A789006, poziciji 3235) bilo je osigurano 50.000 kn za ginekološki pregled koji bi obuhvaćao pregled s PAPA testom, palpatorni pregled dojke i anamnestički upitnik. Nakon što su kontaktirane ženske romske udruge, vijeća romske nacionalne manjine u Gradu Zagrebu, patronažne službe domova zdravlja istok, zapad i centar i nakon što su putem svih navedenih dionika žene u romskim naseljima dobile informaciju o mjestu i vremenu gdje mogu obaviti besplatan pregled i upoznale se sa značajem navedenog pregleda za zdravlje, do kraja 2011. godine na pregled se odazvalo njih 19. Za tu je namjenu potrošeno 5.700,00 kn.
- **Uključiti u većoj mjeri romske žene u procese odlučivanja.** ULJPPNM Vlade RH je za 2010. godinu raspisao natječaj za prijavu projekata OCD-a kojima je cilj osvješćivanje

žena pripadnica romske nacionalne manjine o ljudskim pravima, sa raspoređenim sredstvima u visini 40.000 kn. Sukladno Nacionalnom programu za Rome ULJPPNM redovito održava seminare o osposobljavanju mladih Roma i Romkinja na kojima se sudionici seminara upoznaju o načinu vođenja udruga, izradi projekata te o uključivanju u provedbu Nacionalnog programa za Rome i Akcijskog plana Desetljeća za uključivanje Roma 2005.-2015. U cilju afirmacije romskih žena te njihovog potpunijeg uključivanja u društveni i javni život, žene Romkinje sudjeluju u radu vijeća nacionalnih manjina. Vijeća nacionalnih manjina osnovana su s ciljem unaprjeđivanja, očuvanja i zaštite nacionalnih manjina u društvu. Pripadnici nacionalnih manjina biraju na način propisan Ustavnim zakonom svoje predstavnike i predstavnice radi sudjelovanja u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama samouprave. Na izborima za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina održanim 10. srpnja 2011. godine izabrano je 273 vijeća i 169 predstavnika nacionalnih manjina. U vijeća nacionalnih manjina izabrano je 37 pripadnica romske nacionalne manjine.

- **Poticati veće zapošljavanje Roma kroz javne radove i osposobljavanje za određena zanimanja.** (vidi 3.2.1.2)
- **Poboljšati uvjete stanovanja romske populacije (legalizacija, uređenje i opremanje naselja).** Zadaća MGPU-a je osiguranje sredstava JLS-a za izradu prostornih planova za lokacije naseljene Romima (prostornih planova uređenja općina ili gradova u dijelu koji se odnosi na te lokacije i/ili detaljnih planova uređenja tih lokacija). Osiguranjem sredstava iz Državnog proračuna RH u 2011. godini u iznosu 150.000,00 kn za pomoć Općini Popovača u Sisačko-moslavačkoj županiji i pomoć Gradu Belišću u Osječko-baranjskoj županiji omogućena je izrada i donošenje prostornih planova za lokacije naseljene Romima, koje se nalaze na teritoriju tih JLS, a time i stvaranje prostorno planskih preduvjeta za integraciju lokacija i građevina u prostorne i funkcionalne sustave naselja (komunalnu i društvenu infrastrukturu), odnosno, preduvjeta za legalizaciju bespravno izgrađenih građevina, uređenje i opremanje tih lokacija, te poboljšanje uvjeta stanovanja romskog stanovništva koje živi na njima. Za ovu aktivnost su utrošena sredstva iz Državnog proračuna, pozicija MGPU-a. Na području stanovanja izrađeni su svi prostorni planovi i time stvoreni uvjeti za legalizaciju 14 lokacija naseljenih Romima. Županijske programe je do danas izradilo i donijelo 14 županija. Poduzimaju se kontinuirane mjere za legalizaciju bespravnih romskih naselja gdje god je to moguće. U cilju poboljšanja uvjeta života romske nacionalne manjine u okviru programa PHARE 2006 – Projekt podrške Romima faza II, uređena su tri romska naselja u Međimurskoj županiji: Pribislavec, Piškorovec i Lončarevo, za koja su ukupno osigurana sredstva u iznosu od 3.449.736,00 EUR-a od čega je utrošeno 3.147.304,99 EUR-a. EU je izdvojila 70% sredstava odnosno 16.505.242,08 kn (2.261.626,18 EURa-), a RH 30% - 6.462.214,57 kn (885.678,81 EUR-a). Uređenjem naselja omogućeno je da stanovnici naselja imaju jednake uvjete života kao i svi drugi građani u RH. Završetak radova u navedenim naseljima obilježen je 7. rujna 2011. godine. Započela je implementacija trećeg po redu Projekta potpore Romima u Međimurskoj županiji, financiranog u sklopu IPA IV programa. Ugovoreni iznos projekta je 1.957.233,76 EUR-a, s time da RH sufinancira projekt u iznosu od 25%. Projektom je planirano uređenje infrastrukture (ceste, vodovodna i električna mreža) u dva naselja u Međimurskoj županiji, Orehovici i Sitnicama.
- **Sprječavati nasilje i diskriminaciju prema Romima.** U cilju razvijanja tolerancije i prihvatanja različitosti ULJPPNM je poticao suradnju i provodio aktivnosti među pripadnicima svih nacionalnih manjina, posebice među pripadnicima romske nacionalne manjine. ULJPPNM je u suradnji s VE organizirao okrugli stol o integraciji Roma u RH koji je održan 17. veljače 2011. godine u Zagrebu. Na navedenom skupu aktivno su

sudjelovali predstavnici Roma i Romkinja, a govorilo se o načinu rješavanja poteškoća u ostvarivanju prava pripadnika romske nacionalne manjine u svim područjima društvenog života. Na skupu je bilo riječi o provođenju kampanje „Dosta“. Cilj Kampanje je prevladavanje predrasuda prema etničkim manjinama, posebice Romima, te suzbijanje svih oblika diskriminacije.

- **Osnažiti Rome da više participiraju u projektima koji su im namijenjeni i pratiti učinkovitost raznih projekata za Rome.** Predstavnici Roma i romskih udruga sudjeluju u izradi svih strategija i programa za Rome. Isto tako, romski su predstavnici uključeni u povjerenstva koja prate i evaluiraju učinke pojedinih programa, strategija i akcijskih planova. Tako je u Povjerenstvu za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome imenovano 9 predstavnika Roma, dok u Radnoj skupini za praćenje Akcijskog plana Desetljeća za uključivanje Roma 2005.-2015. sudjeluju 4 romska predstavnika. Često se organiziraju radionice i seminari ili se tiskaju informativni materijali radi sustavnog i učinkovitog uključivanja Roma u provedbu projekata koji su im namijenjeni. ULJPPNM je pristupio izradi nove Nacionalne strategije za Rome usklađujući nacionalnu politiku sa zahtjevima EU-a. Osnovana je Radna skupina za izradu novog dokumenta u kojoj su predstavnici državnih tijela, predstavnici romskih udruga i neovisni stručnjaci. Drugi sastanak Radne skupine za izradu novog Nacionalnog programa za Rome održan je 26. rujna 2011. godine na kojem je predstavljen nacrt nove Strategije, sastavljene od pristiglih priloga nadležnih tijela državne uprave, te su zatražene nadopune predloženih mjera. ULJPPNM je organizirao Okrugli stol o izradi nove Nacionalne strategije za Rome koji je održan u Zagrebu 15. studenoga 2011. godine. Prijedlog nove Nacionalne strategije za Rome izrađen je sukladno preporukama EU za nacionalne strategije Roma do 2020. Na skupu je sudjelovalo oko 70 sudionika, među kojima su bili članovi Povjerenstva za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome, predstavnici nadležnih ministarstva i JLPS-a, predstavnici romskih udruga te eksperti za navedeno područje iz RH, EK-a, MTM fonda, UNDP-a, te Agencije Europske unije za ljudska prava. Među ostalim, na okruglom stolu je bilo riječi i o mogućnostima korištenja strukturnih fondova.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Mjere usmjerene na romsku populaciju pokrivaju različita područja djelovanja, što znači da je za njihovu provedbu odgovoran veći broj ministarstava i drugih institucija: MZOS, MZ i MSPM, MGPU, MUP, ULJPPNM, HZZ, JLPS, romske udruge, OCD. Mjere se financiraju najviše sredstvima iz Državnog proračuna, ali značajan dio sredstava također osiguravaju lokalne vlasti i fondovi EU.

3.2.4.4. Druge ranjive skupine

Pregled mjera

- **Provesti dodatna istraživanja koja će pokazati stvarnu potrebu za skloništima za beskućnike i više napora uložiti u preveniranje beskućništva i integriranje beskućnika u društvo.** ULJPPNM je za 2011. godinu raspisao Natječaj za financijsku potporu projektima organizacija civilnoga društva u RH u okviru raspoloživih sredstava iz Državnoga proračuna RH za prioritetno područje „Projekti zaštite beskućnika“. Ukupan iznos raspoloživih sredstava koji je bio namijenjen za financijske potpore OCD-a za provedbu projekata zaštite beskućnika iznosio je 40.000,00 kn. Sukladno Odluci o raspodjeli sredstava za projekte OCD-a iz područja zaštite, poštivanja i promicanja ljudskih prava u 2011. godini od 11. svibnja 2011. godine, ULJPPNM je dodijelio 20.000,00 kn Franjevačkom svjetovnom redu, Mjesnom bratstvu Trsat za projekt pod nazivom „Socijalno uključivanje beskućnika“ i 20.000,00 kn Caritasu Zagrebačke nadbiskupije za

projekt pod nazivom „Skrb za beskućnike“. Dana 2. rujna 2011. godine u Varaždinu je održan Peti nacionalni susret o beskućnicima. Na predmetnom nacionalnom susretu okupile su se sve najznačajnije udruge i OCD-i koje se u RH bave zaštitom beskućnika, sudjelovao je i predstavnik ULJPPNM-a. Istaknuto je da se o beskućnicima u RH sve više govori te se njihov status pokušava riješiti i kroz odgovarajući zakonodavni okvir, budući da se u Zakonu o socijalnoj skrbi prvi put definira njihov status.

- **Kada je riječ o ovisnicima o drogama, najveću pažnju posvetiti preventivnim programima.** Nacionalnom strategijom suzbijanja zlouporabe (opojnih) droga za 2006.-2012. godinu i Akcijskim planom suzbijanja zlouporabe (opojnih) droga za 2006.-2009. godinu utvrđene su zadaće pojedinih ministarstava i tijela državne uprave u osmišljavanju, planiranju i provedbi preventivnih programa i ostalih programa smanjenja potražnje. U provedbi preventivnih programa USZD sudjeluje na način da u stalnoj koordinaciji i suradnji s nadležnim ministarstvima, ustanovama, nevladinim organizacijama, županijskim povjerenstvima za suzbijanje zlouporabe droga te s međunarodnim organizacijama, pruža stručnu pomoć nositeljima programa na nacionalnoj i lokalnoj razini putem edukacije edukatora i drugih oblika koordinacije i suradnje. Također, USZD prati provedbu Nacionalne strategije i Akcijskog plana te na nacionalnoj razini osmišljava i koordinira provedbu Nacionalne medijske kampanje borbe protiv ovisnosti. Osim navedenoga, USZD kontinuirano planira i razvija programe prevencije ovisnosti i suzbijanja zlouporabe droga usmjerene prema djeci i mladima te njihovim roditeljima te je u koordinaciji USZD-a u 2010. godini izrađen Nacionalni program prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno – obrazovnom sustavu, te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi za razdoblje od 2010. do 2014., koji je Vlada RH donijela na sjednici održanoj 4. lipnja 2010. godine. Programi prevencije ovisnosti u RH ostvaruju se prvenstveno na razini lokalnih zajednica, odnosno županija, kao multidisciplinarni aktivnosti u kojima sudjeluju različiti sustavi koji utječu na odgoj i ponašanje djece i mladeži, a to su odgojno-obrazovni sustav, sustav zdravstva, sustav socijalne skrbi što uključuje i obiteljsko pravnu zaštitu te sustav lokalne zajednice. U RH je u 21 županiji osnovano županijsko povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga koje ima primarnu zadaću koordinirati, planirati i pratiti provedbu programa na području prevencije, liječenja i suzbijanja zlouporabe droga na razini lokalne zajednice i zaduženo je za izradu Akcijskog plana na razini županija. U cilju provedbe preventivnih programa, USZD je tijekom 2011. godine proveo sljedeće aktivnosti:

- Nastavljeno je s kontinuiranom provedbom Nacionalnog programa prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno – obrazovnom sustavu, te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi za razdoblje od 2010. do 2014. (NPPODM). Od provedenih aktivnosti s ciljem poboljšanja provedbe NPPODM značajno je istaknuti da je 11. ožujka 2011. godine u organizaciji USZD-a, Gradskog ureda za zdravstvo i branitelje Grada Zagreba, Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport Grada Zagreba, Hrvatskog olimpijskog odbora, Zagrebačkog športskog saveza i Agencije za odgoj i obrazovanje održan u Zagrebu stručni skup „Prevencija ovisnosti i unapređenje tjelesne aktivnosti” u okviru kojeg su se promovirale sportske aktivnosti i programi te njihov mogući značaj na prevenciju ovisnosti kod djece i mladih, a ujedno je održano i predstavljanje Nacionalnog programa. Dana 6. svibnja 2011. godine održan je sastanak sa županijskim koordinatorima programa prevencije ovisnosti za djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi koji je organiziralo MSPM u suradnji s USZD-om. Osnovni cilj sastanka je bio definirati ulogu županijskih koordinatora u osmišljavanju i provedbi programa prevencije ovisnosti za djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi i njihove obveze u odnosu na MSPM, ali i definirati buduće oblike koordinacije i suradnje MSPM-a sa županijskim koordinatorima. U organizaciji USZD-a, Agencije

za odgoj i obrazovanje i Upravnog odjela za društvene djelatnosti Virovitičko-podravske županije 15. svibnja 2011. godine organiziran je stručni skup na temu „Prevenција ovisnosti u odgojno-obrazovnim ustanovama”. Ured je od 23. do 26. svibnja 2011. godine u okviru IPA 3 projekta Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA) za zemlje Jugoistočne Europe, organizirao Regionalne radionice o programima prevencije ovisnosti u okviru kojih je predstavljen projekt Baze preventivnih programa koja je ustrojena pri USZD-a, Portal najboljih praksi EMCDDA te NPPODM od 2010. do 2014. godine, a sudionici su upoznati i s temeljnim principima izrade preventivnih programa i provedbe evaluacije te ulogom evaluacije u ocjenjivanju kvalitete i učinkovitosti programa prevencije ovisnosti. Na edukacijama je uz županijske koordinate sudjelovalo 100-tinjak stručnjaka koji se na lokalnoj razini bave prevencijom ovisnosti. Tijekom 2011. godine USZD je pokrenuo inicijativu prema nadležnim institucijama za osiguravanje naknade za rad županijskih koordinatora iz Državnog proračuna i proračuna županija, te prema Agenciji za odgoj i obrazovanje i MZOS-u za izradu Minimalnih standarda programa prevencije ovisnosti za djecu predškolske i školske dobi koje će sve odgojno - obrazovne ustanove biti dužne provoditi tijekom školske godine. Tijekom lipnja i srpnja 2011. godine USZD je prikupio podatke i izradio objedinjeno Izvješće o provedbi NPPODM od 2010. do 2014. godine za 2010. godinu koje je poseban dodatak Izvješća o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga za 2010. godinu. Predstavници USZD-a aktivno su sudjelovali na prvom radnom sastanku novoosnovanog Povjerenstva za praćenje i koordinaciju programa prevencije ovisnosti za djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi, održanom u prosincu 2011. godine na kojem su predstavljene obveze i zadaci Povjerenstva te glavne smjernice Programa prevencije ovisnosti za djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi, koji se treba donijeti na temelju NPPODM-a od 2010. do 2014. godine i koji će biti obvezujući za sve ustanove socijalne skrbi. Također, izrađena je Informatička baza programa prevencije ovisnosti kao dio projekta Baze podataka programa suzbijanja zlouporabe droga u RH koja će sadržavati područja prevencije, tretmana, resocijalizacije i programa smanjenja štete. Navedena baza će, između ostalog, omogućiti i identificiranje kvalitetnih, evaluiranih i učinkovitih programa te predlaganje primjera dobre prakse iz RH Portalu najboljih praksi Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA).

- Također, u 2011. godini izrađen je nacrt Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga za 2012.-2017. godinu i nacrt Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga za 2012.-2014. godinu, čiji su glavni ciljevi smanjiti ponudu i potražnju droga u društvu te putem integriranog i uravnoteženog pristupa problematici droga pružiti odgovarajuću zaštitu života i zdravlja djece, mladeži, obitelji i pojedinca.
- Tijekom 2011. godine nastavljeno je kontinuirano provođenje Programa aktivnosti medijske kampanje borbe protiv ovisnosti, te su od strane USZD-a provedene sljedeće aktivnosti: tiskani su i distribuirani edukativni i promidžbeni materijali namijenjeni roditeljima, djeci i mladima; u suradnji s Hrvatskim radijom izrađeni su radio jinglovi, koji su se emitirali u mreži Hrvatskog radija (ukupno 58 emitiranja), kao i emisije na temu ovisnosti, a na Hrvatskoj televiziji povremeno je emitiran spot koji je USZD izradio 2010. godine; u suradnji s Hrvatskim radijom i Hrvatskom televizijom emitirane su emisije o različitim aspektima problema ovisnosti i zlouporabe droga; u sklopu obilježavanja 26. lipnja Međunarodnog dana borbe protiv zlouporabe droga i nezakonitog prometa drogama, 20. lipnja 2011. godine u Zagrebu je organiziran glazbeno-scenski program u okviru kojeg su nastupila djeca iz Udruge Pokret, aktivan i zdrav, s prikazom sportova iz Projekta Odaberi sport, te štíćenici Terapijske

zajednice Cenacolo s glazbeno scenskom predstavom Maske, a održana je i pokazna vježba MUP-a i Carinske uprave službenih pasa za detekciju droga; također, u sklopu obilježavanja međunarodnog dana borbe protiv zlouporabe droga u prostoru USZD-a održana je Konferencija za novinstvo na kojoj su predstavljeni podaci o stanju zlouporabe droga u RH za 2010. godinu, te rezultati prvog nacionalnog istraživanja o dostupnosti i cijenama droge na hrvatskom tržištu koje je provedeno u suradnji USZD-om i Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom. U razdoblju od 15. studenog do 15. prosinca 2011. godine intenzivno se provodilo obilježavanje Mjeseca borbe protiv ovisnosti nizom različitih aktivnosti od strane svih subjekata uključenih u sustav suzbijanja zlouporabe droga.

- Programi prevencije ovisnosti provodili su se segmentirano, povremeno i bez učinkovitih evaluacija te nije bila osigurana jednakomjerna dostupnost preventivnih intervencija i programa svoj djeci i mladima na cijelom području RH. Donošenjem i kontinuiranom provedbom NPPODM-a značajno se poboljšala dostupnost i kvaliteta preventivnih programa. Između nadležnih ministarstava i ustanova na lokalnoj razini ne postoji dovoljno razvijena suradnja i koordinacija, kao i suradnja među različitim ustanovama i OCD-ima na lokalnoj razini. Primijećen je problem izrade standardiziranog izvješća o programima prevencije ovisnosti, koji je rezultirao nedostatkom jasnog uvida u pokrivenost pojedinih područja prevencije ovisnosti na nacionalnoj i lokalnoj razini. Stoga je u narednom periodu potrebno poduzeti sljedeće aktivnosti: unaprijediti koordinaciju i suradnju na nacionalnoj i lokalnoj razini; definirati standarde i kriterije za evaluaciju preventivnih programa i standarde prevencije; aktivirati informatičku bazu projekata/programa prevencije ovisnosti i poboljšati razmjenu programa prevencije ovisnosti te osigurati kvalitetniju edukaciju svih sudionika provedbe preventivnih programa.
- **Razvijati suradnju državnih i nevladinih organizacija na provođenju programa smanjenja potražnje i smanjenja ponude droga, redovito financirati nevladine organizacije i omogućiti sudjelovanje predstavnika nevladinih organizacija u koordinativnim tijelima na nacionalnoj i lokalnoj razini.** S ciljem poticanja suradnje s OCD-ima na provedbi programa smanjenja potražnje i smanjenja ponude droga, USZD je u veljači 2011. godine temeljem javnog Natječaja i po odluci predstojnika Ureda dodijelio financijska sredstva udrugama, koje provode programe i projekte prevencije ovisnosti za djecu i mlade i projekte resocijalizacije ovisnika. Financirane su udruge koje provode programe usmjerene na rizične skupine djece i mladih i rano otkrivanje rizičnih skupina te razvijanje ciljanih preventivnih programa za te skupine, kao i na rano otkrivanje i tretman konzumenata droga, kako bi se spriječilo da eksperimentiranje s drogama preraste u ovisnost, te preventivno-edukacijski programi/projekti usmjereni na učenike i njihove obitelji, nastavnike, učitelje, odgajatelje i ostale relevantne subjekte u zajednici s ciljem podizanja razine znanja i svijesti učenika, roditelja, nastavnika te cjelokupne javnosti o štetnosti i utjecaju droga i ostalih sredstava ovisnosti. U području resocijalizacije ovisnika financirani su projekti usmjereni na resocijalizaciju ovisnika o drogama kao što su: pomoć ovisnicima pri doškoloivanju, prekvalifikaciji te privremenom ili trajnom zapošljavanju, ali i druge oblike društvene reintegracije liječenih ovisnika. USZD je dodijelio financijska sredstva udrugama koje provode programe prevencije ovisnosti i/ili pružaju pomoć u resocijalizaciji liječenim ovisnicima za 27 projekata u ukupnom iznosu od 509.500,00 kn od kojih je za prevenciju ovisnosti dodijeljeno 79.500,00 kn za 8 projekata, a za projekte resocijalizacije ovisnika 415.000,00 kn za 16 projekata udrugama, dok je 15.000,00 kn dodijeljeno trima udrugama kao jednokratna financijska pomoć. Osim navedenoga, predstavnici nevladinih organizacija su uključivani u izradu različitih strateških

dokumenata kao što je nova Nacionalna strategija suzbijanja zlouporabe droga za 2012.-2017. i Akcijski plan suzbijanja zlouporabe droga za 2012.-2014. godinu, te su uključivani u različite seminare i edukacije u organizaciji USZD-a i drugih državnih tijela, kao i u promotivne aktivnosti u organizaciji USZD-a povodom obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv zlouporabe droga i nezakonitog prometa drogama (26. lipnja) i Mjeseca borbe protiv ovisnosti. Predstavници nevladinih organizacija imenovani su kao članovi u Stručni savjeta USZD-a, a predstavnici udruga i terapijskih zajednica sudjeluju u radnim skupinama koje su osnovane za izradu programa iz nadležnosti USZD-a. Nadalje, 30. studenoga 2011. godine održan je sastanak s udrugama i terapijskim zajednicama s ciljem definiranja prioriteta Natječaja za prijavu projekata udruga u RH za dodjelu financijske potpore u okviru raspoloživih sredstava Državnoga proračuna za 2012. godinu na poziciji USZD-a, predstavljanja projekata i programa udruga kao primjera dobre prakse, te definiranja budućih oblika suradnje USZD-a i nevladinih organizacija. Edukacija za nevladine organizacije organizirane su i od strane Nacionalnog informacijske jedinice za droge pri USZD-u, a predstavnici nevladinih organizacija od strane USZD-a redovito dobivaju pismene obavijesti u vezi sa svim značajnim aktivnostima na području droga kako u Hrvatskoj tako i na međunarodnoj razini. Suradnja USZD-a s OCD-ima je dobro razvijena, a planira se nastaviti i u budućnosti. Nadalje, MSPM ima sklopljenih pet ugovora s terapijskim zajednicama i domom za ovisnike o pružanju usluga smještaja i resocijalizacije odraslih osoba ovisnih o opojnim drogama. Ukupno je ugovoren smještaj za 208 korisnika s proračunom od 11.442.000,00 kn.

- **Nastaviti medijsku i drugu kampanju protiv obiteljskog nasilja te osigurati pomoć i podršku žrtvama obiteljskog nasilja.** Tijekom 2011. godine MSPM je sufinanciralo rad 7 savjetovališta i skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji koje vode OCD-i na području Istarske (Sigurna kuća Istra), Zagrebačke (Autonomna ženska kuća Zagreb i udruga Ženska pomoć sada SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji), Brodsko-posavske (Udruga Brod – Grupa za ženska ljudska prava), Karlovačke (Ženska grupa „Korak“ Karlovac), Primorsko-goranske (Udruga za zaštitu obitelji Rijeka U.Z.O.R.) i Sisačko-moslavačke županije (Centar za žene ADELA). Ukupno je u navedenu svrhu osigurano 2.027.602,00 kn.

Osim navedenoga, u 2011. godini MSPM je financijski podržalo i 7 projekata organizacija civilnog društva i ustanova čije su aktivnosti bile usmjerene prevenciji nasilja, pružanju pomoći i podrške žrtvama nasilja te provedbi psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji, i to: Doma za žrtve obiteljskog nasilja „Sigurna kuća“, Caritasa Đakovačko-osječke nadbiskupije, Caritasu Zadarske nadbiskupije, Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, Udruge B.a.B.e. „Budi aktivna – budi emancipiran“, Udruge za zaštitu žena i djece žrtava obiteljskog nasilja „Iris“ Bjelovar i Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske. Ukupno je u navedenu svrhu osigurano 307.000,00 kn.

Nadalje, kao i svake godine i u 2011. godini MSPM je tiskalo Adresar ustanova, OCD-a i ostalih institucija koje pružaju pomoć, podršku i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji te je, u cilju osiguravanja dostupnosti informacija o načinima i oblicima pomoći koje se putem skloništa i savjetovališta pružaju žrtvama nasilja u obitelji, distribuiran državnim tijelima, javnim ustanovama (CSS, sudovima, policijskim upravama, obiteljskim centrima) i OCD-ima koje programski djeluju u cilju zaštite žrtava nasilja u obitelji. Adresar je objavljen i na Internet stranici MSPM-a.

U veljači 2011. godine usvojena je Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2011. do 2016. godine, koja sadrži ukupno 35 mjera raspoređenih u 7

područja: prevencija nasilja u obitelji, unaprjeđenje međuresorne suradnje, izobrazba stručnjaka koji rade u području zaštite od nasilja u obitelji, psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji, zakonodavni okvir iz područja zaštite od nasilja u obitelji, zbrinjavanje i potpora žrtvama nasilja u obitelji te senzibilizacija javnosti za problematiku nasilja u obitelji.

Poradi sprječavanja pojave nasilja u obitelji te učinkovitijeg postupanja u slučajevima počinjenog nasilja, u novoj Nacionalnoj strategiji posebna pozornost posvećena je prevenciji nasilja u obitelji, međuresornoj suradnji te provedbi psihosocijalnog tretmana.

Ujedno, tijekom 2011. godine obilježavani su datumi vezani uz senzibilizaciju javnosti za prava žena i problematiku nasilja u obitelji.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Sredstva za mjere i aktivnosti usmjerene na smanjenje socijalne isključenosti ranjivih skupina osiguravaju se iz različitih izvora, prvenstveno iz Državnog proračuna te proračuna JLS-a, a za njihovu provedbu odgovoran je veći broj ministarstava i drugih institucija. URS financijski je podržao istraživanje "Zaštita prava i pružanje podrške žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji" i javnu prezentaciju rezultata u ukupnom iznosu od 98.257 kn. Odgovorne institucije za provedbu mjera su USZD, MSPM, NGO te JLS.

Multidimenzionalni pristup i upravljanje politikama

Kao i u prijašnjim godinama, koordinativnu ulogu oko aktivnosti u suzbijanju zlouporabe droga imaju USZD i županijska Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga, u koja su uključeni stručnjaci iz područja školstva, socijalne skrbi, zdravstva, OCD-a, županijskih ureda državne uprave i ostalih relevantnih institucija koje djeluju u području suzbijanja zlouporabe droga. Županijska povjerenstva imaju primarnu zadaću koordiniranja, planiranja i praćenja provedbe programa na području prevencije, liječenja i suzbijanja zlouporabe droga na razini lokalne zajednice i zadužena su za izradu akcijskih planova suzbijanja zlouporabe droga na razini županija. USZD je u stalnoj suradnji sa županijskim povjerenstvima za suzbijanje zlouporabe droga te pruža stručnu pomoć nositeljima na lokalnoj razini putem edukacija i drugih oblika suradnje i daje stručna mišljenja na njihove programe. Zbog progresivne naravi problema ovisnosti ukazala se potreba povezivanja u zajedničkom radu svih nadležnih tijela, koje se u svojem radu susreću s osobama koje su u doticaju sa sredstvima ovisnosti. Svrha je dogovoriti postupanje u situacijama kada pojedino nadležno tijelo tijekom provedbe aktivnosti iz svoje nadležnosti dođe do saznanja o osobama koje su u doticaju sa sredstvima ovisnosti, a kako bi se te osobe što je moguće prije i kvalitetnije uključile u odgovarajući oblik programiranog rada s ciljem odvikavanja ili možebitnog liječenja te preveniranja daljnjeg ovisničkog ponašanja osobe ili njezinog neodgovarajućeg utjecaja u svojoj socijalnoj okolini.

3.2.5. Deprivirana područja i regionalne razlike

Pregled mjera

- **Održivi razvoj Hrvatske kao cjeline pretpostavlja smanjivanje regionalnih nejednakosti u gospodarskom, infrastrukturnom, obrazovnom, zdravstvenom, kulturnom, demografskom i socijalnom pogledu.** Kako bi pomoglo smanjivanje regionalnih razlika MRRFEU je nastavilo u 2011. godini provoditi, u okviru IPA IV Operativnog programa za konkurentnost, Prioritet 1. Unaprjeđenje razvojnih potencijala područja koja zaostaju u razvoju (unutar Operativnog programa za regionalnu

konkurentnost), Mjeru 1.1. Razvoj poslovne infrastrukture koji se provodi kroz shemu dodjele bespovratnih sredstava za poslovnu infrastrukturu. Dodjelom bespovratnih sredstava pomaže se smanjivanju regionalnih nejednakosti s obzirom na činjenicu da je u startu određeno kako mogućnost apliciranja za sredstva imaju samo korisnici iz 10 županija u RH koje imaju najveći obuhvat područja posebne državne skrbi. Konkretno, prijavitelji za dodjelu bespovratnih sredstava mogu biti iz sljedećih županija: Zadarska, Šibensko-kninska, Sisačko-moslavačka, Vukovarsko-srijemska, Ličko-senjska, Karlovačka, Brodsko-posavska, Požeško-slavonska, Osječko-baranjska i Virovitičko-podravska. Osnovni cilj mjere je pružanje potpore razvoju malog i srednjeg poduzetništva i stvaranju osnove za otvaranje novih radnih mjesta u regijama koje zaostaju u razvoju. Mogu se dobiti bespovratna EU sredstava u iznosu 325.000 - 1.000.000 EUR-a, uz 25%-40% vlastitog učestvovanja u ukupnim troškovima projekta. Projekte mogu prijaviti općine, gradovi, županije ili poduzeća u vlasništvu JLPS-a. Tijekom prosinca 2010. godine potpisano je, u okviru prvog poziva za dodjelu bespovratnih sredstava, 6 ugovora u ukupnoj vrijednosti od 5,08 milijuna EUR-a, od čega 3,74 milijuna sufinancira EU. Tijekom 2011. godine trajala je (i još traje) provedba tih projekata koja će, osim u slučaju jednog projekta, završiti do lipnja 2012. godine. Paralelno s provedbom projekata ugovorenih kroz 1. poziv, trajala je evaluacija projekata koji su se javili na 2. poziv (otvoren od 29.07.-29.10.2010. godine) te je krajem 2011. godine započeo proces ugovaranja novih 19 projekata. Isto tako, kako bi se osigurala učinkovita provedba sheme dodjele bespovratnih sredstava, 2011. godini nastavljena je i provedba projekta tehničke pomoći u okviru kojeg se korisnicima bespovratnih sredstava pruža pomoć u provedbi, osobito u području nabave.

S obzirom na uspješnost prva dva poziva za dodjelu bespovratnih sredstava te raspoloživost sredstava iz IPA IIIC komponente, MRRFEU je krajem 2011. godine započelo s pripremanjem dokumenata potrebnih za objavu 3. poziva objavljivanje kojeg se očekuje u trećem kvartalu 2012. godine. Na raspolaganju će biti 8.000.000 EUR-a, a pravila poziva (prijavitelji, vrste aktivnosti, trajanje) bit će jednaki kao i u prva dva poziva. Jedina razlika odnosi se na postotak učešća prijavitelja projekta budući da će najmanje moguće učešće biti 15%, dok će maksimalni udio učešća biti 40%, kao i do sada. Prvi konkretni rezultati ostvareni kroz provedbu projekata u okviru sheme dodjele bespovratnih sredstava znat će se po njihovom završetku, odnosno, tijekom 2012. godine kada završava provedba većine projekata iz 1. poziva.

- **Nastaviti primjenu dosadašnjih mjera regionalne politike, s tim da se dosljednije primjenjuju propisi koje je hrvatska vlast usvojila.** Sukladno Zakonu o regionalnom razvoju RH (NN 153/09) te podzakonskim propisima kojima se detaljnije uređuju pojedina pitanja iz Zakona, MRRŠVG je i u 2011. godini nastavilo s provedbom dosadašnjih mjera regionalne politike. U skladu s Pravilnikom o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija (NN 53/10) županije su do početka prosinca 2010. godine trebale donijeti svoje županijske razvojne strategije (u daljnjem tekstu ŽRS) za razdoblje 2011.-2013., međutim svega četiri županije (Ličko-senjska, Bjelovarsko-bilogorska, Varaždinska i Krapinsko-zagorska) su uspjele do kraja 2010. godine izraditi i usvojiti svoje ŽRS-e, dok su ostale županije dovršetak izrade ŽRS-a i njihovo usvajanje prebacile u 2011. godinu. Postupajući sukladno spomenutom Pravilniku MRRFEU je postupak ocjene usklađenosti ŽRS sa Strategijom regionalnoga razvoja Republike Hrvatske 2011.-2013. nastavilo provoditi i tijekom 2011. godine. Do kolovoza 2011. godine sve županije su završile izradu prve generacije svojih razvojnih strategija te su dostavile iste MRRFEU-u na ocjenu. Sve prijedloge ŽRS-a MRRFEU je ocijenilo usklađenima sa Strategijom regionalnoga razvoja RH, te su one potom i usvojene od strane

županijskih razvojnih skupština. Grad Zagreb značajno je odstupio od predviđenog roka, te je svoj prijedlog razvojne strategije završio i uputio MRRFEU-u na ocjenu u prosincu 2011. godine. Krajem studenoga 2011. godine MRRFEU i Ekonomski Institut u Zagrebu potpisali su ugovor o izradi Studije kojom će se ocijeniti uspostavljen sustav strateškog planiranja i istražiti mogućnosti financiranja razvoja županijskih i lokalnih jedinica u kontekstu provođenja politike regionalnoga razvoja RH. Nadalje, U MRRFEU-u je u okviru Integriranog informacijskog sustava regionalnoga razvoja, čija je uspostava u tijeku, kao jedan od komponenti ustrojena i središnja elektronička baza razvojnih projekata. Do sredine 2011. godine u bazu je upisano oko 2 900 projekata ukupne vrijednosti 250 milijardi kn. Također, u 2011. godini nastavilo se s provedbom edukacije regionalnih koordinatora, tj. ovlaštenih nositelja projekata u središnju elektroničku bazu. Vežano uz provedbu Uredbe o indeksu razvijenosti (NN 63/10), MRRFEU je u suradnji s Institutom za međunarodne odnose završilo i prvo godišnje praćenje stupnja razvijenosti JLPS-a za 2011. godinu temeljem pribavljenih podataka za razdoblje 2008.-2010. godine.

- **Očistiti od mina nekadašnja okupirana područja.** Na dan 1. siječnja 2011. godine ukupan minski sumnjiv prostor RH iznosio je 815,3 km² i prostirao se područjem 12 županija. Provedbom razminiravanja i općeg izviđanja u 2011. godini je u RH uklonjena opasnost od minskoeksplozivnih (nadalje MES) i neeksplozivnih ubojnih sredstava (nadalje NUS) s površine od 70.355.318 m². Sukladno navedenom, veličina minski sumnjivog područja u RH na dan 31. prosinca 2011. godine bila je 745,5 km², prostire se unutar 102 grada i općine, u 12 županija i obilježena je s 15 861 oznaka minske opasnosti. Osim iskazane minski sumnjive površine, do 31. prosinca 2011. godine utvrđena je površina veličine od 7,3 km² koja se odnosi na područja zagađena isključivo neeksplozivnim ubojnim sredstvima. Takva područja prostiru se unutar 27 gradova i općina, u 7 županija i obilježena su sa 389 oznaka o mogućem pronalasku neeksplozivnih ubojnih sredstava. Najviše poslova u cilju ostvarenja sigurnog i mogućeg povratka raseljenih i prognanih stanovnika u 2011. godini obavljeno je u Požeško-slavonskoj županiji u naseljima Donja Šumetlica, Gornji Obrijež, Španovica i Toranj, te u Gradu Pakracu. Od ukupno ugovorenih poslova razminiravanja u 2011. godini, 32,0% se odnosi na prioritete vezane uz sigurnost, 65,7% uz socio-ekonomski razvoj, a 2,3% na ekološke prioritete. Tijekom razminiranja u 2011. godini je pronađeno i uništeno 1 995 protupješačkih mina, 2 421 protuoklopnih mina i 10 479 komada NUS-a. U 2011. godini kao i prijašnjih godina, najveći izvor financiranja poslova razminiravanja bio je Državni proračun RH, koji je sudjelovao u financiranju sa 62,4%. Pravne osobe, odnosno investitori učestvovali su u investiranju u razminiranje s 31,3%, od čega na tvrtku Hrvatske šume d.o.o. otpada 94%. Donacije su u ukupnom iznosu učestvovala s 5,8%, a EK unutar predpristupnih fondova s 0,5%. Protuminskim djelovanjem u 2012. godini planira se smanjiti minski sumnjivi prostor za 63 km²; potpuno ukloniti minsku opasnost s područja namijenjenih obnovi i povratku raseljenih osoba; održavati obilježenost minski sumnjivog prostora RH te koordinirati aktivnosti edukacije o opasnostima od mina i pomoći žrtvama mina.
- **Prilikom alokacije sredstava koja su namijenjena provođenju programa aktivne politike tržišta rada, prioritet dati (višestruko) depriviranim područjima i regijama, koje inače imaju natprosječno visoku nezaposlenost.** U procesu izrade prijedloga mjera aktivne politike zapošljavanja aktivno sudjeluju područne službe HZZ-a, što osigurava adekvatan udio depriviranih područja i regija u mjerama. Broj sudionika u mjerama u nekoj regiji proporcionalan je broju nezaposlenih, osobito dugotrajno nezaposlenih, u toj regiji.

- **Poticanje razvoja i suradnje u pograničnim područjima.** RH sudjeluje u 8 programa prekogranične suradnje od kojih se tri provode s državama članicama Europske unije (IPA program prekogranične suradnje Mađarska – Hrvatska, IPA program prekogranične suradnje Slovenija – Hrvatska, IPA program Jadranske prekogranične suradnje), tri sa državama ne-članicama (IPA program prekogranične suradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina, IPA program prekogranična suradnje Hrvatska – Srbija, IPA program prekogranične suradnje Hrvatska – Crna Gora) te dva programa transnacionalne suradnje (Jugoistočni prostor i Mediteran).

Ciljevi programa su sljedeći:

- promicanje održivog gospodarskog i društvenog razvoja u pograničnom području;
- suradnja u rješavanju zajedničkih izazova u područjima poput ekološke, prirodne i kulturne baštine, javnog zdravstva te prevencije i suzbijanja organiziranog kriminala;
- osiguravanje učinkovitosti i sigurnosti granica;
- promicanje zajedničkih aktivnosti manjeg opsega koje uključuju lokalne sudionike iz pograničnih područja.

Partneri iz svih hrvatskih županija mogu se prijaviti i koristiti sredstva iz nekog od programa prekogranične suradnje dok u programima transnacionalne suradnje cijelo područje RH je prihvatljivo područje.

Kroz provedbu IPA II komponente Prekogranična suradnja kao horizontalni prioritet u svim programima prekogranične suradnje potiče se promicanje rodne ravnopravnosti. Svi programi provode glavne politike EU-a o regionalnoj politici, zaštiti okoliša, jednakim mogućnostima i informacijskom društvu.

Programi su u skladu s glavnim ciljevima EU-a do 2010. godine navedenima u Lisabonskoj strategiji kroz poboljšanje gospodarske konkurentnosti pograničnog područja i većih mogućnosti zapošljavanja kroz ulaganja u suradnju i umrežavanje u turističkom sektoru (koji je glavni pokretač regionalnih gospodarstava), zaštitu prirodne i kulturne baštine, kao i okoliša. Jačanje konkurentnosti i gospodarskog i socijalnog uključivanja prekograničnog područja u skladu je sa Strateškim smjernicama Zajednice za kohezijsku politiku 2007.-2013. godine (COM (2005) 0299) o prekograničnoj suradnji.

Programi također podržavaju rodno osviještenu politiku i politike jednakih mogućnosti provedbom projekata koji će jasno demonstrirati njihove napore u stvaranju jednakih mogućnosti za rodne i etničke skupine te osobe s invaliditetom u skladu s načelima EU-a. Općenito, provedba horizontalnih načela je zajamčena definicijom ciljnih skupina, prihvatljivih aktivnosti u okviru utvrđenih mjera, postupaka evaluacije i pokazatelja na razini.

Stanje u provedbi IPA Komponente II Prekogranična suradnja je sljedeće:

- IPA program Jadranska prekogranična suradnja:

Tijekom prve polovice 2011. godine potpisani su ugovori za projekte odobrene na I. pozivu za dostavu projekata iz 2009. godine. Od ukupno 33 projekta usvojena za financiranje, hrvatski projektni partneri sudjeluju u 27 projekata. U drugoj polovici 2011. godine bio je raspisan II. poziv za dostavu projekata s kojeg se ugovaranje projekata očekuje do kraja 2012. godine.

- IPA Slovenija – Hrvatska:

Na I. pozivu ugovoren je 21 projekt. U drugom kvartalu 2011. godine potpisani su ugovori za 24 projekta odobrenih na II. pozivu koji je bio raspisan tijekom 2010. godine.

- IPA Mađarska – Hrvatska:

Na I. pozivu ugovorena su 42 projekata. II. poziv je zatvoren u trećem kvartalu 2010. godine, a tijekom 2011. godine ugovoreno je 60 projekata.

- IPA program prekogranične suradnje Hrvatska – BiH:

Tijekom prvog kvartala 2011. godine potpisano je još 7 projekata s I. natječaja za dostavu projektnih prijedloga iz 2010. godine. U drugoj polovici 2011. godine bio je raspisan II. poziv za dostavu projektnih prijedloga i u tijeku je evaluacija projekata.

- IPA program prekogranične suradnje Hrvatska – Crna Gora:

U prosincu 2011. godine raspisan je II. poziv za dostavu projekata.

- IPA program prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija:

Tijekom prvog kvartala 2011. godine potpisano je 11 projekata s I. natječaja za dostavu projektnih prijedloga iz 2010. godine. U drugoj polovici 2011. godine bio je raspisan II. poziv za dostavu projektnih prijedloga i u tijeku je evaluacija projekata.

- Transnacionalni program MED (Mediteran):

S I. poziva odobreno je 3 projekta iz RH koji su ugovoreni u 2010. godini, dok su s II. poziva otvorenoga tijekom 2009. godine odobrena još 3 projekta koja su ugovorena u 2011. godini. I. poziv za strateške projekte bio je otvoren u 2010. (bez sudjelovanja hrvatskih partnera), dok je u drugoj polovici 2011. u tijeku bio II. poziv za strateške projekte gdje su, od tri projekta odabrana za financiranje, u jednom projektu tri hrvatska partnera. Ugovaranje tog projekta očekuje se tijekom 2012. godine.

- Transnacionalni program SEE (Jugoistočna Europa):

S I. poziva ugovoreno je 9 projekata s partnerima iz RH. Sa II. poziva raspisanog u 2010. godini ugovoren je jedan projekt, dok se ugovaranje preostala tri projekta očekuje u 2012. godini. U 2011. godini bio je raspisan III. poziv gdje se ugovaranje 6 projekata sa hrvatskim partnerima očekuje tijekom 2012. godine; IV. poziv također je objavljen u 2011. godini čija je evaluacija projekata u tijeku.

- **Poticati suradnju vladinih tijela i organizacija civilnog društva u politici regionalnog razvoja, planirati lokalni razvoj kroz lokalno partnerstvo te pratiti utjecaj javnih ulaganja na regionalni razvoj (uzimati u obzir prioritete, ciljeve i mjere sadržane u županijskim strategijama razvoja odnosno regionalnim operativnim programima).** Nastavno na Uredbu o osnivanju partnerskih vijeća statističkih regija (NN 38/10) osnovana su partnerska vijeća triju statističkih regija: Partnersko vijeće za Središnju i Istočnu (Panonsku) Hrvatsku, Partnersko vijeće za Sjeverozapadnu Hrvatsku i Partnersko vijeće za Jadransku Hrvatsku te rješenjem ministra regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva imenovani njihovi članovi. U 2011. godini održane su prve konstituirajuće sjednice vijeća na kojima su usvojeni njihovi poslovnici o radu.

Sukladno Zakonu o regionalnom razvoju RH, Agencija za regionalni razvoj obavlja administrativne i stručne poslove za potrebe rada partnerskih vijeća statističkih regija, koordinira rad partnerskih vijeća, kao i pojedinog partnerskog vijeća u odnosu na sudionike, organizira sastanke partnerskih vijeća, osigurava transparentnost rada partnerskih vijeća, te obavlja druge administrativno-tehničke poslove radi nesmetanog i pravodobnog rada partnerskih vijeća.

Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 153/09) predviđa partnerskim vijećima prvenstveno savjetodavnu ulogu, odnosno, propisuje da se vijeća osnivaju radi definiranja zajedničkih prioriteta JLPS-a na području statističke regije i predlaganja razvojnih projekata na razini statističkih regija.

Partnerska vijeća statističkih regija sastavljena su od članova koji predstavljaju različite sektore koji su uobičajeno vezani uz pitanja razvoja. Tako postavljena struktura partnerstva sukladna je temeljnim načelima djelovanja strukturnih fondova EU-a. Partnerstvo je sastavljeno od predstavnika temeljnih interesnih skupina naznačenih člankom 11. Opće uredbe o strukturnim fondovima EU. Posebno treba naglasiti kako Partnerstvo s obzirom na strukturu predstavljenih sektora, nakon pristupanja RH u punopravno članstvo EU, ima mogućnost preuzimanja uloge tzv. odbora za praćenje (monitoring committee) predviđenog propisima o strukturnim fondovima EU-a.

Na županijskoj razini formirana su također odgovarajuća županijska partnerska vijeća. Ona su tijekom 2010. i 2011. godine aktivno bila uključena u proces izrade županijskih razvojnih strategija. Sukladno Pravilniku o obaveznom sadržaju, metodologiji izrade i vrednovanju županijskih razvojnih strategija ("Narodne novine" broj 53/10.) sve županijske razvojne strategije za razdoblje 2011.-2013. godine uključuju dodatak u kojem je opisan proces konzultacija s odgovarajućim partnerskim vijećem tijekom izrade ŽRS-a te opis na koji način će to partnersko vijeće biti uključeno u praćenje provedbe strategije.

- **Država i dalje treba voditi računa o prometnim vezama između kopna i otoka, jer je prometno povezivanje za otočno stanovništvo bitan preduvjet jednakog pristupa uslugama koje su dostupne u kopnenom dijelu (obrazovanje, zdravstvo, zapošljavanje i sl).** MMPI, Uprava pomorskog prometa, pomorskog dobra i luka zadužena je za brigu o unapređenju sustava pomorskog povezivanja otoka s kopnom i otoka međusobno. Kroz svoje poslovanje Uprava sve svoje aktivnosti usmjerava u poboljšanje postojećeg stanja prometnog sustava, a Agencija za obalni linijski pomorski promet kao regulatorno tijelo obavlja i nadzire poslove u vezi s davanjem koncesija za obavljanje javnog pomorskog prijevoza putnika na državnim linijama. Kako bi se smanjila ili potpuno riješila izoliranost otoka i njihova nedostupnost, što je do sada bio osnovni razlog njihovom slabom razvoju, a kod nekih otoka čak i nazadovanju i depopulaciji, Vlada ulaže velike napore i sredstva u nekoliko tematskih cjelina prometne infrastrukture. U 2010. godini poduzete su značajne aktivnosti vezane za izgradnju novih i dogradnju, sanaciju i rekonstrukciju postojećih otočnih i priobalnih luka i pristaništa, u cilju stvaranja infrastrukturnih uvjeta u lukama otvorenim za javni promet za prihvat novih, većih i modernijih brodova. U prošloj je godini sredstvima Državnog proračuna financirano 13 projekata izgradnje, dogradnje, sanacije i rekonstrukcije luka i pristaništa u koje je, ukupno s pozicija MMPI-a, Uprave za otočni i priobalni razvoj uloženo 22.120.410,44 kn. U poticanje redovitih pomorskih putničkih i brzo brodskih linija u 2011. godini utrošeno je 382,8 milijuna kn.

Od 1. travnja 2005. godine primjenjuje se pravo na popust kod kupnje trajektne karte, tzv. „otočne karte“ za stanovništvo s prebivalištem i vozilima registriranim na otocima, uz obavezu ishođenja „vinjeta“ koja služi kao vizualna oznaka vozila s navedenim pravom. Prilikom kupnje trajektne karte uz predočenje prometne dozvole (za vozilo) i osobne iskaznice otočani tako ostvaruju popust u iznosu i do 50% vrijednosti karte. U 2011. godini u šest obalno-otočnih županija otočanima je ukupno izdano 830 „vinjeta“.

S ciljem osmišljenog planiranja otočnog razvoja te poboljšanja unutar otočnog cestovnog prometa, komunikacija između naselja, lakšeg i kvalitetnijeg pristupa poljoprivrednim površinama, ali i s ciljem poboljšane protupožarne zaštite otoka, MMPI je i u 2011. godini

financiralo izgradnju, dogradnju i održavanje niza nerazvrstanih i lokalnih cesta, poljskih, protupožarnih i šumskih putova. U navedene svrhe u 2011. godini utrošeno je 2,3 milijuna kn. Ukupna ulaganja u otočni zračni promet u 2011. godini iznosila su 8,1 milijuna kn. Sveukupno je u prometnu infrastrukturu i subvencije pomorskog prometa u 2011. godini MMPI uložilo 552,5 milijuna kn.

Uz svakako životno važne projekte prometne i komunalne infrastrukture, bitno je naglasiti i važnost ulaganja u projekte društvene infrastrukture. Tako se iz pozicija Državnog proračuna MMPI, Uprave za otočni i priobalni razvoj ulagalo u izgradnju, sanaciju, uređenje i opremanje škola i dječjih vrtića, te u izgradnju sportskih dvorana i objekata te uređenje igrališta, za što je ukupno izdvojeno 13,4 milijuna kn. Na otocima se iz sredstava Državnog proračuna i to s pozicije kapitalnih potpora i Projekta CEB IV Uprave za otočni i priobalni razvoj u 2011. godini sufinanciralo projekte izgradnje, sanacije, rekonstrukcije, adaptacije i/ili opremanja domova zdravlja i ambulanti, u što je ukupno uloženo 384.490,04 kn, a u sufinanciranje projekata izgradnje, rekonstrukcije, adaptacije i/ili opremanja domova za starije i nemoćne osobe uloženo je 362.340,53 kn s pozicija Projekta CEB IV Uprave za otočni i priobalni razvoj. Sveukupna ulaganja u društvenu infrastrukturu u 2011. godini s pozicija MMPI, Uprave za otočni i priobalni razvoj iznose 21,2 milijuna kn.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Institucija odgovorna za provedbu mjera regionalne politike je MRRFEU te ostala ministarstva koja u svom djelokrugu imaju provedbu konkretnih mjera: MGPU, MZOPUG, HZZO i dr. Većina sredstava potrebnih za financiranje mjera osigurana je u Državnom proračunu. Kod projekata prekogranične suradnje, poticanja razvoja u ruralnim područjima i područjima posebne državne skrbi te onih usmjerenih na razvoj poslovne infrastrukture za potrebe rasta i razvoja malog i srednjeg poduzetništva na regionalnoj razini važan izvor sredstva su europski fondovi (CARDS i IPA). Konkretno, za projekte poslovne infrastrukture sredstva dolaze iz komponente IIIC IPA programa iz koje je do sada povučeno gotovo 20 ME, kroz dva poziva objavljena do sada (1.poziv: ugovoreno 6 projekata u vrijednosti 3,740.000 EUR-a; 2. poziv: u procesu ugovaranja je 19 projekata ukupne vrijednosti 15,220,000 EUR-a).

3.2.6. Mobiliziranje svih relevantnih dionika i resursa

Pregled mjera

- **Ohrabrivati i promicati socijalno partnerstvo i dijalog.** Nastavno na dogovor Vlade RH, sindikalnih središnjica i HUP-a o nastavku rada GSV-a postignut krajem 2010. godine, 14. ožujka 2011. godine održana je 162. sjednica GSV-a na kojoj su usvojeni novi dokumenti GSV-a: Sporazum o osnivanju GSV-a, Poslovnik o radu GSV-a i njegovih radnih tijela, Odluka o osnivanju, djelokrugu te sastavu Povjerenstava GSV-a i Odluka o osnivanju Savjeta za unapređenje tripartitnog socijalnog dijaloga u RH. Temeljni cilj donošenja novih dokumenta GSV-a bio je usklađivanje njihovog sadržaja s postignutim dogovorom socijalnih partnera i utvrđivanje preciznijih procedura radi stvaranja preduvjeta za unapređenje rada GSV-a i njegovih radnih tijela, kako bi se u što većoj mjeri ostvarilo kontinuirano, pravodobno i suradno usklađivanje stajališta Vlade RH, sindikata i poslodavaca o radnim, gospodarskim, socijalnim i razvojnim pitanjima. Novim Sporazumom nastavlja se kontinuitet osnivanja i rada Gospodarsko-socijalnog vijeća kao najvišeg oblika tripartitnog socijalnog dijaloga u RH, te se određuje da je Vijeće savjetodavno tijelo Vlade RH u okviru utvrđenog djelokruga rada. Najvažnija promjena u

novom Sporazumu o osnivanju GSV-a odnosi se na mogućnost iskazivanja izdvojenog mišljenja svakog socijalnog partnera u Vijeću, u slučajevima kada se ne postigne konsenzus o određenom pitanju, čime je napušten prijašnji način glasovanja u Vijeću. Novina je također da se na sjednicama GSV-a više ne razmatraju prijedlozi zakona, već samo strateške teme te se utvrđuju zajednički ciljevi u provođenju nacionalnih politika i strategija. Prijedlozi zakona i podzakonskih akata razmatraju se na radnim tijelima GSV-a, tj. na Povjerenstvima i radnim skupinama osnovanima za potrebe razmatranja određenog pitanja. Odlukom o osnivanju, djelokrugu rada te sastavu Povjerenstva Gospodarsko-socijalnog vijeća smanjen je dosadašnji broj stalnih radnih tijela Vijeća s 8 na 5.

Tijekom 2011. godine GSV je osnovao i tri privremena tripartitna radna tijela za potrebe analize i prijedloga rješenja za tri gospodarska problema: Povjerenstvo za analizu i prijedlog rješenja problematike nelikvidnosti, Povjerenstvo za analizu problematike neisplate plaća te neuplate poreza i doprinosa te Stručnu radnu skupinu za izradu modaliteta financiranja i kriterija za osiguranje u slučaju eventualne neisplate plaća, uključujući i razmatranje mogućnosti osnivanja Radničke komore. Praksa održavanja redovitih bipartitnih sastanaka između Vlade RH i predstavnika HUP-a te sindikalnih središnjica, nastavila se tijekom 2011. godine. Razmatrane su uglavnom opće gospodarsko-socijalne teme, kao npr. Program gospodarskog oporavka, problematika nelikvidnosti, neisplata plaća, mirovinska reforma, Komunikacijska strategija o pristupanju Europskoj uniji i dr. Pored toga redovito su održavani radni sastanci resornih ministarstava s predstavnicima sindikata i poslodavaca na razini pojedinih sektora. GSV na razini županija kontinuirano su održavala sjednice i ostvarivala svoje zadaće. Ured za socijalno partnerstvo VRH u svom svakodnevnom radu potiče rad županijskih GSV-a, usmjerava njihove aktivnosti i pomaže u rješavanju tekućih problema, a županijski GSV-i redovito dostavljaju Uredu godišnja izvješća o svom radu i planove rada za tekuću godinu. U studenom i prosincu 2011. godine Ured za socijalno partnerstvo u RH organizirao je održavanje 5 regionalnih edukacija za miritelje u kolektivnim radnim sporovima radi pripreme i usvajanja nove liste miritelja koju utvrđuje i usvaja GSV. Tijekom 2011. godine nastavljene su konzultacije socijalnih partnera u vezi prijedloga Zakona o reprezentativnosti sindikata i poslodavaca. Budući da nije postignut konsenzus oko određenih otvorenih pitanja, dogovorom iz ožujka 2011. godine odlučeno je da se umjesto angažiranja arbitraže koja bi odlučila o spornim pitanjima, formira ekspertni tim sastavljen od domaćih i inozemnih pravnih stručnjaka koji će pripremiti prijedlog Zakona. U listopadu 2011. godine ekspertni tim je pripremio prijedlog Zakona koji je dostavljen socijalnim partnerima na razmatranje. Nastavak rasprave o ovom pitanju odgođen je za početak 2012. godine zbog provedbe parlamentarnih izbora početkom prosinca 2011. godine.

- **Jačati suradnju i partnerstvo između OCD i vlade te između OCD.** Početkom 2011. godine, u suradnji s imenovanim koordinatorima, izrađen je popis primjera dobre prakse primjene Kodeksa savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata u 2010. godine, koji je pokazao potrebe daljnje edukacije i poticanja na jednoznačnu primjenu Kodeksa u tijelima državne uprave i uredima Vlade RH. U lipnju 2011. godini, u Hrvatskom saboru je održan okrugli stol pod nazivom „Izazovi uključivanja građana u oblikovanje javnih politika“. Događaj su organizirali UZUVRH i Veleposlanstvo Sjedinjenih Američkih Država u RH, uz domaćinstvo Hrvatskoga sabora. dr. Carolyn J. Lukensmeyer, osnivačica i predsjednica organizacije America Speaks, održala je predavanje o izazovima uključivanja građana u oblikovanje javnih politika. U sklopu svog posjeta Hrvatskoj, dr. Lukensmeyer je održala i cjelodnevni trening za koordinatore za savjetovanje, osobe za informiranje te druge službenike koji se u

svakodnevnom poslu susreću s izazovima kvalitetne komunikacije sa zainteresiranom javnošću. U srpnju 2011. godine započeo je projekt IPA IV TA *Strengthening the capacities of the Government Office for Cooperation with NGOs for Building Effective Partnership with Civil Society Organizations in the Fight against Corruption*, kojeg provodi UZUVRH. Krajnji cilj projekta je poboljšanje suradnje sa civilnim društvom na primjeni antikorupcijskih mjera u svim tijelima državne uprave, a glavni rezultati projekta bit će priručnik za savjetovanje te program sustavne edukacije i treninga za koordinatore savjetovanja.

Tijekom 2011. godine kroz provedbu projekta *Human rights coordination platform*, koji je financiran od strane EU iz Programa *European Initiative for Democracy and Human rights*, održano je predstavljanje Kodeksa pozitivne prakse savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata, u organizaciji Centra za mirovne studije, Kuće ljudskih prava i udruge Pokretač iz Korenice. Ovim projektom, pod nazivom *Jačanje kapaciteta OCD-a koje se bave zaštitom ljudskih prava za aktivnu participaciju u procesima konzultacija o javnim politikama* obuhvaćeno je 12 gradova/općina (Zabok, Karlovac, Sisak, Gospić, Korenica, Gračac, Zadar, Knin, Šibenik, Split, Vukovar i Pakrac), uz sudjelovanje predstavnika Savjeta za razvoj civilnoga društva i UZUVRH. Osnovni cilj ove aktivnosti bio je povećanje informiranosti civilnoga društva i JLPS-a o dobrim praksama savjetovanja u procesu kreiranja javnih politika, poticanje rasprave o implementaciji Kodeksa savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata na lokalnoj i regionalnoj razini te omogućavanje članovima Savjeta da održi sastanke sa svojom 'bazom'.

Podaci o provedi Kodeksa savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata za 2011. godinu bit će dostupni nakon prikupljanja izvještaja od koordinatora za savjetovanje početkom 2012. godine.

U veljači 2011. godine je u organizaciji UZUVRH-a, u suradnji s MP-om, Transparency International Hrvatska i Regionalnim programom vladavine prava za jugoistočnu Europu njemačke Zaklade Konrad Adenauer, organizirana međunarodna konferencija „Transparentnošću i otvorenim upravljanjem protiv korupcije“, uz sudjelovanje gotovo dvije stotine sudionika, među kojima su visoki dužnosnici niza međunarodnih organizacija, tijela državne uprave, veleposlanstava zemalja EU u RH, čelnici JLPS-a te predstavnici akademske zajednice, OCD-a i medija. Cilj konferencije bio je predstaviti široj javnosti dosadašnja postignuća i poduzete mjere u području jačanja transparentnosti i otvorenosti u radu tijela javne vlasti u Hrvatskoj, upoznati se s relevantnim europskim iskustvima i praksom te otvoriti raspravu o mogućoj suradnji svih društvenih aktera u ovome području od velikog značaja za uspjeh antikorupcijske politike u RH.

U 2011. godini planirano je provođenje nastavka sustavne edukacije službenika u JLPS-ima o primjeni standarda i mjerila za dodjelu financijskih potpora programima i projektima udruga u 2012. godini, pri čemu će u narednom razdoblju biti obuhvaćene preostale županije. Svrha razvijenih modula seminara je upoznati službenike JLPS-a, kao davatelje financijske potpore OCD-a iz javnih izvora na lokalnoj i regionalnoj razini, s Kodeksom pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga. Tijekom dvodnevne edukacije sudionici se upoznaju s najboljom praksom, te mogućnostima i načinima unapređenja postojeće prakse financiranja programa i projekata organizacija civilnoga društva iz javnih izvora, načinima odabira prioriteta za financiranje i raspisivanje javnih natječaja i poziva, natječajnom dokumentacijom, načinom sklapanja ugovora, praćenjem i vrednovanjem ugovorenih projekata kao i mogućnostima informatizacije natječajnog postupka.

U Puli su u svibnju 2011. godine održani Dani udruga 2011. koje je UZUVRH organizirao u suradnji s TACSO – uredom tehničke pomoći OCD-ima u RH i Zakladom za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva Istarske županije. Na danima udruga ukupno je sudjelovalo 132 sudionika iz primarno javnog i civilnog sektora. Od toga 73% predstavnika različitih OCD-a iz RH. Tema Dana udruga 2011. bila je: Civilno društvo u Hrvatskoj 2011. – vizija, strategija, akcija. Cilj je bio oblikovati prijedloge za viziju civilnoga društva i pridonijeti nacrtu prijedloga Nacionalne strategije za razvoj civilnoga društva i akcijskog plana za sljedeće petogodišnje razdoblje 2012.-2016.

U proteklom razdoblju održavale su se redovne sjednice Savjeta za razvoj civilnog društva koji je osnovao tri radne skupine koje se, uključivanjem vanjskih stručnjaka za pojedina pitanja, prvenstveno bave pitanjem potpore uključivanju OCD-a u oblikovanje javnih politika, praćenjem politike financiranja OCD-a te potporom stvaranju poticajnog okruženja za javno zagovaračke inicijative i podsektorsku suradnju.

Također, Savjet za razvoj civilnog društva bio je uključen u proces programiranja prioriteta za financiranje projekata u sklopu pretpripravnih programa EU-a za sektor civilnog društva. UZUVRH je u listopadu 2011. godine održao jednodnevnu radionicu sektorske analize za program IPA 2012. – 2013. I. komponenta – Pomoć u tranziciji i jačanje institucija. Radionici su prisustvovali predstavnici Savjeta za razvoj civilnog društva, OCD-a kao i zainteresirani predstavnici tijela državne uprave. Sektorska analiza je prvi pripremi korak u postupku identifikacije projektnih ideja u pojedinom sektoru, a podrazumijeva sustavnu analizu stanja i problema u pojedinom sektoru na temelju strateških dokumenata. Kroz IPA komponenta I - Pomoć u tranziciji i jačanje institucija – trebaju se osigurati financijska sredstva za projekte čija je svrha pomoći državnim tijelima u postizanju spremnosti za učinkovitu primjenu nacionalnih zakona usklađenih s pravnom stečevinom EU, te pomoći državnim tijelima i korisnicima iz nevladinog sektora za upravljanje i korištenje strukturnih fondova nakon pristupanja RH EU.

MZOP je sukladno obvezama utvrđenim člankom 20. Zakona o pravu na pristup informacijama (NN 172/01 i 77/11) na internetskim stranicama MZOP-a www.mzopu.hr tijekom 2011. godine objavljivalo upute, objašnjenja i mišljenja kojima se utječe na interese ovlaštenika.

Sukladno Zakonu o zaštiti okoliša (NN 110/07) te Uredbi o informiranju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša (NN 64/08) MZOP je objavljivalo sve informacije i zahtjeve vezane uz postupke procjene utjecaja pojedinih zahvata na okoliš, odnosno pozivalo je javnost da sudjeluje u postupcima procjene utjecaja zahvata na okoliš te u skladu s tim objavljivalo informacije o zahtjevima za postupke procjene utjecaja na okoliš, informacije o zahtjevima za utvrđivanje objedinjenih uvjeta zaštite okoliša, te informacije o planovima i programima koji bi mogli imati značajan utjecaj na okoliš. O ishodu svakog postupka procjene utjecaja zahvata na okoliš javnost je obaviještena objavom Rješenja, Odluke ili drugog akta također na internetskim stranicama MZOP-a www.mzopu.hr. Na internetskoj stranici MZOP-a objavljivane su i informacije o natječajima i natječajnoj dokumentaciji a sukladno Zakonu o javnoj nabavi postupci nabave obavezno su se objavljivali u Elektroničkom oglasniku javne nabave u Narodnim novinama. Glede objavljivanja nacrtu zakona i podzakonskih akata MZOP je na web stranicama u području „Propisi u procesu donošenja“ objavljivalo i sve nacрте zakona i podzakonskih akata te je uključivalo javnost na način da se putem javne rasprave na iste može očitovati davanjem svojih primjedbi, prijedloga i mišljenja u primjerenom roku na fizičku adresu Ministarstva. Također, temeljem odredbi Zakona o prostornom uređenju i gradnji (NN 76/07, 38/09, 55/11, 90/11) MZOP je tijekom godine objavljivalo i

informacije o javnim raspravama o prijedlozima prostornih planova JLPS-a. Pored navedenog, internetska stranica nudila je građanima i niz drugih informacija koje posjeduje i s kojima raspolaže MZOP. Također, sukladno odredbama Zakona o pravu na pristup informacijama (NN 172/03, 77/11) tijekom 2011. godine riješeno je ukupno 281 zahtjev za informiranje.

Stupanjem na snagu Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i drugih središnjih tijela državne uprave (NN 150/11), kojeg je Hrvatski sabor donio na sjednici održanoj 22. prosinca 2011. godine, MZOPUG je prestalo s radom, a njegove poslove preuzeli su Ministarstvo zaštite okoliša i prirode te Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja. Sve gore navedene informacije objavljuju se i dalje na novim web stranicama Ministarstava i to na www.mzoip.hr za Ministarstvo zaštite okoliša i prirode te na www.mgipu.hr za Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja sukladno djelokrugu rada koje Ministarstvo obavlja.

Za ovu aktivnost korištena su sredstva državnog proračuna u okviru redovne djelatnosti MZOPUG-a.

- **Uključiti u većoj mjeri lokalne vlasti u aktivnosti sprječavanja i ublažavanja siromaštva i socijalne isključenosti.** Suradnja s JLPS tj. s predstavnicima županija uspješno je nastavljena i tijekom 2011. godine. I ove godine je u svrhu izrade Izvješća zatraženo od svih JIM koordinatora iskazivanje poduzetih aktivnosti na lokalnoj i regionalnoj razini u cilju smanjenja siromaštva i sprječavanja daljnje isključenosti ranjivih skupina. Radi ujednačenosti, traženi su istovjetni podaci kao i prošle godine. Zatraženi su podaci posebno za prava za koja se sredstva osiguravaju na županijskoj razini, a posebno za prava za koja se sredstva osiguravaju na razini lokalne samouprave tj. gradova. Za izradu prošlogodišnjeg izvješća prikupljeni su podaci od 18 županija, dok su za ovogodišnje izvješće prikupljeni podaci od svih županija. Zatraženi su podaci od svih gradova na području županija, a u tu svrhu pismeno je zatražena potpora Udruge gradova. Od ukupno 127 gradova na području RH prikupljeni su podaci od 115 gradova. Od gradova koji nisu dostavili svoje podatke u najvećem se broju radi o otočnim i priobalnim gradovima. U pojedinim županijama izostali su podaci od po jednog grada. Županije su u 2010. godini iz svojih sredstava osigurale ukupno 1,241,223,683 kn za 582 497 korisnika, dok je iz sredstava gradova osigurano ukupno 668,182,904 kn za 571 175 korisnika. U 2011. godini županije su iz svojih sredstava osigurale ukupno 1,312,694,075 kn za 721 639 korisnika, dok je iz sredstava gradova osigurano ukupno 1,732,323,592 kn za 950 035 korisnika. Iz prikupljenih podataka vidljivo je da su najveća sredstva gradovi i županije izdvajali za materijalnu pomoć za predškolsku djecu te za subvencioniranje troškova prijevoza, kao i u prošloj godini. U 2011. godini za subvencioniranje troškova prijevoza županije su iz svojih sredstava osigurale ukupno 117,161,308 kn za 189 248 korisnika, a gradovi su izdvojili 144.540.772 kn za 238 387 korisnika. U usporedbi s prikupljenim podacima u 2010. godini, iako podaci nisu u potpunosti usporedivi budući da tada nisu sve županije dostavile podatke, može se uočiti da su ukupna izdvajanja lokalnih vlasti u 2011. godini bila usmjerena na ublažavanje posljedica gospodarske krize za veći broj korisnika nego što je to bilo u 2010. godini. Gradovi su ukupno izdvojili znatno veća sredstva kako bi u svojoj nadležnosti prilagodile primjenu pojedinih prava lokalnim potrebama tj. obuhvatili za oko 40% više korisnika nego u prošloj godini. (Prikupljeni podaci prikazani su u tablici 18.)

MSPM je 1. listopada 2011. godine u Virovitici obilježilo Međunarodni dana starijih osoba zajedno s još 89 predstavnika JLS-a koji provode Programe međugeneracijske solidarnosti. Organiziran je svojevrsan sajam za starije osobe na kojem je predstavljen kreativni

doprinos starijih osoba u okviru programa Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama. Cilj događanja bio je promicanje pozitivne slike o starenju, integriranje i aktivno sudjelovanje starijih građana u životu zajednice posebice kroz volonterski rad. MSPM je također ostvarilo suradnju s Europskom platformom za starije osobe iz Bruxellesa u promociji 29. travnja – Europskog dana solidarnosti među generacijama radi podizanja svijesti o potrebi uzajamne pomoći i suradnje različitih dobnih skupina u održivom razvoju. Pod sloganom „Činim za drugoga - činim za svijet“, po treći je put službeno obilježen Europski Dan solidarnosti među generacijama u RH, organizirajući tom prilikom svečanost otvaranja Dnevnog boravka za starije u općini Gunja. U promocijskoj kampanji sudjelovalo je 147 JLPS. Cilj promocijske kampanje je širenje ideje o solidarnosti kroz volontiranje svih uzrasta i jačanje svjesnosti društva o većoj brizi jednih za druge. MSPM je u protekloj godini ostvarilo suradnju s Europskom komisijom i Delegacijom Europske unije u RH u pripremi i obilježavanju 2011. godine- Europske godine volontiranja te promocije 2012. godine – Europske godine aktivnog starenja i međugeneracijske solidarnosti.

- **Promicanje ravnopravnosti među spolovima u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti.** URS je prikupio podatke o sastavu svih županijskih povjerenstava te je tijekom 2011. godine kontinuirano surađivao u aktivnostima njihovog osvještavanja, edukacije i osnaživanja. Županijska povjerenstava za ravnopravnost spolova sastavljena su pretežito od članova/članica županijskih skupština, neovisnih stručnjaka/inja, uglavnom iz organizacija civilnog društva i koordinatora/ica za ravnopravnost spolova iz Ureda državne uprave u županijama. Povjerenstva, kao radno-savjetodavna tijela županijskih skupština, imaju mogućnost sudjelovanja u raspravama županijskih skupština s pozicija ravnopravnosti spolova pa je upoznavanje s relevantnim nacionalnim dokumentima, materijalima i publikacijama EK i VE iz područja ravnopravnosti spolova te sudjelovanje članova/ica povjerenstava na javnim događanjima URS-a, od velikog značaja za podizanje razine znanja i sposobnosti utjecaja na odluke predstavničkih tijela na lokalnim razinama. URS stoga redovito informira povjerenstva, dostavlja sve tiskane publikacije i potiče njihove članove/ice na samostalne aktivnosti u okviru raspoloživih sredstava iz proračuna županija.

Povjerenstva su bila uključena i u izradu nove Nacionalne politike za ravnopravnost spolova za razdoblje od 2011. do 2015. godine u koju je uvršteno određeni broj mjera kojima će se tijekom razdoblja od pet godina, upravo zahvaljujući županijskim i lokalnim povjerenstvima, utjecati na promjene u lokalnim zajednicama i raditi na uklanjanju diskriminacije temeljem spola. U siječnju 2011. godine održana je u Vukovaru IV. Koordinacija županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova na kojoj je, osim javne rasprave o nacrtu nove Nacionalne politike, podrška iskazana prijedlogu da se obvežu županijske skupštine na donošenje akcijskih planova za provedbu mjera iz Nacionalne politike za razinu županije te osiguraju sredstva za njihovu provedbu. Tijekom 2011. godine, većina županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova sudjelovala je u izradi akcijskih planova. Skupština Virovitičko-podravske županije prva je, krajem godine, usvojila svoj akcijski plan za provedbu mjera Nacionalne politike za ravnopravnost spolova za razdoblje od 2011. do 2015. godine kojim se osigurava provedba nacionalnih ciljeva u području ravnopravnosti spolova na razini županije.

Županijska i lokalna (gradska i općinska) povjerenstva za ravnopravnost spolova sudjelovala su i u kampanji za povećanje udjela žena na kandidacijskim listama političkih stranaka i nezavisnih lista te su, osim nekoliko samostalnih akcija, sudjelovale u svojstvu partnera u projektima OCD-a. URS je 2011. godine, temeljem javnog natječaja, financijski podržao pet projekata udruga kojima je zajednički cilj bio povećanje broja žena u

Hrvatskom saboru. U dva od pet podržanih projekata, provedbeni partneri bila su županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, a iznos kojim su projekti podržani je ukupno 51.000,00 kn.

URS na svojim internetskim stranicama redovito objavljuje informacije o aktivnostima županijskih, općinskih i gradskih povjerenstava.

Prema evidencijama s kojima raspolaže Porezna uprava MF, udio žena koje se bave djelatnostima obrta i slobodnih zanimanja u ukupnom broju navedenih djelatnosti na dan 22. veljače 2012. godine, iznosi 33,72 %.

4. PRILOZI

4.1. Statistički prilozi

Tablica 1. Osnovni demografski pokazatelji (2006.-2010.)

	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
Stanovništvo sredinom godine (u 000)	4 440,0	4 436,0	4 434,5	4 429,1	4 417,8
Dobne skupine, %					
- 0-14	15,71	15,54	15,41	15,31	15,20
- 15-64	67,26	67,27	67,31	67,38	67,55
- 65 +	17,03	17,19	17,28	17,31	17,26
Indeks starenja (65+/0-14), %	108,34	110,63	112,12	113,02	113,56
Omjer starosne ovisnosti (65+/15-64), %	25,31	25,56	25,67	25,68	25,54
Stopa totalnog fertiliteta	1,38	1,40	1,47	1,50	1,46
Prosječna starost žene pri prvom porodu	26,7	26,8	27,1	27,4	27,7
Živorodeni, na 1 000 stanovnika	9,3	9,4	9,9	10,1	9,8
Živorodeni izvan braka, %	11,0	11,5	12,0	12,9	13,3
Prirodni prirast, na 1 000 stanovnika	-2,0	-2,4	-1,9	-1,8	-2,0
Očekivano trajanje života					
- muškarci	72,5	72,3	72,4	72,9	73,5
- žene	79,3	79,2	79,6	79,6	79,6
- razlika	6,8	6,9	7,2	6,7	6,1
Sklopljeni brakovi, na 1 000 stanovnika	5,0	5,2	5,3	5,1	4,8
Razvedeni brakovi, na 1 000 sklopljenih	210,5	206,8	215,0	226,8	237,5
Razvedeni brakovi, na 1 000 stanovnika	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1
Stopa umrlih, na 1 000 stanovnika	11,3	11,8	11,8	11,8	11,8
Stopa umrlih (65+), na 1 000 stanovnika	52,5	54,4	53,6	54,6	54,7
Stopa dojenačke smrtnosti	5,2	5,6	4,5	5,3	4,4

Izvor: DZS

Tablica 2. Vanjske migracije (2007.-2010.)

	2007.	2008.	2009.	2010.
Doseljeni iz inozemstva	14 622	14 541	8 468	4 985
Odseljeni u inozemstvo	9 002	7 488	9 940	9 860
Migracijski saldo	5 620	7 053	-1 472	-4 875

Izvor: DZS

Tablica 3. Osnovni zdravstveni pokazatelji (2009.-2011.)

	HR 2009.	HR 2010.	HR 2011.	EU 27 2009.	EU 27 2010.
Stopa umrlih	11,8	11,8	11,6	9,7	9,7
Stopa umrlih, na 1000 st., 65+	54,6	54,7	53,7	38,5	38,3
Stopa dojenačke smrtnosti	5,3	4,4	4,7	4,3	4,2
Stopa perinatalne smrtnosti	4,4*	4,7*	3,5*	5,6	5,6

Izvori: DZS, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Eurostat, HFA baza podataka – SZO siječanj 2012.

* HZJZ, prema međunarodnim izvještajnim kriterijima za SZO, za rođene iznad 1000 grama porodne težine

Tablica 4. Udio deset vodećih uzroka smrti u 2009., 2010. i 2011. godini u Hrvatskoj

DIJAGNOZA	2009.	DIJAGNOZA	2010.	DIJAGNOZA	2011.
Ishemijska bolest srca	20,11	Ishemijske bolesti srca	21,62	Ishemijske bolesti srca	21,30
Cerebrovaskularne bolesti	15,12	Cerebrovaskularne bolesti	14,61	Cerebrovaskularne bolesti	14,72
Insuficijencija srca	4,58	Insuficijencija srca	3,45	Insuficijencija srca	3,61
Zloćudna novotvorina dušnika i pluća	5,34	Zloćudna novotvorina dušnika i pluća	5,31	Zloćudna novotvorina dušnika, dušnika i pluća	5,56
Zloćudne novotvorine debelog crijeva	3,56	Zloćudne novotvorine debelog crijeva	3,71	Zloćudne novotvorine debelog crijeva	3,94
Kronične bolesti jetre i ciroza	2,42	Kronične bolesti jetre i ciroza	2,39	Kronične bolesti jetre, fibroza i ciroza	2,19
Bronhitis, emfizem i astma	2,61	Bronhitis, emfizem i astma	2,92	Kronične bolesti donjeg dišnog sutava	3,15
Dijabetes melitus	2,46	Dijabetes melitus	2,73	Dijabetes melitus	2,34
Ateroskleroza	2,46	Ateroskleroza	2,34	Ateroskleroza	2,21
Hipertenzija	2,60	Hipertenzija	3,14	Hipertenzija	2,93
Prvih deset uzroka smrti	61,83	Prvih deset uzroka smrti	62,23	Prvih deset uzroka smrti	61,95
Ukupno	52 414 (100%)	Ukupno	52 096 (100%)	Ukupno	51 019 (100%)

Izvor: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis 2009 - 2010, HZJZ, 2010- 2011. godine; Umrle osobe u Hrvatskoj u 2011. godini (izvješće HZJZ-a) www.hzjz.hr, 2012. Pristupljeno 12.09. 2012. godine

Tablica 5. BDP po stanovniku u PPS (EU27=100)

	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
EU25	105	105	104	104	104	104	104	103	103	103
EU15	115	114	114	113	113	112	111	111	110	110
RH	51	52	55	56	57	58	61	63	62	61*

Izvor: Eurostat

* Procjena

EU15: 15 "starih" zemalja članica Europske unije (prije proširenja 1. svibnja 2004.): Austrija, Njemačka, Italija, Nizozemska, Velika Britanija, Švedska, Finska, Danska, Luksemburg, Belgija, Španjolska, Grčka, Portugal, Irska i Francuska.

EU25: 25 zemalja članica Europske unije nakon proširenja 1. svibnja 2004. godine - EU15 + EU10 (nove zemlje članice koje su se priključile Europskoj uniji u svibnju 2004.: Malta, Cipar, Slovenija, Češka Republika, Slovačka, Mađarska, Poljska, Litva, Latvija i Estonija).

Tablica 6. Osnovni gospodarski pokazatelji: 2007. - 2011. (stope rasta - %)

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
Bruto domaći proizvod	5,1	2,1	- 6,9	-1,4 ¹⁾	0,0 ¹⁾
Fizički obujam industrijske proizvodnje	5,6	1,6	- 9,2	-1,4	-1,2
Fizički obujam građevinskih radova	2,4	11,8	-6,5	-15,9	-9,1
Realni promet u trgovini na malo	3,6	-1,1	-15,3	-1,8	1,0
Indeks potrošačkih cijena	2,9	6,1	2,4	1,1	2,3
Noćenja turista ²⁾	5,5	2,0	-1,2	2,6	7,0
Izvoz – ukupno (kune)	9,3	4,8	-20,1	17,4 ³⁾	9,8 ³⁾
Uvoz – ukupno (kune)	10,3	8,8	-25,7	-1,3 ³⁾	9,7 ³⁾
Realne neto plaće	2,2	0,8	0,2	-0,5	-0,4
Ukupni broj zaposlenih prema administrativnim izvorima	3,3	2,5	-3,6	- 4,4	-1,5
Ukupni broj nezaposlenih ⁴⁾	-9,3	-10,5	11,2	15,4	-
Stopa registrirane nezaposlenosti	14,8	13,2	14,9	17,4	17,8
Stopa anketne nezaposlenosti ⁵⁾	9,6	8,4	9,1	11,8	13,5

Izvor: DZS

1) Podaci su dobiveni kao zbroj četiriju tromjesečnih podataka

2) Podaci o noćenjima turista za godine od 2007. do 2009. su revidirani zbog promjene u metodologiji praćenja turista

3) Konačni podatak

4) Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje

5) Podaci Ankete o radnoj snazi , od 2007. do 2011. prosjek tromjesečnih stopa.

Tablica 7. Prosječni broj nezaposlenih prema spolu od 2008. do 2011. godine

	Ukupno	Muškarci	Žene
2008.	236 741	89 540	147 201
2009.	263 174	107 115	156 059
2010.	302 425	136 805	165 620
2011.	305 333	141 408	163 925
Indeks 2011./2010.	101,0	103,4	99,0

Izvor: HZZ

Tablica 8. Nezaposlene osobe prema trajanju nezaposlenosti (31. prosinca 2010. i 2011. godine)

Trajanje	2010.		2011.		Indeks 2011./2010.
	Broj	Udio	Broj	Udio	
Do 3 mjeseca	78 818	24,6	89 269	28,3	113,3
Od 3 do 6 mjeseci	45 721	14,3	41 474	13,1	90,7
Od 6 do 9 mjeseci	23 247	7,3	24 979	7,9	107,5
Od 9 do 12 mjeseci	25 426	7,9	19 781	6,3	77,8
Od 1 do 2 godine	55 900	17,5	52 176	16,5	93,3
Od 2 do 3 godine	21 908	6,8	27 907	8,8	127,4
Više od 3 godine	68 825	21,5	59 852	19,0	87,0
UKUPNO	319 845	100,0	315 438	100,0	98,6

Izvor: HZZ

Tablica 9. Nezaposlene osobe prema trajanju nezaposlenosti i spolu (31. prosinca 2011. godine)

Trajanje	Ukupno	Muškarci	Udio	Žene	Udio
Do 3 mjeseca	89 269	42 602	29,1	46 667	27,6
Od 3 do 6 mjeseci	41 474	19 912	13,6	21 562	12,8
Od 6 do 9 mjeseci	24 979	11 742	8,0	13 237	7,8
Od 9 do 12 mjeseci	19 781	9 728	6,6	10 053	5,9
Od 1 do 2 godine	52 176	25 988	17,7	26 188	15,5
Od 2 do 3 godine	27 907	14 320	9,8	13 587	8,0
Više od 3 godine	59 852	22 170	15,1	37 682	22,3
UKUPNO	315 438	146 462	100,0	168 976	100,0

Izvor: HZZ

Tablica 10. Struktura nezaposlenih osoba prema trajanju nezaposlenosti i razini obrazovanja (31. prosinca 2011. godine)

Trajanje nezaposlenosti	Ukupno	Bez škole i nezavršena osnovna škola	Osnovna škola	SŠ za zanimanja do 3 god. i škola za KV i VKV radnike	SŠ za zanimanja u trajanju od 4 i više godina te gimnazija	Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	Fakultet, akademija, magisterij, doktorat
Do 3 mjeseca	28,3	17,4	23,0	28,8	30,8	36,1	38,0
Od 3 do 6 mj.	13,1	7,7	10,0	14,4	14,6	13,8	15,4
Od 6 do 9 mj.	7,9	5,4	6,3	7,6	9,0	10,8	10,8
Od 9 do 12 mj.	6,3	5,0	6,0	6,2	6,7	7,0	6,8
Od 1 do 2 god.	16,5	15,8	17,4	17,0	16,2	14,9	14,0
Od 2 do 3 god.	8,8	10,3	10,4	8,9	8,2	7,2	5,9
Više od 3 god.	19,0	38,4	26,9	17,1	14,5	10,3	9,1
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kratkotrajna nezaposlenost	55,6	35,6	45,3	57,0	61,1	67,6	71,0
Dugotrajna nezaposlenost	44,4	64,4	54,7	43,0	38,9	32,4	29,0

Izvor: HZZ

Tablica 11. Prosječan broj nezaposlenih osoba po županijama 2010. i 2011. godine

Županija	2010.		2011.		Indeks 2011./2010.
	Broj	Udio	Broj	Udio	
Zagrebačka	15 256	5,0	15 947	5,2	104,5
Krapinsko-zagorska	6 835	2,3	7 380	2,4	108,0
Sisačko-moslavačka	18 454	6,1	18 031	5,9	97,7
Karlovačka	11 894	3,9	11 280	3,7	94,8
Varaždinska	9 716	3,2	9 863	3,2	101,5
Koprivničko-križevačka	7 375	2,4	7 240	2,4	98,2
Bjelovarsko-bilogorska	12 415	4,1	11 824	3,9	95,2
Primorsko-goranska	17 878	5,9	17 780	5,8	99,5
Ličko-senjska	3 305	1,1	3 210	1,1	97,1
Virovitičko-podravska	9 242	3,1	9 395	3,1	101,7
Požeško-slavonska	5 795	1,9	5 996	2,0	103,5
Brodsko-posavska	16 297	5,4	16 906	5,5	103,7
Zadarska	10 672	3,5	10 310	3,4	96,6
Osječko-baranjska	32 722	10,8	32 663	10,7	99,8
Šibensko-kninska	7 742	2,6	7 525	2,5	97,2
Vukovarsko-srijemska	18 748	6,2	18 377	6,0	98,0
Splitsko-dalmatinska	37 871	12,5	39 865	13,1	105,3
Istarska	7 949	2,6	7 914	2,6	99,6
Dubrovačko-neretvanska	7 459	2,5	7 341	2,4	98,4
Međimurska	7 088	2,3	6 830	2,2	96,4
Grad Zagreb	37 712	12,5	39 656	13,0	105,2
UKUPNO	302 425	100,0	305 333	100,0	101,0

Izvor: HZZ

Tablica 12. Troškovi socijalne zaštite (% BDP)

	RH 2001	RH 2002	RH 2003	RH 2004	RH 2005	RH 2006	RH 2007	RH 2008	RH 2009	RH 2010	RH 2011*	EU27 2008
Ukupni troškovi	22,8	21,7	20,5	20,1	19,2	18,5	18,8	18,9	20,6	20,8	20,3	26,3
Poslovi i usluge zdravstva	6,2	5,8	5,6	5,7	5,1	5,1	5,5	5,6	6,1	6,2	6,0	-
Poslovi i usluge socijalnog osiguranja	14,5	13,9	12,0	11,7	11,4	11,0	10,7	10,9	11,9	12,3	12,1	-
Poslovi i usluge socijalne skrbi	1,7	1,5	2,4	2,2	2,3	2,1	2,1	2,0	2,1	1,8	1,8	-
Ostali troškovi socijalnog osiguranja i socijalne skrbi	0,4	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4	-

Izvor: za RH: Ministarstvo financija (klasifikacija prema GFS Manual 1986, MMF); za EU: Eurostat.

* Preliminarni podaci.

Napomena: Podaci do 2004. godine uključuju troškove konsolidirane središnje države i troškove nekonsolidirane lokalne i područne samouprave. Zbog neraspodjele analitičkom razradom troškova socijalnih fondova po funkciji za 2005. i 2006. godinu, oni nisu sadržani u podacima za te godine. Stoga podaci za 2005. i 2006. predstavljaju nekonsolidirani zbroj troškova državnog proračuna i jedinica lokalne i područne samouprave, bez troškova socijalnih fondova. Počevši od 2007. godine, sve transakcije socijalnih fondova dio su državnog proračuna, a podaci za godine 2007.-2011. predstavljaju nekonsolidirani zbroj troškova državnog proračuna i jedinica lokalne i područne samouprave.

Od 2002. godine, podaci koji se odnose na lokalnu i područnu samoupravu obuhvaćaju samo 53 najveće jedinice lokalne i područne samouprave, koje učestvuju sa 70-80% u ukupnim transakcijama lokalne i područne samouprave. Kod podataka za 2010. godinu izvršena je reklasifikacija dijela rashoda državnog proračuna u skladu s revidiranim razvrstavanjem aktivnosti i projekata proračuna po funkcijama koje je primijenjeno za 2011. godinu. Reklasifikaciju za ranije godine zasad nije bilo moguće izvršiti. Učešće u BDP-u za godine od 2000. do 2011. iskazano je na temelju važećih objavljenih revidiranih podataka BDP-a.

Tablica 13. Struktura socijalnih troškova u RH, prema ESSPROS metodologiji (% BDP)*

	RH 2003.	RH 2004.	RH 2005.	RH 2006.	RH 2007.	EU27 (2005.)
Ukupni izdaci socijalne zaštite	19,6	19,2	18,5	18,1	17,5	27,2
Ukupni izdaci za socijalne naknade prema funkcijama	18,9	18,6	18,0	17,5	16,9	26,2
Bolest/zdravstvena skrb	5,9	6,0	5,7	5,6	5,4	7,5
Invaliditet	2,7	2,7	2,7	2,7	2,6	2,1
Starost	5,9	5,7	5,5	5,4	5,1	10,9
Preživjeli uzdržavani članovi	2,2	2,1	2,1	2,0	1,9	1,2
Obitelj/djeca	1,3	1,1	1,0	1,0	1,0	2,1
Nezaposlenost	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	1,6
Stanovanje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6
Socijalna isključenost koja nije drugdje klasificirana	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3

Izvor: za RH: DZS; za EU27: Eurostat.

* Statistički podaci o socijalnoj zaštiti u Republici Hrvatskoj, za referentne godine 2008.-2010., biti će publicirani na službenoj stranici Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske u studenom 2012. godine, u Statističkom izvješću br. 1481 „Socijalna zaštita u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2008. – 2010. (metodologija ESSPROS)“.

Tablica 14. BDP po stanovniku po regijama i županijama (2007.-2009.)

	BDP po stanovniku (u eurima)			BDP po stanovniku (RH=100)		
	2007.	2008.	2009.	2007.	2008.	2009.
Republika Hrvatska	9 781	10 721	10 111	100	100	100
Sjeverozapadna Hrvatska	12 250	13 475	12 695	125,2	125,7	125,6
Grad Zagreb	17 353	19 135	17 814	177,4	178,5	176,2
Zagrebačka županija	7 328	7 994	7 803	74,9	74,6	77,2
Krapinsko-zagorska županija	7 085	7 274	6 576	72,4	67,9	65,0
Varaždinska županija	8 169	9 239	8 834	83,5	86,2	87,4
Koprivničko-križevačka županija	8 949	9 335	9 371	91,5	87,1	92,7
Međimurska županija	7 489	8 752	8 349	76,6	81,6	82,6
Središnja i Istočna Hrvatska	6 773	7 586	7 149	69,2	70,8	70,7
Bjelovarsko-bilogorska županija	6 536	7 907	7 677	66,8	73,8	75,9
Virovitičko-podravna županija	6 709	7 128	6 399	68,6	66,5	63,3
Požeško-slavonska županija	6 330	6 526	6 229	64,7	60,9	61,6
Brodsko-posavska županija	5 285	6 048	5 606	54,0	56,4	55,4
Osječko-baranjska županija	7 858	8 697	8 112	80,3	81,1	80,2
Vukovarsko-srijemska županija	5 631	6 420	5 974	57,6	59,9	59,1
Karlovačka županija	7 868	8 395	7 634	80,4	78,3	75,5
Sisačko-moslavačka županija	7 122	8 281	8 325	72,8	77,2	82,3
Jadranska Hrvatska	9 649	10 356	9 764	98,6	96,6	96,6
Primorsko-goranska županija	11 417	12 793	12 305	116,7	119,3	121,7
Ličko-senjska županija	8 011	9 544	8 707	81,9	89,0	86,1
Zadarska županija	8 175	9 140	8 388	83,6	85,3	83,0
Šibensko-kninska županija	7 955	8 242	7 239	81,3	76,9	71,6
Splitsko-dalmatinska županija	8 171	8 536	7 952	83,5	79,6	78,7
Istarska županija	12 675	13 168	12 810	129,6	122,8	126,7
Dubrovačko-neretvanska županija	10 120	10 573	9 990	103,5	98,6	98,8

Izvor: DZS

Tablica 15. Pokazatelji siromaštva (2003.-2010.)

	RH 2003.	RH 2004.	RH 2005.	RH 2006.	RH 2007.	RH 2008.	RH 2009.	RH ¹⁾ 2010.	EU-25 2007.	EU-15 2007.	EU-10 2007.
Stopa rizika od siromaštva (%)	16,9	16,7	17,5	16,3	17,4	17,4	18,0	20,6	16	16	15
<i>Prag rizika od siromaštva za samačko kućanstvo (ilustrativne vrijednosti)</i>											
- u HRK	18 896	20 714	21 238	22 196	23 969	24 311	26 703	25 200	...	...	...
- u EUR	2 442#	...	...	...	...	...	...	...	7 576*	9 299*	1 846*
- u PPS	4 131#	...	...	...	...	...	...	...	7 603*	8 923*	3 211*
<i>Prag rizika od siromaštva za kućanstvo s dvoje odraslih i dvoje djece (ilustrativne vrijednosti)</i>											
- u HRK	39 681	43 499	44 599	46 611	50 335	51 054	56 076	52 920	...	...	...
- u EUR	5 128#	...	...	...	...	...	...	...	15 911*	19 527*	3 877*
- u PPS	8 675#	...	...	...	...	...	...	...	15 966*	18 738*	6 742*
Stopa rizika od siromaštva prije socijalnih transfera (mirovine isključene iz transfera) (%)	33,3	24,0	25,8	24,1	24,3	25,5	25,8	25,3	26	26	25
Stopa rizika od siromaštva prije socijalnih transfera (mirovine uključene u transfere) (%)	42,3	41,4	43,2	41,8	41,6	43,1	41,1	32,8	32	32	32
Relativni jaz rizika od siromaštva (%)	21,1	22,4	22,9	22,5	21,9	24,9	23,8	28,6	22	22	23
<i>Raspršenost oko praga rizika od siromaštva</i>											
- 40%	5,2	5,2	5,4	5,1	5,2	6,4	6,2	8,9	5	5	5
- 50%	10,2	10,5	10,7	10,4	10,5	11,3	11,5	13,7	10	10	9
- 70%	24,6	24,3	25,5	24,2	24,0	25,4	25,1	27,1	24	24	23
Kvintilni omjer (S80/S20)	4,4	4,5	4,5	4,2	4,3	4,6	4,3	5,5	4,8	4,9	4,7
Ginijev koeficijent	0,29	0,29	0,29	0,28	0,28	0,29	0,27	0,32	0,30	0,30	0,30

Izvor: za Hrvatsku: DZS; za EU-25, EU-15 i EU-10: Eurostat.

Izvor: Eurostat

* Podaci se odnose na 2003. godinu

EU15: 15 "starih" zemalja članica Europske unije (prije proširenja 1. svibnja 2004.): Austrija, Njemačka, Italija, Nizozemska, Velika Britanija, Švedska, Finska, Danska, Luksemburg, Belgija, Španjolska, Grčka, Portugal, Irska i Francuska

EU10: nove zemlje članice koje su se priključile Europskoj uniji u svibnju 2004.: Malta, Cipar, Slovenija, Češka Republika, Slovačka, Mađarska, Poljska, Litva, Latvija i Estonija

EU25: EU15 + EU10

Napomena: U zemljama EU-15 dohodak obuhvaća samo novčani dohodak, dok u ostalim zemljama (uključujući i Hrvatsku za godine 2003. – 2009.) ukupni dohodak sadržava novčani i "nenovčani" dohodak. "Nenovčani" dohodak je dijelom uključen u ukupni dohodak, jer se smatra da čini bitan sastavni dio ukupnog raspoloživog dohotka u tim zemljama. Nenovčani dohodak uključuje, npr. privatno proizvedena dobra namijenjena osobnoj potrošnji (hrana koju proizvodi samo kućanstvo) ili besplatne usluge kao dio profesionalne aktivnosti.

1) Pokazatelji siromaštva od 2003. do 2009. godine izračunani su iz podataka Ankete o potrošnji kućanstava, dok su oni za 2010. izračunani iz podatka Ankete o dohotku stanovništva (engl. SILC). Zbog metodoloških razlika ovih dvaju izvora podataka pokazatelji za 2010. nisu izravno usporedivi s pokazateljima iz prethodnih godina.

Tablica 16. Pokazatelji siromaštva za Republiku Hrvatsku 2001.-2010.,* %

	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010. ¹⁾
Stopa rizika od siromaštva	17,2	18,2	16,9	16,7	17,5	16,3	17,4	17,4	18,0	20,6
Stopa rizika od siromaštva prema godinama i spolu										
- M	15,4	17,7	15,8	15,1	15,9	15,1	15,9	15,5	16,1	19,8
- Ž	18,7	18,6	17,9	18,1	18,9	17,4	18,7	19,1	19,9	21,4
0-15 god. ²⁾	15,9	16,7	15,2	14,8	19,7	13,8	15,4	15,4	19,2	...
- M	13,9	17,9	15,6	13,7	18,2	14,1	14,9	15,0	19,0	...
- Ž	18,0	15,4	14,7	15,9	21,3	13,5	16,0	15,8	19,3	...
16-24 god. ²⁾	15,2	16,4	15,4	13,1	15,3	11,9	15,0	14,4	16,0	...
- M	16,9	19,0	16,2	13,5	15,9	12,6	14,2	13,7	16,0	...
- Ž	13,6	13,5	14,6	12,7	14,7	11,1	15,9	15,2	16,1	...
25-49 god. ²⁾	13,3	13,9	12,5	12,3	13,1	11,2	11,7	10,8	12,3	...
- M	12,6	14,0	12,4	12,3	12,9	11,2	11,5	10,2	12,2	...
- Ž	14,0	13,7	12,7	12,4	13,2	11,3	11,9	11,4	12,3	...
50-64 god. ²⁾	14,7	17,6	15,5	15,0	15,6	14,7	16,9	15,5	14,6	...
- M	13,8	16,9	15,4	14,8	15,0	13,6	16,8	15,7	14,1	...
- Ž	15,5	18,3	15,5	15,1	16,1	15,6	17,0	15,4	15,0	...
65 i više god.	28,5	29,0	27,9	29,5	25,6	29,5	29,0	31,2	31,5	28,1
- M	23,5	25,6	23,6	24,4	20,9	26,9	25,2	26,2	23,7	23,3
- Ž	31,8	31,2	30,6	32,9	28,5	31,3	31,4	34,4	36,5	31,3
Stopa rizika od siromaštva prema najčešćem statusu u aktivnosti i spolu										
Zaposlenici	5,2	5,8	5,2	4,4	3,9	2,8	4,1	3,7	4,4	5,0
- M	6,0	6,6	6,0	4,5	5,0	(3,3)	5,0	4,8	5,7	6,4
- Ž	4,1	4,9	(4,3)	(4,3)	(2,7)	(2,1)	(3,1)	(2,4)	(2,7)	3,5
Samozaposleni	20,1	19,0	18,4	22,6	19,7	18,5	17,9	22,3	19,5	12,7
- M	20,0	17,3	16,8	21,7	20,3	18,6	18,6	20,4	17,6	(11,9)
- Ž	20,2	21,0	20,1	23,8	19,1	18,4	16,9	24,6	21,4	(14,5)
Nezaposleni	32,2	35,0	32,4	32,0	33,4	31,2	34,5	32,6	37,4	44,7
- M	35,6	42,5	39,7	39,4	36,9	34,6	42,8	39,3	40,7	51,4
- Ž	29,6	28,1	26,6	25,7	30,0	28,5	27,0	27,1	34,7	37,7
Umirovljenici	21,3	23,2	20,7	20,5	19,3	22,7	22,8	23,4	24,3	23,2
- M	19,4	23,7	20,3	20,5	19,1	23,6	22,3	21,2	21,9	22,0
- Ž	22,9	22,9	21,0	20,5	19,5	22,1	23,1	25,1	26,3	24,1
Ostali ekonomski neaktivni	20,0	21,3	20,3	19,7	23,7	24,9	28,2	26,1	26,5	35,0
- M	15,8	19,5	17,7	14,8	19,2	20,1	19,7	20,6	20,0	27,8
- Ž	22,7	22,7	22,0	23,0	26,8	27,3	32,4	29,1	29,9	38,2
Stopa rizika od siromaštva prema tipu kućanstva i godinama										
Samačko kućanstvo	33,3	35,1	34,7	35,9	31,1	38,1	36,5	39,8	43,2	44,8
- M	22,4	28,6	28,3	27,6	(22,1)	34,0	27,9	31,1	28,2	39,8
- Ž	36,7	37,5	37,3	40,5	34,2	39,8	39,8	43,3	50,2	47,0
Samačko kućanstvo, osoba stara između 30 i 64 godine ²⁾	26,1	26,2	(24,7)	28,1	25,7	29,0	28,2	28,0	30,6	...
Samačko kućanstvo, osoba stara 65 i više godina	40,4	41,2	41,8	41,9	35,2	43,8	41,5	47,8	50,9	50,2
Dvije odrasle osobe bez uzdržavane djece, obje mlađe od 65 godina	11,9	16,3	11,8	14,4	12,3	13,6	17,7	16,4	14,4	22,5
Dvije odrasle osobe bez uzdržavane	27,5	30,1	26,1	28,7	25,6	29,0	28,7	28,1	28,7	22,5

djece, barem jedna stara 65 i više godina										
Druga kućanstva bez uzdržavane djece	9,7	9,4	9,3	9,0	7,7	10,6	8,9	6,9	7,2	11,9
Samohrani roditelj s jednim ili više uzdržavane djece	28,9	27,7	(29,1)	21,0	34,8	32,9	(26,0)	40,4	(24,5)	34,6
Dvije odrasle osobe s jednim djetetom	13,0	11,2	14,9	9,8	12,8	11,7	11,2	10,7	12,1	20,6
Dvije odrasle osobe s dvoje djece	14,9	12,8	13,7	10,5	13,1	8,2	10,1	12,8	14,1	16,5
Dvije odrasle osobe s troje i više djece	15,9	24,9	19,1	24,2	31,0	24,5	25,9	18,9	31,7	33,1
Ostala kućanstva s uzdržavanom djecom	16,8	15,0	13,0	13,1	13,4	8,0	12,3	11,6	11,9	16,1
Stopa rizika od siromaštva prema statusu vlasnika stana										
Stanar ili podstanar	20,7	18,9	20,2	(10,5)	21,6	19,3	21,4	20,9	26,3	20,5
Vlasnik ili stanuje besplatno	17,0	18,1	16,8	17,0	17,3	16,2	17,2	17,2	17,8	20,6

Izvor: DZS, Anketa o potrošnji kućanstava

* Pokazatelji siromaštva za RH od 2001. do 2009. izračunati su iz podataka o ukupnom neto dohotku privatnih kućanstava prikupljenih statističkim istraživanjem Anketa o potrošnji kućanstava - APK (engl. Household Budget Survey). Anketa je provedena na uzorku slučajno izabranih privatnih kućanstava tako da je uzorak za svaku godinu posebno definiran, tj. nema panelnog dijela uzorka (kućanstva se ne ponavljaju u sljedećoj godini). Neto dohodak kućanstva osim novčanih uključuje i prirodna primanja. Podaci za zemlje EU izračunavaju iz podataka istraživanja EU-SILC (EU-Statistics of Income and Living Conditions) koje se metodološki razlikuje od APK istraživanja te se stoga pokazatelji za RH i EU ne mogu smatrati potpuno usporedivima.

( ) Nedovoljno pouzdani podaci

1) Pokazatelji siromaštva do 2009. godine izračunani su iz podataka Ankete o potrošnji kućanstava, dok su oni za 2010. izračunani iz podatka Ankete o dohotku stanovništva (engl. SILC). Zbog metodoloških razlika ovih dvaju izvora podataka pokazatelji za 2010. nisu izravno usporedivi s pokazateljima iz prethodnih godina. Izračun pokazatelja na temelju podataka prikupljenih Anektom o dohotku stanovništva osigurava izravnu usporedivost s podacima za zemlje EU-a.

2) Prema metodologiji izračuna, pokazatelj za navedene dobne skupine se ne izračunava.

Tablica 17. Korisnici stalne socijalne pomoći (%) (u analizi, MSPM)

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
Udio korisnika u ukupnom stanovništvu RH	2,7	2,5	2,3	2,1	2,1	2,3	2,3
Prema spolu korisnika							
M	49,6	49,4	50,7	50,0	50,5	50,3	48,4
Ž	50,4	50,6	49,3	50,0	49,5	49,7	51,6
Prema dobi korisnika							
Do 7 g.	12,7	12,4	12,2	12,0	11,8	13,0	13,3
7-15	15,8	16,2	16,2	16,2	16,3	16,2	16,2
15-18	6,0	5,9	6,1	6,2	6,2	6,1	7,5
18-30	10,8	10,6	9,4	9,4	9,9	9,7	9,1
30-40	13,5	13,0	12,6	12,1	12,2	12,3	12,0
40-50	15,2	14,9	14,4	14,5	14,6	14,5	14,2
50-60	10,0	11,1	11,7	12,1	12,2	11,8	11,3
60-75	11,8	11,8	12,5	12,4	12,1	12,1	12,4
75 i više	4,2	4,1	4,7	5,0	4,7	4,3	4,1
Prema zaposleničkom statusu korisnika							
Zaposlen	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Samozaposlen	1,0	0,9	1,0	0,9	1,2	0,9	0,1
Umirovljenik	1,6	1,5	1,4	1,3	1,5	1,3	1,4
Nezaposlen	46,1	45,6	44,5	43,3	41,9	42,2	44,4
Radno nesposobna odrasla osoba	14,8	15,6	17,2	18,1	18,1	17,2	16,1
Djeca i mladi u redovnom obrazovanju	31,2	31,7	31,0	30,1	32,3	32,4	30,2
Ostali	4,6	4,1	4,3	5,7	4,5	5,5	7,5
Prema duljini primanja pomoći							
Do 6 mj.	8,4	8,4	8,4	8,7	9,7	11,5	11,4
Od 6 mj. – 1 g.	12,4	11,1	11,2	10,6	10,2	11,1	11,7
1-2 g.	18,9	18,2	18,0	16,5	19	18,4	20,4
2-5 g.	29,7	29,4	27,8	25,7	24,3	24,4	24,2
5-10 g.	23,0	24,6	24,3	25,9	24	22,7	20,9
10 i više	7,6	8,4	10,2	12,6	12,8	11,9	11,4
Prema obrazovanju tražitelja pomoći*							
Bez škole ili nepotpuna OŠ	39,9	40,1	39,7	40,2	38,1	37,1	37,1
Potpuna OŠ	32,0	32,2	31,2	31,4	33,2	33,9	33,9
Srednja škola	26,4	26,0	27,3	26,3	26,8	26,6	26,6
Više od srednje škole	1,7	1,6	1,8	2,0	1,9	2,4	2,3
Prema tipu kućanstva							
Samac	48,3	49,1	50,4	51,4	51,3	50,9	-
Samohrani roditelji	6,7	6,4	5,9	5,6	5,4	5,3	-
Roditelji (odrasli) s djecom	31,9	31,1	30,8	30,5	32,7	33,1	-
Obitelji bez djece	13,1	13,4	12,9	12,5	10,6	10,7	-
Samci i obitelji bez ikakvih izvora prihoda	93,7	91,9	93,4	...	...	...	-

Tablica 18. Prava u nadležnosti jedinica područne (regionalne) i lokalne samoprave za smanjenje siromaštva i socijalne isključenosti

VRSTE PRAVA	JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE /GRADOVI/			JEDINICE PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE /ŽUPANIJE/		
	ukupno korisnika	od toga žene	utrošena sredstva	ukupno korisnika	od toga žene	utrošena sredstva
Pomoć za opremu novorođenog djeteta	37 124	3 674	115.531.494	25 650	1 108	90.370.100
Materijalne pomoći za predškolsku djecu	64 169	2 212	944.621.600	38 611	0	730.137.478
Materijalne pomoći za školsku djecu	93 875	4 847	126.172.973	67 431	3 337	96.171.273
Materijalne pomoći za studente po socijalnom programu	3 796	978	37.307.513	6 771	363	25.660.788
Materijalne pomoći za umirovljenike	77 257	10 197	105.302.193	26 613	0	66.902.766
Subvencioniranje troškova prijevoza	238 387	5 491	144.540.772	189 248	6 261	117.161.308
Pomoć za troškove stanovanja	51 098	4 124	69.703.841	23 239	2 025	38.165.700
Pomoć i njega u kući	5 547	1 560	18.904.597	2 864	587	6.259.991
Subvencioniranje smještaja	543	227	9.363.016	573	196	27.143.541
Izdaci za zdravstvenu zaštitu	122 556	13 730	20.300.939	153 235	48 685	40.602.129
Pravo na posebnu zaštitu sudionika NOR-a i Domovinskog rata	615	55	4.411.802	444	0	1.064.579
Troškovi ukopa za nezbrinute osobe	260	32	921.133	66	0	354.982
Ostali različiti oblici materijalne i nematerijalne pomoći	40 622	1 971	41.454.578	16 611	98	28.973.949
Prehrana u pučkim kuhinjama	6 994	148	28.152.495	4 161	0	17.812.017
Sufinanciranje programa organizacija civilnog društva	207 192	16 984	65.634.645	166 122	15 513	25.913.475
SVEUKUPNO	950 035	66 230	1.732.323.592	721 639	78 173	1.312.694.075

Napomena: Podaci prikupljeni od gradova i općina te županija prema dostavljenoj tablici MZSS. Podaci obuhvaćaju sve pomoći koje gradovi i županije osiguravaju svojim građanima i razlikuju se od podataka navedenih u točki 3.2.2.7. Pojedine pomoći osiguravaju se i na razini općine i grada i na razini županije (pomoć za troškove stanovanja). Prikupljeni su podaci od 21 županije na dan 31. 12. 2011.

4.2. Primjeri dobre prakse

4.2.1. Primjer provođenja trogodišnjeg programa Udruga Pragma iz Zagreba sa svrhom razvoja socijalnih usluga usmjerenih mladima

Ime mjere	Država
Podrška mladima u zajednici - razvoj socijalnih usluga usmjerenih mladima.	Hrvatska
Krajnja namjena mjere	
<p>Krajnja namjena programa je razvijanje socijalnih usluga usmjerenih mladima s poremećajima u ponašanju i mladima u riziku, povećanje socijalne uključenosti mladih s poremećajima u ponašanju i mladih u riziku te jačanje mreže suradničkih institucija za rad s mladima na području Krapinsko-zagorske, Zagrebačke i Sisačko-moslavačke županije te Grada Zagreba.</p> <p>Pragma će provedbom programa nadoknaditi nedostatne usluge potrebne za rad s djecom i mladima s poremećajima u ponašanju, posebice usluga savjetovaniškog rada koji nije jednakomjerno zastupljen u svim dijelovima Hrvatske. Na ovaj način povećat će se ponuda socijalnih usluga na području županija (Sisačko-moslavačke, Krapinsko-zagorske i Zagrebačke) i Grada Zagreba, uz uvođenje nove usluge za mlade koji izlaze na tržište rada, a koji su zbog toga što su prijevremeno napustili sustav redovnog obrazovanja u nepovoljnijem položaju u odnosu na druge skupine na tržištu. Osim toga, program je usmjeren specifičnoj skupini mladih koji nisu obuhvaćeni redovnim uslugama javnih ustanova (centara za socijalnu skrb, obrazovnih ustanova i sl.) te je potrebno napraviti dodatan iskorak prema njima. Dodatna je vrijednost i u tome što program (iako se provodi u suradnji s javnim institucijama) vodi udruga koja može lakše steći povjerenje mladih te ih tako lakše motivirati na promjenu.</p> <p>Program se provodi uz partnerstvo Hrvatskog zavoda za zapošljavanje - Područna služba Krapina, Centra za socijalnu skrb Samobor, Sisačko-moslavačke županije te uz suradnju Hrvatske udruga poslodavaca, Hrvatske obrtničke komore i Grada Zagreba.</p>	
Glavni rezultati, sažetak	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Socijalne usluge za mlade analizirane na području Zagrebačke, Krapinsko-zagorske, Sisačko-moslavačke županije i Grada Zagreba. 2. Programom izravno obuhvaćeno ukupno 300 mladih osoba (80 mladih prve godine, 100 mladih druge godine te 120 mladih treće godine provedbe programa) kroz savjetovaniški rad, humanitarni rad i mentorski rad. 3. Aktivnostima programa obuhvaćeno ukupno 120 stručnjaka – predstavnika organizacija civilnog društva, ustanova socijalne skrbi, škola, škola, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, policije, državnog odvjetništva, sudstva, zavoda za zapošljavanje, poslodavaca, medija, akademske zajednice, tijela državne uprave. 4. Potaknuto ukupno 45 mentora (15 poslodavaca - obrtnika, radnika i studenata godišnje) na izravno uključivanje u provedbu aktivnosti programa (mentorski rad). 5. O aktivnostima programa upoznata šira društvena i stručna javnost (40.000 građana ukupno putem radijskog spota, letaka te druge informativne aktivnosti). 	
Ciljani korisnici	Fokus politike
Opća populacija ☐	Socijalna isključenost ☒

Djeca	☒	Zdravstvo	☐
Obitelji s jednim roditeljem	☐	Dugoročna skrb	☐
Nezaposleni	☐	Upravljanje	☐
Starije osobe	☐		
Mlađe osobe	☒	Zemljopisni opseg	
Osobe s invaliditetom	☐	Nacionalno	☐
Useljenici/izbjeglice	☐	Regionalno	☒
Etničke manjine	☐		
Beskućnici	☐	Provedbeno tijelo	
Specifične bolesti/oboljenja	☐	Udruga Pragma, Zagreb	
Ostalo [Molimo točno navedite:]	☒		
Stručnjaci u centrima za socijalnu skrb, poslodavci, organizacije civilnog društva, predstavnici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, savjetnici područnih službi zavoda za zapošljavanje, mediji.			
Kontekst/pozadine inicijative			
<p>Mladost je posebno životno razdoblje u kojemu se, uz tjelesno i duševno sazrijevanje, odvija i proces integracije pojedinca u društvenu zajednicu. Tijekom toga razdoblja od mladih se očekuje da razviju socijalne vještine i sposobnosti za preuzimanje trajnih društvenih uloga na svim područjima ljudskoga djelovanja. Taj proces u pravilu traje dok se ne postigne primjereni stupanj socijalne autonomije, odgovornosti i samostalnosti. Mladi su u cjelini u nepovoljnijem socio-ekonomskom položaju u odnosu na druge dobne skupine. To znači da mladi ne raspolažu imovinom (nekretninama, ušteđevinom i dionicama), teško se zapošljavaju i dolaze do stana te ovise o pomoći roditelja.</p> <p>Posebno ranjivu skupinu predstavljaju djeca i mladi u riziku i s poremećajima u ponašanju. Oni se nalaze u povećanom riziku od socijalne isključenosti i marginalizacije te je na taj rizik potrebno preventivno djelovati. Poseban problem u radu u ovom području predstavlja uočavanje, praćenje i suočavanje s pojavom poremećaja u ponašanju djece i mladeži kad je riječ o ponašanjima koja nisu zakonom sankcionirana, a kojima dijete/mlada osoba izravno ugrožava sebe ili druge pojedince i skupine (npr. izostajanje iz škole, prekidanje školovanja, laganje, varanje, destruktivno ponašanje, samovolja i dr.). Kako postoje nedorečenosti u načinu praćenja te nepotpuni podaci, s određenom razinom sigurnosti moguće je konstatirati da u školama postoji značajan broj djece i mladih za koje stručnjaci procjenjuju da su rizičnog ponašanja ili žive u rizičnim uvjetima ili postoje drugi rizični čimbenici zbog kojih bi im trebalo osigurati primjerenu pomoć, odnosno i njih i roditelje obuhvatiti primjerenim preventivnim programima, uključiti u primjerene programe školovanja i sl.</p> <p>U području socijalne skrbi godišnje se poduzimaju određene preventivne, socijalno-zaštitne,</p>			

obiteljsko-pravne i odgojne mjere prema 19 tisuća osoba (djece, maloljetnika, mladih punoljetnika - počinitelji kaznenih djela i prekršaja, mladi zatečeni u skitnji, s problemima ovisnosti, zanemarena i zlostavljana djeca, mladi nakon izlaska iz institucije). Rano napuštanje škole i odustajanje od školovanja kod mladih široko su prepoznati kao problem koji dovodi do daljnje marginalizacije i isključenosti mladih ljudi iz društva u cjelini. Kako su neuspjeh u pronalaženju zaposlenja i nezaposlenost nakon završetka školovanja opisani u literaturi kao rizični čimbenici za razvoj osobe (McKee-Ryan i sur. 2005., prema Brajša-Žganec i Merkaš, 2010.), programom Udruge su obuhvaćeni i mladi koji su odustali od nastavka obrazovanja. Zapošljavanje mladih posebno je obilježeno teškoćama postupne tranzicije mladih iz pasivnog u radni dio populacije, nedostatkom procesa kroz koje bi mogli steći potrebno iskustvo za prvo zapošljavanje, te nedostupnošću financijske potpore za njihove poduzetničke inicijative. Teškoće na tržištu dovode do povećanog rizika od nezaposlenosti i nesigurnog zapošljavanja i vjeruje se da dovode do povećanja kriminaliteta i socijalne isključenosti. Značajna je pretpostavka da su mladi koji su izvan obrazovanja, osposobljavanja i zapošljavanja u dobi od 16 do 18 već osuđeni na ekonomski i socijalno marginaliziranu budućnost. Tamo gdje mladi u najvećoj mjeri ovise o sustavima socijalne pomoći, siromaštvo je vrlo rašireno, kao što je to npr. u Hrvatskoj. Matković (2008.) naglašava da nezaposlenost nije jedini nepovoljni ishod s kojim se mogu susresti mladi po završetku obrazovanja - postoji mogućnost da živeći kod roditelja odgađaju svoj ulazak u svijet rada, ili da se uopće ne uključe u tržište rada. Pragmini partneri (Centar za socijalnu skrb Samobor, Hrvatski zavod za zapošljavanje - Područna služba Krapina i Sisačko-moslavačka županija) temeljem iskustva u svakodnevnom radu s ovom populacijom, izrazili su potrebu za dodatnim radom na identificiranju ove skupine djece i mladih i dodatnim radom s njima kako bi ih se vratilo u obrazovanje, odnosno uključilo na tržište rada.

Udruga Pragma je provela kvalitativno istraživanje „Socijalne usluge u Krapini“ kojim se propitivao koncept socijalnih usluga te suradnja u zajednici između različitih dionika. Istraživanje je pokazalo je potrebu za većom suradnjom različitih pružatelja usluga, a posebno je izražena suradnja pružatelja čiji je rad međuovisan (centri za socijalnu skrb, škole, zavod za zapošljavanje, domovi socijalne skrbi). Ujedno je istaknuta potreba za širenjem izvaninstitucionalnih oblika usluga. Naime, iako su u Republici Hrvatskoj relativno razvijene usluge za djecu i mlade (pri čemu su među najzastupljenijim uslugama za djecu i mlade one za izvanškolsko i dopunsko obrazovanje djece i mladih - 28,13%, psihosocijalna pomoć i savjetovišta - 17,22% te edukacija za demokraciju i uključivanje mladih - 14,68%), postoje velike regionalne nejednakosti, a broj usluga usmjerenih djeci i mladima u riziku još uvijek je nedovoljan.

Detalji inicijative

1. Koji jest i koji je bio vremenski okvir za provedbu inicijative?

Program je započeo 1.6.2011. godine i traje do 31.5.2014. godine

2. Specifični ciljevi

1. Poticati uključivanje mladih s poremećajima u ponašanju i mladih u riziku u sustav obrazovanja i zapošljavanja;
2. Povećati javnu svijest o potrebama mladih s poremećajima u ponašanju i mladih u riziku;
3. Unaprijediti suradnju centara za socijalnu skrb, zavoda za zapošljavanje, poslodavaca, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i organizacija civilnog društva u skrbi za mlade;
4. Unaprijediti kvalitetu i ponudu socijalnih usluga za mlade s poremećajima u

	ponašanju i mlade u riziku.
3.	Kako je inicijativa riješila te ciljeve?
	<p>Kroz tri temeljne usluge ostvarujemo specifične ciljeve:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Savjetovani rad (Savjetovanje i pomaganje pojedincu je usluga sustavne stručne pomoći pojedincu koja obuhvaća sve oblike savjetovanja, usmjeravanja i pomoći za prevladavanje poteškoća, stvaranja uvjeta za očuvanje i razvoj osobnih mogućnosti i odgovornoga odnosa pojedinca prema sebi, obitelji i društvu). 2. Mentorski rad (Mentoriranje je dijadička psihosocijalna intervencija u kojoj je iskusnija osoba kroz odnos s pruža podršku, vođenje i prilike za socijalni i akademski razvoj, manje iskusnoj i potrebitoj osobi (Freedman, 1993). U ovom programu stavit će se naglasak na odnos (jedan na jedan) koji uključuje vođenje i podršku, mentora kao iskusniju i kompetentniju osobu i kontinuitet druženja kroz vrijeme). 3. Obrazovanje i informiranje mladih o mogućnostima nastavka obrazovanja, odnosno zapošljavanja (U organiziranju ove usluge, Pragma koristi tehnike osnaživanja. Osnaživanje, kako ga definira Staples, označava proces putem kojeg se razvija, oblikuje ili sankcionira moć u smislu da podređeni pojedinci ili skupine mogu povećati svoje resurse, ojačati sliku o sebi i izgraditi kapacitete za djelovanje u vlastitu korist u psihološkoj, sociokulturnoj, političkoj ili ekonomskoj domeni. Osnaživanje je više od procesa. Ono podrazumijeva čitav niz tehnika pomaganja među kojima su npr.: pažljivo slušanje korisnika; omogućavanje korisniku da identificira vlastite potrebe i definira probleme; pomoć u podizanju svijesti o institucionalnim odnosima moći i korisnosti kolektivne akcije; pomoć korisniku da razvije i ojača sposobnost kritičkog mišljenja; izlaganje korisnika alternativnim paradigmatama, različitim načinima mišljenja o shvaćanju socijalne realnosti; obrazovanje; pružanje i razmjena informacija; podučavanje i razvoj vještina, osobito onih za strategijske analize, planiranje i poduzimanje akcije).
Praćenje i procjena	
	Kako se mjera prati/pratila i procjenjuje/procjenjivala?
	<p>Pragma provodi formativnu evaluaciju (praćenje kako se izvršavaju projektne aktivnosti) te na kraju provedbe i sumativnu evaluaciju (procjenjivanje ishoda programa). Rezultati evaluacijskog rada omogućuju kvalitetniji nastavak ovog projekta u budućnosti, usklađivanje pojedinih aktivnosti (ili njihovo mijenjanje, nadopunjavanje ili neizvršavanje) te osigurava mogućnost repliciranja programa u svakoj organizaciji (državnoj, javnoj ili neprofitnoj), ovisno o rezultatima te evaluacije. Rezultati evaluacije pomažu i donatorima programa kako bi uvidjeli uspješnost i mogućnost nastavka njegova financiranja. Praćenje Programa je osigurano putem procjene odvija li se projekt po planu (jesu li aktivnosti i rezultati u skladu sa odobrenim projektom?); izrade izvještaja o unapređenju upravljanja - je li moguće unaprijediti izvedbu nekih aktivnosti? Je li moguće učinkovitije korištenje vremena i resursa?; planiranja i upravljanja proračunom i ljudskim resursima u okviru programa te održavanjem zajedničkih sastanaka voditelja i izvoditelja - učenje lekcija za buduće programe (što se može bolje uraditi?). Mjerenje je osigurano temeljem praćenja skupina indikatora efektivnosti, efikasnosti, utjecaja, relevantnosti, obuhvata, uporabe i održivosti. Svaki od navedenih indikatora ima svoje mjerljive pokazatelje (npr. broj osoba koje su uključene u aktivnosti, broj mladih koje su sudjelovale u radionicama, broj mladih s kojima su radili stručnjaci, broj mentora koji su sudjelovali u radionicama/predavanjima, broj obuhvaćenih stručnjaka i sl.).</p>

Ishodi	
1.	U kojoj su mjeri specifični ciljevi ispunjeni?
	Specifični ciljevi su djelomično ispunjeni jer je Program trogodišnji, a trenutno je Program u drugoj godini provedbe.
2.	S kojim preprekama/rizicima se suočavalo u provedbi inicijative?
	Glavne prepreke su nepovjerenje obrazovnog i sustava socijalne skrbi prema organizacijama civilnog društva te nepostojanje jasnih procedura (protokola) u pružanju socijalnih usluga za mlade. Za nastavak programa glavni rizik je osiguravanje planiranih sredstava iz državnog proračuna.
3.	Kako su te prepreke i rizici riješeni?
	<p>Udruga je na počeku provedbe programa organizirala niz individualnih i grupnih sastanaka s predstavnicima škola i centara za socijalnu skrb na kojima su prezentirani ciljevi projekata te su institucije pozvane na suradnju. U drugom kvartalu su organizirani i sastanci za organizacije civilnog društva kako bi se pružatelji socijalnih usluga za mlade međusobno upoznali, razmijenili iskustva te dogovorili buduću suradnju. Udruga je sudjelovala na radnim sastancima centara za socijalnu skrb kako bi se ujednačila praksa rada s mladima u rizicima. Dio prepreka su rješavali i partneri iz područja rada i zapošljavanja, javnih politika, socijalne skrbi savjetovanjem zaposlenika i vanjskih suradnika Pragme, kao i povezivanjem Pragme sa značajnim pojedincima ili institucijama.</p> <p>Potrebno je nastaviti financiranje programa sukladno odobrenom trogodišnjem proračunu te podrškom nakon završetka trogodišnjeg programa. Pitanje proračunskih izdvajanja za rad organizacija civilnog društva ponovno je aktualiziralo pitanje održivosti socijalnih usluga za ranjive društvene skupine.</p>
4.	Jesu li postojale neke neočekivane pogodnosti ili slabosti?
	<p>Posebne neočekivane pogodnosti su povećanje neformalnih partnerskih organizacija u pružanju socijalnih usluga za mlade te značajno povećanje broja aktivnosti usmjerenih mladima od planiranih i financiranih. Osigurana je i visoka medijska vidljivost te su održani značajni stručni skupovi. Uz suradnju SOS Dječjeg sela Hrvatska, Mreže mladih Hrvatske, Pravnog fakulteta - Studijskog centra socijalnog rada, Zaklade Marija De Mattias, Grada Zagreba - Ureda za obrazovanje, kulturu i šport, Ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom i Gradske skupštine Grada Zagreba, održan je niz stručnih skupova za mlade s temama zapošljavanja mladih i pitanja suvremenih problema mladih. Medijska vidljivost je osigurana kreiranjem mreže suradnika na Hrvatskoj radioteleviziji, osobito Hrvatskom radiju, Nezavisnoj televiziji, Tv Jabuci, Novoj tv, lokalnim radijskim postajama te tiskovinama: Vjesniku, Novom listu, Glasu Slavonije i Slobodnoj Dalmaciji.</p> <p>Provedba programa je doprinijela i prepoznavanju novih rizika kod mladih te planiranje novih programa za EU financiranje, uz postojeće partnere, u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje - Područnom službom Sisak, Pučkim otvorenim učilištem Samobor i Pučkim otvorenim učilištem Petrinja.</p> <p>Posebno je istaknuta uloga mentora - volontera na programu koji su se obvezali provoditi jednogodišnji izravan rad s mladima u svrhu usmjeravanja mladih prema vrijednostima rada, obrazovanja te stvaranja prosocijalnih vještina.</p>
Ime mjere	
Država	

Podrška mladima u zajednici - razvoj socijalnih usluga usmjerenih mladima.	Hrvatska		
Krajnja namjena mjere			
<p>Krajnja namjena programa je razvijanje socijalnih usluga usmjerenih mladima s poremećajima u ponašanju i mladima u riziku, povećanje socijalne uključenosti mladih s poremećajima u ponašanju i mladih u riziku te jačanje mreže suradničkih institucija za rad s mladima na području Krapinsko-zagorske, Zagrebačke i Sisačko-moslavačke županije te Grada Zagreba.</p> <p>Pragma će provedbom programa nadoknaditi nedostajuće usluge potrebne za rad s djecom i mladima s poremećajima u ponašanju, posebice usluga savjetovališnog rada koji nije jednakomjerno zastupljen u svim dijelovima Hrvatske. Na ovaj način, povećat će se ponuda socijalnih usluga na području županija (Sisačko-moslavačke, Krapinsko-zagorske i Zagrebačke) i Grada Zagreba, uz uvođenje nove usluge za mlade koji izlaze na tržište rada, a koji su zbog toga što su prijevremeno napustili sustav redovnog obrazovanja, u nepovoljnijem položaju u odnosu na druge skupine na tržištu. Osim toga, program je usmjeren specifičnoj skupini mladih koji nisu obuhvaćeni redovnim uslugama javnih ustanova (centara za socijalnu skrb, obrazovnih ustanova i sl.) te je potrebno napraviti dodatan iskorak prema njima. Dodatna je vrijednost i u tome što program (iako se provodi u suradnji s javnim institucijama) vodi udruga koja može lakše steći povjerenje mladih te ih tako lakše motivirati na promjenu.</p> <p>Program se provodi uz partnerstvo Hrvatskog zavoda za zapošljavanje - Područna služba Krapina, Centra za socijalnu skrb Samobor, Sisačko-moslavačke županije te uz suradnju Hrvatske udruga poslodavaca, Hrvatske obrtničke komore i Grada Zagreba.</p>			
Glavni rezultati, sažetak			
<ol style="list-style-type: none"> 6. Socijalne usluge za mlade analizirane na području Zagrebačke, Krapinsko-zagorske, Sisačko-moslavačke županije i Grada Zagreba. 7. Programom izravno obuhvaćeno ukupno 300 mladih osoba (80 mladih prve godine, 100 mladih druge godine te 120 mladih treće godine provedbe programa) kroz savjetovališni rad, humanitarni rad i mentorski rad. 8. Aktivnostima programa obuhvaćeno ukupno 120 stručnjaka – predstavnika organizacija civilnog društva, ustanova socijalne skrbi, škola, škola, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, policije, državnog odvjetništva, sudstva, zavoda za zapošljavanje, poslodavaca, medija, akademske zajednice, tijela državne uprave. 9. Potaknuto ukupno 45 poslodavaca (15 poslodavaca godišnje) na izravno uključivanje u provedbu aktivnosti programa (mentorski rad). 10. O aktivnostima programa upoznata šira društvena i stručna javnost (40.000 građana ukupno putem radijskog spota, letaka te druge informativne aktivnosti). 			
Ciljani korisnici	Fokus politike		
<p>Opća populacija ☐</p> <p>Djeca ☒</p> <p>Obitelji s jednim roditeljem ☐</p> <p>Nezaposleni ☐</p> <p>Starije osobe ☐</p> <p>Mlade osobe ☒</p> <p>Osobe s invaliditetom ☐</p> <p>Useljenici/izbjeglice ☐</p> <p>Etničke manjine ☐</p>	<p>Socijalna isključenost ☒</p> <p>Zdravstvo ☐</p> <p>Dugoročna skrb ☐</p> <p>Upravljanje ☐</p> <tr> <td colspan="2" data-bbox="751 1834 1428 1890">Zemljopisni opseg</td> </tr> <p>Nacionalno ☐</p> <p>Regionalno ☒</p>	Zemljopisni opseg	
Zemljopisni opseg			

Beskućnici	☐	
Specifične bolesti/oboljenja	☐	Provedbeno tijelo
Ostalo [Molimo točno navedite:]	☐	Udruga Pragma, Zagreb
Stručnjaci u centrima za socijalnu skrb, poslodavci, organizacije civilnog društva, predstavnici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, savjetnici područnih službi zavoda za zapošljavanje, mediji.		
Kontekst/pozadine inicijative		
<p>Mladost je posebno životno razdoblje u kojemu se, uz tjelesno i duševno sazrijevanje, odvija i proces integracije pojedinca u društvenu zajednicu. Tijekom toga razdoblja od mladih se očekuje da razviju socijalne vještine i sposobnosti za preuzimanje trajnih društvenih uloga na svim područjima ljudskoga djelovanja. Taj proces u pravilu traje dok se ne postigne primjereni stupanj socijalne autonomije, odgovornosti i samostalnosti. Mladi su u cjelini u nepovoljnijem socio-ekonomskom položaju u odnosu na druge dobne skupine. To znači da mladi ne raspolažu imovinom (nekretninama, uštedevinom i dionicama), teško se zapošljavaju i dolaze do stana te ovise o pomoći roditelj. Djeca i mladi u riziku i s poremećajima u ponašanju nalaze se u povećanom riziku od socijalne isključenosti i marginalizacije te je potrebno preventivno djelovati. U području socijalne skrbi godišnje se poduzimaju određene preventivne, socijalno-zaštitne, obiteljsko-pravne i odgojne mjere prema 19 tisuća osoba (djece, maloljetnika, mladih punoljetnika - počinitelji kaznenih djela i prekršaja, mladi zatečeni u skitnji, s problemima ovisnosti, zanemarena i zlostavljana djeca, mladi nakon izlaska iz institucije).</p> <p>Poseban problem u radu u ovom području predstavlja uočavanje, praćenje i suočavanje s pojavom poremećaja u ponašanju djece i mladeži kad je riječ o ponašanjima koja nisu zakonom sankcionirana, a kojima dijete/mlada osoba izravno ugrožava sebe ili druge pojedince i skupine (npr. izostajanje iz škole, prekidanje školovanja, laganje, varanje, destruktivno ponašanje, samovolja i dr.). Kako postoje nedorečenosti u načinu praćenja te nepotpuni podaci, s određenom razinom sigurnosti moguće je konstatirati da u školama postoji značajan broj djece i mladih za koje stručnjaci procjenjuju da su rizičnog ponašanja ili žive u rizičnim uvjetima ili postoje drugi rizični čimbenici zbog kojih bi im trebalo osigurati primjerenu pomoć, odnosno i njih i roditelje obuhvatiti primjerenim preventivnim programima, uključiti u primjerene programe školovanja i sl.</p> <p>Rano napuštanje škole i odustajanje od školovanja široko su prepoznati kao problem, koji dovodi do daljnje marginalizacije i isključenosti mladih ljudi iz društva u cjelini. Kako su neuspjeh u pronalaženju zaposlenja i nezaposlenost nakon završetka školovanja opisani u literaturi kao rizični čimbenici za razvoj osobe (McKee-Ryan i sur. 2005., prema Brajša-Žganec i Merkaš, 2010.), programom su obuhvaćeni i mladi koji su odustali od nastavka obrazovanja. Zapošljavanje mladih posebno obilježeno teškoćama postupne tranzicije mladih iz pasivnog u radni dio populacije, nedostatkom procesa kroz koje bi mogli steći potrebno iskustvo za prvo zapošljavanje, te nedostupnošću financijske potpore za njihove poduzetničke inicijative. Teškoće na tržištu dovode do povećanog rizika od nezaposlenosti i nesigurnog zapošljavanja i vjeruje se da dovode do povećanja kriminaliteta i socijalne isključenosti. Značajna je pretpostavka da su mladi koji su izvan obrazovanja, osposobljavanja i zapošljavanja u dobi od 16 do 18 već osuđeni na ekonomski i socijalno marginaliziranu budućnost. Tamo gdje mladi u najvećoj mjeri ovise o sustavima socijalne pomoći, siromaštvo je vrlo rašireno, kao što je to npr. u Hrvatskoj. Matković (2008.) naglašava da nezaposlenost nije jedini nepovoljni ishod s kojim se mogu susresti mladi po završetku obrazovanja - postoji mogućnost da živeći kod roditelja odgađaju svoj ulazak u svijet rada, ili da se uopće ne uključe u tržište rada. Pragmini partneri (Centar za socijalnu skrb Samobor, Hrvatski zavod za zapošljavanje - Područna služba Krapina i Sisačko-moslavačka županija) temeljem iskustva u svakodnevnom radu s</p>		

ovom populacijom, izrazili su potrebu za dodatnim radom na identificiranju ove skupine djece i mladih i dodatnim radom s njima kako bi ih se vratilo u obrazovanje, odnosno uključilo na tržište rada.

Udruga Pragma je provela kvalitativno istraživanje „Socijalne usluge u Krapini“ kojim se propitivao koncept socijalnih usluga te suradnja u zajednici između različitih dionika. Istraživanje je pokazalo je potrebu za većom suradnjom različitih pružatelja usluga, a posebno je izražena suradnja pružatelja čiji je rad međuovisan (centri za socijalnu skrb, škole, zavod za zapošljavanje, domovi socijalne skrbi). Ujedno je istaknuta potreba za širenjem izvaninstitucionalnih oblika usluga. Naime, iako su u Republici Hrvatskoj relativno razvijene usluge za djecu i mlade (pri čemu su među najzastupljenijim uslugama za djecu i mlade one za izvanškolsko i dopunsko obrazovanje djece i mladih - 28,13%, psihosocijalna pomoć i savjetovaništa - 17,22% te edukacija za demokraciju i uključivanje mladih - 14,68%), postoje velike regionalne nejednakosti te je nedovoljan broj usluga koje se bave djecom i mladima u riziku.

Detalji inicijative

1. Koji jest i koji je bio vremenski okvir za provedbu inicijative?

Projekt je započeo 1.6.2011. godine i traje do 31.5.2014. godine

2. Specifični ciljevi

5. Poticati uključivanje mladih s poremećajima u ponašanju i mladih u riziku u sustav obrazovanja i zapošljavanja
6. Povećati javnu svijest o potrebama mladih s poremećajima u ponašanju i mladih u riziku
7. Unaprijediti suradnju centara za socijalnu skrb, zavoda za zapošljavanje, poslodavaca, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i organizacija civilnog društva u skrbi za mlade
8. Unaprijediti kvalitetu i ponudu socijalnih usluga za mlade s poremećajima u ponašanju i mlade u riziku

3. Kako je inicijativa riješila te ciljeve?

Kroz tri temeljne usluge ostvarujemo specifične ciljeve:

1. Savjetovanišni rad (Savjetovanje i pomaganje pojedincu je usluga sustavne stručne pomoći pojedincu koja obuhvaća sve oblike savjetovanja, usmjeravanja i pomoći za prevladavanje poteškoća, stvaranja uvjeta za očuvanje i razvoj osobnih mogućnosti i odgovornoga odnosa pojedinca prema sebi, obitelji i društvu).
2. Mentorski rad (Mentoriranje je dijadička psihosocijalna intervencija u kojoj je iskusnija osoba kroz odnos s pruža podršku, vođenje i prilike za socijalni i akademski razvoj, manje iskusnoj i potrebitoj osobi (Freedman, 1993). U ovom programu stavit će se naglasak na odnos (jedan na jedan) koji uključuje vođenje i podršku, mentora kao iskusniju i kompetentniju osobu i kontinuitet druženja kroz vrijeme).
3. Obrazovanje i informiranje mladih o mogućnostima nastavka obrazovanja, odnosno zapošljavanja (U organiziranju ove usluge, Pragma koristi tehnike osnaživanja. Osnaživanje, kako ga definira Staples označava proces putem kojeg se razvija, oblikuje ili sankcionira moć u smislu da podređeni pojedinci ili skupine mogu povećati svoje resurse, ojačati sliku o sebi i izgraditi kapacitete za djelovanje u vlastitu korist u psihološkoj, sociokulturnoj, političkoj ili ekonomskoj domeni. Osnaživanje je više od procesa. Ono podrazumijeva čitav niz tehnika pomaganja među kojima su npr.: pažljivo slušanje korisnika; omogućavanje korisniku da identificira vlastite potrebe i definira probleme; pomoć u podizanju svijesti o institucionalnim odnosima moći i korisnosti kolektivne akcije; pomoć korisniku da razvije i ojača sposobnost kritičkog mišljenja; izlaganje korisnika alternativnim paradigmatama, različitim načinima mišljenja o shvaćanju socijalne realnosti; obrazovanje; pružanje i razmjena informacija; podučavanje i razvoj vještina, osobito onih za strategijske analize, planiranje i poduzimanje akcije).

Praćenje i procjena

	Kako se mjera prati/pratila i procjenjuje/procjenjivala?
	Pragma provodi formativnu evaluaciju (praćenje kako se izvršavaju projektne aktivnosti) te na kraju provedbe i sumativnu evaluaciju (procjenjivanje ishoda programa). Rezultati evaluacijskog rada omogućuju kvalitetniji nastavak ovog projekta u budućnosti, usklađivanje pojedinih aktivnosti (ili njihovo mijenjanje, nadopunjavanje ili neizvršavanje) te osigurava mogućnost repliciranja programa u svakoj organizaciji (državnoj, javnoj ili neprofitnoj), ovisno o rezultatima te evaluacije. Rezultati evaluacije pomažu i donatorima programa kako bi uvidjeli uspješnost i mogućnost nastavka njegova financiranja. Praćenje Programa je osigurano putem procjene odvijanja li se projekt po planu (jesu li aktivnosti i rezultati u skladu sa odobrenim projektom?); izrade izvještaja o unapređenju upravljanja - je li moguće unaprijediti izvedbu nekih aktivnosti? Je li moguće učinkovitije korištenje vremena i resursa?; planiranja i upravljanja proračunom i ljudskim resursima u okviru programa te održavanjem zajedničkih sastanaka voditelja i izvoditelja - učenje lekcija za buduće programe (što se može bolje uraditi?). Mjerenje je osigurano temeljem praćenja skupina indikatora efektivnosti, efikasnosti, utjecaja, relevantnosti, obuhvata, uporabe i održivosti. Svaki od navedenih indikatora ima svoje mjerljive pokazatelje (npr. broj osoba koje su uključene u aktivnosti, broj mladih koje su sudjelovale u radionicama, broj mladih s kojima su radili stručnjaci, broj mentora koji su sudjelovali u radionicama/predavanjima, broj obuhvaćenih stručnjaka i sl.).
Ishodi	
1.	U kojoj su mjeri specifični ciljevi ispunjeni?
	Specifični ciljevi su djelomično ispunjeni jer je trogodišnji program, a trenutno je program u prvoj godini provedbe.
2.	S kojim preprekama/rizicima se suočavalo u provedbi inicijative?
	Glavne prepreke su nepovjerenje obrazovnog i sustava socijalne skrbi prema organizacijama civilnog društva te nepostojanje jasnih procedura (protokola) u pružanju socijalnih usluga za mlade. Također, za nastavak programa glavni rizik je smanjenje izdvajanja za 62% iz državnog proračuna za drugu godinu provedbe u odnosu na utvrđeni plan.
3.	Kako su te prepreke i rizici riješeni?
	Udruga je na počeku provedbe programa organizirala niz individualnih i grupnih sastanaka s predstavnicima škola i centara za socijalnu skrb na kojima su prezentirani ciljevi projekata te su institucije pozvane na suradnju. U drugom kvartalu su organizirani i sastanci za organizacije civilnog društva kako bi se pružatelji socijalnih usluga za mlade međusobno upoznali, razmijenili iskustva te dogovorili buduću suradnju. Udruga je sudjelovala na radnim sastancima centara za socijalnu skrb kako bi se ujednačila praksa rada sa mladima u rizicima. Dio prepreka su rješavali i partneri iz područja rada i zapošljavanja, javnih politika, socijalne skrbi savjetovanjem zaposlenika i vanjskih suradnika Pragme, kao i povezivanjem Pragme sa značajnim pojedincima ili institucijama. Neplanirano smanjenje izdvajanja iz državnog proračuna za program je utjecalo na smanjivanje planiranih aktivnosti i broja korisnika, kao i planirano širenje projektnih aktivnosti u druge županije u RH. Smanjenje proračunskih izdvajanja za rad organizacija civilnog društva ponovno je aktualiziralo pitanje održivosti socijalnih usluga za ranjive društvene skupine.
4.	Jesu li postojale neke neočekivane pogodnosti ili slabosti?
	Posebne neočekivane pogodnosti su povećanje neformalnih partnerskih organizacija u pružanju socijalnih usluga za mlade te značajno povećanje broja aktivnosti usmjerenih mladima od planiranih i financiranih. Osigurana je i visoka medijska vidljivost programa te su održani značajni stručni skupovi. Uz suradnju SOS Dječjeg sela Hrvatska, Mreže mladih Hrvatske, Pravnog fakulteta - Studijskog centra socijalnog rada, Zaklade Marija De Mattias, Grada Zagreba - Ureda za obrazovanje, kulturu i šport, Ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom i Gradske skupštine Grada Zagreba, održan je niz stručnih skupova za mlade s

<p>temama zapošljavanja mladih i pitanja suvremenih problema mladih. Medijska vidljivost je osigurana kreiranjem mreže suradnika na Hrvatskoj radio televiziji, osobito Hrvatskom radiju, Nezavisnoj televiziji, Tv Jabuci, Novoj tv, lokalnim radijskim postajama te tiskovinama: Vjesniku, Novom listu, Glasu Slavonije i Slobodnoj Dalmaciji.</p> <p>Provedba programa je doprinijela i prepoznavanju novih rizika kod mladih te planiranje novih programa za EU financiranje, uz postojeće partnere, u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje - Područnom službom Sisak, Pučkim otvorenim učilištem Samobor i Pučkim otvorenim učilištem Petrinja.</p> <p>Posebno je istaknuta uloga mentora - volontera na programu koji su se obvezali provoditi jednogodišnji izravan rad s mladima u svrhu usmjeravanja mladih prema vrijednostima rada, obrazovanja te stvaranja prosocijalnih vještina.</p>
--

4.2.2. *Primjer provođenja programa pomoći beskućnicima i njihovog socijalnog uključivanja koje provodi prihvatilište za beskućnike „Ruže sv. Franje“ iz Rijeke .*

Ime mjere	Država
Prihvatilište za beskućnike "Ruže sv. Franje" – socijalno uključivanje beskućnika	Hrvatska
Krajnja namjena mjere	
<p>U kontekstu loših socijalnih uvjeta pojavljuje se problem socijalne isključenosti i diskriminacije čije smo rješavanje kao članovi OFS-a, Franjevačkog svjetovnog reda uzeli kao svoje poslanje i društveni zadatak. Beskućnici su posebno osjetljiva kategorija socijalno isključenih jer su, zbog nedostatka mogućnosti prijave prebivališta i potrebnih dokumenata (osobne iskaznice, radne knjižice, putovnice, itd), primorani na neprekidnu (često unaprijed izgublenu) borbu za ostvarivanje svojih elementarnih prava na području zdravstvene zaštite, obrazovanja, stambenog smještaja i zapošljavanja. Većina ovih ljudi ima nizak stupanj obrazovanja i tek povremeno uspije dobiti zaposlenje na honorarnim, privremenim i slabo plaćenim poslovima koji im ne omogućuju mirovinsko i zdravstveno osiguranje i nisu dovoljno sigurni da bi im omogućili planiranje svjetlije budućnosti. Potaknuti navedenim saznanjima, u želji da damo svoj doprinos u borbi protiv diskriminacije, 2007. godine smo u gradu Rijeci pokrenuli projekt Prihvatilište za beskućnike "Ruže sv. Franje" koji uspješno djeluje već 5 godina. Cilj rada Prihvatilišta jest priprema i osposobljavanje korisnika za ponovnu integraciju u društvo, ovisno o preostalim psihofizičkim sposobnostima, provodeći s njima program radne terapije i rehabilitacije. U taj program spada i briga za socijalna prava korisnika te pružanje pravnih savjeta, adekvatne zdravstvene skrbi i pomoći korisnicima na duhovnoj, psihosocijalnoj i drugim razinama kako bi se stvarale radne navike i razvijale kreativnosti kod korisnika. Od presudne je važnosti i stručna pomoć putem institucija s kojima se surađuje kao i senzibiliziranje javnosti o problemu siromaštva te sve većeg broja beskućnika u našem gradu i okolici. Naglasak je i na kontinuiranom praćenju korisnika nakon uključivanja u društvo te edukaciji volontera i drugih zainteresiranih za rad sa siromašnima i svima potrebitima.</p>	
Glavni rezultati, sažetak	
<p>Sljedeći se rezultati odnose na prvih pet godina rada prihvatilišta (od 2007. do 2011. godine):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prihvatilište za beskućnike "Ruže sv. Franje" skrbrilo je o ukupno 294 direktna korisnika i 150 indirektnih korisnika (nisu bili smješteni u prihvatilištu, ali su koristili ostale usluge i pomoći). Nema većih odstupanja u broju korisnika tijekom godina, a najveći je broj zabilježen u 2009. godini (22,8%) - Posao je po odlasku iz prihvatilišta za beskućnike pronašlo 36,1% korisnika, a njih 63,9% tada nije bilo zaposleno. Kako je gotovo polovica korisnika pronašla adekvatno i zadovoljavajuće radno mjesto ovi rezultati idu u prilog uspješnost resocijalizacije korisnika. Ovakav rezultat 	

može biti pozitivan usprkos činjenici da više od polovice korisnika nije pronašlo zaposlenje jer u broj nezaposlenih spadaju i korisnici koji zbog svojih nedostatnih psihofizičkih sposobnosti nisu u mogućnosti stupiti u radni odnos;

- Većina korisnika (93,5%) je po odlasku iz prihvatilišta imala riješen zakonski status, svu potrebnu dokumentaciju i odgovarajući smještaj, odnosno mjesto stanovanja;
- Beskućnici čine jednu od značajnih kategorija socijalne isključenosti – skupinu ljudi kojima je uskraćeno pravo na stanovanje kao jedno od temeljnih ljudskih prava. Za 67,3% korisnika ishodovan je odgovarajući smještaj, odnosno mjesto stanovanja;
- 56,1 % korisnika sudjelovalo je u programima resocijalizacije koje su zaposlenici i volonteri (laici i stručnjaci) prihvatilišta za beskućnike vodili tijekom prvih pet godina rada prihvatilišta. Iz prikazanih je rezultata vidljivo da 43,9% korisnika nije sudjelovalo niti u jednom programu resocijalizacije. Ovim istraživanjem nije moguće utvrditi razloge njihova nesudjelovanja, ali moguća je pretpostavka da neki od korisnika nisu sudjelovali u resocijalizacijskim programima zbog nedostatne psihofizičke sposobnosti. Najveći broj ispitanika aktivno je sudjelovao u resocijalizacijskom programu radne terapije i rehabilitacije – razvijanje i potenciranje samobriga, jačanje socijalnih kompetencija, uređenje vrtova, manji popravci, kreativne radionice, čišćenje i održavanje prostorija i sl. (38,1%);
- Rezultati koji prikazuju broj korisnika prihvatilišta za beskućnike "Ruže sv. Franje" s obzirom na uspješnost njihove resocijalizacije i povratka u društvo kao njegovih punopravnih članova sa svim pravima koja im pripadaju govore da je čak 67,3% korisnika prihvatilišta u prvih pet godina njegova rada uspješno resocijalizirano.

Važno je naglasiti da znatan broj osoba bez doma čine radno sposobni mladi ljudi i starije osobe koje još uvijek nisu dosegnule dovoljan broj godina radnog staža da bi mogli biti umirovljeni. Te su osobe zdrave, sposobne i žele raditi, ali ih u tome sprječava birokracija, nedostatak "dobrih veza" za dobivanje radnog mjesta ili problem stigmatizacije od strane društvene okoline. Ovu radnu aktivnost zbog navedenih razloga u većini slučajeva zamjenjuju pasivnost i rezigniranost pa se, s prolazanjem vremena, recipročno gube radne navike i povećava depresija. Povratak radnih navika, podizanje samopouzdanja, okupiranost radom, razgovor te povratak osjećaja korisnosti i pripadnosti "ključevi" su za uspješno socijalno uključivanje, a zajednički "privjesak" koji ujedinjuje sve navedene "ključeve" jest radna terapija i rehabilitacija. Beskućnici nikako nisu i ne žele biti bespomoćni (oni žele ponovno držati konce svog života u rukama i upravljati njime u smjeru kojeg oni smatraju ispravnim), pasivni (oni žele zaraditi svoj novac i osjećati se korisno, a mnogi od njih su povrijeđeni kad im se nudi milostinja) niti nesposobni, već su to većinom inteligentni ljudi željni rada i društvenog prihvaćanja. Navedeno ukazuje na goruću potrebu za radnom terapijom i rehabilitacijom kao uvođenjem beskućnika natrag u društvo kao njegovog aktivnog i ravnopravnog sudionika.

Ciljani korisnici	Fokus politike
Opća populacija ☐	Socijalna isključenost ☒
Djeca ☐	Zdravstvo ☐
Obitelji s jednim roditeljem ☐	Dugoročna skrb ☐
Nezaposleni ☐	Upravljanje ☐
Starije osobe ☐	
Mlađe osobe ☐	Zemljopisni opseg
Osobe s invaliditetom ☐	Nacionalno ☒
Useljenici/izbjeglice ☐	Regionalno ☐
Etničke manjine ☐	
Beskućnici ☒	

Specifične bolesti/oboljenja	☐	Provedbeno tijelo
Ostalo[Molimo točno navedite:]	☐	
		OFS Mjesno bratstvo Trsat

Kontekst/pozadine inicijative

Vrijeme u kojem živimo odlikuju velike društvene promjene, socijalna previranja i materijalizam u kojem je svaki pojedinac prisiljen na tešku svakodnevnu borbu za dostojanstveno obnašanje svoje društvene uloge i pridobivanje statusa radno aktivne individue, koji bi nam po zakonu i bez spomenute borbe trebao pripadati. Brzo mijenjanje socijalnih situacija, materijalnih i drugih prilika u društvu, kao i općeg statusa i uloga pojedinca, uvjetuje situacije u kojima i "bogataš", u kratkom vremenu, može postati "siromah", tj. egzistencijalno ugrožen. Beskućništvo - nedostatak stambene sigurnosti i nemogućnost pronalaska zaposlenja jedan je od najekstremnijih oblika siromaštva i socijalne isključenosti o kojima se vrlo rijetko i zaista premalo govori. Možda je upravo nedostatak senzibiliziranja javnosti za ovu problematiku, kao i činjenica da su beskućnici kao kategorija socijalne skrbi uvedeni u hrvatske zakone tek 2011. godine, razlog povećanja broja ljudi pogođenih ovom problematikom. Brojni su beskućnici obespravljani hrvatski branitelji, nezaposleni pojedinci bez potpore obitelji, bivši zatvorenici, bivši ovisnici - ljudi koji životnu situaciju u kojoj su se našli nisu sami odabrali, već su spletom različitih okolnosti postali beskućnici. Prema istraživanju Europske Unije, broj beskućnika u Europi je oko 2,7 milijuna, dok Ujedinjeni narodi procjenjuju da taj broj u svijetu premašuje jednu milijardu (Barbarić, 2009:16). "Federacija nacionalnih organizacija koje rade s beskućnicima (FEANTSA) kod definiranja i tipologije beskućništva uzima u obzir fizičku, socijalnu i pravnu dimenziju stanovanja te razvija četiri osnovne kategorije:

- *Bez krova nad glavom* (ljudi koji žive na ulici i oni koji koriste prenočišta za beskućnike)
- *Bez doma* (ljudi koji žive u hostelima za beskućnike, u privremenom smještaju, skloništima za žene, azilima za strance, privremenim smještajima za radnike i imigrante, u zatvorima i medicinskim institucijama te svim ostalim vrstama subvencioniranog i privremenog smještaja)
- *Bez sigurnog stanovanja* (ljudi koji privremeno žive sa širom obitelji ili prijateljima, koji nemaju legalno pravo na smještaj koji koriste, koji žive u stanovima iz kojih im prijete deložacija ili osobe koje žive u stalnoj prijetnji od obiteljskog nasilja)
- *Bez adekvatnog stanovanja* (ljudi koji žive u privremenim i nestandardiziranim strukturama poput kamp kućica, u zgradama koje su predviđene za rušenje ili neprimjerene za stanovanje kao i smještaj u prenapučenim stanovima)" (Barbarić, 2009:15).

Kada govorimo o stambenom smještaju beskućnika, problem predstavlja premali kapacitet i loša kvaliteta i sadržaj smještaja u prihvatilištima za beskućnike kao rezultat državne i društvene nezainteresiranosti za ovaj problem te velikog nedostatka novčanih sredstava za pomoć. Najčešći i najvažniji problem beskućnicima ipak predstavlja nedostatak društvenih i obiteljskih veza, što još jednom dokazuje važnost obiteljske podrške za uključivanje u društvenu zajednicu. U borbi za ostvarenje osnovnog prava na stanovanje i život dostojan čovjeka, odnosno borbi za socijalno uključivanje beskućnika naša organizacija surađuje s lokalnom upravom i mnogim institucijama i udrugama. Naši partneri u radu su:

ERSTE foundation Beč, Međunarodna organizacija OFS-a Rim, Primorsko-goranska županija, Grad Rijeka, Centar za soc. skrb Rijeka, Crveni križ Rijeka, Udruga Most, Riječka Nadbiskupija, Neformalna mreža svih prihvatilišta R. Hrvatske, udruge Srce, Terra, Smart, Hepatos, osnovne i srednje škole i većina fakulteta u gradu Rijeci, Dom tehničke kulture, Dom mladih, učenički domovi grada Rijeke, HZZ, brojni volonteri i građani.

Prihvatilište je svojim radom dopunilo program socijalne skrbi Primorsko-goranske, Istarske i Ličko-senjske županije koje nemaju ustanovu ovakvog tipa (organizacija objedinjuje rad svih službi zaduženih za tu skrb, te bez naknade skrbi za socijalno isključene).

Detalji inicijative

1.	Koji jest i koji je bio vremenski okvir za provedbu inicijative?
	Prihvatište za beskućnike je projekt koji je započeo 27.3.2007., a vrijeme trajanja ovih aktivnosti je neograničeno; vrijeme provedbe projekta je trajno.
2.	Specifični ciljevi
	<ul style="list-style-type: none"> - Senzibiliziranje javnosti za probleme beskućnika kao socijalno osjetljive skupine stanovništva - Osnježivanje beskućnika kao socijalno osjetljive skupine stanovništva - Pružanje socijalnih usluga beskućnicima kao socijalno osjetljivoj skupini stanovništva
3.	Kako je inicijativa riješila te ciljeve?
	<p>Provoditelji projekta Prihvatište za beskućnike "Ruže sv. Franje" su laici, ali i stručnjaci (pedagog, psihoterapeut, teolog, liječnik, defektolog, viša medicinska sestra, ekonomist, pravnik)</p> <p>Postavljene ciljeve riješili smo provedbom odgovarajućih aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pružanje podrške i pomoći na duhovnoj, psihosocijalnoj i drugim razinama - radna terapija i rehabilitacija - glazbena i nogometna radionica, - sudjelovanje u kreiranju časopisa i andragogija - pružanje adekvatne zdravstvene skrbi i pomoć u prevladavanju trauma - pružanje pomoći pri ostvarivanju socijalnih prava korisnika - - pružanje stručne pomoći putem institucija s kojima se surađuje
Praćenje i procjena	
	Kako se mjera prati/pratila i procjenjuje/procjenjivala?
	U prikupljanju podataka za praćenje i procjenjivanje korišteni su službeni podaci i dosjei korisnika (izvoditelji programa su pratili napredovanje pojedinog korisnika), obrasci za prijem korisnika prihvatilišta za beskućnike "Ruže svetog Franje", podaci iz baze službenih podataka prihvatilišta, kao i bilješke o obiteljskoj situaciji korisnika koje vodi voditeljica prihvatilišta. U naprednom statističkom programu SPSS obrađeni su dobiveni podaci i izrađeno je statističko izvješće o provedbi projekta.
Ishodi	
1.	U kojoj su mjeri specifični ciljevi ispunjeni ?
	Tijekom provođenja programa ispunjeni su svi specifični ciljevi, sukladno tome i osnovni cilj programa.
2.	S kojim preprekama/rizicima se suočavalo u provedbi inicijative?
	Najčešći i najviše zabrinjavajući problem je nedostatak adekvatnog prostora u kojem bismo mogli kvalitetno i nesmetano pružati svoje usluge i pomoć svima kojima je to potrebno. Naime, zbog malog kapaciteta od samo 13 kreveta, nedostatka uredskog prostora i sličnih problema mnogi ljudi u potrebi ne mogu boraviti u prihvatilištu kada dođu potražiti pomoć. Osim toga, još jedan problem čini i nedostatak sredstava kako bi se mogao uposliti odgovarajući stručni kadar (pedagog, psiholog, liječnik, pravnik, soc. radnik i sl.) koji bi uvelike potpomogao naš rad s ljudima u potrebi. Osim navedenog, javljao se i problem zakonskog neprepoznavanja beskućnika i nemogućnost prijave prebivališta (a u skladu s tim i problem prilikom ostvarivanja osnovnih ljudskih prava za naše korisnike – pravo na zdravstvenu zaštitu, rad).
3.	Kako su te prepreke i rizici riješeni?
	Problem nedostatka prostora rješavali smo uvođenjem još dva pomoćna ležaja usprkos

	neadekvatnom prostornom kapacitetu i plaćanjem usluga spavanja za naše korisnike u gradskom Domu Crvenog Križa u Rijeci (71 kn po noćenju) usprkos manjku financijskih sredstava. Stručnjaci obavljaju svoje dužnosti u skladu sa svojim mogućnostima i većinom na volonterskoj osnovi. Krajem 2011. godine donesen je novi Zakon o socijalnoj skrbi koji govori o statusu beskućnika i načinu financiranja prihvatilišta za beskućnike. Problem nemogućnosti prijave prebivališta riješen je radnom terapijom i rehabilitacijom korisnika, koja je rezultirala dovoljnim financijskim osnaživanjem korisnika (prodaja časopisa, popravci, radovi u vrtu i sl.) za iznajmljivanje sobe ili stana.
4.	Jesu li postojale neke neočekivane pogodnosti ili slabosti?
	Na dodjeli nagrada u Pragu, između prijavljenih 1.850 projekata iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Češke, Mađarske, Makedonije, Moldavije, Crne Gore, Rumunjske, Srbije, Slovačke i Slovenije, Prihvatilište za beskućnike "Ruže sv. Franje" dobilo je treću nagradu Erste Fondacije za najbolje projekte integracije socijalno marginaliziranih skupina ljudi u 2011. godini.

4.2.3. *Primjer projekta uličnog časopisa o beskućništvu i srodnim društvenim temama „Ulične svjetiljke“*

Ime mjere	Država
Časopis o beskućništvu i srodnim društvenim temama „Ulične svjetiljke“	Hrvatska
Krajnja namjena mjere	
<p>U rujnu 2008. Franjevački svjetovni red Mjesno bratstvo Trsat iz Rijeke, provoditelj riječkog prihvatilišta za beskućnike „Ruže Sv.Franje“, pokrenuo je prvi hrvatski ulični časopis o beskućništvu i srodnim društvenim temama „Ulične svjetiljke“, kao jedan u nizu volonterskih programa s ciljem resocijalizacije populacije socijalno isključivih ljudi.</p> <p>Cilj je da se na taj način pruži prilika beskućnicima i teško socijalno isključenim pojedincima da prodajom časopisa zarade dovoljno novaca da iznajme sobu ili manji stan, ali i da malo po malo skidaju stigmatu sa sebe kao oni koji su opasni po društvo. Časopis prodavaju i beskućnici koji su napustili prihvatilište pa im „Ulične svjetiljke“ pomažu dok ne nađu stalan posao. Također, među prodavačima su i korisnici nužnog smještaja grada Rijeke, koji osim socijalne pomoći nemaju drugih stalnih prihoda, te radno nesposobna populacija ljudi.</p>	
Glavni rezultati, sažetak	
<p>Ovaj se projekt u Hrvatskoj, nazočan u mnogim zemljama svijeta, dosad pokazao više nego opravdanim jer je dosadašnjih 18 brojeva tiskano u 140.000 primjeraka i sve je prodano na ulicama većih hrvatskih gradova (Rijeka, Zagreb, Vinkovci, Zadar, Šibenik, Varaždin, Pula, Osijek, Split), iz ruke beskućnika, korisnika nužnog smještaja i radno nesposobnih ljudi.</p> <p>Od početka do danas, u ovom projektu sudjelovalo je 97 beskućnika i drugih teško socijalno isključenih osoba, od kojih je njih 91% bilo ili još uvijek koristi usluge prihvatilišta za beskućnike iz Rijeke, Zagreba, Zadra, Varaždina, Osijeka i Splita; 7% je korisnika nužnog smještaja grada Rijeke, a 2% su nezaposlene radno nesposobne osobe.</p> <p>Trenutno je 27 aktivnih prodavača „Uličnih svjetiljki“ u Hrvatskoj, što znači da je njih 70 završilo na taj način tijek resocijalizacije. Od tog broja, 68% pronašlo je privremeni ili trajni smještaj po izlasku iz prihvatilišta, a 32% nije uspješno resocijalizirano. Od uspješno resocijaliziranih kroz ovaj projekt, 26% bivših prodavača pronašlo je posao, a 74% riješili su svu potrebitu dokumentaciju za život dostojan čovjeka.</p>	

Isto tako, tek smo počeli s programom koji ima za cilj da beskućnici-prodavači časopisa dio novaca od prodaje uštede kako bi nakon određenog roka štednje imali dovoljno novaca za eventualne prioritetne troškove života (stanarina, hrana) te kako bi nakon prestanka prodaje časopisa stekli naviku štednje.

Inače, cijena primjerka „Uličnih svjetiljki“ je 8 kuna, od čega pola cijene ide prodavaču, a s drugom polovicom kupuje novi primjerak, čime se Časopis samofinancira i ostatkom novca pomažu beskućnici u drugim vidovima resocijalizacije kao i trajni projekt našeg bratstva Socijalna samoposluga – besplatna podjela hrane i drugih namirnica za najsiromašnije građane.

Časopis „Ulične svjetiljke“ 2009. Postao je član Međunarodnog udruženja uličnih novina (INSP), koje obuhvaća brojne zemlje svijeta. Kroz članstvo u INSP-u, „Ulične svjetiljke“ svijetu pokazuju situaciju u Hrvatskoj po pitanju beskućništva i siromaštva.

Ciljani korisnici		Fokus politike	
Opća populacija	☐	Socijalna isključenost	☒
Djeca	☐	Zdravstvo	☐
Obitelji s jednim roditeljem	☐	Dugoročna skrb	☐
Nezaposleni	☐	Upravljanje	☐
Starije osobe	☐		
Mlađe osobe	☐		
Osobe s invaliditetom			
Useljenici/izbjeglice	☐	Nacionalno	☒
Etničke manjine	☐	Regionalno	☐
Beskućnici	☒		
Specifične bolesti/oboljenja	☐		
Ostalo[Molimo točno navedite: Radno nesposobni nezaposleni	☐ ☒		
		Zemljopisni opseg	
		Provedbeno tijelo	
		OFS, Mjesno bratstvo Trsat	
		Distribucijski centri časopisa "Ulične svjetiljke" Rijeka, Zagreb, Vinkovci, Zadar, Šibenik, Varaždin, Pula, Osijek, Split	
Kontekst/pozadine inicijative			
Ovaj je časopis nazvan „Ulične svjetiljke“ da javnosti pokaže kako su beskućnici nepravedno stavljani u kutak društva, u tamu gdje ih nitko ne želi vidjeti, kao da ne vrijede kao ljudi, a zapravo itekako imaju što pružiti, bilo duhovno bilo svojim talentima, što se kroz njihove životne priče, pjesme, crteže i drugo, nastoji pokazati u svakom broju časopisa.			
Prodajom časopisa na taj neposredan način, iz ruku beskućnika, želi se javnost senzibilizirati o temama siromaštva i socijalne isključivosti, o čemu u drugim medijima gotovo da i nemaju prilike vidjeti i pročitati.			
Detalji inicijative			
1.	Koji jest i koji je bio vremenski okvir za provedbu inicijative?		
	Časopis „Ulične svjetiljke“ je projekt koji je počeo u rujnu 2008; vrijeme trajanja ove aktivnosti je neograničeno; vrijeme provedbe projekta je trajno. Časopis izlazi periodično, u prosjeku svakih mjesec i pol dana do dva, što će reći da se godišnje tiska prosječno 6		

	brojeva.
2.	Specifični ciljevi
	<ul style="list-style-type: none"> - Pomoć beskućnicima u stjecanju financijskih sredstava kojima si pokrivaju osnovne troškove života do pronalaska stalnog zaposlenja ili nekog drugog oblika trajne pomoći - Prikazivanje beskućnika kao osoba koje traže svoje mjesto u društvu jednakih, kao oni koji se trude ponovno zadobiti ljudsko dostojanstvo - Senzibiliziranje javnosti o problemu beskućništva i siromaštva na neposredan način, najčešće kroz životna iskustva beskućnika i ostalih siromašnih ljudi
3.	Kako je inicijativa riješila te ciljeve?
	<p>Ovaj je projekt na konkretne načine pokazao da je u kratko vrijeme ponudio praktična rješenja za smanjenje beskućništva i siromaštva, ublažio socijalnu isključenost, te stvorio uvjete i pružio mogućnost marginaliziranim grupama za legalno ostvarivanje prihoda, za zapošljavanje i stjecanje specifičnih primjenjivih znanja i vještina.</p> <p>Projekt je od početka pridobio veliku medijsku podršku koja pomaže u većoj društvenoj i ekonomskoj inkluziji socijalno najisključenijih građana.</p>
Praćenje i procjena	
	Kako se mjera prati/pratila i procjenjuje/procjenjivala?
	<p>Za svakog od prodavača „Ulične svjetiljke“ provoditelj projekta posjeduje određene podatke i dokumentaciju o njegovoj dotadašnjoj životnoj situaciji, kao i tijekom resocijalizacije kroz prihvatilište za beskućnike, ako je koristio tu uslugu. Isto tako, za vrijeme prodaje, vodi se dnevna evidencija o količini prodanih primjeraka, prije početka prodaje novog broja održavaju se grupni i individualni sastanci sa svim prodavačima, kako bi ih se u pravila prodaje i ciljeve ovog projekta. Provoditelj projekta vodi računa o dužini trajanja prodaje pojedinog prodavača, kako bi mu za to vrijeme pomogao u pronalasku stalnog zaposlenja, izradi potrebite dokumentacije i drugim važnim koracima za njegov daljni tijek života po izlasku iz ovog projekta.</p>
Ishodi	
1.	U kojoj su mjeri specifični ciljevi ispunjeni ?
	Tijekom provođenja programa ispunjeni su svi specifični ciljevi, sukladno tome i osnovni cilj programa.
2.	S kojim preprekama/rizicima se suočavalo u provedbi inicijative?
	U provedbi ove inicijative najveći problem javlja se s mogućnošću da u zacrtanom roku od najviše godinu dana pojedini prodavači-beskućnici ne žele pronaći stalno zaposlenje, zbog čega i dalje ovise isključivo o sredstvima koja uprihode prodajom „Uličnih svjetiljki“.
3.	Kako su te prepreke i rizici riješeni?
	To se rješava individualnim pristupom i ograničavanjem prodaje u razumnom roku, kako bi ih se na taj način motiviralo da se „pokrenu“ te shvate da ovaj projekt za njih ne znači cjeloživotni posao nego samo pripomoć do pronalaska stalnog zaposlenja.
4.	Jesu li postojale neke neočekivane pogodnosti ili slabosti?
	Dosad takvih slučajeva nije bilo u ovom projektu, već naprotiv, iznenađujuće dobro je prihvaćen od strane cjelokupne javnosti.